

Faculteit Taal en Letteren
Studiegebied Toegepaste Taalkunde
Master in de Journalistiek

Het beeld van de vrouwenbeweging
in de Vlaamse pers tijdens de periode 1948-1966
van de tweede feministische golf

Masterproef aangeboden door
Debbie BROUCKMANS
tot het behalen van de graad van
Master in de Journalistiek

Promotor: Hedwig DE SMAELE

Academiejaar 2009 - 2010

Dankwoord

Ik zou graag mijn promotor, Prof. Dr. Hedwig de Smaele, willen bedanken voor haar uitstekende begeleiding.

Ook mijn moeder, Anne Rowie, bedank ik voor het corrigeren van mijn werk.

Inhoudstafel

Inleiding	1
I. Literatuurstudie	4
1. De tweede feministische golf in Vlaanderen	4
1.1. Wat is feminisme?	4
1.2. Voorloper: de eerste feministische golf.....	5
1.3. De tweede feministische golf	6
1.4. Uitloper: een derde feministische golf?.....	9
2. Drie mijlpalen in de tweede feministische golf	10
2.1. Het vrouwenstemrecht.....	10
2.1.1. De verwerving in 1948.....	10
2.1.2. De eerste keer stemmen in 1949	15
2.1.3. Het vrouwenstemrecht en de politieke partijen.....	16
2.2. De eerste vrouwelijke minister	18
2.2.1. De eerste vrouwelijke minister en de politieke partijen.....	20
2.3. De strijd voor gelijk loon.....	21
2.3.1. Vooraf: het Verdrag van Rome	22
2.3.2. De staking bij FN-Herstal	22
2.3.3. Achteraf: de zaak-Gabrielle Defrenne	25
2.3.4. De strijd voor gelijk loon en de politieke partijen	26
3. Onderzoeksvragen en hypothesen	27
3.1. De Vlaamse pers en de tweede feministische golf	27
3.2. Onderzoeksvragen en -doelstellingen.....	30
3.3. Hypothesen	31
II. Methodologie	33
1. Onderzoeksontwerp	33
2. Onderzoekseenheden	33
3. Onderzoeksinstrument	34
3.1. Dataverzameling.....	34
3.2. Discoursanalyse	34
3.3. Beperkingen.....	37
III. Onderzoekresultaten	39
1. Het vrouwenstemrecht	39
1.1. Inleiding.....	39
1.2. <i>De Standaard</i>	40
1.3. <i>De Volksgazet</i>	43
1.4. <i>Het Laatste Nieuws</i>	44
1.5. Conclusie	46

2. De eerste keer stemmen	47
2.1. Inleiding.....	47
2.2. <i>De Standaard</i>	48
2.3. <i>De Volksgazet</i>	52
2.4. <i>Het Laatste Nieuws</i>	54
2.5. Conclusie	55
3. De eerste vrouwelijke minister.....	57
3.1. Inleiding.....	57
3.2. <i>De Standaard</i>	58
3.3. <i>De Volksgazet</i>	59
3.4. <i>Het Laatste Nieuws</i>	60
3.5. Conclusie	61
4. De staking bij FN-Herstal.....	62
4.1. Inleiding.....	62
4.2. <i>De Standaard</i>	63
4.3. <i>De Volksgazet</i>	66
4.4. <i>Het Laatste Nieuws</i>	68
4.5. Conclusie	69
5. Algemeen beeld.....	70
5.1. Beantwoording onderzoeksvragen	71
5.2. Beperkingen.....	75
5.3. Toekomstig onderzoek	76
Conclusie	78
Literatuurlijst	82
Bijlagen.....	85
1. Overzicht artikels.....	85
1.1. <i>De Standaard</i>	85
1.2. <i>De Volksgazet</i>	86
1.3. <i>Het Laatste Nieuws</i>	87
2. Reproducties artikels	88
3. Datamatrices.....	135
3.1. Het vrouwenstemrecht (februari-maart 1948).....	135
3.2. De eerste keer stemmen (juni 1949).....	151
3.3. De eerste vrouwelijke minister (juli 1965).....	167
3.4. De staking bij FN-Herstal (februari-mei 1966).....	169
4. Illustraties	184
5. Lijst met afkortingen	185

Lijst met figuren en tabellen

Figuur 1: voorbeeld datamatrix: p. 36

Figuur 2: artikels per krant en thema: p. 74

Tabel 1: artikels per krant en thema: p. 74

Inleiding

Op zondag 13 juni 2010 trekken de Belgen onverwachts weer naar de stembus voor de federale wetgevende verkiezingen. Door alle heisa zouden we bijna vergeten dat vrouwen in ons land tot voor 1948 hun stem helemaal niet mochten uitbrengen. Wanneer de Belgische vrouw op 26 juni 1949 voor het eerst gaat stemmen, is dat 30 jaar later dan de Nederlandse vrouw en zelfs meer dan 50 jaar later dan de Nieuw-Zeelandse vrouw. Nochtans is de verwerving van het vrouwenstemrecht een mijlpaal in de geschiedenis van de vrouwenbeweging. Op regeringsverantwoordelijkheid, een volgende cruciale stap in de vrouwenemancipatie, moeten de Belgische vrouwen vervolgens wachten tot 28 juli 1965, de dag waarop Marguerite de Riemaecker aangesteld wordt als eerste vrouwelijke minister. Op ‘gelijk loon voor gelijk werk’, ten slotte, wachten zij nog steeds. Gelijke bezoldiging voor vrouwen en mannen is vandaag echter lang niet meer zo veraf als het op 16 februari 1966 was, de dag waarop de arbeidsters van wapenfabriek FN-Herstal¹ het werk neerlegden en zo de strijd voor gelijk loon in België en in Europa in gang zetten.

Aan de hand van een onderzoek van de berichtgeving over deze mijlpalen uit de tweede feministische golf door *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* reconstrueer ik het beeld dat de toenmalige verzuilde Vlaamse dagbladpers van de vrouwenbeweging gevormd heeft. De centrale onderzoeksvraag waarop deze masterproef een antwoord tracht te bieden is dus de volgende: ‘Welk beeld wordt er door de Vlaamse pers geschetst van de vrouwenbeweging tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf?’.

In haar doctoraatsthesis *Moeten strijdende vrouwen zo grof zijn: de vrouwenbeweging en de media* is van Zoonen nagegaan “hoe de vrouwenbeweging in haar beginjaren in de pers is verschenen en hoe dit het beeld van de vrouwenbeweging heeft beïnvloed” (1991, p. 324). De auteur is tot de conclusie gekomen dat “de journalisten die over de feministische beweging schreven, [hiermee tegelijkertijd de ‘publieke identiteit’ van de vrouwenbeweging construeerden]” (1991, p. 324). De media bieden geen afspiegeling van de werkelijkheid, aldus van Zoonen (1991, p. 324), maar vormen zelf een realiteit. Aan de hand van onderzoek ga ik na welke ‘publieke identiteit’ de Vlaamse journalisten van de vrouwenbeweging geconstrueerd hebben. Dat houdt voornamelijk in dat ik tracht te achterhalen of de drie kranten in kwestie dezelfde mening over de vrouwenbeweging

---

¹ Voor de lijst met afkortingen: zie bijlage.

verkondigen als de zuil waartoe ze behoren. Mijn concrete verwachting is namelijk dat de verzuilde Vlaamse pers het beeld van de vrouwenbeweging, de vrouwen en hun verwezenlijkingen tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf sterk heeft beïnvloed door vanuit een bepaalde partijideologie over de drie cruciale gebeurtenissen in kwestie te berichten. Daarenboven verwacht ik dat de standpunten van de katholieke, de socialistische en de liberale partijen over het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke minister en de staking bij FN-Herstal terug te vinden zijn in de berichtgeving door respectievelijk *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws*.

De geselecteerde onderzoekseenheden zijn 69 artikels gepubliceerd in *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* in februari-maart 1948 (verwerving stemrecht), juni 1949 (eerste stembusgang), juli 1965 (eerste vrouwelijke minister) en februari-mei 1966 (staking FN-Herstal). In totaal zijn dat 28 artikels uit *De Standaard*, 21 uit *De Volksgazet* en 20 uit *Het Laatste Nieuws*.

Ik gebruik binnen dit onderzoek een kwalitatieve methode van data-analyse, namelijk discoursanalyse. Daarvoor baseer ik me op de vorm van discoursanalyse die van Zoonen in haar werk, over de interactie tussen de vrouwenbeweging en de media, ontwikkeld heeft. Het uitgangspunt van haar methode is een analyse van de vijf journalistieke W's (en H), namelijk wat, waar, wanneer, wie, waarom en hoe, aan de hand van datamatrices. Bovendien heb ik zelf nog zes categorieën voor analyse toegevoegd, namelijk de datum, het paginanummer, de auteur, het soort artikel, het genre en eventuele kritiek.

Aangezien ik gebruikmaak van een tijdsintensieve kwalitatieve methode is het onmogelijk om alle artikels door te nemen die verschenen zijn over de vrouwenbeweging in de Vlaamse dagbladen tijdens de tweede feministische golf. Daarom wordt de Vlaamse pers gerepresenteerd door de dagbladen die de verzuilde Vlaamse geschreven pers uit de periode 1948-1966 het best vertegenwoordigen, namelijk *De Standaard* (katholiek), *De Volksgazet* (socialistisch) en *Het Laatste Nieuws* (liberaal). De tweede feministische golf wordt vertegenwoordigd door het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke minister en de staking bij FN-Herstal. Die mijlpalen worden immers algemeen aangeduid als uiterst belangrijk voor de geschiedenis van de vrouwenbeweging.

Deze masterproef bestaat uit drie grote hoofdstukken: de literatuurstudie, de methodologie en de onderzoeksresultaten.

De literatuurstudie behandelt de volgende onderwerpen: de tweede feministische golf in Vlaanderen, de drie mijlpalen tijdens de periode 1948-1966 (i.e. het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke minister en de strijd voor gelijk loon), de verzuilde Vlaamse pers, de onderzoeksvragen en -doelstellingen en, ten slotte, de hypothesen – gebaseerd op de bevindingen uit de literatuurstudie.

In de methodologie worden achtereenvolgens het onderzoeksontwerp, de onderzoekseenheden en het onderzoeksinstrument (d.w.z. de dataverzameling, de discoursanalyse en de beperkingen) besproken.

De onderzoeksresultaten worden als volgt opgedeeld: per mijlpaal schets ik de algemene trend, waarna ik de specifieke aspecten van de berichtgeving per krant behandel. Ten slotte kom ik tot een algemeen beeld van de belangrijkste tendensen, waarna ik de onderzoeksvragen beantwoord, de beperkingen samenvat en suggesties geef voor toekomstig onderzoek.

I. Literatuurstudie

Dit hoofdstuk geeft een kritisch overzicht van de relevante literatuur over de vrouwenbeweging tijdens de tweede feministische golf in Vlaanderen. De bedoeling van dit overzicht is de situering van het onderzoeksvoorwerp van deze masterproef, d.w.z. de berichtgeving van drie Vlaamse kranten over drie mijlpalen in de periode 1948-1966. Dit onderdeel behandelt de tweede feministische golf in Vlaanderen in het algemeen en zoomt in op drie keerpunten uit die periode: het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke Belgische minister en de staking bij FN-Herstal. Aan de hand van deze achtergrondschets worden op het einde van de literatuurstudie de onderzoeksvragen en de hypothesen gevormd.

1. De tweede feministische golf in Vlaanderen

1.1. Wat is feminisme?

De Vrouwenthesaurus (1992), geciteerd door RoSa (*Feminisme en feministische stromingen*, par. 1), beschrijft feminisme als volgt:

1. Algemene aanduiding voor zowel een politieke, sociale beweging als wereldbeschouwing waarin de ongelijke (machts)verhoudingen tussen vrouwen en mannen bekritiseerd worden; het feminisme vormt als dusdanig de inspiratiebron voor vrouwenstudies.
2. Het woord 'feminisme' is eind negentiende eeuw geïntroduceerd en heeft in verschillende historische perioden andere betekenissen gehad; gemeenschappelijk is de herwaardering van de ervaring en de cultuur van vrouwen.

Ik vermeld bovenstaande definitie omdat ze de grootste consensus aanduidt. Feminisme kan namelijk op verschillende manieren gedefinieerd worden: elk werk benadrukt andere aspecten van de term. Bovendien bestaan er verschillende 'feminismes', dat wil zeggen diverse feministische stromingen, waarvan sommigen veel raakpunten hebben en andere net enorm tegenstrijdig zijn. Hoewel *A Vindication of the Rights of Woman* (1792) van de Britse Mary Wollstonecraft traditioneel gezien wordt als het eerste feministische pleidooi, duikt de term 'feminisme' zelf pas op vanaf het einde van de negentiende eeuw. (RoSa, *Feminisme en feministische stromingen*, par. 1-2)

Vanaf de jaren '60 van de twintigste eeuw ontstaat er een feministische theorie, die uitgaat van drie basisprincipes:

1. gender [in tegenstelling tot sekse, het biologische geslacht] is een sociale constructie die vrouwen meer onderdrukt dan mannen;
2. de constructies van gender worden bepaald door de patriarchale maatschappij;
3. de ervaringen van vrouwen vormen de beste bron van kennis voor het bouwen aan een niet-seksistische toekomst. (Kramarae, 2000, geciteerd door RoSa, *Feminisme en feministische stromingen*, par. 1-2)

De feministische theorie stelt enerzijds genderstereotypen aan de kaak en reikt anderzijds alternatieve modellen aan. Vanaf de jaren '70 kan men van verschillende feministische stromingen spreken. Voorbeelden zijn het liberaal, het marxistisch, het radicaal, het cultureel, het postmodern en het anarchistisch feminisme. (RoSa, *Feminisme en feministische stromingen*, par. 3-4)

De historiek van het westerse feminisme wordt doorgaans uitgedrukt in golven. In de volgende drie secties zullen de eerste, de tweede en de derde feministische golf voor België (Vlaanderen) behandeld worden.

1.2. Voorloper: de eerste feministische golf

De eerste feministische golf begint in België bij de onafhankelijkheid in 1830. De situatie van de Belgische vrouw is op dat ogenblik allesbehalve gunstig. Vrouwen hebben geen politieke rechten, man en vrouw zijn juridisch ongelijk, er bestaat geen degelijk onderwijs voor meisjes en werkende vrouwen kennen slechte arbeidsomstandigheden voor een karig loon (RoSa, s.d., p. 2). De organisaties die strijden voor vrouwenrechten, zoals de Conseil National des Femmes belges/Nationale Vrouwenraad van België, opgericht in 1905 door Marie Popelin, hebben dan ook heel wat eisen op hun gemeenschappelijke agenda staan. De voornaamste is het stemrecht voor vrouwen. De Eerste Wereldoorlog stelt een feministische doorbraak echter uit. (RoSa, s.d., p. 6-8)

1.3. De tweede feministische golf

Volgens Michielsens (2005, p. 59-60) sluit de periode 1914-1918 de eerste feministische golf af en wordt de “term ‘tweede feministische golf’ [...] gebruikt om de continuïteit tussen de eerste feministische beweging en de acties van de jaren zestig te beklemtonen”. Dat wil zeggen dat er geen duidelijke scheidingslijn bestaat tussen het einde van de eerste en het begin van de tweede golf. De periode van het interbellum tot en met de jaren ‘50 wordt weleens gezien als een uitloper van de eerste golf, maar binnen het kader van deze masterproef zal deze periode reeds bij de tweede feministische golf gerekend worden. Binnen die tweede golf ontstaan er verschillende groepen met eigen accenten. Hoe dan ook blijft de gemeenschappelijke noemer “de strijd tegen elke vorm van ongelijkheid” (RoSa, *Feminisme en feministische stromingen*, par. 2).

Tijdens het interbellum worden er enkele veranderingen doorgevoerd op politiek en wettelijk vlak. In 1920 mogen vrouwen voor het eerst deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen en vanaf 1921 kunnen ze zich ook verkiesbaar stellen voor gemeente, provincie, Kamer en Senaat. Er wordt in datzelfde jaar door de Ligue belge du Droit des Femmes een vrouwenpartij opgericht, de Parti Général des Femmes belges (PGFB), maar die kent helemaal geen succes. In hetzelfde jaar wordt bovendien de eerste stap richting gelijk loon voor gelijk werk gezet met de invoering van gelijke barema’s voor onderwijzers en onderwijzeressen. De crisis van de jaren ’30 maakt deze laatste maatregel echter weer ongedaan. Desondanks is deze periode de bloeitijd van de verzuilde vrouwenorganisaties in België. Het christelijk feminisme brengt organisaties voort als KAV (Kristelijke Arbeiders Vrouwenbeweging), met het vrouwenstemrecht als grootste strijdpunt. De socialistische vrouwenbeweging, met o.a. de Socialistische Vooruitziende Vrouwen, zet zich vooral in voor onderwijs en sociale zaken. De vrees dat vrouwen conservatief zouden stemmen zorgt er voor dat de socialisten dwarsliggen wat het algemeen kiesrecht betreft. De liberale feministes, ten slotte, richten over heel het land organisaties op die zich, net als de socialisten, voornamelijk bezighouden met de ‘zachte’ sectoren zoals onderwijs en sociale zaken. In de jaren 1940-1945 komt er noodgedwongen een tijdje geen schot in de vrouwenzaak. (RoSa, s.d., p. 9-10 & Vanthienen, 2003)

Na de Tweede Wereldoorlog kondigt zich een bloeiperiode aan. Op 27 maart 1948 wordt het algemeen stemrecht bij wet vastgelegd en op 26 juni 1949 trekken de vrouwen voor het eerst

naar de stembus. Na deze parlements- en provincieraadsverkiezingen worden slechts zes vrouwen voor de Kamer verkozen en zeven voor de Senaat. (RoSa, s.d., p. 11) Op de eerste vrouw in de regering is het nog wachten tot Marguerite de Riemaecker-Legot, uit KAV-kringen, minister van Gezin en Huisvesting wordt op 28 juli 1965 (Vanthienen, 2003).

Zes maanden later, op 16 februari 1966, leggen ongeveer 3000 vrouwelijke werknemers van de wapenfabriek FN-Herstal het werk neer om gelijk loon voor gelijk werk te eisen. In 1952 had België conventie nr. 100 van de Internationale Arbeidsorganisatie over gelijk loon voor gelijkwaardig werk ondertekend, maar die conventie is in 1966 nog steeds niet in de nationale wetgeving opgenomen. Ook bij de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap in 1957 werd er, in het Verdrag van Rome, een artikel (119) vastgelegd dat gelijk loon voor gelijk werk aan de lidstaten oplegt. De stakende vrouwen beroepen zich op die internationale verdragen. Een belangrijk gevolg van hun staking, die drie maanden duurt, is de oprichting van het actiecomité ‘Gelijk Loon voor Gelijk Werk’. (RoSa, s.d., p. 12 & Leplae, 2000a, p. 2-3)

Op 16 februari 1968 wordt die strijd verder gezet, wanneer de Belgische luchtvaartmaatschappij Sabena stewardess Gabrielle Defrenne verplicht op non-actief zet omdat ze veertig jaar geworden is, terwijl mannen met hetzelfde beroep pas op 65-jarige leeftijd met pensioen moeten. Ze dient klacht in bij de arbeidsrechtbank voor ‘discriminatie op grond van geslacht’. (RoSa, s.d., p. 12 & Leplae, 2000a, p. 2-3) In het Europees Hof van Justitie in Luxemburg wordt uiteindelijk het historische arrest-Defrenne uitgesproken:

Er is wel degelijk sprake van discriminatie op grond van geslacht en bovendien wordt besloten dat artikel 119 van het Verdrag van Rome een directe werking heeft, waardoor het ook voor de Belgische rechtbanken kan ingeroepen worden. In 1975 komt er in België een collectieve arbeidsovereenkomst over gelijk loon voor gelijk werk. (Leplae, 2000a, p. 3)

Intussen heeft de uitvinding van de pil, in de jaren '60, voor de loskoppeling van seksualiteit en voortplanting gezorgd. Moeder worden is nu een keuze ('baas in eigen buik'). De eerste helft van de jaren '70 introduceert een aantal nieuwe autonome groepen, zoals het socialistische Dolle Mina (naar de Nederlandse Wilhelmina Drucker, een socialistische feministe van de eerste golf), het algemeen-progressieve VOK (Vrouwenoverlegkomitee), de Verenigde Feministische Partij (VFP-PFU) en de PAG (Pluralistische Actiegroep voor

Gelijke Kansen van Man en Vrouw). Die laatste groep probeert vrouwen te overtuigen zich kandidaat te stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen met slogans als ‘Moet het gemeentepotje nu echt uitsluitend door mannen gekookt worden?’, moedigt aan om voor vrouwen te stemmen via de actie ‘Mag er echt geen vrouw bij? Geef haar een duwtje. Stem voor haar’ en legt uit hoe zo efficiënt mogelijk op vrouwen te stemmen: ‘Vrouwen met politieke overtuiging stemmen voor alle vrouwen op hun lijst. Vrouwen zonder politieke overtuiging stemmen voor alle vrouwen op alle lijsten’ – stemmen op personen op verschillende lijsten mag op dat ogenblik nog. (RoSa, *Stem vrouw*, par. 3)

Bovendien worden er binnen de bestaande politieke partijen vrouwenorganisaties opgericht, waaronder de werkgroep ‘Vrouw en Maatschappij’ binnen de CVP, waarvan het belangrijkste doel was om een groter aantal vrouwen in de organen van de katholieke partij te integreren (Fiers *et al.*, 2006, p. 18). Deze ontwikkeling brengt nieuwe eisen met zich mee: gelijke kansen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt, herverdeling van de gezinstaken, herziening van de wetgeving, meer vrouwen in de politiek en abortus uit het strafrecht. Die laatste eis is echter zelfs binnen de vrouwenbeweging controversieel. Abortus wordt in België uiteindelijk pas in 1990 uit het strafrecht gehaald.

Heel wat feministische eisen vinden wel reeds gehoor in de jaren '70. Zo wordt in 1973 het wettelijk verbod op de verspreiding van informatie en de reclame voor voorbehoedsmiddelen opgeheven en wordt in 1974 de wet op de gelijkheid bij ouderschap ingevoerd. Dat houdt in dat beide ouders evenveel zeggenschap over de opvoeding en het beheer van de goederen van hun kinderen hebben. In hetzelfde jaar stijgt het aantal vrouwen in het parlement bovendien voor het eerst boven de drie procent (Claes, 2009, p. 25) – er is zelfs een verdubbeling tot 6,6 procent – dankzij de grootse ‘stem-vrouwcampagne’ (met de appel van Adam en Eva als symbool op de affiches en flyers) opgezet door het VOK en de Nationale Vrouwenraad. Dankzij die campagne “winnen enkele vrouwen het met voorkeurstemmen van mannen die wel op een verkiesbare plaats staan” (RoSa, *Stem vrouw*, par. 5). De Verenigde Feministische Partij zelf kent echter geen succes, hoewel de oprichting ervan, in maart 1972, een hoogtepunt is voor de heroriëntering van de vrouwenbeweging naar de politiek (Van Molle & Gubin, 1998, p. 55). Het jaar 1975 wordt vervolgens door de Verenigde Naties uitgeroepen tot ‘Internationaal Jaar van de Vrouw’. (Belgische Senaat, 2008, p. 8) Midden jaren '70 vindt er ook een focusverschuiving plaats. De mentaliteit van de vrouwenbeweging verandert en het persoonlijke wordt politiek: er komen vluchthuizen, vrouwenhuizen, lesbiennegroepen, enz.

Deze “verinnerlijking” wijst dan ook op het einde van de tweede feministische golf, al is die volgens sommigen vandaag nog steeds niet ten einde. (RoSa, s.d., p. 13-18 & Leplae, 2000a, p. 3-7)

1.4. Uitloper: een derde feministische golf?

“Als men spreekt van de term ‘derde feministische golf’ dan wil men benadrukken dat nieuwe feministes verschillend zijn van de vrouwen uit de jaren zestig en zeventig”, zegt Michielsens (2005, p. 60). Hoewel niet iedereen het erover eens is dat we ons momenteel in een derde golf bevinden, is het duidelijk dat de jaren ’80 een nieuwe periode inluiden voor de het feminisme: “tweede golf-feministes uit de autonome organisaties zwermen uit naar alle takken van de maatschappij [en hun] organisaties worden geïntegreerd in grotere instellingen zoals de politieke vrouwengroepen of de vakbonden” (RoSa, s.d., p. 19). Of we hen nu zo noemen of niet, één ding is zeker: het enige wat de derde golf-feministes gemeen hebben is individualiteit, en wellicht ook het zich afzetten tegen de generatie van de tweede golf. Enkele tendensen van de zogenaamde derde feministische golf zijn het cyberfeminisme, de grrls (meisjes die zich bezighouden met techniek), het ecofeminisme en het postfeminisme (RoSa, *Feminisme en feministische stromingen*, par. 5).

Een belangrijke verwezenlijking van de jaren ‘80 is de ontwikkeling van een volwaardig en structureel verankerd gelijkekansenbeleid: in 1985 wordt Gelijke Kansen erkend als officieel beleidsdomein, in 1989 wordt deze bevoegdheid toegewezen aan de minister voor Arbeid en Tewerkstelling, in 1993 wordt er, op federaal niveau, een Raad voor Gelijke Kansen opgericht, in 1994 stemt men de quotawet Smet-Tobback, die een minimale vertegenwoordiging van vrouwen op de kieslijsten verplicht, en in 1995 wordt de eerste Vlaamse minister voor Gelijke Kansen aangesteld, namelijk Anne van Asbroeck (RoSa, s.d., p. 19 & Leplae, 2000b, p. 3). De verkiezingen van 1999 zorgen echter niet voor de verhoopte opkomst van vrouwelijke parlementsleden, aangezien vrouwen op verkiesbare plaatsen moeten staan om in het federaal parlement door te breken en daarover had de wet niets bepaald (Belgische Senaat, 2008, p. 9). In 2002 komen de huidige quotawetten er. Die zorgen voor een “evenwichtige 50/50 op de kieslijsten en bij de eerste kandidaten zowel een vrouw als een man [de zogenaamde rits]” (Claes, 2009, p. 25). De nieuwe pariteitswet zorgt er bij de federale parlementsverkiezingen van 2003 voor dat op dat ogenblik meer dan 30 procent van de federale parlementsleden van het vrouwelijk geslacht is (Belgische Senaat, 2008, p. 10).

2. Drie mijlpalen in de tweede feministische golf

De tweede feministische golf, hier afgebakend door het begin van de Eerste Wereldoorlog en de “verinnerlijking” in de jaren ’70, kent een aantal hoogtepunten, waaronder de verwerving van het algemeen stemrecht in 1948 en de eerste keer stemmen in 1949, politieke participatie op uitvoerend niveau met de eerste vrouwelijke Belgische minister in 1965 en de strijd voor gelijk loon via de staking bij FN-Herstal in 1966. De hedendaagse vrouwenbeweging stipt die gebeurtenissen aan als mijlpalen in de tweede feministische golf, voornamelijk omdat ze er zelf voor gestreden hebben (Leplae, 2000a, p. 2-3). Het is geen toeval dat de keerpunten zich alle drie op het niveau van politiek (stemrecht en politieke participatie) en arbeid (strijd voor gelijk loon), de gebieden met de grootste progressiemogelijkheden, bevinden. De tweede golf-feministes hebben ook de opvallendste vooruitgang geboekt.

2.1. Het vrouwenstemrecht

2.1.1. De verwerving in 1948

Het algemeen vrouwenkiesrecht komt er in België pas na de Tweede Wereldoorlog, op 27 maart 1948 voor de parlementsverkiezingen; vier maanden later ook voor de provincieraadsverkiezingen. Bijzonder laat dus, in vergelijking met andere Europese landen. Zo wordt het vrouwenstemrecht in Groot-Brittannië al in de grondwet opgenomen in 1918, Nederlandse vrouwen trekken in 1919 voor het eerst naar de stembus, dankzij de inspanningen van Wilhelmina Drucker (RoSa, *Stemrecht voor vrouwen*, par. 1), en in de Verenigde Staten komt de politieke emancipatie er in 1920 (Keymolen & Coenen, 1991, p. 43). Ook de Turkse vrouwen gaan vóór de Belgische stemmen, namelijk in 1934. “Zullen wij moeten wachten totdat de vrouwen van Zoeloeland stemrecht krijgen, opdat wij ook zouden mogen stemmen?”, zegt Isabelle Blume, een socialistische politica, in de Kamer in 1945 (Keymolen, Castermans & Smet, 1981, p. 47). Zoals reeds vermeld, is het vrouwenstemrecht al een strijdpunt voor de feministes van de eerste golf, maar worden bepaalde economische en juridische gelijkheden heel wat eerder bereikt dan politieke emancipatie (RoSa, *Stemrecht voor vrouwen*, par. 1).

Bij het ontstaan van België, in 1830, geldt het cijnskiesstelsel, waarin stemrecht samenhangt met belastingniveau. Het kiesrecht is op dat ogenblik beperkt tot mannen ouder dan 25 jaar. In 1893, het jaar waarin Nieuw-Zeelandse vrouwen als eersten algemeen stemrecht verwerven,

wordt het algemeen meervoudig stemrecht in België ingevoerd, maar alleen voor mannen. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1895 voert de Ligue belge du Droit des Femmes (opgericht door Marie Popelin en Louis Franck), de voorloper van de reeds genoemde Nationale Vrouwenraad, vruchteloos actie voor het vrouwenstemrecht.

In de jaren voor de Eerste Wereldoorlog nemen de traditionele politieke partijen het vrouwenstemrecht op in hun programma, maar het succes van de eerste socialistische partij, de Belgische Werkliedenpartij (BWP) en de invoering van de evenredige vertegenwoordiging in 1899 veranderen alles. In 1902 wordt de katholieke partij grote verdediger van het vrouwenstemrecht, omdat ze verwachten dat de vrouwen voor hen zullen stemmen. Min of meer om dezelfde reden keren de socialisten zich tegen het vrouwenkiesrecht. (RoSa, *Stemrecht voor vrouwen*, par. 2-3) De BWP had in 1885 nochtans als eerste voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen gepleit. Bovendien had socialistisch volksvertegenwoordiger voor Luik Célestin Demblon tijdens de Kamerzitting van 4 april 1895 de volgende twee befaamde uitspraken gedaan: “De vrouw is nu gelijkgesteld (in het wetboek) met de minderjarigen, de krankzinnigen en de onwaardigen!” en “De twintigste eeuw die nu bijna aanvangt, zal niet alleen de eeuw van het socialisme, maar door dit feit zelf, de eeuw van de vrouw zijn!” (De Weerdt, 1980, p. 112). De liberalen hadden de socialistische partij echter gesteund in de vorming van een politiek front tegen de absolute meerderheid van de katholieken en de eis voor algemeen enkelvoudig stemrecht. In ruil daarvoor eiste de liberale partij dat de socialisten het vrouwenstemrecht lieten vallen. Zowel de liberalen als de socialisten vreesden het conservatieve stemgedrag van vrouwen, waarop de katholieke partij zich, in de strijd tegen het opkomend socialisme, uiteraard nog meer achter het vrouwenstemrecht schaarde. (Claes, 2009, p. 24)

Ondanks het feit dat er zich, als gevolg van bovenvermelde veranderingen, binnen de zuilen verschillende vrouwenorganisaties ontwikkelen, ontstaat er in 1913 met de Fédération belge pour le Suffrage des Femmes een gemeenschappelijk feministisch front voor het vrouwenstemrecht. (RoSa, *Stemrecht voor vrouwen*, par. 4) De Nationale Vrouwenraad zorgt ook voor een speciale ‘Commissie Vrouwenstemrecht’. De Eerste Wereldoorlog gooit echter roet in het eten. De Union Patriotique des Femmes belges legde zich, onder leiding van Jane Brigode en Louise Van den Plas, toe op “hulp en bijstand door arbeid” (Keymolen & Coenen, 1991, p. 45-47).

Tijdens het interbellum wordt er opnieuw voor het vrouwenstemrecht gestreden. De publieke opinie is door de oorlog verlinkst en koning Albert zegt in zijn troonrede van 22 november 1918 dat “de gelijkheid in het lijden en in de volharding, tijdens de bezetting en aan het front, [...] ook gelijkheid in politieke rechten teweeggebracht [heeft]” (Keymolen & Coenen, 1991, p. 51). De socialisten nemen bovendien voor het eerst deel aan de regering, maar het is nog steeds de conservatieve partij die zich inzet om het algemeen stemrecht te bewerkstelligen. (Keymolen *et al.*, 1981, p. 47-48) Hoewel er zich inderdaad een aantal democratische verdedigers van het vrouwenstemrecht in de katholieke partij bevinden, benadrukken Keymolen *et al.* echter dat

de meerderheid [...] toch gevormd [wordt] door de conservatieve vleugel, die slechts schoorvoetend het enkelvoudig stemrecht [aanvaardt] en het meteen [koppelt] aan het vrouwenstemrecht. Hoe dan ook, de posities [ingenomen] door de verschillende partijen [in verband met het vrouwenstemrecht], zullen dertig jaar lang ongewijzigd blijven. (1981, p. 48)

De feministes en de democratische vleugel van de katholieke partij proberen vanaf dan het vrouwenstemrecht te realiseren door middel van “manifesten, petitie, beïnvloeding van parlementariërs en regeringsleden” (Keymolen *et al.*, 1981, p. 49). De Fédération belge pour le Suffrage des Femmes, met Jane Brigode als voorzitter en Louise Van den Plas als secretaresse, voert aan dat de vrouwelijke elite “talrijk [is] in alle domeinen en de maatschappelijke waarde die zij vertegenwoordigt [...] groot genoeg [is] om haar medewerking niet te verwaarlozen” (Keymolen *et al.*, 1981, p. 49-50). Samen met de Nationale Vrouwenraad verzamelt de Fédération 200.000 handtekeningen voor het vrouwenstemrecht, wat door de linkse partijen geminimaliseerd wordt (Keymolen *et al.*, 1981, p. 52).

In 1920 wordt het reeds genoemde algemeen enkelvoudig stemrecht, via een grondwetswijziging, definitief ingevoerd ter compensatie van het oorlogsleed. Het zijn echter enkel “vrouwen die omwille van verzetsdaden gevangen [waren gezet], niet-hertrouwde weduwen [en alleenstaande] moeders van gesneuvelde soldaten [of gefusilleerde burgers]” die op dat ogenblik mogen gaan stemmen (RoSa, *Stemrecht voor vrouwen*, par. 5). Die vrouwen verwerven het stemrecht dus eerder als plaatsvervanger van man, echtgenoot of zoon (Celis & Meier, 2006, p. 6). Ongeveer 20.000 vrouwen voldoen op dat ogenblik aan de voorwaarden,

maar in 1932 blijven daar al maar 9000 meer van over omwille van overlijden of hertrouwen (Keymolen *et al.*, 1981, p. 72) In datzelfde jaar kunnen de Belgische meerderjarige vrouwen (behalve prostituees en overspelige vrouwen, terwijl mannelijke burgers hun kiesrechten niet verliezen voor bigamie of overspel) wel stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen. In 1921 worden 181 vrouwelijke gemeenteraadsleden verkozen (Keymolen & Castermans, 1991, p. 53).

Dit alles is het gevolg van een akkoord tussen de drie grote partijen, gesloten in april 1919, waarbij vooral de katholiek Michel Levie een cruciale rol speelde. De socialisten kwamen met de belofte van het vrouwenstemrecht voor de eerstvolgende gemeenteraadsverkiezingen en zowel de socialisten als de liberalen gingen akkoord met het hierboven beschreven kiesrecht voor bepaalde vrouwen. (Keymolen *et al.*, 1981, p. 52-57) Die brengen echter weinig of niets teweeg op politiek vlak. Ze volgen vooral het stemgedrag van hun man en stemmen, opvallend genoeg, niet voor vrouwen. (RoSa, *Stemrecht voor vrouwen*, par. 6) In 1921 mogen vrouwen zich voor het eerst kandidaat stellen voor de gemeenteraad, de provincieraad en het parlement. Ze kunnen vanaf dat moment ook gemeentesecretaris, schepen of burgemeester worden (RoSa, *Stemrecht voor vrouwen*, par. 5) – een gehuwde vrouw moet hiervoor wel toestemming krijgen van haar echtgenoot (Keymolen & Castermans, 1991, p. 53). Dat wil zeggen dat vrouwen vanaf 1921 passief stemrecht verwerven. Ze kunnen zich verkiesbaar stellen maar mogen dus vreemd genoeg zelf niet stemmen. Zo wordt de eerste vrouw in het parlement socialiste Marie Spaak-Janson, oud-leerling van de school van Isabelle Gatti de Gamond, die als gecoöpteerd senator zetelt. (Claes, 2009, p. 25) Paul-Henri Spaak, medeoprichter van de Europese Gemeenschap, zal later zijn toespraken in de Senaat beginnen met de woorden: “Mijnheer de voorzitter, dames en heren, lieve mama...”. In 1929 wordt Lucie Dejardin de eerste vrouwelijke volksvertegenwoordiger en bijgevolg de eerste vrouw rechtstreeks verkozen voor het parlement. (Nederlandstalige Vrouwenraad, 2005, p. 8-9) “Niet dat de eerste vrouwelijke parlementsleden pleitbezorgsters zijn van de vrouwenbelangen”, zegt Claes (2009, p. 25), “in 1929 stemt Marie Spaak-Janson tegen het voorstel voor volwaardig vrouwenstemrecht”.

Zowel de socialisten als de liberalen blijven het algemeen stemrecht intussen tegenhouden, al zijn hun argumenten allesbehalve overtuigend:

De enen [beweren] dat zij gebonden [zijn] door het pact van de nationale unie, dat het vrouwenstemrecht had uitgesloten. De anderen [beschouwen] de hele zaak als een electoraal manoeuvre (*sic*) van de katholieke partij. Nog anderen [wijzen] op de politieke onkunde van de vrouw. [De socialist] Emile Vandervelde lanceerde [bijvoorbeeld] de idee dat zij eerst een politieke leerschool moest doorlopen via het gemeente- en provinciestedrecht. (Keymolen *et al.*, 1981, p. 54)

Sommigen beweren op dat ogenblik zelfs dat de vrouwen het stemrecht eigenlijk niet willen. Georges Hubin (socialist) beweert zelfs dat arbeidersvrouwen de invoering van het algemeen stemrecht onrechtvaardig zouden vinden. Daarop blijven de katholieken uiteraard voorstander van het vrouwenkiesrecht, maar de tegenstanders worden gerustgesteld: de katholieke partij plant geen grootse vrouwenemancipatie. Charles Woeste benadrukt zelfs dat het niet de bedoeling is om “de vrouw in de politieke strijd te gooien en haar te onttrekken aan de rol die haar van nature is toebedeeld in het gezin”. (Keymolen *et al.*, 1981, p. 54-57)

Keymolen *et al.* (1981, p. 66) onderstrepen dat de socialistische vrouwen even verdeeld zijn als hun partij: die van Luik en Charleroi volgen de algemene partijtendens en verkiezen daarom sociale verbeteringen boven politiek bewustzijn, terwijl de Brusselse socialistische vrouwen het vrouwenstemrecht propageren. Isabelle Blume wijst meermaals op de paradox dat vrouwelijke mandatarissen in België niet mogen stemmen. Aan liberale zijde, gaan Keymolen *et al.* verder, houden de vrouwen zich op de achtergrond, met uitzondering van Jane Brigode, die het in 1939 tot voorzitter van de partijraad schopt. De katholieke vrouwen, ten slotte, worden vooral vertegenwoordigd door Louise Van den Plas, die het vrouwenstemrecht dapper blijft verdedigen. Toch richt de katholieke vrouwenbeweging zich voornamelijk op de verbetering van de economische situatie van de arbeidster en de ontwikkeling van een sociale wetgeving gericht op het gezin en het moederschap (De Weerd, 1980, p. 139).

De Tweede Wereldoorlog legt de vrouwenbeweging en haar eisen vervolgens een tijdlang lam, maar daarna zet de strijd voor het vrouwenstemrecht zich onverminderd voort:

De overwinning van de geallieerden [is] in vele opzichten ook de overwinning van de democratie en dat [kan] alleen maar gunstig inwerken op de kwestie van het vrouwenstemrecht. Anderzijds [zorgt] de oorlog [en de nasleep ervan] in België voor

een reeks politieke problemen die onrechtstreeks het vrouwenstemrecht weer [vertragen]. (Keymolen *et al.*, 1981, p. 73)

Meteen na de wapenstilstand, in 1945, worden een katholiek en een communistisch voorstel rond de invoering van het vrouwenkiesrecht in de Kamer geweigerd. Onder de linkse regering-Van Acker wordt van die twee voorstellen vervolgens, in de maand oktober van datzelfde jaar, één voorstel gemaakt.

Een definitieve doorbraak komt er op 27 maart 1948, onder de socialistisch-katholieke regering Spaak-Eyskens: de CVP staat erop dat het vrouwenkiesrecht in de regeringsverklaring wordt opgenomen. Belgische vrouwen hebben genoeg aan de goedkeuring van een gewone wet met een tweederdemeerderheid om eindelijk stemrecht te veroveren – dat was namelijk zo vastgelegd in de grondwetswijziging (artikel 47) van 1920 bij de invoering van het algemeen enkelvoudig mannenstemrecht. De toekomstige eerste vrouwelijke Belgische minister Marguerite de Riemaecker houdt vóór de stemming in de Kamer een toespraak waarin ze een beschrijving geeft van “het nieuwe beeld van België met zijn mannelijke wilskracht en vrouwelijke zachtheid, met zijn stoer voorhoofd en zijn soepele ledematen, een harmonische gestalte, een prachtige synthese van wat de mens verwezenlijken kan, wanneer beide geslachten hun krachten verenigen”. (Keymolen *et al.*, 1981, p. 73) De auteur benadrukt dat de verschillende partijen op dat ogenblik beweren dat ze reeds lang voorstander waren van het vrouwenstemrecht (1981, p. 77). Uiteindelijk wordt het algemeen stemrecht goedgekeurd met 183 tegen 3 (socialistische) stemmen, waarna de Senaat het op 15 juli 1948 ook accepteert. Het vrouwenstemrecht wordt vervolgens in België voor het parlement (en de provincie) ingevoerd op 26 juli 1948, als één van de laatste landen van Europa (Keymolen *et al.*, 1981, p. 77), Finland was namelijk reeds in 1906 het eerste Europese land geweest waar vrouwen naar de stembus mochten trekken. België zou later nog gevolgd worden door onder andere Griekenland in 1952, Zwitserland in 1971 en Portugal in 1976.

2.1.2. De eerste keer stemmen in 1949

Vrouwen gaan voor het eerst stemmen bij de parlementsverkiezingen van 26 juni 1949. De CVP verwerft 105 van de 212 Kamerzetels en de meerderheid in de Senaat. Een jaar later, op 4 juni 1950, verovert de partij zelfs de volstrekte meerderheid in beide Kamers. Keymolen *et*

al. (1981, p. 77) onderstrepen dat dit vooral het gevolg is van de koningskwestie (de katholieken wilden Leopold III opnieuw op de troon), maar geven aan dat de vrouwelijke kiezers er waarschijnlijk ook wel de hand in hebben gehad.

Michielsens (2005, p. 68) wijst er echter op dat, hoewel de CVP de verkiezingen van 1949 wint, er geen sprake is van de gevreesde aardverschuiving die de socialistische en liberale partijen vreesden: “In de verkiezingen van 1946 werden 2.338.255 geldige stemmen uitgebracht voor de Senaat, 2.365.638 voor de Kamer, zonder vrouwen. In de verkiezingen van 1949 [zijn] er 4.980.903 stemmen voor de Senaat en 5.030.886 voor de Kamer” (Michielsens, 2005, p. 66). De katholieken haalden 42,7 procent van de stemmen voor de Senaat in 1946 (51 zetels) en de CVP 44,3 procent in 1949 (54 zetels). De socialisten dalen van 31,2 procent (34 zetels) naar 29,7 procent (33 zetels) en de liberalen kennen een stijging van 9,2 procent (4 zetels) naar 15,3 procent (14 zetels). Voor de Kamer is er ongeveer dezelfde tendens. De CVP haalt in 1949 43,5 procent van de stemmen (105 zetels), tegenover 42,5 procent (92 zetels) voor de katholieke partij in 1946. De socialisten zakken van 31,6 procent (66 zetels) naar 29,7 procent (66 zetels) en de liberalen gaan van 8,9 procent (16 zetels) naar 15,2 procent (29 zetels). (Michielsens, 2005, p. 67-68). De CVP kan dus inderdaad geen overweldigende stijging laten noteren. Michielsens (2005, p. 68) zegt dat het mogelijk is dat de ongehuwde vrouwen de clerus gevolgd hebben, maar dat dit volgens de analisten – die er geen rekening mee houden dat vrouwen weleens zelfstandig zouden kunnen gekozen hebben – niet opweegt tegen het aandeel van de vrouwen die in de politieke traditie van hun mannen gestemd hebben.

Het aandeel van de Belgische vrouw in het politieke leven kent evenwel geen spectaculaire vooruitgang na de invoering van het vrouwenkiesrecht. Integendeel, het wordt zelfs een goede vijftien jaar wachten op de eerste vrouwelijke minister, Marguerite de Riemaecker-Legot, benoemd op 28 juli 1965.

2.1.3. Het vrouwenstemrecht en de politieke partijen

Dit onderdeel vat de standpunten samen van de belangrijkste politieke partijen wat betreft het vrouwenstemrecht. De liberale, katholieke en socialistische meningen omtrent het kiesrecht voor vrouwen vormen namelijk het uitgangspunt van deze masterproef.

Aanvankelijk geldt in België het unionisme, dat wil zeggen dat katholieken en liberalen samen regeren, maar dat er eigenlijk geen politieke partijen zijn. Er bestaan wel verenigingen en clubs met verschillende ideologieën. De liberale partij komt er in 1846, de katholieke in 1884 en de socialistische een jaar later, in 1885. (Michielsens, 2005, p. 35)

De liberalen houden zich niet actief bezig met de strijd van de vrouwen. Zoals reeds vermeld, zijn ze tegen het vrouwenstemrecht met het argument dat vrouwen “niet ontwikkeld genoeg [zijn] om te weten wat ze [doen], en zeker niet wijs genoeg om zich te verzetten tegen de invloed van de clerus” (Michielsens, 2005, p. 36). Volgens Michielsens (2005, p. 37) heeft het feit dat de liberale partij gekant is tegen het vrouwenkiesrecht twee dimensies. Aan de ene kant is het antiklerikaal en aan de andere kant heeft het te maken met hun aanvankelijk betoog tegen algemeen enkelvoudig stemrecht: “wie niet bekwaam is om te begrijpen waar het over gaat mag niet stemmen”.

De katholieke partij is ongetwijfeld de grootste verdediger van het vrouwenstemrecht. Ze hebben echter het heimelijk motief om de vrouwen “als potentieel electoraal ‘reserveleger’ tegen het socialisme [in te zetten]” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 32). Voor de conservatieve vleugel, die ‘christelijk feminisme’ gelijkstelt met een vierkante cirkel, is het echter moeilijk om achter het vrouwenkiesrecht te staan. Uiteindelijk draaien ze uit electorale overwegingen wel bij. (Van Molle & Gubin, 1998, p. 33)

De socialisten verhouden zich moeizaam ten opzichte van de vrouwenstrijd. Tot 1902 verdedigen ze het vrouwenkiesrecht, maar daarna delen ze het standpunt van de liberalen wat het vrouwenstemrecht betreft: “vrouwen [zijn volgens hen] te ongeletterd en te onderhevig aan de invloed van ‘mijnheer pastoor’”, zelfs diegenen die principieel achter de emancipatie van de vrouw staan (Michielsens, 2005, p. 38). Uiteraard is het voor de socialistische vrouwen net zo lastig om zich neer te leggen bij de beslissing van hun partij als voor de behoudsgezinde vleugel van de katholieke partij, maar naar het voorbeeld van Isabelle Gatti de Gamond – die nochtans voorvechtster van het gelijk recht op onderwijs was en bovendien gezegd had dat “de man [...] pas vrij [zal] zijn als ook de vrouw bevrijd is” – geven ze zich uiteindelijk toch gewonnen: ze wijzen het vrouwenkiesrecht af. (Van Molle & Gubin, 1998, p. 33)

Volgens Van Molle en Gubin (1998, p. 146) “[blijft] het vrouwenstemrecht [vlak na de oorlog] voor alle partijen het voorwerp van verregaande politieke speculaties” en dat terwijl “de gewijzigde sociaal-economische context [...] een doorbraak [...] in de kwestie [mogelijk zou kunnen maken]”. Hoewel niemand er in 1945 nog aan twijfelt, gaan de auteurs verder (1998, p. 146), dat het vrouwenstemrecht verwezenlijkt zal worden, slagen de socialisten er in om de beslissing met 18 maanden uit te stellen. De angst dat de vrouwen massaal voor de katholieken zouden stemmen, en zo Leopold III zouden terugbrengen, is voor hen te groot.

Opvallend is dus dat zowel de socialistische partij als de liberale partij, ondanks het feit dat ze op veel andere vlakken progressieve standpunten innemen, de verwezenlijking van het vrouwenstemrecht zo lang mogelijk uitstellen. De katholieke partij, die tot de conservatieve vleugel behoort, daarentegen, maakt er een punt van om de vrouwen naar de stembus te laten trekken. Voorstander of niet, zoals reeds vermeld beweert elke politieke partij tijdens de verkiezingscampagne van 1949 uiteindelijk de grootste voorstander van het vrouwenstemrecht te zijn. Van Molle en Gubin wijzen erop dat de partijen ook een ‘vrouwelijk’ luik toevoegen aan hun programma:

De strijd voor de juridische en economische rechten van vrouwen bij de liberalen, de antiklerikale strijd en de belangen van de arbeiders bij de socialisten en ten slotte de eigen zending van vrouwen en het belang van het gezin bij de CVP-PSC. (1998, p. 43)

2.2. De eerste vrouwelijke minister

Zoals gezegd, brengen de eerste verkiezingen sinds de goedkeuring van het vrouwenstemrecht geen vervrouwelijking van het parlement met zich mee. Van 1949 tot 1971 telt het parlement tussen twee en vier procent vrouwelijke leden (Keymolen & Coenen, 1991, p. 77). Het wordt vijftien jaar wachten op de eerste vrouwelijke Belgische minister: Marguerite de Riemaecker-Legot (uit KAV-kringen), minister van Gezin en Huisvesting – ze beheert dus een ‘zachte’ portefeuille – van juli 1965 tot februari 1968. (De Weerdt, 1981, p. 178)

De Riemaecker zetelt op het ogenblik dat ze minister wordt al sinds 1946 voor de CVP in de Kamer, waar ze bij de stemming van het vrouwenkiesrecht in 1948 “niet als mandataris, maar als vrouw” gesproken had over, zoals eerder vermeld, “mannelijke wilskracht en vrouwelijke

zachtheid”. Het standpunt van de eerste vrouwelijke minister is dus opvallend traditioneel. Zo hecht ze veel belang “aan de eigenheid van de vrouwelijke natuur en aan de moederrol”:

‘Je n’hésite pas à affirmer,’ [schrijft] ze in 1959, ‘que toute femme équilibrée, lorsqu’elle est mariée et a un ou plusieurs enfants, est avant tout épouse et mère. Je veux dire par là que cette femme, quelles que soient par ailleurs sa formation et sa condition sociale, aura pour principal centre d’intérêt et de préoccupation le bonheur de son foyer, l’éducation de ses enfants et la bonne gestion de son ménage. La femme est, en effet, *par nature et par vocation*, au cœur du problème familial. (Van Molle & Gubin, 1998, p. 49-50)

De minister van Gezin en Huisvesting verkiest, gaan Van Molle en Gubin (1998, p. 50) verder, het verenigingsleven, bij voorkeur als vrijwilligers, boven een professionele carrière voor vrouwen, aangezien het volgens haar te vermijden was om jonge kinderen op een pijnlijke manier van hun moeder te scheiden. Daarom beschouwt ze bijvoorbeeld crèches ook als een noodzakelijk kwaad voor vrouwen die buitenshuis werken (Van Molle & Gubin, 1998, p. 50).

Na het eerste vrouwelijke regeringslid in 1965 worden er in 1973 twee vrouwen als staatssecretaris aangesteld, Maria Verlackt (CVP) en Irène Petry (PS). Zij behouden hun functie echter slechts een jaar omwille van de regeringswijziging (LeburtonI naar LeburtonII). (Keymolen & Coenen, 1991, p. 77) Op het ogenblik van het ontslag van beide vrouwen is er net sprake van belangrijke wijzigingen met betrekking to het huwelijksgoederenstelsel, echtscheiding en abortus, hetgeen heel wat protest uitlokt (De Weerd, 1980, p. 178). Volgens De Weerd (1980, p. 178) wijst dat op een mentaliteitswijziging wat betreft de vrouwenzaak. Zo richt Miet Smet binnen de katholieke partij als gevolg van dat ontslag het reeds genoemde ‘Vrouw en Maatschappij’ op (De Weerd, 1980, p. 178).

De volgende vrouwelijke minister komt er – met Rika De Backer (CVP), minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Zaken – pas in 1974, het jaar waarin de VFP-PFU wordt opgericht en het aantal vrouwen in het parlement en de provincies verdubbelt in vergelijking met 1971 (De Weerd, 1980, p. 178). Tussen 1949 en 1974 daalt de rechtstreekse politieke participatie van vrouwen, na een kleine opflakking, dus aanzienlijk (De Weerd, 1980, p. 176). In 1975 is het aantal vrouwen in de partijbesturen overigens ook nog uitermate laag:

Op 27 leden van het partijbestuur van de CVP [zijn] er 4 vrouwen; in het partijbureau van de BSP [zetelt] 1 vrouw op 49 leden; bij de PVV [telt] de partijraad 2 vrouwen op een totaal van 19 leden; in de Volksunie [zit] er 1 vrouw in een partijbestuur van 14 leden; bij de KP [is] er helemaal geen vrouw in het politiek bureau [...]. (De Weerd, 1980, p. 178)

De Weerd (1980, p. 179) vermeldt het FDF (Front Démocratique des francophones), met 17 vrouwen op een totaal van 79 leden in het directiecomité, als uitschieter. Bovendien, gaat ze verder, is de rol van vrouwelijke mandatarissen groter in de gemeentebesturen en in de commissies van openbare stand. Dat is volgens haar het gevolg van de reeds vermelde mening dat gemeentelijke en provinciale mandaten een politieke leerschool vormen: “na vijftig jaar waren de vrouwen dus nog steeds aan het leren”.

De aanstelling van Marguerite de Riemaecker-Legot op 28 juli 1965 zorgt dus niet meteen voor een echte doorbraak. Toch is de benoeming van de eerste vrouwelijke Belgische minister een mijlpaal voor de vrouwenbeweging, omdat het de “derde stap in de machtsverwerving” betekent: regeringsverantwoordelijkheid, na kiesrecht en volksvertegenwoordiging (Van Molle & Gubin, 1998, p. 49).

2.2.1. De eerste vrouwelijke minister en de politieke partijen

Wat de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister betreft, kunnen we niet meer – zoals bij het vrouwenstemrecht – stellen dat een bepaalde politieke partij ‘pro’ of ‘contra’ is, aangezien de partijen in 1965 op dat vlak op dezelfde lijn zaten: geen van allen is uitgesproken tegen de aanwezigheid van een vrouw in de regering.

Het feit dat De Riemaecker een nieuw departement, namelijk Gezin en Huisvesting, toegewezen krijgt, is bovendien “niet louter een uitweg om een vrouw in de regering op te nemen” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 291). De Hoge Raad voor het Gezin had namelijk reeds in 1961 op de nood voor een doelmatiger familiaal beleid gewezen (Van Molle & Gubin, 1998, p. 291). Dat de eerste vrouwelijke minister niet de ministerpost van Justitie toegewezen krijgt, omdat de partijvoorzitters en ondervoorzitters formateur Pierre Harmel ervan overtuigen dat het een te grote stap zou zijn (Van Molle & Gubin, 1998, p. 291), wijst er echter wel op dat de partijen niet willen ‘overdrijven’. Ze zijn zeker geen tegenstanders van

vrouwen in uitvoerende functies, maar zijn ook niet meteen van plan om ‘harde’ portefeuilles aan vrouwen toe te wijzen.

Het spreekt overigens voor zich dat de socialistische en liberale partijen minder achter CVP’ster De Riemaecker staan dan de katholieke partij.

2.3. De strijd voor gelijk loon

De strijd van de vrouwenbeweging om gelijk loon voor gelijk werk barst reeds volop los tijdens de tweede feministische golf. Toch bestaat de ‘loonkloof’ (dat wil zeggen dat de gemiddelde vrouw minder verdient dan de gemiddelde man) vandaag nog steeds wereldwijd. Over het exacte percentage is men het niet eens, maar toch situeert het zich ergens rond de twintig procent. (Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, 2006, p. 10)

Het feit dat die kloof nog bestaat, ondanks de wetgeving in verband met antidiscriminatie en gelijk loon, wordt als volgt verklaard (RoSa, *Gelijk loon*, par. 1). Ten eerste werken vrouwen vaker deeltijds dan mannen, onder andere omwille van familiale omstandigheden of omdat ze vaak niet aan een voltijdse baan geraken. Getrouwde vrouwen met kinderen hebben bovendien over het algemeen een lager loon dan gehuwde mannen met kinderen of kinderloze vrouwen. Vrouwen maken immers het meest gebruik van het tijdskredietstelsel, hetzij om voor de kinderen te zorgen hetzij om op een zieke te passen. Horizontale segregatie op de arbeidsmarkt, vervolgens, houdt in dat de sectoren die het slechtst betalen – zoals de horeca – meer vrouwen tewerkstellen en dat de bestbetalende sectoren – informatica en chemie, bijvoorbeeld – gedomineerd worden door mannen. Fysieke inspanningen in typische vrouwenberoepen (verpleegster/verzorgster die patiënten optilt) worden ook minder gewaardeerd dan in typische mannenberoepen (bouwvakker die materiaal verplaatst). Mannen genieten bovendien veel meer dan vrouwen van extralegale voordelen, zoals een bedrijfswagen, een tankkaart, een gsm, een pensioenplan, een hospitalisatieverzekering, maaltijdcheques, enz. Daarnaast bestaat er ook verticale segregatie of het ‘glazen plafond’. Dat wil zeggen dat een onzichtbare barrière vrouwen ervan weerhoudt om topfuncties te bekleden. Vrouwen zijn namelijk nog steeds ondervertegenwoordigd in leidinggevende beroepen, zeker op de allerhoogste niveaus. Ten slotte spreekt men, naast bovenstaande objectieve verklaringen van de loonkloof, nog van onverklaarbare loonverschillen. Die zijn mogelijk te wijten aan discriminatie. (RoSa, *Gelijk loon*, par. 3)

Het belangrijkste voor deze masterproef is evenwel de historiek van de zoektocht naar gelijk loon voor gelijk werk. In het volgende onderdeel wordt de staking bij FN-Herstal, de grootste doorbraak in de strijd voor gelijk loon en het eigenlijke beginpunt, in detail besproken. Die cruciale strijd voor de vrouwenbeweging bevat nog twee belangrijke stappen: de ondertekening van het Verdrag van Rome en de zaak-Gabrielle Defrenne. Aangezien die respectievelijk de aanleiding tot en een herneming van de discussie rond FN-Herstal zijn, zal ik ook dieper op die gebeurtenissen ingaan.

2.3.1. Vooraf: het Verdrag van Rome

In 1957 wordt de Europese Economische Gemeenschap opgericht: West-Duitsland, Nederland, Luxemburg, Italië, Frankrijk en België ondertekenen het Verdrag van Rome. Artikel 119 van dat verdrag stelt dat iedere lidstaat het beginsel van gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke arbeid moet toepassen. Het artikel wordt op uitdrukkelijk verzoek van de Fransen in het verdrag opgenomen, omdat Frankrijk tot op dat moment als enige land een wetgeving in verband met gelijke beloning heeft aangenomen en vreest dat de loonkost zwaar op zijn industrie zal wegen (Gubin & Jacques, 2007, p. 74). België is door de ondertekening verplicht om zich aan artikel 119 te houden vanaf januari 1962. Bovendien had de Belgische staat, zoals eerder vermeld (Leplae, 2000a, p. 2-3), in 1952 reeds conventie nr. 100 van de Internationale Arbeidsorganisatie over ‘gelijk loon voor gelijkwaardig werk’ ondertekend. De formulering ‘gelijk loon voor *gelijkwaardig* werk’ heeft zelfs bredere implicaties dan ‘gelijk loon voor *gelijk* werk’. Hoe dan ook, die conventie wordt niet geratificeerd en artikel 119 van het Verdrag van Rome wordt ook niet toegepast. Halfweg de jaren '60 is er nog weinig of niets veranderd, hetgeen in 1966 protest uitlokt onder de vorm van de staking bij FN-Herstal. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 1)

2.3.2. De staking bij FN-Herstal

Op 16 februari 1966 leggen de vrouwelijke werknemers van de ‘Fabrique Nationale d’armes de guerre’ te Herstal massaal het werk neer uit protest tegen het feit dat ze gemiddeld vijftienvijftig procent minder verdienen dan hun mannelijke collega’s voor exact hetzelfde werk:

Het [wordt] één van de grootste acties uit de Belgische sociale geschiedenis. ‘Groot’ niet alleen door haar omvang – 3800 arbeidsters [leggen] die dag het werk neer voor een staking die 12 weken [zal] duren – maar ook door haar symboolfunctie op zowel feministisch als sociaal vlak. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 2)

De FN-vrouwen willen voornamelijk een herwaardering van hun functie. Ze willen erkend worden als gespecialiseerde arbeidsters en overeenkomstig betaald worden. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 4)

De ‘femmes-machine’ baseren zich voor hun strijd op bovengenoemde internationale verdragen. Niet alleen is het loon van gespecialiseerde arbeidsters op sleutelposten lager dan dat van de ongeschoolde mannelijke arbeiders die de ateliers schoonmaken (Van Mechelen, 1996, p. 13) – terwijl ze nochtans een soort van ingangsexamen hadden moeten afleggen en een gespecialiseerde kennis van de machines hadden verworven – maar de arbeidsomstandigheden zijn ook mensonwaardig: het werk is vuil en ongezond. Bovendien zijn de machines verouderd en de hygiënische omstandigheden slecht. Hoewel de vrouwen dagelijks onder olie en vuil bedolven worden, zijn er amper wasmogelijkheden op het fabrieksterrein en is er geen toegang tot warm water. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 3)

De FN-arbeidsters eisen een loonopslag van vijf frank per uur via hun actie, die ze spontaan, “zonder syndicale steun, zonder overleg of zonder stakingsaanzegging”, beginnen (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 5). Charlotte Hauglustaine, een arbeidster, leidt de staking wekenlang (Michielsens, 2005, p. 71). Vervolgens wordt er een informeel arbeidsterscomité opgestart om te coördineren (de vakbonden richten na de erkenning ook een stakingscomité op). De staking krijgt massaal aandacht en kan al snel op heel wat solidariteit rekenen. Binnen het bedrijf ondertekenen de mannelijke werknemers een steunpetitie hoewel 500 van hen door de actie werkloos worden, en, erbuiten, beginnen arbeidsters van andere bedrijven, zoals ACEC (Ateliers de Construction Electrique de Charleroi) en Schreder (verlichting), aan een solidariteitsstaking. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 5) Opvallend is dat de vakbondsafgevaardigden die de solidariteitsbetogingen aanvoeren allemaal mannelijk zijn. Er zijn namelijk geen vrouwelijke leden (Van Mechelen, 1996, p. 13). Er komt ook internationale steun: duizenden vrouwen uit de zes lidstaten van de EEG komen in Luik betogen op 24 april 1966 (Keymolen & Coenen, 1991, p. 86).

Uiteindelijk komt er op 5 mei 1966, na interpellatie in het Belgisch en Europees Parlement, een einde aan de twaalf weken durende staking. Het resultaat is een onmiddellijke loonsverhoging van 2 frank per uur en een extra opslag van 0,75 frank op 1 januari 1967 (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 5), weliswaar slechts zeventig procent van wat de vrouwen oorspronkelijk geëist hadden (Van Mechelen, 1996, p. 14):

De impact van de staking [is] groot. Nooit eerder [heeft] een actie van vrouwen, ontstaan vanuit een vrouwenreis, een zodanige solidariteit en weerklank teweeggebracht. De vakbonden [beseffen] dat er in het vervolg rekening [moet] worden gehouden met de vrouwen. Niet alleen [wordt] de eis van gelijke beloning eindelijk op de agenda geplaatst, ook de vrouwen zelf [worden] zich meer bewust van het belang van een syndicale deelname. ‘Gelijk loon voor gelijk werk’ [wordt een jaar later, op 24 oktober 1967] in de wetgeving opgenomen. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 6)

Na de staking in Herstal heerst er ontgoocheling over de politieke wereld: “het [wordt] duidelijk dat het kiesrecht niet [heeft] bijgedragen tot het rechte trekken van de ongelijkheid tussen beide seksen” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 49). Een belangrijk gevolg van de acties is de oprichting ten tijde van de staking van het tweetalige actiecomité ‘Gelijk Loon voor Gelijk Werk’ dat de “doeltreffendheid van politieke actie voor vrouwen” in vraag stelt (Van Molle & Gubin, 1998, p. 49). Wanneer de vrouwen weer aan het werk gaan, blijft het comité de strijd voor economische gelijkheid van vrouwen en mannen voorzetten. Het verenigt intellectuele vrouwen van verschillende politieke strekkingen en blijft als drukkingsgroep werken tot 1977 (RoSa, *Actiecomité Gelijk Loon voor Gelijk Werk*, par. 1).

Als gevolg van de legendarische staking ondertekent het ABVV, de Belgische socialistische vakbond, op 23 april 1967 bovendien de oorkonde ‘De rechten der werkende vrouw’, waarin onder andere de volgende eisen vermeld worden:

[...] recht op arbeid, collectieve voorzieningen voor kinderopvang en informatie over geboortepanning, volledige gelijkheid in de sociale zekerheid, algehele toepassing van art[ikel] 119 van het Verdrag van Rome, vermindering van de arbeidsduur, verlenging van de schoolplicht, aan beroepsnoden aangepast onderwijs, beschermende maatregelen voor de arbeidszekerheid van zwangere vrouwen, mogelijkheid tot

verlenging van het bevallingsverlof, volwaardige vertegenwoordiging in de syndicale bestuursorganen. (Keymolen & Coenen, 1991, p. 87-88)

Ondanks de directe gevolgen van de befaamde staking, blijven de reeds vermelde internationale verdragen dode letter in België (Leplae, 2000a, p. 2). Er volgen andere acties en een nieuwe staking bij FN-Herstal in 1974. Hoewel de directie van de fabriek het principe ‘gelijk loon voor gelijk werk’ intussen al in het protocolakkoord heeft ingeschreven, komt daar in de praktijk weinig van in huis tot het in 1975 in de collectieve arbeidsovereenkomst wordt opgenomen (Van Mechelen, 1996, p. 14). Dat laatste is één van de verstrekkende gevolgen van de zaak-Gabrielle Defrenne.

2.3.3. Achteraf: de zaak-Gabrielle Defrenne

Zoals reeds vermeld, zet Sabena airhostess Gabrielle Defrenne op 16 februari 1968 verplicht op non-actief omdat ze veertig jaar wordt. Haar arbeidscontract zegt namelijk dat vrouwen na hun veertigste verjaardag niet meer tot de crew mogen behoren, in tegenstelling tot mannelijke collega's van dezelfde leeftijdscategorie, wat uiteraard nadelig is voor het pensioen van de stewardessen. Zich beroepend op artikel 119 van het Verdrag van Rome, dient Defrenne klacht in bij de arbeidsrechtbank tegen haar werkgever voor discriminatie op grond van geslacht. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 7)

Uiteindelijk verschijnen haar klachten in 1976 voor het Europees Gerechtshof in Luxemburg, dat in totaal drie uitspraken doet. Defrennes eerste verzoek om eenzelfde pensioen te krijgen als haar mannelijke collega's wordt afgewezen ('Defrenne I'). De derde zaak, over de verschillende arbeidsvoorwaarden waardoor vrouwen gedwongen worden vroeger met pensioen te gaan dan mannen, wordt ook afgewezen ('Defrenne III'). Volgens het Hof vallen noch de pensioenuitkeringen, noch de arbeidsvoorwaarden onder artikel 119 en het principe 'gelijk loon voor gelijk werk'. De uitspraak in de zaak 'Defrenne II' is echter wel positief. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 8) Daarin oordeelt het Europees Hof van Justitie namelijk dat de zes oorspronkelijke lidstaten, door de ondertekening van het Verdrag van Rome en bijgevolg van artikel 119, verplicht zijn om hun onderdanen te beschermen tegen discriminatie voortkomend uit de nationale wetgeving of uit cao's. Artikel 119 kan dus voor de Belgische rechtbanken gebruikt worden om gelijk loon voor gelijk werk te eisen. Sabena, dat pas in 1966 gelijk loon voor vrouwen en mannen heeft ingevoerd, wordt op basis daarvan

verplicht om het loon van Defrenne voor de periode 1962-1966 aan te vullen tot aan het bedrag dat aan de stewards betaald werd. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 8)

Zoals gezegd, voert de Europese Commissie in 1975, als gevolg van het historische arrest-Defrenne, een richtlijn in in verband met de gelijke beloning van vrouwen en mannen. Er volgen ook nog richtlijnen wat betreft “de gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding, promotiekansen en arbeidsvoorwaarden” en op het gebied van de sociale zekerheid. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 9)

De staking bij FN-Herstal en de zaak-Gabrielle Defrenne zorgen er dus samen voor dat er concrete stappen gezet worden wat betreft gelijk loon voor gelijk werk, inclusief juridische garantie. (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 9)

2.3.4. De strijd voor gelijk loon en de politieke partijen

Net als bij de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister, kunnen we, wat de strijd voor gelijk loon betreft, niet zeggen dat de partijen ‘pro’ of ‘contra’ zijn. Als het gaat om de maatschappelijke achteruitstelling van vrouwen, kunnen we zelfs, tussen de vrouwelijke mandatarissen onderling, een soort van toenadering over de partijgrenzen heen vaststellen. Zo dienden de communistische Suzanne Grégoire, de socialistische Isabelle Blume en de katholieke Marguerite De Riemaeker in 1947 al samen een wetsvoorstel in “tot afschaffing van de reglementering van prostitutie” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 336). De vrouwelijke Kamerleden dringen bovendien in de jaren '60, nog voor de staking bij FN-Herstal, aan op besprekingen in verband met de gelijke bezoldiging van vrouwen en mannen (Van Molle & Gubin, 1998, p. 290).

Dat wil echter niet zeggen dat de partijen geen afwijkende standpunten over de strijd voor gelijk loon innemen. Zo neemt de socialistische partij, waarvan de vrouwelijke leden in 1955 al een voorstel voor ‘gelijk loon voor gelijk werk’ geformuleerd hadden (Van Molle & Gubin, 1998, p. 336), het op voor de belangen van de FN-arbeidsters, maar legt de klemtoon op syndicalisme. De katholieken, daarentegen, concentreren zich meer op het belang van het gezin, al mogen we niet vergeten dat de christelijke vakbond ook een grote rol in de staking bij FN-Herstal speelt. De liberale partij, ten slotte, ziet de strijd voor gelijk loon in de context

van de strijd voor de juridische en economische gelijkheid van de vrouw. (Van Molle & Gubin, 1998, p. 48)

3. Onderzoeksvragen en hypothesen

Aan de hand van het bovenstaande overzicht van de tweede feministische golf in Vlaanderen en de gedetailleerde bespreking van drie mijlpalen uit de periode 1948-1966, namelijk het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke Belgische minister en de staking bij FN-Herstal, worden in dit onderdeel de onderzoeksvragen, de onderzoeksdoelstellingen en de hypothesen voor deze masterproef, met als onderzoeksvoorwerp de berichtgeving van drie Vlaamse kranten over de drie keerpunten, gevormd.

3.1. De Vlaamse pers en de tweede feministische golf

Tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf, voor deze masterproef afgebakend van de Eerste Wereldoorlog tot de jaren '80, is de Vlaamse pers nog verzuild. Dat wil zeggen dat de kranten in politieke belangengroepen uiteenvallen en dat hun berichtgeving bijgevolg de standpunten van de verschillende politieke partijen zou kunnen weergeven.

De Vlaamse pers zal in het kader van dit onderzoek gerepresenteerd worden door drie kranten. De volgende dagbladen zullen representatief gebruikt worden voor de drie traditionele zuilen: *De Standaard* (voor de katholieke zuil), *De Volksgazet*, samen met *Vooruit* voorloper van *De Morgen* (voor de socialistische zuil) en *Het Laatste Nieuws* (voor de liberale zuil). Wat meteen opvalt als men nader ingaat op de verzuiling van de Vlaamse pers is dat “de conservatief-katholieke en de liberaal-burgerlijke pers” reeds van vóór de stichting van de katholieke partij (CVP sedert 1945) en de liberale partij (PVV sedert 1961) dateert. De socialistische pers, daarentegen, treedt van bij begin op als “spreekbuis van de socialistische partij [BSP sedert 1944] of van haar vakbond”. (Luykx, 1978, p. 506)

De eerste editie van *Het Laatste Nieuws*, een volksblad dat Vlaams, liberaal en vrijzinnig moet zijn, komt er op 7 juni 1888. Onder leiding van de liberale flamingant en journalist-uitgever Julius Hoste kent het dagblad veel succes. Zijn opvolger, Julius Hoste jr., stuurt het blad meer in de richting van de algemene informatie, met veel sport, hetgeen enorm aanslaat bij het publiek. In de naoorlogse jaren richt Hoste sr. de Stichting Het Laatste Nieuws op,

opdat het dagblad na zijn dood dezelfde politieke en filosofische lijn zou blijven volgen. Hij overlijdt echter voor die operatie compleet afgerond is. Daarop vormen zijn weduwe en twee dochters in 1955 het traditionele familiebedrijf om tot een naamloze vennootschap, die in 1963 alle aandelen van het Antwerpse dagblad *De Nieuwe Gazet* opkoopt. (De Bens, 1997, p. 335-338)

Op 3 juni 1914, net voor de Eerste Wereldoorlog, verschijnt het eerste nummer van *De Volksgazet*, een blad voor de socialistische partij én vakbond, ontstaan uit een fusie tussen *De Werker* en *De Volkstribuun*. Na de Tweede Wereldoorlog, tijdens de periode waarin het vrouwenstemrecht verwezenlijkt wordt (1948) en de vrouwen voor het eerst gaan stemmen (1949) – met Jos Van Eynde (voorzitter van de Antwerpse BSP-federatie) als hoofdredacteur – is de krant zeer succesvol. Tijdens de jaren '50 en '60, met de eerste vrouwelijke minister in 1965 en de staking bij FN-Herstal in 1966, krijgt het dagblad echter een ouderwets imago: “de krant [is] doctrinair links en [heeft] te weinig lezers”, waardoor de adverteerders interesse verliezen. Vanaf 1964 is Van Eynde zelfs zowel directeur als hoofdredacteur van het dagblad en tegelijkertijd voorzitter van de socialistische partij. Bovendien is er “een absoluut gebrek aan beheer en een totale afwezigheid van bedrijfspolitik”. Dat is ook deels de reden van het verdwijnen van de socialistische partijpers, naast de toenemende commercialisering van de dagbladmarkt en de dalende belangstelling voor uitgesproken partijideologische standpunten in de pers. (De Bens, 1997, p. 351-354)

De Standaard, mede opgericht door CVP'er Frans Van Cauwelaert, verschijnt voor het eerst net na de Eerste Wereldoorlog, op 4 december 1918. Het doel van NV De Standaard is om “een katholiek, Vlaams dagblad te Brussel” uit te geven. In 1921 komt de krant financieel in de problemen, waarop Gustaaf Sap te hulp komt. Daaruit volgt een conflict tussen de eerder diplomatische Van Cauwelaert en de meer Vlaams-nationalistische Sap. Wanneer deze laatste in 1929 de meerderheid van de aandelen verwerft, sluit de krant zich bij het ‘rechtse’ kamp aan. In hetzelfde jaar richt Sap ook de katholieke Vlaamse volkskrant *Het Nieuwsblad* op. Tijdens de Tweede Wereldoorlog overlijdt Sap, waarna het dagblad een tijd op verdwijnen staat. In 1947 verschijnt *De Standaard*, opgekocht door de familie Sap, echter opnieuw en wordt de krant weer even gezaghebbend als voor de oorlog: het blad beïnvloedt de opinievorming rond “grote maatschappelijke thema's, zoals de Koningskwestie”. De krant blijft Vlaamsgezind, maar doorbreekt de band met België niet. (De Bens, 1997, p. 257-264)

Uit bovenstaand overzicht kunnen we concluderen dat *Het Laatste Nieuws*, *De Volksgazet* en *De Standaard* respectievelijk de liberale, de socialistische en de katholieke zuilen tijdens de periode 1948-1966 het best vertegenwoordigen in het kader van deze masterproef. *Het Laatste Nieuws* vertegenwoordigt de liberale zuil het best, aangezien deze krant het belangrijkste Nederlandstalige liberale dagblad is (vanaf 1963 zelfs het enige). *De Volksgazet* is dan weer de beste vertegenwoordiger van de socialistische zuil, omdat deze krant het socialistische blad bij uitstek is in die periode. *De Standaard*, ten slotte, is de beste vertegenwoordiger voor de katholieke zuil, omdat het dagblad binnen de katholieke zuil de meest gezaghebbende stem is.

Volgens Van Molle en Gubin (1998, p. 40) is de heersende opinie onder politici en pers op het ogenblik dat het vrouwenstemrecht goedgekeurd wordt, op 27 maart 1948, alvast de volgende: vrouwen zijn beïnvloedbaar. De katholieken rekenen op die manipuleerbaarheid van de vrouwen om er electoraal hun voordeel mee te doen, terwijl de socialistische en de liberale partij net vrezen dat de vrouwen door de katholieken beïnvloed zullen worden om conservatief te stemmen:

Het lijkt wel alsof de mannelijke politici er zich niet of nauwelijks van bewust [zijn] dat het opleidingsniveau van vrouwen sinds de Eerste Wereldoorlog gevoelig [is] gestegen. Het lijkt erop dat ze bitter weinig vertrouwen [hebben] in de sociale én politieke vrouwenwerking die nochtans in de drie grote zuilen en partijen in meerdere of mindere mate gestalte [heeft] gekregen. (Van Molle & Gubin, 1998, p. 40)

Over de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister, Marguerite de Riemaecker-Legot, op 28 juli 1965, zeggen Van Molle en Gubin het volgende:

[...] het begrip voor vrouwen in publieke functies in België [verloopt] volgens twee snelheden [...]: de grote politieke tenoren [zijn] in 1965 voldoende vertrouwd met vrouwen in hun partijstructuren en op de parlementaire banken om er één in de regering op te nemen, terwijl de dagbladers nog [getuigt] van een opmerkelijke misogynie. (1998, p. 52)

Het is uiteraard boeiend om bovenstaande stellingen te toetsen in het onderzoek van deze masterproef en om na te gaan hoe de Vlaamse kranten de vrouwenbeweging, de vrouwen en hun verwezenlijkingen portretteren.

3.2. Onderzoeksvragen en -doelstellingen

De centrale onderzoeksvraag waarop deze masterproef een antwoord tracht te bieden is de volgende: ‘Welk beeld wordt er door de Vlaamse pers geschetst van de vrouwenbeweging tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf?’.

Naar mijn mening is deze kernvraag relevant omdat bestaand onderzoek naar de vrouwenbeweging tijdens de drie bewuste mijlpalen, naar mijn weten, tot nu toe weinig of geen uitgebreid onderzoek bevat. Van Molle en Gubin hebben in het standaardwerk *Vrouw en politiek in België* (1998) weliswaar krantencommentaren doorgenomen, maar dat was niet het middelpunt van hun onderzoek. Naast onderzoek in persarchieven gingen de auteurs namelijk uit van onderzoek in partijarchieven en zowel mondelinge als schriftelijke getuigenissen van vrouwelijke politici. Hun onderzoek was een van de middelen om tot een overzicht van de (politieke) emancipatie van de Belgische vrouw tussen 1830 en 1998 te komen. Zo bekeken de auteurs onder andere de Belgische krantencommentaren over de verwerving van het vrouwenstemrecht (1948) en de eerste keer stemmen (1949). Ook voor de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister (1965) namen ze de dagbladen door. Deze masterproef zal echter de berichtgeving in de Vlaamse pers over het vrouwenstemrecht, de eerste keer stemmen en de eerste vrouwelijke minister, alsook over de staking bij FN-Herstal (1966) centraal stellen. Dat wil zeggen dat ik voor mijn analyse regelmatig van het werk van Van Molle en Gubin zal kunnen vertrekken. Aangezien dit onderzoek echter uitsluitend focust op de mijlpalen in kwestie, zal ik er ook veel dieper op kunnen ingaan.

Wat de inhoudelijke relevantie betreft, is van Zoonen in haar doctoraats thesis *Moeten strijdende vrouwen zo grof zijn: de vrouwenbeweging en de media* dan weer nagegaan “hoe de vrouwenbeweging in haar beginjaren in de pers is verschenen en hoe dit het beeld van de vrouwenbeweging heeft beïnvloed” (1991, p. 324). Het gaat hier evenwel om de Nederlandse pers. Deze masterproef zal de Vlaamse pers aan een gelijkaardig onderzoek onderwerpen. Van Zoonen is in haar werk tot de conclusie gekomen dat “de journalisten die over de feministische beweging schreven, [hiermee tegelijkertijd de ‘publieke identiteit’ van de vrouwenbeweging construeerden]” (1991, p. 324). Dat verwoordt meteen de intrinsieke relevantie van mijn studie. Aan de hand van onderzoek zal ik namelijk nagaan welke ‘publieke identiteit’ er door de Vlaamse journalisten van de vrouwenbeweging geconstrueerd werd.

Verkondigen de drie kranten in kwestie effectief de mening van de zuil waartoe ze behoren? En, als ze dat al doen, op welke manier? De berichtgeving kan namelijk gekleurd worden door allerhande aspecten: of er al dan niet bericht wordt over een bepaald onderwerp en, indien men erover bericht, hoeveel, wanneer, op welke plaats, in welke vorm en door welke auteur. Bovendien kan de journalist, al dan niet expliciet, kritiek uiten aan de hand van de inhoud en de taal van zijn stukken – hetzij in zijn of haar eigen bewoordingen, hetzij door het gebruik van geciteerde bronnen. In het laatste geval kan de auteur dan weer een beeld tot stand brengen door bepaalde bronnen meer, minder of helemaal niet aan het woord te laten.

3.3. Hypothesen

Zoals hierboven uiteengezet, gaat mijn onderzoek uit van van Zoonens conclusie dat de pers de ‘publieke identiteit’ van de vrouwenbeweging geconstrueerd heeft. De media bieden geen afspiegeling van de werkelijkheid, aldus van Zoonen (1991, p. 324), maar vormen zelf een realiteit. Mijn concrete verwachting voor dit onderzoek is zodoende dat de verzuilde Vlaamse pers het beeld van de vrouwenbeweging, de vrouwen en hun verwezenlijkingen tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf sterk heeft beïnvloed door vanuit een bepaalde partijideologie over de drie cruciale gebeurtenissen in kwestie te berichten. Bovendien verwacht ik dat de standpunten van de katholieke, de socialistische en de liberale partij over het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke minister en de staking bij FN-Herstal terug te vinden zijn in de berichtgeving door respectievelijk *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws*. Aan de hand van de uiteenzettingen in de literatuurstudie, ben ik voor deze masterproef bijgevolg tot de volgende concrete hypothesen gekomen:

- **Hypothese 1:** het katholieke dagblad *De Standaard* zal zich achter het vrouwenstemrecht en de eerste vrouwelijke minister scharen. Tegenover de staking bij FN-Herstal zal de krant zich minder positief opstellen.
- **Hypothese 2:** het socialistische dagblad *De Volksgazet* zal zich aanvankelijk tegen het vrouwenstemrecht keren, om het dan te verdedigen als het eenmaal verwezenlijkt is. De eerste vrouwelijke minister zal zeer weinig aandacht krijgen. Op de staking bij FN-Herstal, daarentegen, zal de krant zich wel werpen, vooral wat syndicalisme betreft.

- **Hypothese 3:** het liberale dagblad *Het Laatste Nieuws* zal zich eerst afzijdig houden van de strijd om het vrouwenstemrecht, maar zal er in de aanloop naar de verkiezingen wel achter gaan staan. De eerste vrouwelijke minister zal weinig aandacht krijgen. De krant zal de staking bij FN-Herstal echter wel steunen.

II. Methodologie

Dit hoofdstuk beschrijft de methodologie voor dit onderzoek. Eerst wordt het onderzoeksontwerp uiteengezet, dan volgt er een beschrijving van de selectie van de onderzoekseenheden en nadien wordt het onderzoeksinstrument uitvoerig behandeld. Dat laatste houdt het volgende in: een overzicht van de dataverzameling, een uitgebreide toelichting bij de gebruikte methode voor data-analyse, namelijk discoursanalyse, en ten slotte een uiteenzetting van de beperkingen.

1. Onderzoeksontwerp

In deze masterproef zal de berichtgeving van de Vlaamse pers over de vrouwenbeweging tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf onderzocht worden. Concreet betekent dat het volgende: de Vlaamse pers wordt in mijn onderzoek vertegenwoordigd door drie dagbladen die de drie belangrijke politieke stromingen van de periode vertegenwoordigen, namelijk *De Standaard* (katholiek), *De Volksgazet* (socialistisch) en *Het Laatste Nieuws* (liberaal). Bovendien wordt de tweede feministische golf in mijn onderzoek gerepresenteerd door drie mijlpalen die ik in de literatuurstudie aangeduid heb, namelijk het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke minister en de staking bij FN-Herstal.

2. Onderzoekseenheden

De geselecteerde onderzoekseenheden zijn de artikels gepubliceerd in *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* over de drie mijlpalen in kwestie. De periodes voor die gebeurtenissen werden als volgt afgebakend: februari-maart 1948 (verwerving) en juni 1949 (eerste stembusgang) voor het vrouwenstemrecht, juli 1965 voor de eerste vrouwelijke minister en februari-mei 1966 voor de staking bij FN-Herstal. De selectie van de analyse-eenheid verliep op de volgende manier: aan de hand van literatuuronderzoek heb ik de drie belangrijkste keerpunten tijdens de tweede feministische golf geselecteerd, namelijk de verwerving van het vrouwenstemrecht op 27 maart 1948 en de eerste keer naar de stembus op 26 juni 1949, de aanstelling van de eerste vrouwelijke Belgische minister op 28 juli 1965 en de staking bij FN-Herstal van 16 februari 1966 tot 5 mei 1966. Zoals uit de literatuurstudie blijkt, beschouwt de vrouwenbeweging zelf deze drie gebeurtenissen als mijlpalen. Vervolgens heb ik alle exemplaren van de drie dagbladen in kwestie gepubliceerd tijdens en

rond (i.e. inclusief de maanden ervoor en erna) die periodes doorgenomen. Het resultaat is een totaal van 69 artikels (cartoons meegerekend), namelijk 28 uit *De Standaard*, 21 uit *De Volksgazet* en 20 uit *Het Laatste Nieuws*.

3. Onderzoeksinstrument

3.1. Dataverzameling

De gegevens werden tijdens de periode november-december 2009 verzameld door middel van vijf bezoeken (met een totale duur van 22 uur) aan de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience te Antwerpen, waar de drie dagbladen *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* van de periode februari 1948-mei 1966 op microfilm beschikbaar zijn.

3.2. Discoursanalyse

De methode van data-analyse die ik gebruikt heb voor dit onderzoek is kwalitatief, namelijk discoursanalyse. Volgens Deacon, Pickering, Golding, en Murdock (1999, p. 15) benadrukt discoursanalyse het gebruik van taal als representatievorm van een bepaalde sociale realiteit. Volgens van Zoonen (1991) kan het begrip ‘discours’ op verschillende manieren gedefinieerd worden:

In zijn meest brede zin – zoals bijvoorbeeld (*sic*) in het werk van Foucault – verwijst het naar maatschappelijke processen van symbolische in- en uitsluiting, of *discursieve* disciplinerende, die plaatsvindt middels talige en niet-talige uitingen. De gebruikelijke conceptualisering in de tekstwetenschap zijn beperkter. In sommige gevallen verwijst discours bijvoorbeeld naar uitingen van gesproken taal, in andere gevallen verwijst het naar de structurele kenmerken van verhaaltypen zoals sprookjes. (p. 92)

In haar doctoraatsthesis *Moeten strijdende vrouwen zo grof zijn: de vrouwenbeweging en de media*, over de interactie tussen de vrouwenbeweging en de media, heeft van Zoonen het volgende geconstateerd:

[De media bieden] geen afspiegeling van de werkelijkheid [...], maar [construeren] zelf een werkelijkheid [...]. Wat wel en niet een artikel waard werd geacht, de bewoordingen die werden gebruikt, waar, wanneer en van wie er een artikel

verscheen: het droeg bij aan het beeld dat de lezers zich vormden van de vrouwenbeweging. (1991, p. 324)

Als onderzoeksinstrument heeft van Zoonen voor discoursanalyse gekozen, omdat deze methode “de teksten voor zichzelf laat spreken en hun context analyseert” (1991, p. 91). Ook typerend voor discoursanalyse, benadrukt van Zoonen, is “dat het niet zozeer een methode van vastomlijnde procedures behelst” (1991, p. 92). Deze methode is bijgevolg ook ideaal voor mijn onderzoek, zeker omdat discoursanalyse bepaalde perspectieven en belangen probeert terug te vinden in de analyse-eenheid, waardoor het vaak gebruikt wordt voor onderzoek in het gebied van genderstudies (Deacon *et al.*, 1999, p. 15).

Van Zoonen baseert haar vorm van discoursanalyse op Van Dijk (1988) en Potter en Wetherell (1987). Volgens Potter & Wetherell (1978), geciteerd door van Zoonen (1991), is discoursanalyse “geen kwestie van het volgen van regels en recepten; het betekent vaak op voorgevoelen ingaan en experimentele, verklarende schema’s opstellen – die misschien keer op keer moeten opgegeven en herzien worden” (p. 95). Van Dijk (1988), geciteerd door van Zoonen (1991), ziet krantenteksten als een vorm van discours: “een complexe eenheid van taalkundige vorm, betekenis en actie, die het best beschreven kan worden als een communicatieve gebeurtenis of een communicatieve handeling” (p. 92-93) en beweert dat elke journalistieke tekst “een *superstructuur* [bevat], dat wil zeggen een verzameling vaste categorieën in nieuwsberichten die naar inhoud kunnen verschillen maar naar vorm steeds hetzelfde zijn” (p. 93). Met andere woorden, zegt van Zoonen, hoort een journalistieke tekst uit de volgende categorieën te bestaan: wat, waar, wanneer, wie, waarom en hoe (p. 93). Het lijkt misschien vreemd om hier naar de vijf journalistieke W’s (en H) te verwijzen, maar deze vraagwoorden zijn het uitgangspunt van deze vorm van discoursanalyse, aldus van Zoonen (p. 93). De auteur heeft die zes categorieën bijgevolg gebruikt om de mediaconstructies van de vrouwenbeweging (tekstuele component) te analyseren (p. 93). Bovendien heeft ze de manier waarop die constructies tot stand komen (contextuele component) toegevoegd aan haar analyse (p. 93). Naast deze inhoudelijke thematiek (de macrostructuur) onderscheidt van Zoonen ook de analyse van woordkeuzes (de microstructuur).

Binnen het kader van mijn onderzoek zijn vooral de constructies door de media van de vrouwenbeweging, dat wil zeggen de beeldvorming zelf (tekstuele component), van belang en niet zozeer de aanleiding of de gevolgen ervan. Om die reden heb ik dan ook dat onderdeel

van de methode van van Zoonen – de analyse van de tekstuele component, i.e. de zes categorieën wat, waar, wanneer, wie, waarom en hoe – geïsoleerd voor mijn discoursanalyse. Daarnaast heb ik de microstructuur – i.e. woordkeuzes: het al dan niet uitdrukken van kritiek op die manier – ook in mijn analyse opgenomen. Bovendien heb ik zelf nog zes categorieën voor analyse toegevoegd, namelijk de datum, het paginanummer, de auteur, het soort artikel, het genre en eventuele kritiek. Die laatste zes categorieën dienen niet gezien te worden zoals dat bij een inhoudsanalyse het geval is. Het gaat er, met andere woorden, niet om de frequentie van een bepaald genre of soort artikel te bepalen. Integendeel, de bedoeling is om de resultaten van de twaalf onderzochte categorieën kwalitatief te bespreken in het discussiegedeelte van deze masterproef.

Voor elke mijlpaal heb ik bijgevolg een datamatrix met twaalf hoofdcategorieën opgesteld. Het verkrijgen van het vrouwenstemrecht en de eerste keer gaan stemmen worden echter apart geanalyseerd, waardoor ik dus met vier datamatrices gewerkt heb: één voor de verwerving van het vrouwenstemrecht, één voor de eerste keer gaan stemmen, één voor de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister en één voor de staking bij FN-Herstal. Het is niet mijn doel om, zoals van Zoonen (1991, p. 95), de berichtgeving over de verschillende gebeurtenissen nog eens met elkaar te vergelijken, maar om per mijlpaal de drie dagbladen naast elkaar te leggen. Het gaat er namelijk om of de drie kranten, representatief gebruikt voor de zuil waartoe ze behoren, effectief de katholieke, socialistische of liberale mening verkondigen of zaak verdedigen. Ik heb de vorm van de datamatrices van van Zoonen overgenomen, maar de categorieën aangepast, zoals geïllustreerd in figuur 1.

Figuur 1: voorbeeld datamatrix

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u> <u>artikel</u>	<u>Wat</u> (1)	<u>Wat</u> (2)	<u>Waar</u>	<u>Wanneer</u>	<u>Wie</u>	<u>Waarom</u>	<u>Hoe</u>	<u>Datum</u>	<u>Pagina</u>	<u>Auteur</u>	<u>Soort</u>	<u>Genre</u>	<u>Kritiek</u>
DS														
DVG														
HLN														

Mijlpaal: het vrouwenstemrecht, de eerste keer stemmen, de eerste vrouwelijke minister of de staking bij FN-Herstal

Het artikelnummer (1-69) komt overeen met de nummering in het overzicht (zie bijlage). De categorie ‘wat’ (wat is er volgens het dagblad gebeurd) komt, zoals bij van Zoonen (1991, p. 94), twee keer voor, omdat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen enerzijds de

‘wat’ in de koppen en in de leads en anderzijds de ‘wat’ in de tekst zelf. De categorieën ‘waar’ (waar is het volgens het dagblad gebeurd), ‘wanneer’ (wanneer is het volgens het dagblad gebeurd), ‘wie’ (wie zijn de deelnemers), ‘waarom’ (waarom is het gebeurd of aan het gebeuren), ‘hoe’ (hoe is de gebeurtenis volbracht), ‘datum’, ‘pagina’, ‘auteur’, ‘soort’ (grootte, met of zonder foto, ...), ‘genre’ (nieuws, reportage, opiniestuk/analyse, cartoon, ...) en ‘kritiek’ (levert de auteur, zelf of via een geciteerde bron, kritiek op de vrouwenbeweging) komen allemaal één keer voor.

De 69 artikels werden per mijlpaal aan de hand van deze datamatrices geanalyseerd. Met de eerste datamatrix werden de artikels over het vrouwenstemrecht (22: tien uit *De Standaard*, vijf uit *De Volksgazet* en zeven uit *Het Laatste Nieuws*) geanalyseerd, met de tweede datamatrix de artikels over de eerste keer stemmen (20: tien uit *De Standaard*, zes uit *De Volksgazet* en vier uit *Het Laatste Nieuws*), met de derde datamatrix de artikels over de eerste vrouwelijke minister (6: twee uit *De Standaard*, twee uit *De Volksgazet* en twee uit *Het Laatste Nieuws*) en met de vierde datamatrix de artikels over de staking bij FN-Herstal (21: zes uit *De Standaard*, acht uit *De Volksgazet* en zeven uit *Het Laatste Nieuws*). Vervolgens heb ik de ingevulde datamatrices in het discussieonderdeel van deze masterproef besproken. Het was mijn bedoeling om per mijlpaal een overzicht samen te stellen van de gelijkenissen en verschillen met betrekking tot de berichtgeving tussen de drie dagbladen in kwestie. Uiteindelijk bereikte ik het doel van deze proef, namelijk een schets van de beeldvorming van de vrouwenbeweging tijdens de periode 1948-1966 (i.e. de drie mijlpalen) door de *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* – die respectievelijk de katholieke, de socialistische en de liberale zuil vertegenwoordigen.²

3.3. Beperkingen

Het is uiteraard onmogelijk om alle Vlaamse dagbladen met betrekking tot de vrouwenbeweging tijdens de tweede feministische golf door te nemen in het kader van deze masterproef, aangezien ik gebruik zal maken van een tijdsintensieve kwalitatieve methode. Daarom wordt de Vlaamse pers gerepresenteerd door *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* en de tweede feministische golf door het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke minister en de staking bij FN-Herstal. Net die mijlpalen, zo blijkt uit de

---

² De 69 artikels en de vier datamatrices zijn raadpleegbaar in de bijlage.

literatuurstudie, worden algemeen aangeduid als uiterst belangrijk voor de geschiedenis van de vrouwenbeweging. Bovendien zagen we zonet dat de drie dagbladen in kwestie de verzuilde Vlaamse pers in de periode 1948-1966 het best representeren.

De 69 artikels in de bijlage zijn overigens niet allemaal even leesbaar, wegens de slechte kwaliteit van een deel van de scans op de microfilms in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience te Antwerpen. Ik zal dus trachten om de inhoud van de artikels in de analyse zo nauwkeurig mogelijk te beschrijven. Op die manier moet men de krantenartikels niet noodzakelijk in handen hebben om het onderzoek te kunnen volgen. De scans in de bijlage zijn bijgevolg louter ter illustratie, hoewel het, vooral wanneer het om cartoons of illustraties gaat, toch interessant is om de bijlagen te bekijken.

Bovendien wil ik er hier op wijzen dat ik er bewust voor gekozen heb om geen kwantitatief onderzoek te doen, maar me volledig op een interpretatieve analyse te richten. Wegens tijds- en omvangsbeperkingen is het niet mogelijk om zowel een kwantitatieve inhoudsanalyse als een kwalitatieve discoursanalyse uit te voeren. In dat geval zou ik overigens het kwalitatieve onderzoek moeten beperken, terwijl het, naar mijn mening, cruciaal is voor dit onderwerp om het totaalbeeld centraal te stellen. Dat wil echter niet zeggen dat er geen (opmerkelijke) kwantitatieve gegevens aan bod zullen komen – zo wordt het aantal berichten dat de verschillende kranten aan een bepaalde mijlpaal wijden in het onderzoek opgenomen – maar dat moet slechts als illustratie en verduidelijking geïnterpreteerd worden. Het is dan ook niet de bedoeling om die gegevens op een diepgaande manier uit te werken.

De inhoud en het taalgebruik van de krantenartikels zullen uiteraard wel uitgebreid geanalyseerd worden door middel van een discoursanalyse. Het is vooral belangrijk om tot een beeld van de vrouwenbeweging, de vrouwenzaak en de vrouw op zich te komen. Daarom heb ik er ook voor geopteerd om de ingevulde datamatrices niet systematisch per categorie te behandelen (hetgeen bovendien voor te veel overbodige informatie zou zorgen), maar telkens de aspecten eruit te halen die tot een bepaalde beeldvorming geleid kunnen hebben.

III. Onderzoeksresultaten

Dit hoofdstuk beschrijft en bespreekt de onderzoeksresultaten van dit kwalitatieve onderzoek. De structuur is de volgende: achtereenvolgens worden de data besproken van de drie gekozen mijlpalen, namelijk de verwerving van het vrouwenstemrecht in 1948 en de eerste keer stemmen in 1949, de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister in 1965 en de staking bij FN-Herstal in 1966. Ten slotte schets ik een algemeen beeld van de voornaamste tendensen. Het belangrijkste instrument hierbij is de datamatrix, zoals besproken in de methodologie. Per thema teken ik telkens eerst de algemene trend uit, waarna ik de specifieke aspecten van de berichtgeving – die, naar mijn mening, het beeld van de vrouwenbeweging beïnvloed hebben – van ieder dagblad aan bod laat komen. De resultaten worden niet uitdrukkelijk per datamatrix-categorie (‘wat’, ‘waar’, ‘wanneer’, ‘wie’, ‘waarom’, ‘hoe’, ‘pagina’, ‘auteur’, ‘soort’, ‘genre’ en ‘kritiek’) behandeld. De verschillende categorieën smelten in de discussie samen tot één geheel en worden zo op een holistische manier geanalyseerd. Uiteraard kunnen niet alle artikels in detail behandeld worden. Het is de bedoeling om de opvallendste kenmerken te bespreken om zo een totaalbeeld van de berichtgeving over de vrouwenbeweging in de periode 1948-1966 te bekomen. De analyse van de 69 artikels kan, in de vorm van de vier ingevulde datamatrices, teruggevonden worden in de bijlage.

1. Het vrouwenstemrecht

1.1. Inleiding

Zoals reeds vermeld in de literatuurstudie, verwerven de Belgische vrouwen uiteindelijk stemrecht voor de wetgevende verkiezingen op 27 maart 1948. Van Molle en Gubin geven een overzicht van de cartoons in de Belgische dagbladen op dat ogenblik:

De cartoons die toen in de kranten werden gepubliceerd, weerspiegelden [de] verstarde posities: de schaduw van de pastoor die boven het stemhokje zweeft om vrouwen te beïnvloeden of ook de groep kloosterzusters die, aangevoerd door hun biechtvader, naar de stembus rennen. Waren vrouwen zo beïnvloedbaar? Het lijkt wel alsof de mannelijke politici er zich niet of nauwelijks van bewust waren dat het opleidingsniveau van vrouwen sinds de Eerste Wereldoorlog gevoelig was gestegen. Het lijkt erop dat ze bitter weinig vertrouwen hadden in de sociale én politieke

vrouwenwerking die nochtans in de drie grote zuilen en partijen in meerdere of mindere mate gestalte had gekregen. (1998, p. 40)

Het bovenvermelde gebrek aan vertrouwen lijkt inderdaad ook op te gaan voor de berichtgeving van de Vlaamse dagbladen *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* – de drie kranten die in deze masterproef representatief gebruikt worden voor de katholieke, de socialistische en de liberale zuilen. Net als de katholieke partij, verdedigt *De Standaard* het vrouwenstemrecht in de hoop dat de vrouwen conservatief zullen stemmen. *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws*, daarentegen, stellen het kiesrecht voor vrouwen over het algemeen meer in een slecht daglicht, omdat ze, net als de socialistische en liberale partijen vrezen dat elke vrouwelijke stem er één voor de CVP zal zijn. Eén constante lijkt zich echter op te dringen: of het dagblad zich nu achter het vrouwenkiesrecht schaart of het net tegenwerkt, de vrouwen, alsook de vrouwenbeweging en haar verwezenlijkingen, worden steevast op een kleinerende manier afgebeeld, alsof ze niet voor zichzelf kunnen nadenken, als het instrument van iemand anders, namelijk hun man, de kerk of een politieke partij.

1.2. *De Standaard*

Het dagblad *De Standaard* besteedt relatief veel aandacht aan de verwerving van het vrouwenstemrecht. Tijdens de maanden februari en maart 1948 verschijnen er tien berichten over dat thema, tegenover vijf in *De Volksgazet* en zeven in *Het Laatste Nieuws*.³ De stukken bestaan meestal uit twee of drie kolommen, beduidend langer dan in *De Volksgazet* en in *Het Laatste Nieuws*, en staan regelmatig op de voorpagina of de tweede pagina van de krant.

Opvallend is dat het dagblad in zijn berichtgeving over de aanloop naar het vrouwenstemrecht steevast de link legt met het feit dat de socialistische partij de verwezenlijking ervan in de weg staat. Zo stelt een cartoon (nr. 1)⁴, gepubliceerd op de voorpagina, de BSP voor als een boer die zijn ezel, de CVP, een wortel (lees: de belofte van het vrouwenstemrecht) voorhoudt. Met de woorden “Hoe lang nog zo’n tandem?” stelt *De Standaard* letterlijk de vraag hoe lang de socialistische partij het vrouwenstemrecht nog zal tegenhouden. Ook in een verslag van

---

³ Een overzicht van het aantal artikels per krant en per thema is, aan de hand van tabel 1 en figuur 2, opgenomen in het vijfde onderdeel van dit hoofdstuk (‘Algemeen beeld’).

⁴ Om de tekst niet voortdurend te onderbreken met noten telkens er naar een bepaald artikel wordt verwezen, wordt vanaf hier enkel het artikelnummer vermeld. Voor de legende van de nummering, de bibliografische verwijzingen en reproducties van de artikels: zie bijlage.

een bijeenkomst van de Antwerpse provinciale afdeling van de CVP (nr. 2) staat het uitblijven van de besprekingen omtrent het vrouwenstemrecht centraal. In dit geval worden de woorden van staatsminister Frans Van Cauwelaert geciteerd om het tegenwerken van de socialisten te hekelen. *De Standaard* veroordeelt bijgevolg de tegenstanders, maar geeft zelden argumenten voor het vrouwenstemrecht op zich. Verder dan het een “belangrijke hervorming” en een “bij uitstek democratische hervorming” (nr. 4) te noemen, komt het dagblad eigenlijk niet. Die tendens zou erop kunnen wijzen dat het vrouwenstemrecht inderdaad om electorale redenen op het programma van de CVP stond.

De Standaard doet bovendien weinig moeite om dat te ontcrachten. Wanneer de besprekingen uiteindelijk worden aangevat, bericht de krant daar, als voorstander van het algemeen stemrecht, op een opvallend vrouwonvriendelijke manier over. Zo wordt er in het verslag van het eerste debat in de Kamer (nr. 3) beweerd dat door de grote vrouwelijke opkomst “het gewone geroezemoes van stemmen voor de vergadering een tikje hoger klinkt en dat men zich afvraagt welke de sterkste parfums zijn die tot de perstribune doordringen”. De redevoering van Isabelle Blume wordt in datzelfde artikel zelfs gereduceerd tot de volgende beschrijving: “En dan begint zij met uitgebreide en langdurige huldebetuigingen aan de socialistische politici die steeds het vrouwenstemrecht hebben verdedigd daar waar dit bij de rechterzijde niet steeds het geval was”. De kritiek op Blume is echter ook een gevolg van het feit dat ze tot de socialistische partij behoort. De journalist schrijft namelijk ook nog dat haar partijgenoot Fernand Brunfaut verdergaat “met deze zelfbewieroking en [zich] vooral [inspant] om te doen uitschijnen welke opvattingen de rechterzijde destijds over het vrouwenstemrecht had”.

In het voorpaginaverslag (nr. 4) van de goedkeuring van het vrouwenkiesrecht in de Kamer, krijgen vooral de Franstalige socialisten het hard te verduren. Met name de uitlatingen van Louis Piérard, waaronder “Vive la Suisse!” (Zwitserland was naast België het enige land waar vrouwen op dat ogenblik nog niet konden stemmen), worden door *De Standaard* op de korrel genomen: “Er kan niet genoeg aandacht besteed worden aan de houding van de wallinganten in deze kwestie. Die mensen handelen alleen nog uit schrik: zij vrezen de Vlamingen, de kinderen en ook de vrouwen!”. Dezelfde paradox duikt weer op. Het dagblad verdedigt het vrouwenstemrecht in seksistische termen, aangezien met ‘de Vlamingen’ de mannelijke Vlamingen bedoeld worden en ‘de kinderen’ en ‘de vrouwen’ apart vermeld worden.

In het tweede verslag (nr. 5) van diezelfde vergadering in de Kamer gaat *De Standaard* door op hetzelfde elan. Er wordt gesuggereerd dat het, grotendeels vrouwelijke, publiek niet geïnteresseerd genoeg is om tot het einde van de bespreking te blijven zitten:

In de openbare tribunes was het publiek overwegend vrouwelijk: dames, jonge dames en piepjonge dametjes met vrolijk stemmengeroezemoes of ernstig en bezadigd zoals de dames met de groene hoeden. Naarmate het blijft duren vooraleer de vergadering begint, neemt de belangstelling af.

Verderop in hetzelfde artikel wordt de naam van Isabelle Blume, al dan niet opzettelijk, verkeerd gespeld (“Blum”), waarna haar woorden opnieuw op schertsende manier samengevat worden: “[Zij] weidt [...] uit in lyrische ontboezemingen die haar vreugde vertolken over de aanstaande verwezenlijking van het stemrecht, het lang verwachte, het veel omstredene, en zo voorts, en zo voorts, in saecula saeculorum”. *De Standaard* laat Marguerite de Riemaecker-Legot, de toekomstige eerste vrouwelijke Belgische minister, langer aan het woord, maar dat heeft ze waarschijnlijk te danken aan het feit dat ze het standpunt van de CVP verkondigt. De katholieke partij lijkt overigens zeker te zijn van de stem van de Belgische vrouw. Het verslag van het debat eindigt namelijk als volgt:

Het vrouwenstemrecht wordt aangenomen met 183 tegen drie stemmen. De tegenstemmers waren de socialisten: Jacques, Van Walleghem en Rongvaux. Dat zijn nog eens mensen met haar op hun tanden... en die blijkbaar geen schrik hebben voor de wraak van hun vrouwelijk kiezerskorps bij de eerstvolgende verkiezingen.

Nadat het wetsontwerp voor het vrouwenstemrecht vervolgens in de Senaat goedgekeurd is, verschijnt er in *De Standaard*, op de tweede pagina, een opiniestuk van Marguerite de Riemaecker-Legot (nr. 7), waarin ze verkondigt dat de Belgische vrouwen dankzij de katholieke partij een recht verworven hebben, maar ook hun plicht niet mogen vergeten, namelijk voor de CVP stemmen. Na gezegd te hebben dat we, “nu de vrouwelijke helft van de gemeenschap niet meer genegeerd zal worden”, eindelijk van ‘algemeen’ stemrecht kunnen spreken, stelt ze echter dat die vrouwelijke helft van de bevolking niet veel van politiek afweet: “Laten wij vooreerst bij onze mannen te rade gaan. Zij kennen er over ’t algemeen meer van dan wij. [...] Anderdeels moeten wij ons laten inlichten door een partij”. Het standpunt van de katholieken is hier duidelijk. Zij hebben het vrouwenkiesrecht verwezenlijkt

en als wederdienst moeten de vrouwen voor hen stemmen. Dat is bijgevolg ook de boodschap die *De Standaard* lijkt te verspreiden.

1.3. *De Volksgazet*

Het aantal berichten rond de verwerving van het vrouwenstemrecht is beperkt in *De Volksgazet*. Tijdens de maanden februari en maart 1948 publiceert het dagblad slechts vijf berichten die over het kiesrecht voor vrouwen handelen. Die stukken bestaan meestal maar uit één of twee kolommen, maar beginnen wel af en toe op de voorpagina, om vervolgens op pagina 5 of 6 van de krant verder te gaan.

De Volksgazet opent haar verslag (nr. 29) van de bespreking van het vrouwenstemrecht in de Kamer met de neerbuigende uitspraak dat er “weer talrijke dametjes in de Kamer aanwezig” waren. Vervolgens wordt er in het artikel benadrukt dat de socialistische partij het vrouwenstemrecht enkel tegenhoudt om de CVP geen vrij spel te geven: “Ze willen dus principieel het vrouwenstemrecht toekennen, doch vermijden dat onmiddellijk nadat het is aangenomen, de katholieken een Kamerontbinding zouden uitlokken, om hun meerderheid aldus te verstevigen in het parlement en de structuurhervormingen onmogelijk te maken”. Dat wordt geïllustreerd met de woorden van Isabelle Blume:

De katholieken die het [vrouwenstemrecht] thans modieus willen doorvoeren, hebben het jarenlang bestreden, zoals ze vroeger het algemeen stemrecht weigerden. [...] [Ze] willen de vrouwen als manoeuvre-massa gebruiken om bij een verkiezing die ze zouden uitlokken over de koningskwestie de meerderheid te verkrijgen. Ze wensen de socialistische verwezenlijkingen definitief te begraven.

Uit de berichtgeving van *De Volksgazet* komen dus vooral de argumenten naar voren dat “de socialisten meer dan wie ook het vrouwenstemrecht willen” (nr. 30), maar dat de katholieke partij het kiesrecht voor vrouwen gebruikt om de BSP te boycotten.

Wanneer de Kamer het vrouwenstemrecht goedkeurt, publiceert de krant een opvallend opiniestuk (nr. 31) waarin de verwerving vanuit duidelijk socialistisch oogpunt geanalyseerd wordt en de Belgische vrouwen gevraagd wordt om na te denken over de verantwoordelijkheid die ze gekregen hebben, maar volgens *De Volksgazet* misschien niet om

gevraagd hebben, en vervolgens socialistisch te stemmen. Eerst wordt beweerd dat de verwerving van het vrouwenstemrecht zo lang op zich heeft laten wachten door de schuld van de katholieke partij, “die altijd stellig heeft verdedigd dat [de vrouwen] maar in de kerk, in de keuken of bij hun kinderen moeten zitten [de fameuze zinsnede ‘Kirche, Kücke und Kindern’] en zich niet met politiek hebben te bemoeien” en nu probeert om “de vrouw als kiesvee te kunnen aanwenden in de plaats van de mannen die haar ontlopen”. Vervolgens wordt benadrukt dat de socialisten (“wij”), “op een dag die historisch mag heten [...], niets [willen] schrijven dat aan verkiezingspropaganda zou doen denken”, waarna de Belgische vrouwen ironisch genoeg – op een bijna dreigende toon – aangemaand worden om te bewijzen dat ze over de politieke rijpheid beschikken “die de voorstanders van het [vrouwen]stemrecht steeds hebben doen gelden” en hun kinderen een toekomst van sociale rechtvaardigheid te bezorgen door voor de BSP te stemmen:

Elke vrouw, met de zin voor de reële levensmoeilijkheden die aan haar geslacht eigen is, [moet] overpeinzen dat het met haar, met haar man, met haar kinderen, met haar woning, met gans haar bestaan, oneindig veel slechter zou gesteld zijn dan heden, zo er geen socialisten waren geweest om aan de ontvoogding van de werkende stand te arbeiden. Moest (*sic*) één van de hervormingen in het gedrang komen, die door de mannen werden veroverd... waarlijk, de verantwoordelijkheid van de thans tot het stemrecht toegelaten vrouwen zou verpletterend zijn.

In het verslag (nr. 33) van de goedkeuring van het vrouwenstemrecht door de Senaat worden vervolgens twee verschillende leden van de socialistische partij aan het woord gelaten: zowel Marie Spaak, die erop wijst dat “de socialisten reeds lang ijveren voor de gelijkheid van man en vrouw”, als Edgard Missiaen, die beweert dat de vrouwen het stemrecht niet vragen en dat “de democratie niet zal gediend worden door het vrouwenstemrecht, zolang de vrouw niet meer belang stelt in het politieke leven”. Die tegenstelling illustreert de reeds vermelde verdeeldheid binnen de socialistische partij wat vrouwenrechten betreft.

1.4. *Het Laatste Nieuws*

Het Laatste Nieuws publiceert tijdens de maanden februari en maart 1948 zeven artikels over de verwerving van het vrouwenstemrecht. Die berichten zijn echter meestal beperkt in lengte.

Bovendien haalt slechts één bericht de voorpagina, namelijk het nieuwsbericht over de goedkeuring van het kiesrecht voor vrouwen in de Senaat.

Over het algemeen lijkt *Het Laatste Nieuws* zich, samen met de liberale partij, grotendeels buiten de discussie over het vrouwenstemrecht te houden. Zo wordt, in het verslag (nr. 50) van de behandeling van het wetsvoorstel in de Kamer, uitgelegd dat de socialisten het vrouwenkiesrecht wensen uit te stellen tot 1950, terwijl de katholieken een onmiddellijke uitvoering willen. Vervolgens stelt het dagblad dat de liberalen zich erbuiten houden, aangezien deze betwisting “in feite slechts het gevolg is van een loven en bieden tussen de regeringspartijen”. In hetzelfde artikel worden de woorden van liberaal Charles Janssens echter gebruikt om eraan te herinneren dat de liberale partij “sedert lang met het beginsel van het vrouwenstemrecht instemt” en dat het ogenblik volgens hen gekomen is om dat kiesrecht toe te kennen. Hieruit blijkt duidelijk dat de liberalen, hoewel ze van de drie grote partijen het minst voor het vrouwenstemrecht gestreden hebben, zich op het laatste ogenblik inderdaad ook opwerpen als verdedigers van het kiesrecht voor vrouwen.

Verder wordt er in *Het Laatste Nieuws* weinig over het vrouwenstemrecht zelf gezegd. De nadruk ligt meestal op de onenigheid tussen de christelijke volkspartij en de socialisten. Op die manier lijkt de liberale partij zich te profileren als de stem van de rede. Het nieuwsbericht (nr. 55) – op de voorpagina, maar slechts één kolom lang – over de stemming van het vrouwenstemrecht in de Senaat begint wel met lovende woorden:

Men is het erover eens, dat het vrouwenkiesrecht een hervorming is, die beantwoordt aan de geest van deze tijd. In verschillende landen werd het vrouwenkiesrecht trouwens sedert lange tijd ingevoerd, en men zal er zich in verheugen, dat zulks ook eindelijk in België is gebeurd door de stemming, die vrijdag in de Senaat plaats had.

Maar daarna verandert de toon: “Wat echter gans de betekenis van deze stemming heeft verlaagd, is het politiek verband, dat door de regering aan de meerderheidsgroepen werd opgedrongen tussen het vrouwenkiesrecht en de kolenmijnen”. *Het Laatste Nieuws* wijst hiermee op de gedane concessies met het oog op de verwezenlijking van het vrouwenstemrecht. “Alles toont aan”, gaat het artikel verder, dat “de christelijke volkspartij, in ruil voor het een of ander voordeel, verregaande toegevingen zal moeten doen aan een politiek, die vooral beheerst wordt door de uiterste vleugel van de socialistische partij”.

waarna *Het Laatste Nieuws* eindigt met een betoog voor een vrije economie: “[...] Wat geenszins van aard is, opdat de herstellpolitiek in België betere kansen zou bewaren dan in andere landen, waar een vergedreven dirigisme slechts averechtse uitslagen heeft opgeleverd”.

1.5. Conclusie

Uit bovenstaande analyse kunnen we concluderen dat de drie dagbladen in kwestie duidelijk beïnvloed worden door het standpunt van de zuil waartoe ze behoren, althans wat het vrouwenstemrecht betreft. *De Standaard* besteedt opvallend meer aandacht aan het kiesrecht voor vrouwen dan *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws*. Dat is vanzelfsprekend, aangezien de CVP op dat ogenblik volop het vrouwenstemrecht verdedigt. Bovendien zijn de berichten over dat thema in de krant van de katholieke zuil prominenter aanwezig: de analyses bedragen meerdere kolommen en prijken regelmatig op de eerste pagina's. De berichtgeving over het vrouwenstemrecht in *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws*, daarentegen, bestaat uit minder lange stukken. Vooral het dagblad van de liberale zuil verstrekt weinig informatie. *De Volksgazet* publiceert evenwel regelmatig een bericht over het vrouwenstemrecht op de voorpagina, maar dat lijkt vooral te maken te hebben met de strijd van de socialistische tegen de katholieke partij.

Dat brengt ons meteen bij het meest opvallende kenmerk van de berichtgeving over het vrouwenstemrecht: alle drie de kranten lijken het belang van deze verwezenlijking als ondergeschikt voor te stellen. Zelfs in de krant *De Standaard*, die toch volop achter het kiesrecht voor vrouwen staat, laat men het doorgaans na om de meerwaarde van het vrouwenstemrecht echt te benadrukken. *De Standaard* en *De Volksgazet* beelden de Belgische vrouw op een denigrerende manier af en concentreren zich hoofdzakelijk op respectievelijk de katholieke en de socialistische zaak. Als beide dagbladen zich dan toch tot hun vrouwelijk publiek richten, dragen ze hen op om voor hen te stemmen als wederdienst aan de CVP voor de toekenning van het stemrecht of, in het geval van de BSP, om te bewijzen dat ze het verdienen. *Het Laatste Nieuws*, daarentegen, houdt zich, in de lijn van de zuil waartoe het dagblad behoort, op de achtergrond wat de kwestie van het vrouwenstemrecht betreft. De krant lijkt de liberale partij stemmen te willen bezorgen door afstand te nemen van het dispuut tussen de katholieken en de socialisten, i.e. door weinig te berichten over het

vrouwenstemrecht. Op die manier minimaliseren ze, net als de twee andere grote partijen, het belang van deze mijlpaal in de geschiedenis van de vrouwenbeweging.

2. De eerste keer stemmen

2.1. Inleiding

In de literatuurstudie zagen we reeds dat elke partij zich, in de aanloop naar de verkiezingen van 26 juni 1949, voordeed als dé voorvechter van de vrouwenzaak en dat ze ‘vrouwelijke’ punten aan hun verkiezingsprogramma toevoegden. Zoals uit bovenstaande analyse is gebleken, verkondigden *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* respectievelijk het katholieke, het socialistische en het liberale standpunt. We kunnen dus verwachten dat alle drie de dagbladen een vrouwvriendelijkere houding zouden aannemen met het oog op de eerste parlementaire verkiezingen waarbij de Belgische vrouwen naar de stembus mochten trekken. Volgens Van Molle en Gubin – die voor *Vrouw en politiek in België* (1998) ook krantencommentaren bestudeerd hebben, al was dat geen centraal gegeven in hun onderzoek – was het tegendeel echter waar:

[D]e pers [wekte] de indruk dat er een *zichtbaar* verschil bestond in het gedrag van vrouwelijke en mannelijke kiezers, en dat dit verschil *natuurlijk* moest toegeschreven worden aan hun respectieve maatschappelijke functie. De kranten verspreidden het beeld van vrouwen die slechts schoorvoetend de stap in het openbare leven hebben gezet, zo mogelijk aan de arm van hun echtgenoot; vrouwen die veel vergissingen begingen [...]. (1998, p. 43)

“Het beeld dat er van deze ‘historische dag’ werd geschetst”, gaan de auteurs verder, “was er een van vrouwelijke onbekwaamheid, wat de vrouwen graag vergeven werd aangezien zij naar verluidt niet *echt* het stemrecht hadden geëist” (1998, p. 42). Daarop benadrukken Van Molle en Gubin dat “de vrouwengroepen van de partijen nochtans zeer grote inspanningen hadden gedaan om vrouwen via lezingen, brochures en artikelen op hun politieke participatie voor te bereiden”, maar dat die moeite de dagbladpers blijkbaar volkomen was ontgaan (1998, p. 42).

2.2. *De Standaard*

Dat lijkt inderdaad op te gaan voor *De Standaard*. Hoewel het dagblad er veel aandacht aan besteedt dat de vrouwen voor het eerst naar de stembus trekken – tijdens de maand juni 1949 verschijnen er tien berichten over dat thema, waarvan zes op de voorpagina en vier op de tweede pagina van de krant – zet de trend die we al bij de toekenning van het vrouwenstemrecht zagen, zich voort. Vrouwen worden over het algemeen aan de hand van “een vleugje paternalisme” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 43) afgebeeld.

Zo analyseert *De Standaard* “de vrouwen voor de verkiezingen” aan de hand van een interview op de voorpagina met juffrouw Vertongen, de “jonge en dynamische algemene secretaresse” van “de gonzende bijenkorf, die het nationaal secretariaat van de CVP [...] is” (nr. 11). De auteur van het artikel geeft aan dat de tijd aangebroken is om de problemen die samenhangen met het vrouwenkiesrecht te onderzoeken. Opvallend is dat de vrouw zelf als de hoofdoorzaak van die problemen wordt aangeduid. Volgens de auteur was de grootste moeilijkheid “de vrouw van achter haar stoof te halen en haar te wijzen op de ernst van de gevaren die haar de overtuiging bij te (*sic*) brengen dat, dankzij een behendige politieke werking haar toestand zou kunnen verbeteren”. Veel vrouwen bleven apathisch “tegenover de voor hun weggelegde taak”, gaat de auteur verder en “het is typisch voor haar psyche dat de vrouw vooral langs de materiële kant kon overtuigd worden”:

Mannen laten zich licht verleiden om met grote, en vaak holle, woorden over de toekomst van het land en de volkse belangen te redetwisten. De vrouwen daarentegen hadden slechts oor voor de financiële en sociale verbeteringen die, door hun politieke stellingname, hun gezin zouden ten goede komen.

Bovenstaande bewering lijkt op het eerste gezicht een compliment voor de vrouw te zijn, maar bij nader inzien komt het er eigenlijk op neer dat mannen zich met de toekomst van het land bezighouden en vrouwen met het gezin. Bovendien hebben vrouwen volgens de auteur een “afkeer van juridische spitsvondigheden” en gaan ze zo “onmiddellijk naar de kern van de zaak”. En dan komt de aap uit de mouw: die kern van de zaak is volgens *De Standaard* dat de terugkeer en het eerherstel van koning Leopold III, “de opperbevelhebber die in ’40 hun mannen en zonen door de capitulatie van een gewisse dood gered heeft”, alleen door “de rode kliek van de BSP” in de weg gestaan wordt. Uit de literatuurstudie is reeds gebleken dat men

de CVP ervan beschuldigde het vrouwenstemrecht enkel te verdedigen om stemmen te winnen en zo de koningskwestie naar haar hand te zetten. Dat lijkt *De Standaard* hier min of meer te bevestigen. Twee weken later wordt er zelfs een oproep van het vrouwelijk comité van het Belgisch Nationaal Blok gepubliceerd, “De Vrouwen brengen de koning terug” (nr. 14), waarin de vrouw wordt opgeroepen om “paal en perk te stellen” aan de staat van ongrondwettelijkheid waarin België zich zonder koning bevindt: “Stemt voor grondwet en koning!”.

Van Molle en Gubin (1998, p. 44) wijzen erop dat het “veronderstelde stemgedrag van vrouwen [...] systematisch geïnterpreteerd [werd] als dat van een stem onder invloed”. Daar lijkt ook *De Standaard* van overtuigd te zijn. Het “zwakke geslacht” (nr. 12) zal volgens een opiniestuk op de voorpagina (nr. 13) “steun geven aan het programma van de CVP”, want “Wie verleende aan de vrouwen het kiesrecht?” (lees: de katholieke partij). Bovendien zullen de Vlaamse vrouwen zich intuïtief van partijen met een antiklerikale inslag verwijderen, zegt *De Standaard* (nr. 16), omdat zij het “gelovend element” in de kiesstrijd zijn. Dat wordt in het artikel geïllustreerd aan de hand van een quote van een “moederken”:

Ach, [...] we zullen ons weren. Ik heb mijn kinderen al bij mij geroepen en hun gezegd wat er te doen staat op 26 juni. Want wij hebben een zaak te redden, dat is ons geloof. En wie daarop trapt, trapt op ons.

De vrouw weet bijgevolg, beweert de auteur, dat “goddeloosheid leidt naar verwarring in het maatschappelijk leven en dat bewapening en oorlog er de uitkomsten van zijn”. Onze vrouwen hebben namelijk, gaat hij, want het is duidelijk geen vrouwelijke auteur, verder,

doorheen de tijden [...] de rol gespeeld, die hun door de natuur werd toegewezen. De vrouwen zijn doorgaans trouw gebleven, aan de wetten, die de Maker van de Natuur in 's mensen hart heeft neergeschreven. [...] De vrouwen [zullen] hun tijd niet [...] verliezen, maar zullen aansturen op een gezinspolitiek, die ons land zo broodnodig heeft.

Er wordt hier, met andere woorden, gesteld dat de vrouw niet anders kan dan voor de katholieke partij stemmen, als ze de rol die God haar heeft opgelegd niet wil verloochenen.

Opvallend is wel dat de katholieke zuil voordeel probeert te halen uit het zogezegd volgzaam stemgedrag van de vrouwen, maar het tegelijkertijd ontkent. Zo publiceert *De Standaard* enkele dagen voor de verkiezingen een cartoon op de voorpagina (nr. 18), met als titel “De vrouw van de inciviek gaat stemmen”. Die cartoon drijft de spot met de argumenten die de socialist en de liberalen tegen het vrouwenstemrecht inbrachten, namelijk dat de vrouwen hun politiek onbetrouwbare mannen of de kerk zouden volgen wat stemgedrag betreft – het onderschrift is dan ook “His master’s voice...”.

In de reportage van de dag van de verkiezingen, het hoofdartikel op de voorpagina (nr. 20), suggereert *De Standaard* dan weer dat de vrouwen “moeite hadden met hun nieuwe rol” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 43):

De vrouwen vormen [‘s ochtends] nog overal de meerderheid. Ze zeggen dat ze niet veel tijd hebben te verliezen, dat ze nog naar de mis moeten en het eetmaal moeten klaarmaken voor hun echtgenoten... “die natuurlijk een beetje later zullen komen”.

De toon van de auteur van dit artikel (L.D.L.) is overwegend neerbuigend. “Het is tien voor acht”, begint hij. “Tal van mensen zijn al op stap naar de stembureaus. Vooral vrouwen gaan zo vroeg ter stembus: *net* of ze willen bewijzen dat ze aan hun eindelijk verworven kiesrecht zeer gehecht zijn” (cursivering door mij aangebracht). Daarna noteert hij dat “tal van vrouwen lachen als ze hun kiesplicht vervuld hebben; het is *net* of ze er trots op gaan” (cursivering door mij aangebracht).

De journalist lijkt vooral vrouwen te interviewen die weinig interesse hebben voor het hele gebeuren en het stemrecht dus niet gewild hebben:

Ge moet ze daar zien zitten, die menskens (*sic*) van tachtig, negentig jaar en meer. Gebogen, verdwaasd, eenzaam, verlaten. “Hoe oud zijt ge, madameke?” / “Achtennegentig jaar, mijnheer.” / “En komt gij ook stemmen?” / “Ja’k, meneer. Maar ‘k weet niet hoe ik dat moet doen. Ze hebben het mij al twee keer uitgelegd en ik versta het nog niet.” / “Zijt ge niet blij dat de vrouwen mogen stemmen?” / “Och, meneer, dat is ‘pollentiek’, hé, en dat is toch niet voor vrouwen, hé. In onze tijd was het veel beter.”

Bovendien schilderen de verzamelde quotes de vrouwelijke bevolking als onbekwaam af:

Een beetje verder staat een oud moederke (*sic*) met haar kiesbrief in de hand. Als zij het stembureau betreedt, geeft ze haar brief af en het treinabonnement van haar zoon. “Ik heb mijn identiteitskaart verloren, mijnheer”, zegt ze. “Ik hoop dat dit goed is.” “Ja”, zucht een van de mannen van het bureau. *Er zullen deze keer veel ongeldige stemmen zijn.* (cursivering door mij aangebracht) [...] In een ander stemlokaal staat een vrouwke (*sic*) met het biljet waarop de kandidaten voor de provincie vermeld staan. Dat is een groen biljet. Het vrouwke (*sic*) komt bij me en zegt: “Dat is zeker voor de CVP, hé, meneer, want al de propagandapapierkens (*sic*) van de CVP zijn in het groen.” Ik heb alle moeite van de wereld om haar aan het verstand te brengen dat het niet zo was. Het biljet met de lijsten van de Senaat wilde het vrouwke (*sic*) wegslijten, “omdat het heel zeker van de communisten was, daar het een rode kleur had”.

De journalist lijkt geen enkele moeite te doen om een interview af te nemen van vrouwen die wel goed geïnformeerd zijn. De jonge vrouwen die komen stemmen worden overigens op hun uiterlijk, waarmee ze de mannen van het stembureau afleiden, afgerekend:

Omstreeks de middag is de drukte het grootst. Nu ziet men weer vooral vrouwen, jonge vrouwen die in lichte kledij naar het stembureau stappen en in het kleine hokje een geur van parfum achterlaten. En op dat ogenblik kijken de heren van het bureau minder naar de bussen en de biljetten dan naar de stemhokjes...

Ook bij het stuk over koningin Elisabeth (met foto) wordt er de nadruk gelegd op haar kleding: “Hare Majesteit draagt een grijs kleed, een grijze mantel en een grijze hoed. Ze heeft een witte roos op haar mantel”.

De auteur vermeldt vervolgens dat de communisten, die bladen staan te verkopen aan enkele stembureaus, door de mensen voorbijgelopen worden. “Met de vrouwen schijnen ook ’t gezond verstand én de bezadigdheid hun intrede gedaan te hebben in deze verkiezingsdag”. Vrouwen worden dus wel geprezen als ze het ‘juiste’ stemgedrag vertonen. De journalist looft ook het geduld van de moeders “die lange tijd in het rijtje stonden met een kind op de arm, of een bengel aan de rokken”, maar sluit af met de volgende woorden: “De voormiddag bracht

de heerschappij van de vrouwen. Vermoedelijk zal het vanavond andersom zijn...”. Zoals reeds vermeld in de literatuurstudie, werden inderdaad bijzonder weinig vrouwen verkozen. “Terwijl over de vrouwelijke kiezers in sekstereotypen werd geoordeeld, bleef het quasi stil rond de vrouwelijke verkozenen”, merken Van Molle en Gubin op (1998, p. 44), “dat ze met zo weinig waren, was geen voorwerp van commentaren: dat werd als *normaal* beschouwd”.

2.3. *De Volksgazet*

Net als bij de toekenning van het vrouwenstemrecht, besteedt *De Volksgazet* heel wat minder aandacht aan de eerste keer stemmen. Tijdens de maand juni 1949 verschijnen er slechts zes (relatief korte) berichten over dat thema. Wat vooral opvalt aan de berichtgeving in de krant van de socialistische zuil is dat op één na alle berichten over de eerste keer stemmen in het kader van propaganda voor de BSP gepubliceerd worden – nog meer dan tijdens de periode van de toekenning van het kiesrecht voor vrouwen. Zo wordt een advertentie voor een openbare vrouwenmeeting in het Rubenspaleis met als onderwerp “Waarom dienen de vrouwen ‘socialist’ te stemmen?” op de voorpagina (nr. 34) geplaatst.

Van een socialistische vrouwenmeeting tijdens de grote Vrouwendag in het Brussels Volkshuis “met duizenden vrouwen als toehoorders” wordt er ook een reportage (nr. 35; kopstuk met foto’s) op de eerste twee pagina’s gepubliceerd. De verslaggever is van mening dat zo veel vrouwelijke propagandisten uit het hele land een goed teken zijn voor de verkiezingen. Hij heeft de vrouwen horen zingen en zegt dat het vertrouwen in “onze Socialistische Vrouwenbeweging” “niet meer geknakt kan worden” en dat de vrouwen voor kinderen en gezin vertrouwen stellen in het socialisme. Vervolgens wordt het verkiezingsprogramma overlopen met de woorden van Max Buset, voorzitter van de BSP. Op dat programma staan onder andere gelijkheid voor man en vrouw, voor gelijk werk gelijk loon, materiële steun voor de moeder die in haar keuken blijft en voor haar kinderen zorgt, een ordentelijk pensioen voor alle vrouwen die er recht op hebben, maar boven alles de vereniging van vrije arbeiders in een vrije Internationale. Daarop volgen de woorden van Isabelle Blume, die de vrouwen aanspreekt als de echtgenotes van mannen die in opstand gekomen zijn tegen de uitbuiting. Dan wordt er met de toespraak van Sirene Blicck nog eens op gewezen dat de socialisten de vrouwen het stemrecht bezorgd hebben, waarna de eisen van Edward Anseele opgenoemd worden: onder andere dat vrouwen in alle raden moeten kunnen meespreken en hun plaats in alle takken van het bedrijfsleven moeten kunnen innemen.

Bovendien wordt het “grote bedrog” van de CVP vermeld, dat zij in staat zijn om de klok terug te draaien en dat het de vrouwen zijn die de mannen zullen helpen het socialisme te verwezenlijken. De vrouwen worden hier dus voor de kar van de ontvoogding van de arbeiders gespannen. Ten slotte heeft de verslaggever het over het “onweerstaanbaar dynamisme” van Mathilde Schroyens, die haar geloof betuigt in “het socialisme der Vlaamse vrouwen”. De hele reportage zindert van de propaganda en heeft het over gevoel en ontroering, stralende voormannen, enz. Alle toejuichingen worden ook vermeld, net zoals de rechtverende zaal die opgezweept zweert de belofte te zullen nakomen.

Vervolgens wordt er een reportage (hoofdartikel met foto's en kiespropaganda; nr. 36) over de reeds aangekondigde openbare vrouwenmeeting in het Rubenspaleis gepubliceerd. De verslaggever is waarschijnlijk identiek als bij de bovenvermelde reportage. De toon en de beschrijvingen zijn dezelfde, en op een bepaald moment lezen we hoe een koningsgezinde vrouw – “een door de Leopoldsfurie besmette hysterische vrouw – uit de zaal wordt gezet. Verder wordt er vermeld dat de CVP rekent op “de onwetendheid, de politieke onrijpheid en de godsdienstzin die nog steeds in onze vrouwen wortelt”, maar dat de socialistische partij rekent op het gezond verstand van de arbeidersvrouw. De verslaggever zegt ook dat de partij het meent met de ontvoogding van de vrouw, omdat Schroyens (die het verkiezingsprogramma in drie woorden samenvat: “een gelukkig gezin”) op een verkiesbare plaats op de kandidatenlijst voor de Kamer verschijnt.

De Volksgazet brengt ook de tekst van de radiotoespraak van eerste minister Spaak om de Belgische vrouwen te overtuigen om voor de socialisten te stemmen op de voorpagina (nr. 37). Die toespraak werd op de radio twee dagen na elkaar voorgelezen, één keer door Spaak zelf en één keer door de hoofdredacteur van *De Volksgazet*, BSP-voorzitter Jos Van Eynde. Uit het stuk blijkt duidelijk dat de socialisten bang zijn voor de “aarzeling” van de vrouwen en voor “officiële of onderduimse inmenging van de kerk in de kiesstrijd”. Spaak zegt tegen de vrouwen dat de uitslag van hen zal afhangen, omdat ze talrijker zijn dan de mannen en geeft aan niet te begrijpen waarom een gelovig (lees: katholiek) iemand niet voor de socialisten zou kunnen stemmen. Hij pleit voor de scheiding van godsdienst en politiek (i.e. de scheiding van kerk en staat), in dit geval uiteraard om de vrouwen over de streep te trekken.

De vrouwen worden zodoende via kiespropaganda in *De Volksgazet* gepaaid om voor de socialisten te stemmen. In het artikel “1 argument per dag voor het nummer 1” (nr. 38) wordt er gesuggereerd dat de “vrouwen zagen wat er gebeurde”, i.e. dat vrouwen misschien nog meer van politiek kennen dan mannen. Het vrouwenkiesrecht wordt hier duidelijk voorgesteld als een natuurlijke eis van de socialisten. Het feit dat de BSP het stemrecht voor vrouwen lang tegengehouden heeft uit angst voor een overwinning van de CVP, wordt gemakshalve doodgezwegen. Er wordt zelfs gezegd dat alleen een klerikaal zou denken dat vrouwen zich door meneer pastoor laten beïnvloeden. De propaganda speelt in op de fierheid en de eigenwaarde van de vrouw, i.e. de andere partijen denken dat vrouwen dom zijn, maar wij weten wel beter: “de tijd is voorbij dat men de vrouw kon opsluiten in haar woning”. De BSP is er dus zeker van dat de vrouwen de spot met de socialisten niet kunnen vergeten en dat ze de andere partijen zullen misprijzen omdat ze hen voor zo dom hielden. Uit de literatuurstudie, daarentegen, is gebleken dat uitgerekend de socialisten de stemmende vrouw het meest vreesden.

2.4. *Het Laatste Nieuws*

Het Laatste Nieuws schrijft opvallend weinig over de eerste keer dat de vrouwen gaan stemmen. Tijdens de maand juni 1949 verschijnen er slechts vier berichten over dat thema, waarvan weliswaar drie op de voorpagina. Dat laatste lijkt echter te maken te hebben met het feit dat twee van die artikels opiniestukken, uiteraard in het voordeel van de liberalen, zijn en het andere stuk de reportage van de dag zelf is.

In de twee opiniestukken (nr. 57 & nr. 58) wordt er voornamelijk kritiek geleverd op het katholieke en het socialistische beleid. Zoals het al bij de toekenning van het vrouwenstemrecht deed, benadrukt *Het Laatste Nieuws* nu ook dat “het vrouwenkiesrecht in zekere mate ‘gekocht’ werd in ruil voor zogenaamde structuurhervormingen”. Er wordt overigens gesteld dat “niemand meer dan [de vrouwen], *aan wie de zorgen van het gezin toevertrouwd zijn*, [...] de nadelige gevolgen [hebben] kunnen ondervinden van de dirigistische politiek, die door de christelijke volkspartij en de socialisten gevoerd werd” (cursivering door mij aangebracht). De liberalen trekken dus, net als de CVP en de BSP, de kaart van het gezin. Bovendien beweren ze ook dat zij het meest voor de vrouwenzaak gedaan hebben. Ze hebben vrouwen in staatsbetrekkingen toegelaten, hen de ambten van notaris en magistraat laten bekleden, de organisatie en de ontwikkeling van het middelbaar onderwijs

geregeld, gelijk loon voor gelijk werk geëist en voor de gelijkheid van echtgenoten voor de wet gevochten. Op die manier wil de liberale partij uiteraard de stem van de vrouw voor zich winnen.

De reportage over de dag van de verkiezingen (hoofdartikel met foto's; nr. 59) vermeldt dat veel mannen in de buurt van de kieslokalen de mogelijke uitslag bleven bespreken, "terwijl de meeste vrouwen zich na het vervullen van hun kiesplicht dadelijk huiswaarts spoedden". Van het feit dat koningin Elisabeth haar stem uitbrengt, wordt vooral het vestimentaire aspect besproken: "[...] gekleed met een grijze mantel met grote grijze hoed". Verder stelt *Het Laatste Nieuws* dat "het verkiezingsbeleid [niet schijnt] beïnvloed te zijn geworden door de deelneming van de vrouwen. Evenals de mannen hebben de vrouwelijke kiezers zich laten leiden door de algemene belangen. De mislukkingen van de regeringspolitiek hebben indruk gemaakt". De vrouwen worden dus andermaal geprezen omdat ze 'goed' gestemd hebben, in dit geval voor de liberale partij. Die heeft inderdaad vooruitgang gemaakt, maar de auteur laat na te vermelden dat er ook een groot aantal mensen, en dus ook vrouwen, voor de christelijke volkspartij gestemd hebben, aangezien zij toch wel een overwinning behaald heeft, al was die, zo zagen we in de literatuurstudie, niet zo omvangrijk als aanvankelijk door de socialisten en de liberalen gevreesd werd.

2.5. Conclusie

Bovenstaande analyse wijst uit dat de drie dagbladen in kwestie qua berichtgeving de lijn van bij de toekenning van het vrouwenstemrecht doortrekken. *De Standaard* besteedt wederom meer aandacht aan de eerste keer dat de vrouwen naar de stembus trekken dan *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws*. Er verschijnen dubbel zo veel voorpaginaberichten in *De Standaard* als in *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws*. Die laatste krant verstrekt ook nu weer het minste informatie over de vrouwenzaak.

Van Molle en Gubin schetsen de situatie na 26 juni 1949 als volgt:

[D]at er zich [...] bij de eerste parlementsverkiezingen met vrouwenstemrecht nog geen mentaliteitswijziging had voorgedaan. Niet de politieke gelijkheid werd in de commentaren aangevoerd, wel reminiscenties aan het naturalistische concept dat het vrouwelijke gedrag de resultante is van haar fysiologie. Op die manier werd het effect

van de door vrouwen verworven politieke rechten onmiddellijk afgezwakt en werd er een mentale scheidingslijn aangebracht tussen het mannelijke en het vrouwelijke politieke gedrag. (1998, p. 44)

Het valt inderdaad op dat het dagblad dat deze mijlpaal in de vrouwenbeweging het meest opvolgt, *De Standaard*, ook het meest zondigt op het vlak van portrettering. De krant schildert de vrouwen die gaan stemmen stevast af als ongeïnteresseerd, onwetend of volgzaam, dit in tegenstelling tot de mannelijke kiezers. In de aanloop naar de verkiezingen paaien ze de vrouwen nog wel en trekken ze de kaart van het gezin, om stemmen te winnen, maar eens iedereen zijn of haar stem uitgebracht heeft, worden de vrouwen op een uitgesproken seksistische manier geportretteerd. Na de verkiezingen krijgen de vrouwen enkel nog lof toegezwaaid omdat ze ‘juist’ gestemd hebben. Volgens Van Molle en Gubin (1998, p. 43-44) werden nieuwe vrouwelijke parlementsleden na de verkiezingen overigens door CVP’er Frans Van Cauwelaert, oud-minister en Kamervoorzitter, met felicitaties verwelkomd “omdat de vrouwelijke kiezers zich bescheiden hadden opgesteld en van hun numerieke overwicht geen misbruik hadden gemaakt [...]. [Integendeel, ze hadden] de vroegere electorale keuze van het mannelijke kiezerskorps [...] bevestigd”.

De socialistische zuil en liberale zuilen zijn dan weer radicaal van koers veranderd. De tegenstanders van het vrouwenstemrecht worden plots ‘diegenen die het altijd al verdedigd hebben’. Wat het beeld van de vrouw in hun berichtgeving betreft, verandert er echter niets. *De Volksgazet* blijft haar als beïnvloedbare moeder afschilderen in een berichtgeving die meer dan ooit propagandistisch klinkt, terwijl *Het Laatste Nieuws* zich, net als bij de toekenning van het vrouwenstemrecht, opvallend afzijdig houdt. Dit resulteert weliswaar in een minder gekleurde berichtgeving over de vrouw, maar dat lijkt vooral te maken te hebben met de liberale onverschilligheid wat het vrouwenstemrecht betreft. In de aanloop naar de verkiezingen van 26 juni 1949 doet de liberale zuil wel een poging om de vrouw voor haar kar te spannen. Dat doet ze op dezelfde manier als de andere partijen: ‘het gezin’ op haar programma zetten, beweren dat ze het meest voor de vrouwen gedaan heeft en kritiek leveren op de andere partijen. Na afloop van de verkiezingen wordt er ook in *Het Laatste Nieuws* opgelucht ademgehaald dat de vrouw niet ‘verkeerd’ gestemd heeft. Dat lijkt inderdaad de teneur in de Vlaamse pers te zijn na de eerste parlementsverkiezingen waaraan de vrouwen deelgenomen hebben: “alle partijen prezen zich gelukkig dat de vrouwen *goed* hadden gestemd” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 44).

3. De eerste vrouwelijke minister

3.1. Inleiding

Volgens Van Molle en Gubin (1998, p. 49) was er in de kiescampagne van 1965 “geen spoor te bekennen van een gewijzigd klimaat. Ze verliep zoals gewoonlijk: elke partij riep de vrouwelijke kiezers op om ‘goed’ te stemmen en [...] het beeld van de mannelijke politieke superioriteit [was] nog niet verlaten [...]”. Toch werd Marguerite De Riemaecker-Legot op 28 juli 1965 de eerste vrouwelijke Belgische minister. Ze was meteen de eerste minister van Gezin en, vanaf maart 1966, ook van Huisvesting, zoals we reeds in de literatuurstudie gezien hebben.

Vooraf het geringe aantal artikels over de eerste vrouwelijke minister is opvallend. Zowel *De Standaard* als *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* publiceren elk slechts twee artikels over haar benoeming. “In tegenstelling tot wat men allicht zou verwachten”, bevestigen Van Molle en Gubin,

[...] was de aanstelling van Marguerite De Riemaecker allesbehalve een persevenement. De media leverden nog volop commentaar op de regeringscrisis die 65 dagen had geduurd en mikten vooral op de omvang van het nieuwe kabinet dat niet minder dan 27 ministers telde, in tegenstelling tot 20 in de vorige regering. De benoeming van De Riemaecker werd in vele kranten met enkele lapidaire zinnen afgedaan. (1998, p. 49)

“Nochtans was er voldoende stof voorhanden om een ‘politiek’ portret van de nieuwe minister te publiceren”, gaan Van Molle en Gubin verder.

Ze zetelde sinds 1946 voor de CVP in de Kamer en had zich daar niet onbetuigd gelaten. In 1948, toen de wet op het vrouwenkiesrecht werd gestemd, had ze haar standpunt [zoals we reeds zagen in de literatuurstudie] verwoord “niet als mandataris, maar als vrouw”. Dat standpunt was overigens in talrijke opzichten nog erg traditioneel: “Dienen ligt in de natuur van de vrouw”[, zei ze bijvoorbeeld]. (1998, p. 49)

Zo wees de literatuurstudie ook uit dat De Riemaecker vrouwen liever als vrijwilligers in het verenigingsleven dan in een professionele loopbaan zag en dat ze kinderdagverblijven als een ‘noodzakelijk kwaad’ beschouwde. Toch was er van dat alles in de pers niets te merken, besluiten Van Molle en Gubin (1998, p. 50).

3.2. *De Standaard*

De Standaard lijkt inderdaad al het mogelijke te doen om geen ‘politiek’, maar een ‘vrouwelijk’ portret van de minister te schetsen. Het interview met De Riemaecker op het ministerie na de eerste kabinetszitting, dat weliswaar als hoofdartikel, met foto’s, op de voorpagina staat (nr. 21), heeft eerst en vooral een opmerkelijke titel: “Minister van gezin poedert *zijn* neus...: Spreken over alles en nog wat met mevrouw De Riemaecker” (cursivering door mij aangebracht). De verslaggever waarschuwt de minister zelfs dat het niet om een politiek interview gaat, maar om “een gesprek van de hak op de tak, met ernstige, maar ook minder serieuze vragen...”. Hoewel op de volgende bladzijde haar cv prijkt, is het merkwaardig dat *De Standaard* het nalaat om de kersverse minister vragen te stellen over wat ze, bijvoorbeeld, nastreeft op politiek vlak. Het artikel krioelt bovendien van de “seksistische stereotiepen” (term: Van Molle & Gubin, 1998, p. 50). Zo zonderen de minister en de verslaggever zich af in een “zij-salon” om “rustig te konverseren (*sic*)”. Vervolgens noteert de journalist dat “na de zorgvuldige make-up [de dame zegt] o zo moe te zijn”. De eerste vraag die hij haar stelt zegt genoeg: “Hoe reageerden uw zonen toen zij het nieuws vernamen?”. De Riemaecker antwoordt dat haar kinderen het normaal en logisch vinden “dat een vrouw een ministerportefeuille krijgt”. Daarna verandert het interview helemaal in een gesprek over koetjes en kalfjes: de journalist vraagt of ze nog tijd heeft om te koken en wat ze dan het liefst kookt. De minister bevestigt hier haar traditionele instelling door te antwoorden dat ze, hoewel ze weinig tijd heeft, regelmatig kookt, want “een vrouw hoort ook thuis in haar keuken”. Bij een vraag over de Ronde van Frankrijk, geeft de verslaggever aan dat *mevrouw de minister een pruillip opzet*, omdat haar twee favorieten, “Rik Van Looy en de Fransman, *hoe heet hij ook weer, ... Poulidor, juist*”, haar in de steek gelaten hebben (cursivering door mij aangebracht). Verder stelt de journalist vragen over mode, film, muziek en literatuur, om te eindigen met de vraag of haar aanstelling slechts een politiek voorval is dan wel het begin van een reeks vrouwelijke ministers, waarop ze antwoordt dat “veel zal afhangen van de manier waarop de pers en de openbare opinie mijn werk zal beoordelen”. Uit de literatuurstudie is overigens gebleken dat de volgende vrouwelijke Belgische minister bijna

tien jaar op zich zou laten wachten. Het interview in *De Standaard* eindigt met dezelfde seksistische toon die heel stuk overheerst: “Wij danken de minister voor de allercharmantste audiëntie, maar deze grijpt alweer naar *zijn* handtas om *zijn* lippenrood bij te werken” (cursivering door mij aangebracht).

Een dag later brengt *De Standaard* het stuk “Nu vooruit met ministerie van gezin!” (nr. 22; vrije tribune) door Frans Van Mechelen, voorzitter van de Bond van Grote en Jonge Gezinnen, waarin De Riemaecker als “eerste vrouw in een ministerzetel en als eerste minister van het gezin” gefeliciteerd en verwelkomd wordt met de woorden “Dat de eerste titularis van dit nieuwe departement een moeder is, ligt geheel in de lijn van het streven dat de Bond tot het zijne heeft gemaakt” en “[...] dat het onze wens was dat een moeder de eerste minister van het gezin zou worden!”. Van Mechelen stelt dat “het nieuwe departement zal moeten bewijzen dat het ten volle ‘*zijn man*’ zal kunnen staan “te midden van het geheel der verschillende taken, welke aan diverse ministers werden toevertrouwd” (cursivering door mij aangebracht). Het artikel is vergezeld van een cartoon (nr. 22), waaruit duidelijk blijkt dat de pers zich inderdaad vooral op de omvang van de nieuwe regering concentreert. De 27 leden van het kabinet worden namelijk als stripfiguren, die bijeengedreven worden om op de foto te staan, gekarikaturiseerd. *De Standaard* laat echter niet na om de eerste vrouwelijke Belgische minister met kinderwagen en baby op die cartoon af te beelden.

3.3. *De Volksgazet*

In *De Volksgazet* haalt De Riemaecker de koppen niet. Het dagblad plaatst het feit dat er twaalf (waaronder zeven nieuwe) van de 27 ministers socialistisch zijn in het middelpunt. In de lead van het hoofdartikel over de nieuwe regering (nr. 40) wordt simpelweg vermeld dat een vrouw “voor het eerst in de Belgische geschiedenis” het ambt van minister zal vervullen. Een cv van de eerste vrouwelijke Belgische minister, uit CVP-kringen, wordt hier niet afgedrukt, omdat *De Volksgazet* enkel op de socialistische leden van de regering focust. Het opiniestuk (nr. 41) van Jos Van Eynde, voorzitter van de BSP, gepubliceerd na de eedaflegging bij de koning, is wel vergezeld van een kort cv van De Riemaecker. Het stuk, met als titel “De nieuwe regering”, heet de eerste vrouwelijke minister, in het woordgebruik van Van Molle & Gubin (1998, p. 50) “kort, maar galant” welkom en merkt op dat haar aanstelling onvermijdelijk was, aangezien België dertig jaar op Engeland achterliep:

En wat Mevr. De Riemaecker aangaat, die wij galant groeten, in België waren wij, met de omzetting van de vrouwenemancipatie op ministerieel vlak, toch al heel lang achter tegenover andere landen. In Engeland gebeurde dit, met Margaret Bondfield, reeds dertig jaar geleden. In dit opzicht staan wij dus ver van aan de spits van de vooruitgang.

De Volksgazet laat het echter na om De Riemaecker zelf aan het woord te laten, hetgeen verklaard zou kunnen worden door het feit dat ze tot de christelijke volkspartij behoorde.

3.4. *Het Laatste Nieuws*

Het Laatste Nieuws publiceert een cv van De Riemaecker bij het artikel over de samenstelling van de nieuwe regering (nr. 61) en stuurt, opvallend genoeg, als enige van de drie dagbladen een vrouwelijke journalist (Rita De Doncker) naar het huis van de eerste vrouwelijke minister voor een interview. Dat wordt het hoofdartikel op de tweede bladzijde (nr. 62), met foto, vergezeld van het volgende onderschrift: “Een huismoeder als de anderen? Neen. Zij is immers ook minister van het Gezin en de Huisvesting”. De titel van het interview met De Riemaecker, vrij kort na haar aanstelling afgenomen, is “De eerste vrouwelijke Belgische minister houdt van ‘The Shadows’ en breien”. De eerste vraag die de journaliste de minister stelt is hoe ze het klaarspeelt om tegelijkertijd politicus en huismoeder te zijn, waarop De Riemaecker antwoordt dat ze al een tijdje in de politiek meedraait en zich bijgevolg heeft kunnen aanpassen, maar dat ze ook veel hulp van haar familieleden krijgt en dat ze haar huishouden overigens nog steeds boven haar werk stelt. De Doncker vraagt haar ook of ze van “typisch vrouwelijke bezigheden, zoals koken” houdt. De minister antwoordt dat ze van koken houdt, maar dat dat natuurlijk door het feit komt dat ze het niet vaak moet doen, waarna ze haar andere hobby’s opsomt, waaronder (moderne) muziek. Daarop begint de journaliste over de botsingen tussen de moderne jeugd en hun ouders: “Ik weet dat gij als vrouw, die zeer goed deze toestanden aanvoelt, hier een grote rol kunt spelen. Hebt gij al plannen?”. De Riemaecker vindt het echter voorbarig om nu al over plannen te spreken. Verder wordt er nog gevraagd of de minister “ook belang in buitenlandse politiek” stelt, waarop het antwoord ja is, om dan te eindigen met “de politiek relevante vraag” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 50) naar haar ‘grootste betrachting’. Het antwoord luidt als volgt:

Mijn ambt op een dergelijke wijze uitoefenen, dat ik binnen vier jaar niet moet horen: “Waarom moeten wij nu een vrouw als minister aanduiden?”. Ik wil geen deuren toeslaan voor vrouwen, die er naar trachten eens een dergelijk ambt uit te oefenen.

De journaliste sluit af met de woorden: “Een vermoeide, maar vriendelijke vrouw, bracht ons naar de deur. Men zou bijna vergeten dat zij minister is”. Door Rita De Doncker, die de meerwaarde inziet van een vrouw als minister bevoegd voor het gezin, uit te sturen, brengt *Het Laatste Nieuws* een politiek interview met de eerste vrouwelijke minister met, hoewel niet vrij van stereotiepen, relevante vragen naar De Riemaeckers organisatie, plannen en ‘grootste betrachting’.

3.5. Conclusie

Uit bovenstaande analyse kunnen we concluderen dat de drie dagbladen in kwestie niet met hun tijd meegegaan zijn. In de literatuurstudie zagen wel al dat

[...] het begrip voor vrouwen in politieke functies in België volgens twee snelheden verliep: de grote politieke tenoren waren in 1965 voldoende vertrouwd met vrouwen in hun partijstructuren en op de parlementaire banken om er één in de regering op te nemen, terwijl de dagbladpers duidelijk nog getuigde van een opmerkelijke misogynie. (Van Molle & Gubin, 1998, p. 52)

Voorals *De Standaard*, die nochtans het meest prominent bericht over de eerste vrouwelijke minister, maakt zich schuldig aan een uitermate seksistische beeldvorming, vooral in het interview met CVP’ster De Riemaecker, terwijl *De Volksgazet* nauwelijks ingaat op haar benoeming. *Het Laatste Nieuws*, daarentegen, toont zich met een politiek interview door Rita De Doncker van een ongeziene vrouwvriendelijke kant. Door een vrouwelijke journalist om een interview met de eerste vrouwelijke minister te sturen, verandert uitgerkend de liberale zuil, die zich voorheen zo afzijdig hield van de vrouwenzaak, voor het eerst – en misschien wel als eerste – het geweer van schouder. Dat is echter nog maar een begin, aangezien het artikel in *Het Laatste Nieuws* niet gespeend is van de nodige stereotiepen. De algemene tendens blijft uiterst vrouwonvriendelijk, zoals ook Van Molle en Gubin aangeven.

Toch waren er uitzonderingen in de Vlaamse dagbladers. Zo verscheen er in september 1965 in *De Standaard* een artikelenreeks van politiek commentator Manu Ruys “over de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de Belgische politiek”:

Hij benaderde de problematiek in een brede maatschappelijke context en analyseerde de onmacht van de vrouwenorganisaties. Over de aanstelling van De Riemaecker was hij bijzonder scherp: ‘Is dit niet de bekroning van de laatste feministische verzuchting? Is België thans niet een paradijs waar de vrouw ook in politieke gelijkheid naast de man staat? Helaas neen, het is pure oogverblindings. Marguerite De Riemaecker (52) ontving een portefeuille die zij ruimschoots verdient. Maar ze zou die reeds, *zonder die ene handicap van haar sekse*, tien jaar geleden gekregen hebben. Een mannelijk parlementslid met haar kwaliteiten zou op veertigjarige leeftijd minister zijn geweest.’ De benoeming van De Riemaecker moest, volgens Ruys, doen vergeten dat de vrouwelijke vertegenwoordiging in het Parlement was gedaald. (Van Molle & Gubin, 1998, p. 52; cursivering door mij aangebracht)

4. De staking bij FN-Herstal

4.1. Inleiding

Met de aanstelling van Marguerite De Riemaecker-Legot als eerste vrouwelijke minister werd de “derde stap in de machtsverwerving” (Van Molle & Gubin, 1998, p. 49), i.e. regeringsverantwoordelijkheid, gezet. De staking van de werknemers van wapenfabriek FN-Herstal in 1966 (één jaar later) brengt een andere ondervertegenwoordiging, zelfs volledige afwezigheid van vrouwen aan het licht, namelijk in de Belgische vakbondsstructuren (Van Molle & Gubin, 1998, p. 156). Zoals we in de literatuurstudie zagen, begint de actie spontaan en staken de vrouwen wekenlang zonder syndicale steun – tot op het ogenblik dat de staking erkend wordt en de vakbonden een stakingscomité oprichten. We zeiden bovendien al dat de aanvoerders van de solidariteitsbetogingen, bij gebrek aan vrouwelijke vakbondsafgevaardigden, allemaal mannen zijn (Van Mechelen, 1996, p. 13). Volgens Van Molle en Gubin (1998, p. 157) was de staking mogelijk “het startpunt van de vrouwencontestatie in België”. Of het nu allemaal begonnen is in Herstal of niet, gaan de auteurs verder, één ding kan niet ontkend worden: “een sociale beweging eiste al in 1966 een gelijke behandeling voor vrouwen en mobiliseerde vrouwen tegen een hardnekkige discriminatie op basis van geslacht” (1998, p. 157).

De socialistische politici, met name de vrouwelijke, houden zich dan ook bezig met de economische emancipatie van de vrouw en haar arbeidsomstandigheden en beloning. Zo hekelen BSP-PSB-volksvertegenwoordigsters Germaine Copée en Mathilde Groesser-Schroyens op 5 april 1966, precies een maand voor het einde van de staking, het feit dat er in België nog steeds geen gelijk loon voor gelijkwaardig werk van toepassing is (Van Molle & Gubin, 1998, p. 155). Het valt dus te verwachten dat vooral *De Volksgazet* zich op de staking bij FN-Herstal zal werpen, al zullen de andere dagbladen zich waarschijnlijk ook niet onbetuigd laten, aangezien *Het Laatste Nieuws*, samen met de liberale partij, reeds sinds 1949 veel belang hechtte aan de economische (en juridische) rechten van de vrouw en *De Standaard* tot nu toe in deze analyse ontegensprekelijk de meeste aandacht aan de vrouwenzaak heeft geschonken.

4.2. *De Standaard*

Het dagblad *De Standaard* blijkt met zes stukken over de staking bij FN-Herstal, waarvan vijf op de eerste of tweede pagina en vier hoofdartikels, zijn reputatie eer aan te doen. De krant laat het seksistische taalgebruik ook nu niet helemaal achterwege. Zo wordt er in het eerste nieuwsbericht dat over de staking verschijnt (nr. 23) gezegd dat 3000 vrouwen de hele fabriek “verlamd” hebben of, met andere woorden, dat ze geen onderdelen meer aan de mannen leveren, waardoor die ook niet meer kunnen werken. Hetzelfde artikel vermeldt evenwel dat de regel ‘gelijk werk, gelijk loon’ in België “nog niet” wordt toegepast. Er wordt dus op gewezen dat de overheid wel degelijk in de fout gaat door het Verdrag van Rome, uiteengezet in de literatuurstudie, niet toe te passen.

Het volgende artikel over de staking (nr. 24) is er één met als titel “FN-staking duurt nu *al* twee weken” (cursivering door mij aangebracht). In dat nieuwsbericht worden de looneisen van de vrouwen – nu nog maar met 2500, als men het dagblad mag geloven – en het voorstel van de directie uiteengezet, alsook een vergelijking met de looncategorieën van Fabrimetal, waar 90 procent van de vrouwen minder dan het minimum voor mannen verdienen.

Nog eens twee weken later komt de eerste reportage (en meteen ook het eerste kopstuk, hetzij slechts op de vijfde bladzijde geplaatst) over de staking in *De Standaard* (nr. 25). Auteur Jaak Veltman geeft met deze reportage een round-up van de actie, die nu een maand aan de gang is, en staat stil bij het ‘waarom’, namelijk dat de arbeidsters de toepassing van het beginsel

‘gelijk loon voor gelijk werk’ uit het Verdrag van Rome eisen, aangezien 1 januari 1966 werd bepaald als tijdstip voor de uitvoering van de gelijkschakeling. Bovendien maken de vrouwen – nu opnieuw met 3000 – en de vakbonden volgens de verslaggever geschiedenis in Europa met een uniek feit binnen de vakbonds beweging, namelijk “de eerste uitgesproken vrouwenstaking voor specifiek eigen eisen”. Het taalgebruik van de journalist is echter allesbehalve genderneutraal en soms zelfs ronduit seksistisch. De vrouwen zijn “zusterlijk verenigd”, ze worden “Eva’s dochters” (alsof men ooit “Adams zonen” zou schrijven) en “het zwakke geslacht” genoemd, er wordt vermeld dat “Eva zich hier niet als een feeks ontpopt”, omdat de staking voorbeeldig verloopt en als uitsmijter gebruikt Veltman de volgende woorden van een vakbondsman: “juist omdat zij zo rustig en vastberaden zijn, hebben wij er geen vrouwen aan”. Bovendien heeft de verslaggever kritiek op het feit dat de mannen de dupe zijn en naar “de dop” moeten. Hij ‘vergeet’ te zeggen dat de mannen vinden dat de vrouwen in hun recht zijn en dat ze zich bijgevolg solidair opstellen. In het interview met de vakbondsafgevaardigde wordt wel onderstreept dat de staking een grote inzet kent. Als de actie mislukt, zullen werknemers in alle EEG-landen er de gevolgen van dragen.

Na zeven weken staking stuurt *De Standaard* Tilly Stuckens naar Herstal voor een hoofdartikel dat op de tweede bladzijde terechtkomt (nr. 26). Zij verzamelt getuigenissen over de leefsituatie, het loon, de arbeids- en de randvoorwaarden van de arbeidsters, zoomt in op de werking van het vrouwencomité en zet de aanklacht van de ‘femmes-machine’ – ze verdienen minder dan de ongeschoolde arbeiders – in de verf. Stuckens beschrijft de actie, in tegenstelling tot Veltman, die de voorbeeldigheid van de staking prees, als een “wilde staking met een onregelmatig karakter”. De verslaggeefster gaat wel te rade bij de mannelijke FN-arbeiders: die begrijpen de staaksters en vinden hun gedrag kranig. Volgens Stuckens klagen de vrouwen zelf bijna nooit en beseffen ze hoe sterk ze staan, aangezien ze de hele fabriek kunnen platleggen. In een interview met enkele arbeidsters suggereert de journaliste dat de staking voor sommige moeders een buitenkansje zou kunnen zijn om thuis te blijven bij hun kinderen. De staaksters geven haar echter direct lik op stuk: sinds het begin van de actie zijn ze nog langer van huis weg, benadrukken ze. Stuckens sluit af met een aankondiging van de betoging door de straten van Herstal op donderdag 7 april:

Het zal een *vreemde betoging* zijn: twee- tot drieduizend arbeidsters, jonge en oudere vrouwen. De meeste onder hen: ‘des femmes-machine’ zoals ze zichzelf noemen.

Femmes-machine, het is een fabrieksterm. Toch deed dit woord ons *huiveren*. Zoals deze hele staking iets *huiveringwekkends* heeft (cursivering door mij aangebracht).

Opvallend is dat de journaliste hier, hoewel haar taalgebruik genderneutraal is in vergelijking met dat van Veltman, toch de staking in een negatief daglicht stelt. Het is niet duidelijk waarom ze dat precies doet. De economische eisen van de arbeidsters liggen weliswaar meer in de markt van de socialistische en liberale zuilen, maar de christelijke vakbond erkent toch de staking.

In de voorpaginareportage, met foto's, over de "eerste arbeidstersbetoging voor het principe 'gelijke arbeid, gelijk loon'" (nr. 27) beschrijft Stuckens dan weer hoe de "opgewekte" en "overtuigde" betoogsters sociale geschiedenis schrijven en "op hun paasbest" naar "*hun* betoging" ("een feest, met veel emoties en kleuren") gekomen zijn (cursivering door mij aangebracht), hoe "winkeliers en burgers [...] glimlachend [toekijken], ogenschijnlijk zelfs met sympathie" en hoe de term "gelijke kansen" op de opschriften te lezen valt. De verslaggeefster vermeldt vervolgens dat de mannelijke sprekers de vrouwen aanmoedigen, maar benadrukt ook dat er geen enkele vrouw vooraan, tussen de vakbondsafgevaardigden, meeloopt en dat dit de ondergeschikte toestand van de vrouw nog maar eens pijnlijk duidelijk maakt. Daarop zegt Stuckens zich niet van de indruk te kunnen ontdoen dat de vakbonden munt uit deze delicate situatie slaan. De journaliste eindigt hier echter wel met een positieve noot: ze hoopt dat "de vrouwen die zo dapper en met opgeheven hoofd door de straten van Herstal stapten, overtuigd van hun recht", ook weer met opgeheven hoofd de fabriek terug zullen kunnen betreden.

Wanneer er uiteindelijk, na 79 dagen, een einde aan de staking komt, kopt *De Standaard* het volgende op de voorpagina: "Vrouwen winnen loonpleit" (nr. 28). Volgens het dagblad is de loonsverhoging die de vrouwen verkregen hebben zelfs "bijna een gelijkschakeling met de lonen van de mannen", terwijl we in de literatuurstudie zagen dat de onmiddellijke loonsverhoging van 2 frank per uur en de extra opslag van 0,75 frank op 1 januari 1967 (RoSa, *De strijd voor gelijk loon*, par. 5) slechts zeventig procent vormt van wat de vrouwen oorspronkelijk geëist hadden (Van Mechelen, 1996, p. 14). Dan volgt er een overzicht van de gebeurtenissen van de afgelopen drie maanden, waarna de verslaggever besluit dat niet enkel het principe van gelijk loon voor gelijk werk op het spel stond tijdens de staking, maar ook de onbestaande vertegenwoordiging van arbeidsters in vakbonden en ondernemingsraden,

“alleszins een ongerijmde toestand daar waar de vrouwelijke werknemers in de meerderheid zijn”.

4.3. *De Volksgazet*

Zoals verwacht, besteedt *De Volksgazet* (met acht artikels, waarvan de helft op de voorpagina) opvallend meer aandacht aan de staking bij FN-Herstal dan het geval was bij het vrouwenstemrecht en de eerste vrouwelijke minister. Merkwaardig is echter dat het dagblad in het eerste nieuwsbericht (nr. 42) niets over het ‘waarom’ zegt. Er wordt helemaal geen uitleg gegeven over de aanleiding tot de staking. Het enige dat lijkt te tellen is dat er reeds 1000 mannen werkloos geworden zijn en dat het aantal werklozen nog veel groter zal worden indien de onderhandelingen niet tot een akkoord leiden. De tussenkop luidt dan ook “Mannen werkloos”.

Het volgende stuk over de staking komt er pas een kleine twee maanden later (nr. 43), wanneer er een *socialistisch* wetsvoorstel tot invoering van gelijke beloning ingediend wordt door twee vrouwelijke Kamerleden, namelijk de dames Gerbinet en Schroyens. Volgens *De Volksgazet* moet de wetgever optreden omdat artikel 119 van het Verdrag van Rome – het verschil tussen de lonen voor mannen en vrouwen, voor gelijk werk welteverstaan, geleidelijk opheffen en dit volledig tegen 1 januari 1966 – op 15 maart 1966 nog steeds niet toegepast is. Het conflict wordt opnieuw gewoon vermeld, zonder uitleg of duiding.

Enkele dagen later volgt er een verslag (nr. 44) van een debat in de Kamer, naar aanleiding van de “vrouwenstaking te Herstal”, waarin “Mathilde Schroyens (*soc.*) zich laat gelden” (cursivering door mij aangebracht). Het artikel beschrijft hoe Gerbinet voorbeelden van loondiscriminatie geeft, de strijdvaardigheid van de FN-arbeidsters looft en aanklaagt dat er te weinig inspanningen geleverd worden om de problemen van de werkende vrouw op te lossen (zo zijn er in het hele land slechts 80 bewaarplaatsen voor kinderen). Vervolgens wordt vermeld dat Schroyens gelijk loon voor gelijk werk even belangrijk als het stemrecht vindt, dat de gelijkschakeling geen nadelen voor mannen met zich mee zal brengen en dat de industrie vrouwelijke werkkrachten nodig heeft: “de openbare besturen [zorgen] voor een behoorlijke opleiding van onze meisjes en jonge vrouwen. Indien zij later niet werken dan heeft men miljarden verspild aan die opleiding”. Vervolgens weerlegt Schroyens volgens de krant “de vele drogredenen die tegen vrouwenarbeid worden ingeroepen”: op maandag ligt

het absentisme hoger bij mannen dan bij vrouwen, zodra vrouwen verantwoordelijke taken krijgen zijn zij veel minder afwezig of veranderen zij minder snel van onderneming en het loon van werkende vrouwen is nodig om aan de nieuwe behoeften van de moderne maatschappij te voldoen.

De staking van de FN-arbeidsters wordt in *De Volksgazet* bijna uitsluitend vanuit syndicale hoek bekeken. Zo looft de voorpaginareportage over de betoging van de staaksters te Herstal (nr. 45) “de onverzettelijke wil van de stakende arbeidsters om te strijden voor de sociale emancipatie van de vrouw”. De verplichte werkloosheid van 4000 mannen wordt nu tussen haakjes vermeld. Bovendien wordt er gezegd dat de staking voor de socialistische vakbeweging geheiligd is en dat de Internationale gezongen werd, “ook door de ACV-vakbondsman” (zoals we eerder al zagen, slaan de christelijke en socialistische vakbonden voor de staking bij FN-Herstal de handen in elkaar). Opvallend is ook nog dat de achternaam van Irène Pétry van de Franstalige vleugel van de Socialistische Vooruitziende Vrouwen (SVV), die later staatssecretaris zal worden, door het dagblad tot “Patry” verbasterd wordt. Ook de staking in ACEC te Charleroi wordt “De syndicale strijd van de vrouwen” genoemd (nr. 46) en de solidariteitsmanifestatie van duizenden vrouwelijke sympathisanten van de FN-staaksters lijkt door *De Volksgazet* (nr. 47, met foto van zingende vrouwen) herleid te worden tot een bewijs van “de hechtheid van het gemeenschappelijk vakbondsfront”.

Het verlossende bericht dat de staaksters na 79 dagen terug aan het werk gaan en “in triomfstoet terug naar de fabriek” trekken (nr. 48) komt als kopstuk op de voorpagina terecht. *De Volksgazet* overloopt het protocol van de overeenkomst integraal en benadrukt dat de FN-arbeidsters “gewonnen” hebben, aangezien de loonsverhoging voor 70 procent tegemoet komt aan “de hoogste looneis, die in de afgelopen twaalf weken ooit door het Gemeenschappelijk Front was geformuleerd”.

Enkele dagen later publiceert de krant, op de voorpagina, nog een opsomming van de hoofdlijnen in verband met de staking in de rubriek ‘Syndicale kroniek’ (nr. 49), maar het overgrote deel van dat stuk is een syndicale oproep of, met andere woorden, propaganda voor de socialistische vakbond. In het artikel wordt de FN-actie een “primeur”, een “met passie geladen beweging” en wederom een “wilde” staking genoemd. Volgens *De Volksgazet* hebben “de vrouwen van de FN [...] het dan maar eens met de grove middelen geprobeerd”, zal hun “grote overwinning [...] aan alle vrouwen ten goede komen”, “zullen de patroons [...]”

nu wel beginnen na te denken”, hebben “de arbeidende vrouwen [...] een paar lessen te trekken uit deze staking, namelijk dat er nog strijd nodig zal zijn!”, i.e. dat alle onrechtvaardigheden en ongelijkheden niet vanzelf zullen verdwijnen. Bovendien hebben de staaksters het volgens het artikel twaalf weken kunnen volhouden, omdat ze uitzonderlijk goed georganiseerd waren. De kroniek eindigt met een pleidooi voor de vakbondswerking: de mannen en de vakbonden kunnen en willen helpen, maar de vrouwen zullen zelf de weg naar de vakbonden moeten vinden – andere vrouwen moeten ook die oude waarheid kennen van “Verenigd zijn wij sterk”. Dat is uiteraard juist, maar toch lijkt het dagblad hier wat afbreuk te doen aan de strijd van de vrouwen zelf. De vakbonden zijn overigens sluw genoeg om munt uit deze overwinning te slaan.

4.4. *Het Laatste Nieuws*

Het Laatste Nieuws publiceert zeven artikels over de staking bij FN-Herstal, waarvan slechts twee kopstukken, beide analyses van de hand van René Adams. De eerste analyse (nr. 64) komt op het moment dat de staking 36 dagen aan de gang is. De auteur vat samen wat eraan vooraf is gegaan (de vrouwen hebben een akkoord tussen de vakbonden en de werkgever afgewezen), bespreekt de staking zelf, de bemiddelingspogingen tot nu toe, de voorstellen tegenover de eisen, “kat en hond”, en de historiek van het principe gelijk loon voor gelijk werk. Hij schenkt dus heel wat aandacht aan het ‘waarom’. Toch duikt de bewering weer op dat 3000 vrouwen de werkloosheid van 4000 andere arbeiders “veroorzaakten”. Volgens de journalist houden de vrouwen “halsstarrig” vast aan hun eis. Volgens hem zal het een tijd duren eer vrouwen evenveel zullen verdienen als mannen, hoewel hij eindigt met te zeggen dat het geen jaren meer kan aanslepen eer men tot een bevredigende oplossing komt. Hij geeft ook toe dat België op gebied van gelijkheid een achterstand heeft opgelopen ten opzichte van Frankrijk, Italië en Nederland. Verder is het principe van gelijk loon voor gelijk werk voor hem een eenvoudige formulering die in werkelijkheid tot zeer ingewikkelde toestanden leidt.

De tweede analyse (nr. 69; voorpagina) is er meteen één die een betoging op 2 juni 1966 van het actiecomité ‘Gelijk Loon voor Gelijk Werk’, opgericht tijdens de staking, aankondigt. Ook hier wordt de historiek van het principe gelijk loon voor gelijk werk uit de doeken gedaan. Adams benadrukt dat de “wilde” staking is losgebroken juist omdat de vakbonden ingestemd hadden met een lichte loonaanpassing die geen rekening hield met het gelijkheidsprincipe. De auteur spreekt ten slotte zijn hoop uit dat de tewerkstelling van

vrouwen niet alleen zal onderzocht worden vanuit het loonperspectief, maar ook vanuit het oogpunt van de arbeidsomstandigheden, die dan emancipatie en democratische gelijkheid moeten mogelijk maken.

Het verslag (nr. 66; eenkolommer) van de betoging van de FN-arbeidsters in Herstal vormt een schril contract met de analyses van Adams. De auteur lijkt het alleen maar belangrijk de vinden dat er geen incidenten waren, dat is ook de ondertitel van het artikel. Er wordt niets gezegd over de reden van de staking. Wanneer de staking voorbij is, publiceert *Het Laatste Nieuws* overigens slechts een droog verslag (nr. 68; langere eenkolommer) over het “akkoord bij FN na twaalf weken staking”.

4.5. Conclusie

De staking bij Herstal kan op heel wat aandacht rekenen van de drie dagbladen in kwestie, maar wat vooral opvalt, is dat geen van de kranten het nalaat om in de verf te zetten dat een groot aantal mannelijke arbeiders van de wapenfabriek werkloos zijn geworden *door* de stakende arbeidsters. *De Standaard* noemt geen exact aantal, maar volgens *De Volksgazet* zijn het er 1000 en volgens *Het Laatste Nieuws* zelfs 4000, terwijl de literatuur het over een 500-tal arbeiders heeft, die bovendien hun steun voor de staaksters aan de hand van een petitie uitgedrukt hebben. De kranten lijken de werkloosheid van de FN-mannen dus meer aan te klagen dan de arbeiders zelf. Dat zouden we als volgt kunnen interpreteren: het is mogelijk dat de pers de stakende vrouwen vooral als “wilde” onruststokers wil portretteren.

De Standaard doet wel zijn uiterste best om het ‘waarom’ van de staking te schetsen, in tegenstelling tot *De Volksgazet*, die de reden volledig doodzwijgt en zich bijna uitsluitend op het syndicale aspect en de socialistische partij concentreert – hetgeen te verwachten viel voor het socialistische en syndicale blad bij uitstek. René Adams gaat in *Het Laatste Nieuws* zelfs heel diep op de historiek van de strijd voor gelijk loon in. De overige artikels in *Het Laatste Nieuws* negeren het ‘waarom’ echter volledig. Zo is er een enorm verschil tussen de reportage over de betoging van de arbeidsters in *De Standaard* en die in *Het Laatste Nieuws*. In laatstgenoemde krant wordt er een heel kort verslag gepubliceerd dat bijna uitsluitend focust op het feit dat er geen incidenten waren. *De Standaard*, daarentegen, komt met een uitgebreide reportage door een vrouwelijke journalist, Tilly Stuckens. Hoewel *De Standaard* als enige van de drie dagbladen een vrouwelijke verslaggever naar Herstal stuurt, is het ook

de enige krant die opmerkelijk seksistisch taalgebruik hanteert in zijn berichtgeving. Dat is niet het geval voor de artikels van Stuckens, maar het neemt niet weg dat ze de staking bij FN-Herstal toch vrij negatief afschildert. Het is overigens opmerkelijk hoe *De Standaard* het akkoord tussen de staaksters en hun werkgever lijkt voor te stellen als een regelrechte overwinning voor de arbeidsters, terwijl er toch niet helemaal aan hun eisen voldaan is. *De Volksgazet* vermeldt wel de 30 procent die ze niet gekregen hebben, maar beeldt het akkoord niettemin als een triomf af. Dat zou erop kunnen wijzen dat de dagbladen van mening zijn dat er aan die vrouwelijke “onruststokers” al meer dan genoeg toegevingen gedaan zijn en dat een toekenning van 70 procent van wat ze oorspronkelijk eisten echt wel een overwinning is. In *Het Laatste Nieuws* is er dan weer geen sprake van een triomftocht, maar dat heeft waarschijnlijk meer te maken met de kort- en droogheid van het verslag dan met de overtuiging dat de vrouwen niet voldoende loonsverhoging gekregen hebben.

Samenvattend kunnen we stellen dat *De Standaard* andermaal de meest diepgaande analyse maakt, maar zich tegelijk bedient van een markant seksistisch taalgebruik. *De Volksgazet*, daarentegen, is – weliswaar voor het eerst – de krant die de meeste artikels over een mijlpaal publiceert, maar ze brengt die berichtgeving bijna uitsluitend vanuit (socialistisch) syndicaal oogpunt. Terwijl zowel de christelijke als de socialistische vakbonden sterk bij de FN-staking betrokken waren. Laten we niet vergeten dat het de socialisten waren die zich het meest bekommerd hebben om de arbeidsmarktdeelnemers van vrouwen en om hun vertegenwoordiging bij de vakbond. De liberalen waren ook fervente verdedigers van de economische emancipatie van de vrouw, hetgeen slechts gedeeltelijk blijkt uit de berichtgeving over de staking bij FN-Herstal in *Het Laatste Nieuws*. De analyses van René Adams geven blijk van een diepgaande overtuiging van de nood van de strijd voor gelijk loon, terwijl de andere artikels het bij een korte opsomming van enkele feiten houden.

5. Algemeen beeld

Bovenstaand onderdeel behandelde achtereenvolgens de verwerving van het vrouwenstemrecht in 1948 en de eerste keer stemmen in 1949, de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister in 1965 en de staking bij FN-Herstal in 1966. In deze sectie zullen de analyses van de drie gekozen mijlpalen samengebracht worden tot een algemeen beeld van de berichtgeving in de Vlaamse pers, i.e. de drie dagbladen in kwestie, over de vrouwenbeweging. De bedoeling is om aan de hand van de hierboven vermelde resultaten de

analyse toe te lichten, de onderzoeksvragen te beantwoorden en de hypothesen te toetsen. Dit onderdeel zal overigens ook de beperkingen van het onderzoek opsommen en eventuele toekomstige onderzoekspistes aangeven.

5.1. Beantwoording onderzoeksvragen

Dit onderzoek – dat de bevindingen van Van Molle en Gubin in *Vrouw en politiek in België* (1998) ondersteunt, zo blijkt uit de analyse – heeft uitgewezen dat zowel *De Standaard* als *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* vanuit de ideologie van respectievelijk de katholieke, de socialistische en de liberale partij over cruciale gebeurtenissen voor de vrouwenbeweging berichten. Zo schenkt *De Standaard*, in de lijn van de CVP (die zich volop achter het kiesrecht voor vrouwen geschaard heeft), opvallend meer aandacht aan de verwerving van het vrouwenstemrecht dan de andere dagbladen. Toch laat deze krant het niet na om de vrouwen op een seksistische manier af te beelden. Dat geldt overigens ook voor *De Volksgazet*. In de aanloop naar de verwezenlijking van het vrouwenstemrecht wordt het pijnlijk duidelijk dat zowel de partijen als de dagbladen deze mijlpaal in de geschiedenis van de vrouwenbeweging helemaal niet als dusdanig portretteren. Het vrouwenkiesrecht wordt door de CVP gezien als een middel om stemmen te winnen, terwijl de BSP het net andersom ziet. Beide standpunten zijn overigens meer dan aanwezig in de berichtgeving van respectievelijk *De Standaard* en *De Volksgazet*, alsook de strijd tussen beide zuilen. Ook de liberale partij vreest het stemrecht voor vrouwen, maar dat blijkt minder uit de berichtgeving van *Het Laatste Nieuws*. Het valt echter wel op dat de krant weinig aandacht aan het vrouwenstemrecht schenkt, hetgeen mogelijk een strategie is om het standpunt van de liberale zuil uit te drukken, i.e. ze zijn geen voorstander, dus berichten ze er ook zo weinig mogelijk over.

Wanneer de vrouwen voor het eerst naar de stembus trekken, zien we opnieuw dat de dagbladen de standpunten van de respectievelijke partijen verwoorden: maar nu werpen de drie kranten zich, net zoals de partijen, op als dé voorstander van het vrouwenstemrecht. Uit dit onderzoek blijkt echter dat de vrouwen daar geen positieve beeldvorming aan overhouden. Integendeel, de kiesgerechtigde vrouw wordt stevast als volgzaam, onbekwaam en ongeïnteresseerd getypeerd. Vooral *De Standaard* hanteert opvallend seksistisch woordgebruik wanneer het om vrouwen gaat. Als de verkiezingen achter de rug zijn, krijgen

de vrouwen overigens schouderklopjes van de partijen en de dagbladen omdat ze dan toch niet ‘verkeerd’ gestemd hebben.

Wat het vrouwenstemrecht betreft, bevestigt dit onderzoek mijn hypothesen. *De Standaard* heeft zich inderdaad volledig achter het vrouwenstemrecht geschaard (hypothese 1), terwijl *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* het eerst tegenwerken – hetzij door kritische berichtgeving, hetzij door een gebrek aan berichtgeving – en nadien toch verdedigen (hypothesen 2 en 3). De uiterst seksistische beeldvorming van vrouwen door *De Standaard*, ondanks het feit dat dit dagblad het vrouwenkiesrecht het meest verdedigde, behoorde echter niet tot mijn verwachtingen.

Bij de eerste vrouwelijke minister blijken alle drie de dagbladen een nog uitermate seksistisch beeld op te hangen in de weinige stukken die er over haar aanstelling gepubliceerd worden, terwijl de partijen op dat ogenblik reeds bij het punt aanbeland waren waarop ze een vrouw in de regering aanvaardden. *De Standaard* gaat opnieuw het verst wat vrouwonvriendelijk taalgebruik betreft, terwijl de eerste vrouwelijke minister toch uit CVP-kringen komt. Bij *Het Laatste Nieuws*, daarentegen, toont men zich in het interview met De Riemaecker, afgenomen door een vrouwelijke journalist, progressiever en eigentijdser. *De Volksgazet* lijkt De Riemaeckers aanstelling dan weer te negeren omdat ze niet tot de socialistische partij behoort.

De resultaten bevestigen mijn hypothesen wat betreft de eerste vrouwelijke minister dus slechts gedeeltelijk. Ondanks het feit dat De Riemaecker een CVP’ster is, blijkt *De Standaard* haar op een extreem seksistische manier te portretteren. Het dagblad schaaft zich absoluut niet achter de eerste vrouwelijke minister, zoals verwacht werd (hypothese 1). Het klopt wel dat *De Volksgazet* de aanstelling van De Riemaecker grotendeels negeert (hypothese 2). Tegen de verwachtingen in (hypothese 3), wordt haar aanstelling door een vrouwelijke journalist van *Het Laatste Nieuws* vooruitstrevender aangepakt.

De staking bij FN-Herstal kan, in tegenstelling tot de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister, op veel persaandacht rekenen. Het valt echter op dat de dagbladen nog steeds niet van hun misogynie verlost zijn, aangezien de “wilde” arbeidsters over het algemeen afgebeeld worden als de oorzaak van het feit dat heel wat arbeiders werkloos zijn. Net als bij de berichtgeving over de andere mijlpalen, brengt *De Standaard* ook hier weer meer ‘analyse’ dan de andere dagbladen, maar blijft volharden in de boosheid wat het taalgebruik betreft. De

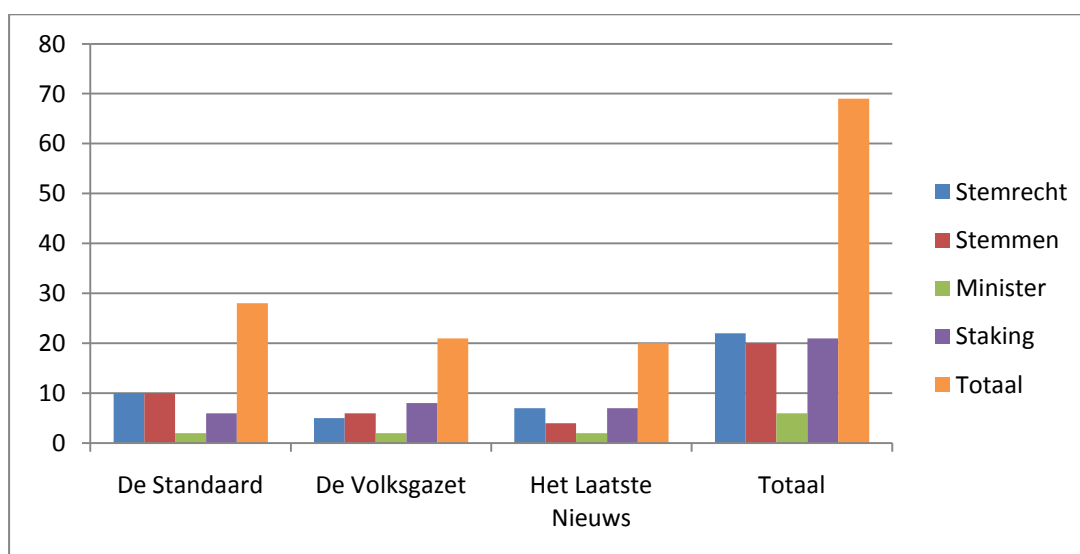
artikels van hun vrouwelijke verslaggever bezondigen zich daar niet aan, maar portretteren de stakkers tegelijkertijd toch op een negatieve manier. *De Volksgazet*, vervolgens, stort zich volop op de staking bij FN-Herstal, maar bekijkt de hele strijd slechts vanuit syndicaal oogpunt, waardoor de verwezenlijkingen van de vrouwenbeweging opnieuw tekortgedaan worden en de vrouw vooral als een instrument afgebeeld wordt, zoals dat ook bij het stemrecht het geval was. *Het Laatste Nieuws*, ten slotte – dat met de FN-staking eindelijk meer over de vrouwenzaak begint te schrijven – brengt enkele stukken die de nood van de strijd voor gelijk loon sterk in de verf zetten, maar vergeet tegelijkertijd de belangrijke betoging van de FN-arbeidsters toe te lichten.

De analyse bevestigt mijn hypothesen in verband met de staking bij FN-Herstal wederom slechts gedeeltelijk. Het klopt dat *De Standaard* zich niet positief opstelt ten opzichte van de staking (hypothese 1), ondanks het feit dat een vrouwelijke journalist de reportages verzorgt, maar dat lijkt meer met het aanhoudende seksistische taalgebruik te maken te hebben dan met partijideologie. *De Volksgazet*, vervolgens, werpt zich inderdaad volledig op de staking, maar doet dat uitsluitend vanuit syndicaal oogpunt (hypothese 2). *Het Laatste Nieuws* betuigt in enkele stukken zijn steun voor de strijd voor gelijk loon, zoals verwacht (hypothese 3), maar laat dat in andere stukken dan weer na.

Globaal gezien schenkt *De Standaard* dus, zoals geïllustreerd door tabel 1 en figuur 2, het meeste aandacht aan de vrouwenzaak. Die aandacht verliest echter glans door de uiterst seksistische beeldvorming die ermee gepaard gaat. Twee van de drie gekozen mijlpalen passen op één of andere manier in de kraam van de katholieke zuil. De katholieken staan namelijk achter de verwezenlijking van het vrouwenstemrecht en leveren de eerste vrouwelijke minister. Toch houdt *De Standaard* vast aan dat denigrerende taalgebruik, hetgeen erop lijkt te wijzen dat het dagblad de vrouwenzaak steevast als minderwaardig opvat, of het nu de CVP ten goede komt of niet. *De Volksgazet* overtreft *De Standaard* in aantal artikels enkel wat de staking bij FN-Herstal betreft, maar beeldt de vrouw uitsluitend af als een ‘werktuig’ van de socialistische partij, de vakbond, het gezin, enz. Het is duidelijk dat *Het Laatste Nieuws* over het algemeen het minst over de vrouwenzaak schrijft, hetgeen het minst seksistische taalgebruik oplevert. Hoe minder men echter over een zaak bericht, hoe minder kans er is om een teneur neer te zetten die de beeldvorming in een bepaalde richting stuurt. Bovendien kan een gebrek aan berichtgeving ook een ‘statement’ zijn.

Tabel 1: artikels per krant en thema

	Stemrecht (feb.-mrt. '48)	Stemmen (juni '49)	Minister (juli '65)	Staking (feb.-mei '66)	Totaal
<i>DS</i>	10	10	2	6	28
<i>DVG</i>	5	6	2	8	21
<i>HLN</i>	7	4	2	7	20
Totaal	22	20	6	21	69

Figuur 2: artikels per krant en thema

Concluderend kunnen we stellen dat het beeld geschetst door de Vlaamse pers van de vrouwenbeweging, de vrouwen en hun verwezenlijkingen (tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf) er één in mineur blijkt te zijn. De dagbladen in kwestie lijken de vrouwenzaak grotendeels als een electoraal middel op te vatten – op die manier minimaliseren ze ook voortdurend het belang ervan – en zien bovendien de vrouw als een beïnvloedbaar en onbekwaam wezen dat niets van politiek afweet en veel ophef voor niets maakt. Het is opvallend hoe de misogynie van de dagbladen iedere stap van de vrouwenbeweging richting emancipatie systematisch bagatelliseert: het kiesrecht en de strijd voor gelijk loon, maar vooral regeringsverantwoordelijkheid. Terwijl alle politieke partijen het er op dat ogenblik over eens zijn dat de tijd meer dan rijp is voor de aanstelling van een vrouwelijke minister, herleiden de kranten *De Riemaecker* tot een huismoeder van twee zonen.

Er zijn echter uitzonderingen, vooral wanneer *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* vrouwelijke journalisten uitsturen (*De Volksgazet* laat dat na). Dat brengt geen bruuske

mentaliteitsverandering met zich mee, maar wijst toch enigszins op een positieve evolutie. Het is geen toeval dat men met vrouwelijke verslaggevers begint te werken vanaf de periode 1965-1966, terwijl dat in de periode 1948-1949 nog helemaal niet het geval is. Er zijn in de naoorlogse periode weinig tot geen vrouwelijke journalisten. Hoewel aspecten zoals het seksistische taalgebruik bij *De Standaard*, de socialistische propaganda bij *De Volksgazet* en het occasionele stilzwijgen van *Het Laatste Nieuws* min of meer een constante zijn doorheen de berichtgeving over de vrouwenzaak in de Vlaamse pers, kunnen we toch concluderen – al is het maar door het feit dat de staking bij FN-Herstal, in tegenstelling tot de aanstelling van de eerste vrouwelijke minister, wel een persitem is – dat de dagbladen in 1966 niet meer staan waar ze in 1948 stonden. De belangrijkste vaststelling waar dit onderzoek tot geleid heeft, is evenwel dat de dagbladen de vrouwenbeweging op geen enkel moment de erkenning geven die ze verdient voor de verwezenlijking van cruciale stappen in de strijd voor stemrecht, regeringsverantwoordelijkheid en gelijk loon voor gelijk werk.

5.2. Beperkingen

Wegens de tijdsintensieve kwalitatieve methode was het onmogelijk om alle Vlaamse dagbladen door te nemen in het kader van deze masterproef. Daarom werd de Vlaamse pers gerepresenteerd door de kranten *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* en de tweede feministische golf door drie mijlpalen, namelijk het vrouwenstemrecht en de eerste keer naar de stembus, de eerste vrouwelijke minister en de staking bij FN-Herstal. Het zijn echter die mijlpalen die in de literatuur algemeen aangeduid worden als uiterst belangrijk voor de geschiedenis van de vrouwenbeweging. Zo blijkt uit de literatuur ook dat de bovenvermelde dagbladen de verzuilde Vlaamse pers in de periode 1948-1966 het best vertegenwoordigen.

Ik heb ook al vermeld dat enkele van de 69 artikels in de bijlage slecht leesbaar zijn, wegens de slechte kwaliteit van een deel van de scans op de microfilms in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience te Antwerpen. Ik heb bijgevolg getracht om in de loop van de analyse zo accuraat mogelijk de inhoud van de artikels te beschrijven, waardoor het onderzoek volledig te volgen is zonder de krantenartikels in handen te hebben en de scans in de bijlage dus louter als illustratie fungeren. Nochtans is het, vooral wanneer het om cartoons of illustraties gaat, interessant om de bijlagen door te nemen.

Eerder heb ik er reeds op gewezen dat de keuze om geen kwantitatief onderzoek te doen, maar me volledig op een interpretatieve analyse te richten, een bewuste keuze was. Het was, wegens tijds- en omvangsbeperkingen, namelijk niet mogelijk om zowel een kwantitatieve inhoudsanalyse als een kwalitatieve discoursanalyse uit te voeren. Het was volgens mij cruciaal voor dit onderwerp om het totaalbeeld centraal te stellen en het kwalitatieve onderzoek dus niet te beperken. Er zijn echter wel (opmerkelijke) kwantitatieve gegevens aan bod gekomen – zo werd het aantal berichten dat de verschillende kranten aan een bepaalde mijlpaal wijdden in het onderzoek opgenomen – maar dat diende slechts ter illustratie en verduidelijking. Het was niet mijn bedoeling om die specifieke data aan diepgaand onderzoek te onderwerpen.

Uiteraard werden de inhoud en het taalgebruik van de krantenartikels wel uitgebreid geanalyseerd door middel van een discoursanalyse. Zoals reeds vermeld, was het vooral belangrijk om tot een beeld van de vrouwenbeweging, de vrouwenzaak en de vrouw op zich te komen. Daarom heb ik ook de ingevulde datamatrices niet systematisch per categorie behandeld, hetgeen voor te veel overbodige informatie zou gezorgd hebben. Ik heb, daarentegen, telkens de aspecten eruit gehaald die tot een bepaalde beeldvorming geleid kunnen hebben.

5.3. Toekomstig onderzoek

Naar mijn mening is er nog heel wat personderzoek met betrekking tot de vrouwenbeweging in Vlaanderen of België in de twintigste eeuw mogelijk. Het zou volgens mij vooral interessant zijn om de tijdspanne en het aantal kranten gebruikt voor dit onderzoek uit te breiden. Zo zou men meer mijlpalen kunnen uitkiezen, bijvoorbeeld de zaak-Gabrielle Defrenne (1968), de eerste Dolle Mina-actie (4 maart 1970, Antwerpen) en de eerste Nationale Vrouwendag (11 november 1972), of zelfs voor ononderbroken periodes kunnen opteren. Wat dagbladen betreft, zou men bijvoorbeeld, per zuil, Franstalige tegenhangers aan het onderzoek kunnen toevoegen.

Om af te sluiten gaan we nu over naar de conclusie van deze masterproef, waarin nogmaals het voorwerp en de relevantie van het onderzoek uiteengezet worden. Ik vat kort de gebruikte methode en de dataverzameling samen. Daarna volgt er een samenvatting van de belangrijkste

resultaten en het antwoord op de onderzoeksvragen, om opnieuw te eindigen met suggesties voor bijkomend onderzoek.

Conclusie

In dit onderzoek werd een antwoord gegeven op de vraag welk beeld er door de Vlaamse pers geschetst werd van de vrouwenbeweging tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf. Bovendien werd nagegaan of de dagbladen *De Standaard* (katholiek), *De Volksgazet* (socialistisch) en *Het Laatste Nieuws* (liberaal), die de verzuilde Vlaamse pers vertegenwoordigden, effectief de mening verkondigden van de zuil waartoe ze behoorden. De standpunten van de drie belangrijkste politieke partijen in die periode, namelijk de CVP, de BSP en de Liberale Partij, vormden dan ook het uitgangspunt van deze masterproef.

Van Zoonen is in haar doctoraatsthesis *Moeten strijdende vrouwen zo grof zijn: de vrouwenbeweging en de media* nagegaan “hoe de vrouwenbeweging in haar beginjaren in de pers is verschenen en hoe dit het beeld van de vrouwenbeweging heeft beïnvloed” (1991, p. 324). Het gaat hier evenwel om de Nederlandse pers. Deze masterproef heeft getracht om de Vlaamse pers aan een gelijkaardig onderzoek te onderwerpen. Van Zoonen is in haar werk tot de conclusie gekomen dat “de journalisten die over de feministische beweging schreven, [hiermee tegelijkertijd de ‘publieke identiteit’ van de vrouwenbeweging construeerden]” (1991, p. 324). Dat was dan ook de intrinsieke relevantie van mijn onderzoek. Aan de hand van personderzoek ben ik namelijk nagegaan welke ‘publieke identiteit’ van de vrouwenbeweging er door de Vlaamse journalisten geconstrueerd werd.

Binnen dit onderzoek werd een kwalitatieve methode van data-analyse gebruikt, namelijk discoursanalyse. Daarvoor heb ik me gebaseerd op de vorm van discoursanalyse die van Zoonen in haar werk, over de interactie tussen de vrouwenbeweging en de media, ontwikkeld heeft. Het uitgangspunt van haar methode is een analyse van de vijf journalistieke W’s (en H), namelijk wat, waar, wanneer, wie, waarom en hoe, aan de hand van datamatrices. Daarnaast voegde ik zelf nog zes categorieën voor analyse toe, namelijk de datum, het paginanummer, de auteur, het soort artikel, het genre en eventuele kritiek.

De geselecteerde onderzoekseenheden waren 69 artikels gepubliceerd in *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* in februari-maart 1948 (verwerving stemrecht), juni 1949 (eerste stembusgang), juli 1965 (eerste vrouwelijke minister) en februari-mei 1966 (staking FN-Herstal). In totaal waren dat 28 artikels voor *De Standaard*, 21 voor *De Volksgazet* en 20 voor *Het Laatste Nieuws*.

De gegevens werden tijdens de periode november-december 2009 verzameld door middel van vijf bezoeken (met een totale duur van 22 uur) aan de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience te Antwerpen, waar de drie dagbladen *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* van de periode februari 1948-mei 1966 op microfilm beschikbaar zijn.

Dit onderzoek heeft uitgewezen dat het beeld geschetst door de Vlaamse pers van de vrouwenbeweging, de vrouwen en hun verwezenlijkingen, tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf, er één in mineur is. De Vlaamse pers minimaliseert het belang van de vrouwenzaak door emancipatie als een electoraal middel te gebruiken. De onderzochte dagbladen zien de vrouw bovendien als een beïnvloedbaar en onbekwaam wezen dat niets van politiek afweet en eerder problemen veroorzaakt dan voor oplossingen zorgt. Zo minimaliseren de kranten de mijlpalen in de geschiedenis van de vrouwenbeweging. Dat doen ze met het kiesrecht en de strijd voor gelijk loon, maar vooral met regeringsverantwoordelijkheid. Terwijl alle politieke partijen het er op dat ogenblik over eens zijn dat de tijd meer dan rijp is voor de aanstelling van een vrouwelijke minister, herleidt de dagbladpers De Riemaecker tot een huismoeder van twee zonen.

Uit de resultaten kunnen we inderdaad concluderen dat de berichtgeving over de vrouwenbeweging in de Vlaamse pers een misogyne constante vertoont in de onderzochte periode. Zo volhardt *De Standaard* in seksistisch taalgebruik, verkondigt *De Volksgazet* uitsluitend socialistische propaganda en hult *Het Laatste Nieuws* zich regelmatig in stilzwijgen. Toch kunnen we stellen dat de dagbladpers in 1966 niet meer dezelfde houding als in 1948 aanneemt. Het feit dat de staking bij FN-Herstal een echt persevenement is, bewijst dat, net als het feit dat *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* vanaf de periode 1965-1966 vrouwelijke journalisten uitsturen.

De belangrijkste vaststelling van dit onderzoek is echter dat de Vlaamse dagbladpers steevast het belang van de cruciale stappen in de geschiedenis van de vrouwenbeweging, namelijk het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke minister en de strijd voor gelijk loon voor gelijk werk, tenietdoet.

Mijn concrete verwachting voor dit onderzoek was dat de verzuilde Vlaamse pers het beeld van de vrouwenbeweging, de vrouwen en hun verwezenlijkingen tijdens de periode 1948-1966 van de tweede feministische golf sterk heeft beïnvloed door vanuit een bepaalde

partijideologie over de drie cruciale gebeurtenissen in kwestie te berichten. Bovendien verwachtte ik dat de standpunten van de katholieke, de socialistische en de liberale partij over het vrouwenstemrecht, de eerste vrouwelijke minister en de staking bij FN-Herstal terug te vinden zouden zijn in de berichtgeving door respectievelijk *De Standaard*, *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws*. De concrete hypothesen per dagblad, gebaseerd op de bevindingen uit de literatuurstudie, waren dan ook de volgende:

- **Hypothese 1:** het katholieke dagblad *De Standaard* zal zich achter het vrouwenstemrecht en de eerste vrouwelijke minister scharen. Tegenover de staking bij FN-Herstal zal de krant zich minder positief opstellen.
- **Hypothese 2:** het socialistische dagblad *De Volksgazet* zal zich aanvankelijk tegen het vrouwenstemrecht keren, om het dan te verdedigen als het eenmaal verwezenlijkt is. De eerste vrouwelijke minister zal zeer weinig aandacht krijgen. Op de staking bij FN-Herstal, daarentegen, zal de krant zich wel werpen, vooral wat syndicalisme betreft.
- **Hypothese 3:** het liberale dagblad *Het Laatste Nieuws* zal zich eerst afzijdig houden van de strijd om het vrouwenstemrecht, maar zal er in de aanloop naar de verkiezingen wel achter gaan staan. De eerste vrouwelijke minister zal weinig aandacht krijgen. De krant zal de staking bij FN-Herstal echter wel steunen.

Dit onderzoek heeft inderdaad uitgewezen dat zowel *De Standaard* als *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* vanuit de ideologie van respectievelijk de katholieke, de socialistische en de liberale partij over cruciale gebeurtenissen voor de vrouwenbeweging berichtten.

Wat het vrouwenstemrecht betreft, hebben de resultaten mijn hypothesen bevestigd. *De Standaard* schaarde zich inderdaad volledig achter het vrouwenstemrecht, terwijl *De Volksgazet* en *Het Laatste Nieuws* er eerst tegen waren, om het nadien alsnog te verdedigen. Het seksistische taalgebruik over de vrouw in *De Standaard*, ondanks het feit dat dit dagblad het vrouwenkiesrecht het meest verdedigde, lag echter niet binnen de verwachtingen.

Mijn hypothesen wat betreft de eerste vrouwelijke minister werden slechts gedeeltelijk bevestigd. Ondanks het feit dat De Riemaeker uit CVP-kringen kwam, beeldde *De Standaard* haar op een zeer seksistische manier af. *De Volksgazet* negeerde de aanstelling van

De Riemaecker inderdaad wel, maar een vrouwelijke journalist van *Het Laatste Nieuws* pakte de zaak dan weer vooruitstrevender aan dan verwacht.

Ook wat de staking bij FN-Herstal betreft, bevestigden de resultaten mijn hypothesen slechts gedeeltelijk. *De Standaard* stelde zich inderdaad niet positief op ten opzichte van de staking, ondanks het feit dat de reportages door een vrouwelijke journalist gemaakt werden. *De Volksgazet* berichtte dan weer schijnbaar positief over de staking, maar deed dat uitsluitend vanuit syndicaal oogpunt. *Het Laatste Nieuws* onderstreepte, zoals verwacht, in een aantal stukken het belang van de strijd voor gelijk loon, maar liet dat in andere stukken dan weer na.

Aangezien er tot op heden nog weinig personderzoek met betrekking tot de vrouwenbeweging in Vlaanderen of België in de twintigste eeuw gebeurd is, zou het interessant zijn om de tijdsperiode en het aantal kranten gebruikt voor dit onderzoek uit te breiden. Zo zou men meer mijlpalen kunnen uitkiezen, zoals de zaak-Gabrielle Defrenne (1968), de eerste Dolle Mina-actie (4 maart 1970, Antwerpen) en de eerste Nationale Vrouwendag (11 november 1972), of zelfs voor ononderbroken periodes kunnen opteren. Wat dagbladen betreft, zou men bijvoorbeeld, per zuil, Franstalige tegenhangers aan het onderzoek kunnen toevoegen.

Naar mijn mening zou de vrouwenbeweging, die nog meer dan genoeg reden van bestaan heeft, zeker en vast belang hebben bij verder onderzoek naar de 'publieke identiteit' die de pers van haar gecreëerd heeft en die zij wellicht tot op de dag van vandaag nog met zich meedraagt.

Literatuurlijst

- Belgische Senaat. Terugblik op 60 jaar vrouw en politiek. (2008). *Tijdschrift van de Belgische Senaat*, 16, 8-11.
- Celis, K., & Meier, P. (2006). *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*. Leuven: Acco.
- Claes, V. (2009). 60 jaar vrouwenstemrecht. *Vizine*, 24-25.
- Deacon, D., Pickering, M., Golding, P. & Murdock, G. (1999). *Researching communications: a practical guide to methods in media and cultural analysis*. Londen: Arnold.
- De Bens, E. (1997). *De pers in België: het verhaal van de Belgische dagbladpers gisteren, vandaag en morgen*. Tielt: Lannoo.
- De Weerd, D. (1980). *En de vrouwen?: vrouw, vrouwenbeweging en feminisme in België (1830-1960)*. Gent: Masereelfonds.
- Fiers, S., Scheepers, S., Debunne, S., Van Uytven, A., Hondeghem, A., Delwit, P., (...) & Pilet, J. (2006). *De trajecten van vrouwen in de Belgische politiek*. Brussel: Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.
- Gubin, E., & Jacques, C. (2007). *Éliane Vogel-Polsky: een vrouw met overtuiging*. Brussel: Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.
- Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. *Sekseneutrale functieclassificatie. Handleiding*. (2006). Brussel: Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.
- Keymolen, D., Castermans, G., & Smet, M. (1981). *De geschiedenis geweld aangedaan: de strijd voor het vrouwenstemrecht 1886-1948*. Brussel: IPOVO.
- Keymolen, D., & Coenen, M. (1991). *Stap voor stap: geschiedenis van de vrouwenemancipatie in België*. Brussel: Kabinet van de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Emancipatie.
- Leplae, J. (2000a). *Fact Sheet: de tweede feministische golf in Vlaanderen*. Brussel: RoSa.

Leplae, J. (2000b). *Fact Sheet: enkele mijlpalen in de geschiedenis van de vrouw in België*.

Brussel: RoSa.

Luykx, T. (1978). *Evolutie van de communicatiemedia*. Brussel: Elsevier.

Michielsens, M. (2005). *175 jaar vrouwen: gelijkheid en ongelijkheid in België (1830-2005)*.

Brussel: Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen.

Nederlandstalige Vrouwenraad. *Een succesverhaal: 100 jaar vrouwenbeweging in België*.

(2005). Brussel: Nederlandstalige Vrouwenraad.

RoSa. *Actiecomité Gelijk Loon voor Gelijk Werk*.

<http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/archief/archief/>

[actiecomite_gelijk_loon_voor_gelijk_werk.html](http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/archief/archief/actiecomite_gelijk_loon_voor_gelijk_werk.html)

RoSa. *Feminisme en feministische stromingen*.

http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het_geheugen/het_geheugen_in_thema_s/

[feminisme_en_stromingen.html](http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het_geheugen/het_geheugen_in_thema_s/feminisme_en_stromingen.html)

RoSa. *Het feminisme in België: een kort historisch overzicht*. (s.d.) Brussel: RoSa.

RoSa. *Gelijk loon*. <http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/kwesties/loonkloof/>

[gelijk_loon_gedefinieerd.html](http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/kwesties/loonkloof/gelijk_loon_gedefinieerd.html)

RoSa. *Stemrecht voor vrouwen*.

http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het_geheugen/het_geheugen_in_thema_s/

[vrouwenstemrecht.html](http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het_geheugen/het_geheugen_in_thema_s/vrouwenstemrecht.html)

RoSa. *Stem vrouw*.

http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het_geheugen/het_geheugen_in_thema_s/

[stem_vrouw.html](http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het_geheugen/het_geheugen_in_thema_s/stem_vrouw.html)

RoSa. *De strijd voor gelijk loon*.

http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het_geheugen/het_geheugen_in_thema_s/

[de_strijd_voor_gelijk_loon.html](http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het_geheugen/het_geheugen_in_thema_s/de_strijd_voor_gelijk_loon.html)

- Van Mechelen, R. (1996). *De meerderheid. Een minderheid. De vrouwenbeweging in Vlaanderen: feiten, herinneringen en bedenkingen omtrent de tweede golf*. Leuven: Uitgeverij Van Halewyck.
- Van Molle, L., & Gubin, E. (1998). *Vrouw en politiek in België*. Tielt: Uitgeverij Lannoo.
- Vanthienen, A. (2003). *Fact Sheet: de eerste feministische golf in Vlaanderen*. Brussel: RoSa.
- Van Zoonen, L. (1991). *Moeten strijdende vrouwen zo grof zijn: de vrouwenbeweging en de media*. Amsterdam: SUA.

Bijlagen

1. Overzicht artikels⁵

1.1. *De Standaard*

Het vrouwenstemrecht (februari – maart 1948)

1. Het vrouwenstemrecht in 1950?. (14 februari 1948). *De Standaard*, p. 1.
2. De C.V.P. wijkt niet inzake het vrouwenstemrecht. (16 februari 1948). *De Standaard*, p. 2.
3. Het vrouwenstemrecht: de algemene bespreking ten einde. (19 februari 1948). *De Standaard*, p. 2.
4. De vrouwen zullen stemmen. (20 februari 1948). *De Standaard*, p. 1.
5. Het vrouwenstemrecht is aangenomen. (20 februari 1948). *De Standaard*, p. 2.
6. Het vrouwenstemrecht. (13 maart 1948). *De Standaard*, p. 4.
7. De Riemaecker-Legot, M. (15 maart 1948). De vrouwen en het stemrecht. *De Standaard*, p. 2.
8. In de Wetstraat. (17 maart 1948). *De Standaard*, p. 2.
9. Een zware dag in de Senaat. (20 maart 1948). *De Standaard*, pp. 2, 4.
10. In de Senaat. (25 maart 1948). *De Standaard*, p. 4.

Eerste keer stemmen (juni 1949)

11. De vrouwen voor de verkiezingen. (4 juni 1949). *De Standaard*, p. 1.
12. De C.V.P.-meeting te Antwerpen in het teken van geestdrift en dynamisme. (9 juni 1949). *De Standaard*, p. 1.
13. Wie verleende aan de vrouwen het kiesrecht?. (15 juni 1949). *De Standaard*, p. 1.
14. De vrouwen brengen de Koning terug. (15 juni 1949). *De Standaard*, p. 2.
15. De aanstaande verkiezingen. (17 juni 1949). *De Standaard*, p. 2.
16. De aanstaande verkiezingen. (23 juni 1949). *De Standaard*, p. 2.
17. Echo's. (23 juni 1949). *De Standaard*, p. 2.
18. De vrouw van de inciviek gaat stemmen. (25 juni 1949). *De Standaard*, p. 1.
19. Waarde mevrouw!. (26 juni 1949). *De Standaard*, p. 1.
20. Kalme verkiezingen te Brussel. (27 juni 1949). *De Standaard*, p. 1.

Eerste vrouwelijke minister (juli 1965)

21. Minister van Gezin poedert zijn neus. (29 juli 1965). *De Standaard*, pp. 1-2.
22. Van Mechelen, F. (30 juli 1965). Nu vooruit met Ministerie van Gezin!. *De Standaard*, p. 2.

⁵ Aan de hand van deze nummering (1-69) wordt er in de analyse naar de artikels verwezen.

De staking bij FN-Herstal (februari – mei 1966)

23. Stakende vrouwen leggen FN stil. (18 februari 1966). *De Standaard*, p. 2.
24. FN-staking duurt nu al twee weken. (2 maart 1966). *De Standaard*, p. 2.
25. Veltman, J. (14 maart 1966). Drieduizend arbeidsters eisen gelijk loon voor gelijk werk. *De Standaard*, p. 5.
26. Stuckens, T. (2 april 1966). In Herstal staken vrouwen nu reeds zeven lange weken. *De Standaard*, p. 2.
27. Stuckens, T. (8 april 1966). Tweeduizend stakende FN-arbeidsters trekken door Herstal. *De Standaard*, pp. 1-2.
28. Vrouwen winnen loonpleit. (6 mei 1966). *De Standaard*, p. 1.

1.2. *De Volksgazet*

Het vrouwenstemrecht (februari – maart 1948)

29. Algemeen akkoord over de toekenning van het stemrecht aan de vrouwen. (19 februari 1948). *De Volksgazet*, pp. 1, 6.
30. Vrouwenstemrecht van 21 juli 1949 af van kracht. (20 februari 1948). *De Volksgazet*, pp. 1, 5.
31. Het stemrecht waarlijk algemeen. (20 februari 1948). *De Volksgazet*, p. 1.
32. De Kamer keurt het vrouwenstemrecht goed. (20 februari 1948). *De Volksgazet*, p. 5.
33. Vrouwenstemrecht in eerste lezing door Senaat goedgekeurd. (20 maart 1948). *De Volksgazet*, pp. 1, 5.

Eerste keer stemmen (juni 1949)

34. Waarom dienen de vrouwen “socialist” te stemmen?. (26 mei 1949). *De Volksgazet*, p. 1.
35. Geestdriftige socialistische vrouwenmeeting in het Brussels Volkshuis. (27 mei 1949). *De Volksgazet*, pp. 1-2.
36. De vrouwen zetten de Kiesstrijd in te Antwerpen. (28 mei 1949). *De Volksgazet*, p. 5.
37. Een oproep van Eerste Minister Spaak tot de Belgische vrouwen. (1 juni 1949). *De Volksgazet*, pp. 1, 6.
38. 1 argument per dag voor het nummer 1. (11 juni 1949). *De Volksgazet*, p. 5.
39. Vrouwen die niet mogen stemmen. (17 juni 1949). *De Volksgazet*, p. 3.

Eerste vrouwelijke minister (juli 1965)

40. Regering Harmel-Spinoy gevormd. (28 juli 1965). *De Volksgazet*, pp. 1, 6.
41. Van Eynde, J. (29 juli 1965). Regering Harmel-Spinoy legde eed af bij de Koning. *De*

Volksgazet, pp. 1, 6, 7.

De staking bij FN-Herstal (februari – mei 1966)

42. 3000 FN-arbeidsters in staking te Herstal. (19 februari 1966). *De Volksgazet*, p. 7.
43. Gelijk loon, voor gelijk werk. (1 april 1966). *De Volksgazet*, p. 8.
44. Vrouwenstaking te Herstal aanleiding tot vinnig debat waarin Mathilde Schroyens (soc.) zich laat gelden. (6 april 1966). *De Volksgazet*, p. 6.
45. Geestdriftige betoging van 3000 stakende arbeidsters te Herstal. (8 april 1966). *De Volksgazet*, pp. 1, 5.
46. Werkhervatting in ACEC te Charleroi algemeen. (19 april 1966). *De Volksgazet*, pp. 1, 7.
47. Gemeenschappelijk front betoogde te Luik voor gelijk loon voor gelijk werk. (26 april 1966). *De Volksgazet*, p. 3.
48. 3500 FN-staaksters, na 79 dagen, terug aan het werk. (6 mei 1966). *De Volksgazet*, pp. 1, 7.
49. Een vrouwenstaking. (9 mei 1966). *De Volksgazet*, p. 1.

1.3. *Het Laatste Nieuws*

Het vrouwenstemrecht (februari – maart 1948)

50. Het vrouwenkiesrecht in de Kamer. (19 februari 1948). *Het Laatste Nieuws*, p. 3.
51. Het kiesrecht voor de vrouwen: goedgekeurd door de Kamer. (20 februari 1948). *Het Laatste Nieuws*, p. 3.
52. Het vrouwenkiesrecht: door de Senaatscommissie goedgekeurd. (12 maart 1948). *Het Laatste Nieuws*, p. 4.
53. Vrouwenkiesrecht en studiecentrum voor Vlaamse en Waalse sociale vraagstukken. (19 maart 1948) *Het Laatste Nieuws*, p. 2.
54. Compensatie aan de kolenmijnen en vrouwenkiesrecht in eerste lezing goedgekeurd. (20 maart 1948). *Het Laatste Nieuws*, p. 3.
55. Vrouwenkiesrecht en kolenmijnen. (21 maart 1948). *Het Laatste Nieuws*, p. 1.
56. Vijflandenverdrag, vrouwenkiesrecht en compensatie aan de kolenmijnen goedgekeurd. (25 maart 1948). *Het Laatste Nieuws*, p. 3.

Eerste keer stemmen (juni 1949)

57. De vrouw en de verkiezingen. (25 juni 1949). *Het Laatste Nieuws*, p. 1.
58. Naar de stembus: een belangrijke dag: het nieuwe evenwicht. (26 juni 1949). *Het Laatste Nieuws*, p. 1.

<p>59. De kiezers naar de stembus. (27 juni 1949). <i>Het Laatste Nieuws</i>, pp. 1, 2, 4.</p> <p>60. Hoe er gestemd werd in 1946 en 1949. (29 juni 1949). <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 4.</p>
<p><u>Eerste vrouwelijke minister (juli 1965)</u></p>
<p>61. Nieuwe regering legt eed af. (29 juli 1965). <i>Het Laatste Nieuws</i>, pp. 1, 4.</p> <p>62. De Doncker, R. (30 juli 1965). De eerste vrouwelijke Belgische minister. <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 2.</p>
<p><u>De staking bij FN-Herstal (februari – mei 1966)</u></p>
<p>63. 3000 vrouwen van Herstal staken verder. (25 februari 1966). <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 3.</p> <p>64. Adams, R. (23 maart 1966). Staking duurt nu 36 dagen: vrouwen van Herstal trokken er uit voor 100 ten honderd. <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 4.</p> <p>65. Staking der arbeidsters te Herstal duurt voort: nieuw voorstel verworpen. (2 april 1966). <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 3.</p> <p>66. FN-arbeidsters betogen te Herstal. (8 april 1966). <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 4.</p> <p>67. Vrouwen aanvaarden vergelijk te Charleroi. (20 april 1966). <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 4.</p> <p>68. Akkoord bij FN na twaalf weken staking: werkhervatting maandag?. (6 mei 1966). <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 3.</p> <p>69. Adams, R. (10 mei 1966). Gelijk loon voor gelijk werk: het verzet der vrouwen. <i>Het Laatste Nieuws</i>, p. 1.</p>

2. Reproducties artikels⁶

Artikel 1

⁶ Voor de gereproduceerde artikels is dezelfde nummering gebruikt als in bovenstaand overzicht.

De C.V.P. wijkt niet inzake het vrouwenstemrecht

De communistische agitatie aan de kaak gesteld

Rede van Fr. Van Cauwelaert te Antwerpen

De provinciale afdeling van de C.V.P. is Zaterdagmiddag bijegekomen, onder voorzitterschap van dhr Jan Valvekens. Dhr Houben, nationaal secretaris en directeur van het studiecentrum van de C.V.P., heeft gesproken over de structuurhervormingen.

Waar de C.V.P. voor een genoegzame autonomie in de consultatieve radep optreedt, daar schijnen anderen van deze raden eerder administratieve staatsapparaten te willen maken. Het kernprobleem berust inmiddels bij de ondernemingsraden. Waar men akkoord gaat over de vertegenwoordiging op sociaal en technisch gebied, daar wensen de socialistische blijkbaar een economische interventie vanwege de werknemers, zonder echter de verantwoordelijkheid mede te willen dragen.

De C.V.P. is tegen een dergelijk voorstel, omdat het de klassenstrijd tot binnen de onderneming en tot in haar leiding zelf zou brengen. De C.V.P. zal vasthouden aan de principes van de hervorming, maar wil met omzichtigheid vooruitgaan.

HET KONINGSVRAAGSTUK

Dhr Van Cauwelaert nam vervolgens het woord. Wat de koningskwestie betreft, zei hij, blijft de C.V.P. onherroepelijk haar aanvankelijk ingenomen standpunt trouw. Op het ogenblik is er in deze zeer bedroevende kwestie een tijdelijke pauze. Over twee maand zal Eerste-minister Spaak opnieuw met de Koning samenkomen.

HET VROUWENSTEMRECHT

Wat het vrouwenstemrecht betreft, zei spreker vervolgens, dat het niet in de bedoeling ligt van de C.V.P. nieuwe verkiezingen uit te lokken. Hoewel het uitblijven van de besprekingen die ten laatste voor het begin 1948 werden voorzien, de C.V.P. niet in erge mate verontrusten, heeft het neerleggen van de amendementen omtrent de van krachtmaking van het voorstel, een sterke reactie teweeg gebracht.

Ik kan mij niet inbeelden, aldus dhr Van Cauwelaert, dat de C.V.P. voorstellen als deze zou kunnen aanvaarden of laten aanvaarden.

DE REPRESSIE

Omtrent de repressiepolitiek bevestigde staatsminister Van Cauwelaert dat de atmosfeer van verzoening in het Parlement nog niet voldoende tot stand is gekomen.

ECONOMISCHE EN FINANCIËLE PROBLEMEN

Spreker handelt dan over de structuurhervormingen en noemt de kaderwet, zoals dhr Houben het

voorstel van de Regering heet, eerder een volmachtsvergunning. Spreker sluit de hoop niet uit, dat nog deze Zomer — indien geen regeringscrisis voorkomt — de structuurhervormingen in een ver gevorderd stadium zullen getreden zijn.

Wat de eenheidsbegroting betreft, waarmee minister Merlot voor de dag is gekomen, noemde de spreker dit voorstel ongrondwettelijk.

De grondwet ondergaat voorziet geen collectieve regeringsverantwoordelijkheid, maar alleen een ministeriële en individuele

DE COMMUNISTISCHE AGITATIE

De communisten, zo ging de h Van Cauwelaert verder, zijn bezig om grote onveiligheid te veroorzaken in ons economisch en sociaal leven. Men heeft het gevoel dat daarachter meer steekt dan men meent. Er is op het ogenblik een soort machtssoeking gaande die men duidelijk kan afleiden uit de stakingen die links en rechts uitbreken. Scherpe waakzaamheid vanwege de regering ten opzichte van communistische actie, zo besloot dhr Van Cauwelaert zijn toegejuichte rede, is dan ook meer dan ooit geboden.

Het Landjuw

De Spaanse

Zaterdagavond had in de Koninklijke Nederlandse Schouwburg te Gent de eerste beurtopvoering plaats in het raam van het XV toernooi van het Koninklijk Landjuw. De Sint-Augustinuskruis van Antwerpen bracht, onder de regie van dhr Gust Maes, het drama van Gerard Walschap «De Spaanse Gebroeders» voor het voetlicht.

De belangstelling was buitengewoon groot. Het stuk van Walschap speelt in de eerste maanden van de Spaanse burgeroorlog. Mevrouw Hernandez heeft twee zonen, Alonso en Carlos. De stiefvader, die Spanje vercheurt, heeft ook de twee broers van elkaar gescheiden. Beiden hebben zij een verschillende partij gekozen. Op het naamfeest van hun moeder verlaten de jongens, na een hoog oplopende twist, het oederlijk huis en gaan elk hun leger verzoegen. Het tweede bedrijf brengt ons in het kamp van één der partijen. Daar is Alonso Hernandez jufnant. Krijgsgevangenen worden door hem ondervraagd. Zo komt hi plots vóór zijn broer te staan Carlos, die ook gevangen genomen werd. Alonso stelt alles in het werk om Carlos te redden en brengt her er toe verraad te plegen. Tegen di voorwaarde wordt hij in vrijheid gesteld. Later, wanneer zijn troepen verslagen geworden zijn, wordt Carlos weer gevangen genomen.

IN DE KAMER

Het vrouwenstemrecht

DE ALGEMENE BESPREKING TEN EINDE

« Cuir de Russie » of « Soir de Paris »

Na een nieuw uitstel van een debat over de staakting...

Gisteren reeds verdrongen zich talrijke trouwelijke belangstellenden...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

De afsluiting van gisteren heeft er toe geleid dat de staakting...

voorzitters en bij de C.V.P. voor de B. S. P. in zake het vrouwenstemrecht.

De h. Vermeulen verneemt dan ook niet aan te dringen op dit socialistisch amendement.

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

De h. Vermeulen verdedigt dan ook zijn eiken amendement waarvoor om technische redenen de toepassing van het vrouwenstemrecht...

EEN FORMELE VERKLARING

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

Dhr De Vleeschauwer legt dan namens zijn groep de formele verklaring af dat de C. V. P. in geen geval na de goedkeuring van het vrouwenstemrecht de ontbinding van uitlokken en dat zij verder wil samenwerken met de socialistische economische hervormingen door te voeren.

hogerden en veler kinderen. heeft iemand de vraag gesteld, hoeveel kinderen die vrouwen vertegenwoordigen die in die putch de haantjes vooruit zien gered en de vraag was dusdanig gesteld dat zij het antwoord schreef te betatten en dat antwoord was: Aen.

Ten einde enige verustelling aan de openbare mening te verschaffen, zou men goed doen van hoorband een Belgische te geven met het aantal gevallen waarin de prioriteitsbenaming wegens kinderlast van toepassing zal zijn.

Hoe geringer dat getal was des te algemener zou de terredendheid wezen.

LODS.

DEMOITELLE IS ALTIJD GOEDGEZIND

De liberaal Jansens komt dan naar de tribune om met veel omhaal van woorden alleen te doen uitschijnen dat de liberalen in zake het vrouwenstemrecht van plan zijn het op de kat uit de boom te kijken en af te wachten welke houding de meerderheidspartijen uiteindelijk zullen aannemen.

Er ontspant zich een nieuwe woedewisseling tussen socialistische en communisten en de socialist Demoitelle laat de gelegenheid natuurlijk niet ontsnappen om ook zijn duit in het zakke te doen.

De Voorzitter verzoekt hem de welwillende atmosfeer waarin de besprekingen nu verlopen niet verder te vertroebelen.

Maar, meneer de Voorzitter, antwoordt dhr Demoitelle, ik ben toch altijd welwillend en goed gezind wanneer men over de vrouwen spreekt. (Gelach.)

Dhr Jansens die daarna verder gaat met zijn uiteenzetting schrijft de uitlating van dhr Demoitelle verkeerdelijk aan de rechterzijde van de kamer. (Gelach.)

Maar, meneer de Voorzitter, antwoordt dhr Demoitelle, ik ben toch altijd welwillend en goed gezind wanneer men over de vrouwen spreekt. (Gelach.)

Dhr Jansens die daarna verder gaat met zijn uiteenzetting schrijft de uitlating van dhr Demoitelle verkeerdelijk aan de rechterzijde van de kamer. (Gelach.)

Maar, meneer de Voorzitter, antwoordt dhr Demoitelle, ik ben toch altijd welwillend en goed gezind wanneer men over de vrouwen spreekt. (Gelach.)

Dhr Jansens die daarna verder gaat met zijn uiteenzetting schrijft de uitlating van dhr Demoitelle verkeerdelijk aan de rechterzijde van de kamer. (Gelach.)

Maar, meneer de Voorzitter, antwoordt dhr Demoitelle, ik ben toch altijd welwillend en goed gezind wanneer men over de vrouwen spreekt. (Gelach.)

Dhr Jansens die daarna verder gaat met zijn uiteenzetting schrijft de uitlating van dhr Demoitelle verkeerdelijk aan de rechterzijde van de kamer. (Gelach.)

Artikel 3

De vrouwen zullen stemmen

Na 21 Juli 1949

HET conflict tussen de regeringspartijen betrefte het vrouwenstemrecht werd opgelost door als voorzitter werd, op een eiken Begrijpingsmeer namelijke door een compromis.

Het heeft de appel in twee gesneden en een datum vastgesteld, waarop de wet zal in werking treden, die verder vermeld is in de C. V. P. verslagen door de socialistische wilden volgen het oorspronkelijk ontwerp van de regering moest de wet van kracht worden zes maanden na de stemming in de Kamer en de afkondiging in het Staatsblad.

Er werd geen vaste datum bepaald, na de Kamer moet de wet van de C. V. P. goedkeuren en er werd een termijn van zes maanden nodig gemaakt om aan de minister van Binnenlandse Zaken te laten de Kamerzitting in orde te brengen.

De heer De Vleeschauwer die het woord voerde namens de rechterzijde herinnerde aan de belofte, die door de heer Spaak en Vermeulen waren gedaan, toen de regering over deze structurele wet de afsluiting werd afgelegd.

Het debat werd toch verbroken tot 17 Februari, tijdens de onderhandelingen met de C. V. P. leden hadden zowel de minister van Binnenlandse Zaken als de Eerste Minister de verontmens aangetaan, dat het vrouwenstemrecht zou aangevraagd worden met zes maanden vooruitgang en dat het praktisch toepassing zou zijn vanaf 1 Januari 1949.

De huidige tekst komt neer op een vertraging van zes maanden in de verwezenlijking van deze belangrijke hervorming.

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Elk zou zijn vanaf 1 Januari 1949. De huidige tekst komt neer op een vertraging van zes maanden in de verwezenlijking van deze belangrijke hervorming.

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

Het is duidelijk dat de regering hierin heeft toegeven aan de aanpak van de socialistische vliegvel Woensdag nog bevestigde dhr Vermeulen de amendement van dhr Brunfaut en

vast aan het oude, omdat zij vooruitgang en het leven duchten want zij teren op vermoldde toestanden, die zullen bezwijken onder de wassende golf van de jeugd!

Een motor, een schroef boven het hoofd, en een landingsstel, dat is zowat alles. Er is ook een gemakkelijke stoel. En nu: roeie reis!

De M. op scheper te A. Het proces g

Wij hebben reeds gemeld dat het Assessorat van Oost-Vlaanderen op Maandag 1 Maart de behandeling moest aanvangen van het proces ten laste van de moordenaars van dhr Cornelis, schepen van Aalst, die op 13 Mei 1945 werd neergeslagen. De beschuldigen waren Raymond De Bom, van Ermodegem, Frans De Smet, van Aalst, en de Nederlander Adolf Dons. Als medeplichtig

Artikel 4

Hoppicopter

IN DE KAMER

Het vrouwenstemrecht is aangenomen

De Senaat zal de bespreking nog vóór Pasen aanvatten

Toepassing van het vrouwenstemrecht vanaf Juli 1949

DE VREES VAN DE SOCIALISTEN

Donderdagmiddag schenen de politieke partijen het maar niet eens te kunnen worden over een optimaal datum voor het van kracht worden van het vrouwenstemrecht. In de ochtend werden reeds verschillende besprekingen gevoerd in de middagafdeling en de Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken in de namiddag vergaderden de politieke groepen om verder te beraadslagen, en het was al een eind over half vier eer de hoge omroep eindelijk in het parlementaire halfrond binnendrongen en eer de vergadering aan begon.

In de openbare tribunes was het publiek oerweldig vrouwelijk: dames, jonge dames en piepjonge dammetjes met vrolijk stemmen geroezemdes of ernstig en bezadigd zwels de dames met de groene hoeden. Naarmate het bleef duren vooraleer de verandering begint, neemt de belangstelling af.

Onze lezers weten dat moeilijkheden waren geseen door het amendement van de socialist Bruntiaut die voorgesteld had de tenuitvoerlegging van het vrouwenstemrecht op te schorten tot in 1950, het jaar waarin de eerstvolgende gemeentelijke verkiezingen moesten plaats vinden. Daarop gaf de C. V. P. zich hierover terzette en dit amendement afwees als een daad van kindertrouw en als een blijk van wantrouwen vanwege de socialisten, werd gisteren besloten te zoeken naar een formule die beide meerderheidspartijen zou betrekken. De bedoeling was om de socialisten maar waarborgen te geven tegen een mogelijke aanwending van het vrouwenstemrecht bij openbare verkiezingen na een Kamerambledino.

Dit was de vierde keer dat de socialisten de Senaat met amendement Bruntiaut een uitspraak omtrent het vrouwenstemrecht hadden moeten doen. De C. V. P. heeft zich hierover terzette en dit amendement afwees als een daad van kindertrouw en als een blijk van wantrouwen vanwege de socialisten, werd gisteren besloten te zoeken naar een formule die beide meerderheidspartijen zou betrekken. De bedoeling was om de socialisten maar waarborgen te geven tegen een mogelijke aanwending van het vrouwenstemrecht bij openbare verkiezingen na een Kamerambledino.

EEN NIEUWE DATUM :
21 JULI 1949

Dhr VERMEYLEN, minister van Binnenlandse Zaken stelt aan het Parlement een nieuwe datum voor het van kracht worden van het vrouwenstemrecht. Op die datum zouden de vrouwelijke kiezerslijsten evenals de mannelijke moeten afgelezen zijn. Met de aanleg dieser lijsten zou op 21 November 1948 begonnen worden.

De regering zal in deze zin haar eigen amendement subminderen en voor het overige al het mogelijke doen om een spoedige behandeling van het vrouwenstemrecht in de Senaat te verkrijgen.

EEN STRENGE VERBODING DE VLEESCHAUWER
spreekt namens de C.V.P.-groep. Wat gebeurd is zegt hij, verzeft de samenwerking tussen de regeringspartijen niet. Wij zien deze regering graag en willen haar al de steun geven die wij kunnen. Maar deze steun moet van beide kanten komen. En dit is niet het geval, wanneer men aan de regering beloften afbreuk wil doen.

De belofte van dir Spaak om op 17 Februari over te gaan tot de behandeling van het vrouwenstemrecht betekende volgens een afspraak dat dit vanaf 1 Januari 1949 effectief zou worden. De regering moest haar woord hebben gehouden. De bezwaren van technischen aard zijn niet steekhoudend.

bij het verkrijgen van het stemrecht.

Mevr. ISABELLE BLUM spreekt namens de socialisten. Zij dankt de rechterzijde voor het begrip dat zij aan de dag gelegd heeft voor de argumenten van de socialisten bij de besprekingen over de toepassingdatum van het stemrecht.

Verder wijdt zij uit in lyrische ontboezemingen die haar vreude vertolken over de aanstaande verwezenlijking van het stemrecht, hetwelk zij met veel onuitbreidbare en zo voort, in asecula saeculorum.

GEUF DE SPAAK

Dhr CARTON DE WIART, C.V.P., is niet erg ingenomen met de vriendelijkheid die dir Bruntiaut, magister in de sociale wetenschappen, gisteren uit de parlementaire tribunes heeft gedistilleerd om ze tegen hem te richten.

— Gij gaat naar de parlementaire voorgeschiedenis terug, zegt hij, dat dit iets bijdraagt tot het debat.

Spreker verheugt zich op zijn beurt over de verwezenlijking van het vrouwenstemrecht en is tevreden dat het Parlement dan toch nog een goed « geuf de Spaak », gaf, en « un geuf de Piques », zegt hij, aan de vrouwen van dit land kan aanbieden.

AANNEMEN, HARDS' HREEUWERS !

Mevr. DE RIEMAECKER, (in 1 Ned.), gaat niet akkoord met de socialisten die het vrouwenstemrecht met de structuurhervormingen wil doen staan of vallen. Men wil de indruk wekken dat de C.V.P. niets moet hebben van de structuurhervormingen. Dit is niet het geval.

De C.V.P. wil evengoed deze hervormingen als de B.S.P. Ten behoeve daarvan moet men naar een nagaan hoeveel wetvoorstellen en ontwerpen hiervoor reeds werden ingediend door de C. V. P. bij de Kamer.

De V.P. heeft te betonen eenstemmig met haar handtekening van Instemming met mevr. De Riemaecker.

En de socialisten zitten er een beetje bedruaid en verveeld bij te kijken.

Zij kunnen ook moeilijk anders omdat ze heel goed weten dat reeds heel wat meer bruikbare parlementaire initiatieven in zake de structuurhervormingen uitgegaan zijn van de C. V. P. dan van de B. S. P.

En daarmee krijgen de hard-schreeuwrs bij de socialisten die met de structuurhervormingen als met een eeuwige dooddoener willen gassen ten leste dat ze gestopt mogen aannemen en onthouden.

DHR SPAAK

NEEMT DE VERBINTNIS AAN

De Eerste-Minister erkent dat de strenge toon van dhr De Vleeschauwer volkomen gerechtvaardigd was. Ik zou onrechtvaardig zijn en ondanbaar, zegt hij, wanneer ik de C.V.P. niet moest bedanken voor het begrip en de blijken van goede wil die zij aan de dag gelegd heeft in de pogingen om de uiteenlopende standpunten van de regeringspartijen te verzoenen.

Ik hoop dat dit een gunstig voorzetten moge zijn voor onze verdere samenwerking. Het blijkt me immers dat wij ook in moeilijke aangelegenheden kunnen samenwerken wanneer er een beetje goede wil kan gevonden worden.

De Eerste-Minister verklaart dan dat hij zich formeel verbindt om al zijn invloed aan te wenden bij de Senaat ten einde ook daar de verwezenlijking van het vrouwenstemrecht nog vóór Pasen te doen plaats vinden.

Hij verheugt zich ten slotte over

en Rongvaux. Dat zijn nog eens mensen met haar op hun tanden... en die blijkbaar geen schrik hebben voor de wraak van hun vrouwelijk kiezerskorps bij de eerstvolgende verkiezingen.

Darna wordt ook een ander voorstel van dhr Carton de Wiart tot vaststelling van de samenstelling van het provinciaal kiezerskorps in eerste lezing aangenomen.

HET FONDS DER SCHOOLGEBOUWEN

Dhr VERCAUTEREN, socialist, heeft het verslag opgesteld over het weestouwerk tot oprichting van een autonome openbare instelling onder de benaming van « Fonds der Schoolgebouwen van 's Rijks Middelbaar Onderwijs » (het zogenaamde ontwerp Vanderpoorten). Spreker licht zijn verslag toe.

Na een tussenkomst dhr JANGSENS, liberaal, komt dhr HEYMAN, C.V.P., aan het woord. Deze verklaart dat het vrij onderwijsrecht heeft op een compensatie wanneer dit ontwerp wordt toegepast. Dhr Heyman hekelde op scherpe wijze de manier waarop minister Huysmans in 57 gevallen nieuwe zogenaamde prae professionele afgelaagde bij de lagere scholen heeft ingericht. Dit is niet in overeenstemming met de wet.

Spreker verdedigt het parlementair controlerecht op de toepassing van deze wet en verzet zich tegen de voorgaande mogelijkheid om deze wet te verlengen door een koninklijk besluit.

Dhr Heyman heeft harde woorden voor het beleid van het departement van Onderwijs. Dat wordt alles terzette wat betreft de wetten en de regelingen van het onderwijs op alle trappen door de administratie. Het is volkomen onbegrijpelijk dat het parlement hier geen toezicht heeft en geen controle.

De communist BURNELLE vindt het nodig enkele woorden aan het debat toe te voegen. Hij laakt met een zenuwachtige haast door zijn opzettelijke bij de lagere onderwijzers van het officieel onderwijs met de termen van wat hij noemt een sensationele interpellatie.

De vergadering wordt te 17 u 30 opgehouden. Volgende vergadering Dinsdag a.s. te 14 u.

De communist BURNELLE vindt het nodig enkele woorden aan het debat toe te voegen. Hij laakt met een zenuwachtige haast door zijn opzettelijke bij de lagere onderwijzers van het officieel onderwijs met de termen van wat hij noemt een sensationele interpellatie.

De vergadering wordt te 17 u 30 opgehouden. Volgende vergadering Dinsdag a.s. te 14 u.

De communist BURNELLE vindt het nodig enkele woorden aan het debat toe te voegen. Hij laakt met een zenuwachtige haast door zijn opzettelijke bij de lagere onderwijzers van het officieel onderwijs met de termen van wat hij noemt een sensationele interpellatie.

De vergadering wordt te 17 u 30 opgehouden. Volgende vergadering Dinsdag a.s. te 14 u.

De communist BURNELLE vindt het nodig enkele woorden aan het debat toe te voegen. Hij laakt met een zenuwachtige haast door zijn opzettelijke bij de lagere onderwijzers van het officieel onderwijs met de termen van wat hij noemt een sensationele interpellatie.

De vergadering wordt te 17 u 30 opgehouden. Volgende vergadering Dinsdag a.s. te 14 u.

De communist BURNELLE vindt het nodig enkele woorden aan het debat toe te voegen. Hij laakt met een zenuwachtige haast door zijn opzettelijke bij de lagere onderwijzers van het officieel onderwijs met de termen van wat hij noemt een sensationele interpellatie.

De vergadering wordt te 17 u 30 opgehouden. Volgende vergadering Dinsdag a.s. te 14 u.

Het onduidelijke der opgesloten Opgedragen aan

Hier volgt een brief, die we heden morgen ontvingen. We drukken hem onopzettelijk over — met de bitterste scherpzinnige standaard, die zich nochtans niet bleest is van enige nalatigheid of gebrek aan een adémoedigheid in deze.

Dese nigtervaardige bitterheid te onze oprichte is wel tekenend voor de geestesgesteldheid, die minister Struyve aan het knieken is in zijn getuigenissen en concentratiekampen.

14 Februari 1948.

Geachte Heer Hoofdredacteur,

Vooroorlopig mlt. a.u.b., u mede te delen dat u soms de toestanden in de Belgische concentratiekampen nog zachter voorstelt, dan zij u werkelijkheid zijn. Indien ik u de vraag moest stellen waarde heet hoeveel lichamelijke zwaar vermindert nog gevangen zitten dat zoudt u heel zeker de oogen open doen.

Om u enkel maar van Merkapias te spreken, zal ik u hier een paar cijfers aangeven die u niet zullen doen twijfelen aan de humaniteit van de heer Struyve, laat staan aan zijn nasatieliefde :

Bevinden zich te Merkapias voor al in Paviljoen A, Paviljoen B e gebouw III volgende zwaar verminderte :

74 geamputeerden tot aan de knie
22 geamputeerden tot aan de knie
18 geamputeerden tot aan de schouder
3 geamputeerden tot aan de elleboog
1 volledig blinde
4 met afgezette, voelen (heid)

ringpartijen niet. Wij zien deze regering graag en willen haar al de steun geven die wij kunnen. Maar deze steun moet van beide kanten komen. En dit is niet het geval, wanneer men aan de regering beloften afbreuk wil doen.

De belofte van dir Spaak om op 17 Februari over te gaan tot de behandeling van het vrouwenstemrecht betekende volgens een afspraak dat dit vanaf 1 Januari 1949 effectief zou worden. De regering moest haar woord hebben gehouden. De bezwaren van technischen aard zijn niet steekhoudend.

Immiddels kan de C.V.P. alleen dan met de nieuwe datum van 21 Juli 1949 akkoord gaan wanneer dir Spaak ons de stellige verzekering kan geven dat hij al zijn invloed wil aanwenden om de Senaat aan te sporen zich over het vrouwenstemrecht uit te spreken vóór Pasen. Dat is nog in het begin van het jaar en dat stemt overeen met de regeringsverklaring.

HET IS VANDAAG DE GROTE DAG

Met deze woorden zou de pastoor van Mannekenveer, volgens de volkomend, eens zijn Paasermoeren aangevat.

Met dezelfde Paasvreude komt men ons nu vertellen welke vreugde de vrouwen van dit land bezit

Ik hoop dat dit een gunstig voorzetten moge zijn voor onze verdere samenwerking. Het blijkt me immers dat wij ook in moeilijke aangelegenheden kunnen samenwerken wanneer er een beetje goede wil kan gevonden worden.

De Eerste-Minister verklaart dan dat hij zich formeel verbindt om al zijn invloed aan te wenden bij de Senaat ten einde ook daar de verwezenlijking van het vrouwenstemrecht nog vóór Pasen te doen plaats vinden.

Hij verheugt zich ten slotte over het feit dat België, een van de twee laatste landen waar het vrouwenstemrecht nog niet was goedgekeurd, nu ook gaat aansluiten bij de andere landen waar de vrouwen wel kunnen stemmen.

DE KAMER SPREKT ZICH UIT

De voorzitter wijst er voor de stemming op dat, volgens de grondwet, een meerderheid van twee derden is vereist bij de stemming over het vrouwenstemrecht (artikel 47 van de grondwet).

Er wordt overgegaan tot een stemming bij naamafroeping.

Het vrouwenstemrecht wordt aangenomen met 183 tegen drie stemmen.

De regentemmers waren de socialisten : Jacques, Van Walleghem

Artikel 5

Om u enkel maar van Merkapias te spreken, zal ik u hier een paar cijfers aangeven die u niet zullen doen twijfelen aan de humaniteit van de heer Struyve, laat staan aan zijn nasatieliefde :

Bevinden zich te Merkapias voor al in Paviljoen A, Paviljoen B e gebouw III volgende zwaar verminderte :

74 geamputeerden tot aan de knie
22 geamputeerden tot aan de knie
18 geamputeerden tot aan de schouder
3 geamputeerden tot aan de elleboog
1 volledig blinde
4 met afgezette, voelen (heid)

De regentemmers waren de socialisten : Jacques, Van Walleghem

Om u enkel maar van Merkapias te spreken, zal ik u hier een paar cijfers aangeven die u niet zullen doen twijfelen aan de humaniteit van de heer Struyve, laat staan aan zijn nasatieliefde :

Bevinden zich te Merkapias voor al in Paviljoen A, Paviljoen B e gebouw III volgende zwaar verminderte :

74 geamputeerden tot aan de knie
22 geamputeerden tot aan de knie
18 geamputeerden tot aan de schouder
3 geamputeerden tot aan de elleboog
1 volledig blinde
4 met afgezette, voelen (heid)

etstraat

Het vrouwenstemrecht

De Senaatcommissie van Binnenlandse Zaken heeft Donderdagochtend in aanwezigheid van minister Vermeulen, eenparig het wetsontwerp goedgekeurd, waarbij stemrecht voor de Wetgevende Kamers aan de vrouwen wordt verleend. Een amendement van dhr de Dorlodot dat er toe strekt de toepassingsdatum te vervroegen, is afgewezen. Dhr Machtens is als verslaggever aangewezen. De commissie heeft verder haar oengezinde goedkeuring verleend aan het wetsontwerp houdende oprichting van een centrum van onderzoek voor de nationale oplossing van de maatschappelijke en rechtskundige vraagstukken in de Vlaamse en Waalse gewesten.

Dhr Bouweraerts is als verslaggever aangewezen. Ten slotte heeft de commissie haar onderzoek voortgezet betreffende artikel 100 van de gemeentewet, dat slaat op de benoeming van gemeentesecretarissen.

Artikel 6

De Vrouwen en het Stemrecht

Men zegt, dat de C.V.P. haar programma niet uitwerkt. Men zegt, dat ze van concessies leeft.

Kijkt, U hebt daar het vrouwenstemrecht. Was dat een programma-punt van de C.V.P., ja dan neen? Heeft zij het niet doen opnemen in de Regeringsverklaring van de constellatie Spaak? En is het daarvoor geen punt van het Regeringsprogramma geworden?

Er ligt dikwijls een diepe afgrond tussen de verkiezingspropaganda en het partijprogramma. Zo is het nu gebeurd, dat verscheidene partijen, die met het vrouwenstemrecht schermden in feite alles in het werk gesteld hebben om de bespreking en de stemming in het parlement te verdragen.

Maar de C.V.P. was waakzaam en is op haar standpunt blijven staan. Door haar samenwerking met de B.S.P. heeft zij bekomen, dat het vrouwenstemrecht in het voorjaar van 1948 zou gestemd worden. Zij heeft woord gehouden. Vooralsnog moet het in de Senaat voorkomen, maar er werd beloofd dat het daarvoor Paeen zou afelopen zijn. Paeen is toch nog wel het voorjaar?

Virtueel is dus de zage behaald. Nu de vrouwelijke helft van de gemeenschap niet meer genegeerd zal worden, kunnen we eindelijk spreken van « algemeen » stemrecht.

Maar « noblesse oblige ». Wanneer men een nieuw recht verovert, neemt men ook een plicht meer op de schouder.

Laten wij voorereat bij onze mannen te rade gaan. Zij kennen er over « algemeen » meer van dan wij. Velen onder hen kunnen ons in het staatsburgerlijk leven inleiden.

Anderdeels moeten wij ons laten inlichten door een partij. In de schoot der partij krijgt men de politieke scholing die nodig is om politieke daden te stellen.

Lid zijnde van een partij behoort men tot een macht, die men door zijn lidmaatschap vergroot en versterkt. Lid zijn betekent het ver-

tenen van een drievoudige steun aan de partij: de morele, de effectieve en de financiële steun.

Zodra we onze partij gekozen hebben, kunnen we ons laten inschrijven. Is dat nodig? Kunnen wij niet voor onze partij stemmen zonder onze naam op te geven, zonder ons officieel aan te stellen?

Dat kunt ge doen, maar het is niet logisch zo te handelen. Indien ge een partij kiest, hebt ge daar reden toe. Waarom er niet voor uitkomen?

De mandatarissen van de partij hebben het nodig een massa mensen hen te weten, die hen goedkeurt, en die zij vertegenwoordigen.

Indien wij zo ijverig waren als de vrouwen van de totalitaire stelsels het zijn of geweest zijn, dan zou de C.V.P. met zevenmiljoen leden vooruitschrijden.

En indien de vrouwen het ernstig aanvatten met hun nieuwe taak en waardigheid in het burgerlijk leven, dan zal het aanschijn van België veranderen.

Zij zullen, indien zij talrijk en actief genoeg zijn, hun mandatarissen mogen kiezen en hun werkzaamheden volgen. Zij zullen hun stem hebben in de partijvergaderingen.

Vrouwen van België, vergeet uw plicht niet, vooraleer ge van uw recht wilt genieten. Toont dat ge het vertrouwen waardig zijnt, dat de natie in U gesteld heeft. Interesseert U aan de zaken van de natie, die ook uw zaken zijn en die van uw gezin, van uw man en uw kinderen.

Laat U niet bespotten of intimideren, maar kom talrijk op en brengt uw zusters, vriendinnen en kennissen mede, wordt lid van de C.V.P.

Talrijk moeten we zijn om machtig te worden, machtig moeten we zijn om de goedheid en de liefde in de maatschappij te doen segeprelen.

Dat is onze ambitie!

Mrs. DE RIJNACKER,
lid van het
Nationaal Comité

Artikel 7

In de Wetstraat

Het dubbele vacantierecht

De Kamercommissie van Arbeid en Sociale Voorzorg heeft Dinsdagochtend de voorstellen van dhr De Faespe en Spinoy betreffende het dubbele vacantierecht voor de arbeiders onderzocht. Deze voorstellen zijn niet grondig besproken, doch de commissie heeft dhr Leburton en De Faespe gelast de voornaamste punten in een nieuw voorstel, dat namens de commissie zal worden ingediend, uit te werken. Door dit nieuw voorstel moet het mogelijk zijn het dubbel vacantierecht in 1948 uit te betalen. De regering zal de zorg worden overgemaakt de uitvoeringsbepalingen vast te stellen. In het verslag zal de zorg der leden van de commissie worden tot uiting gebracht, opdat het beginsel van het dubbel vacantierecht van 1948 af, door definitieve maatregelen zou geregeld worden.

De arbeidsongevallen

INSTALLATIE VAN EEN ONDERSOEKSCOMMISSIE

Dhr Trochet, minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, heeft Dinsdag de commissie geïnstalleerd die het stiel van het herstel der schade die voortvloeit uit arbeidsongevallen en beroepsziekten moet oplossen. De voorzitter van de commissie zal zijn: minister van Staat Soudan. Minister van Staat Heyman en dhr Van Dievoet werden als ondervoorzitters aangewezen.

De commissie heeft zich verdeeld in twee subcommissies, die elk drie leden hebben aangewezen, om de nodige elementen voor de voorbereiding der werkzaamheden der commissie bijeen te brengen.

Minister Merlot wordt kranterig

De Kamercommissie van Financien heeft haar goedkeuring aan het verslag van dhr Tielmans over de begroting voor 1948 van Ontvangsten en Uitgaven voortvloeiend uit de oorlog.

Ook het verslag van dhr De Gweener over het ontwerp houdende toekenning van bijzondertien werd goedgekeurd.

Dhr Merlot, minister van Begroting, wees er op dat het mogelijk is nog verdere kredietinkrimpingen te verwezenlijken door het uitschakelen van sommige overbodige functies in de overheidsdiensten. Hij bevestigde echter dat hij zijn plannen niet kon ten uitvoer leggen omdat hij te weinig steun vond.

De Brusselse Tramwegen

In de Kamercommissie van Verkeer werd het voorstel tot oprichting van een Brusselse maatschappij voor lokaal vervoer aangenomen samen met een amendement dat een nauwkeuriger omschrijving voorziet van het bedrijf.

Het vrouwenstemrecht

De Senaatcommissie van Binnenlandse Zaken, die Dinsdagochtend is bijeengekomen, heeft eenparig het verslag van dhr Machtens goedgekeurd. Dit besluit tot de goedkeuring van het wetsontwerp waarbij het vrouwenstemrecht voor de wetgevende Kamers wordt ingevoerd.

De commissie heeft eveneens het verslag goedgekeurd van dhr Bouweraerts over het wetsontwerp houdende instelling van een studiecentrum voor de nationale oplossing van de Vlaamse en Waalse sociale en juridische problemen. Dhr Machtens heeft 's middags zijn verslag bij de Senaat ingediend.

Artikel 8

IN DE SENAAT

Een zware dag in de Senaat

Goedkeuring van: **Het vrouwenstemrecht.** —
Het ongewijsd compensatiestelsel in de mijnen. —
De schatkistvoorschotten

Ochtendvergadering (EEN ZWARE DAGROUING)
 De Senaat vergaderde Vrijdagochtend onder voorzitterschap van dhr. ROLLIN om de Woensdag-seriatie bespreking over de schatkistvoorschotten te hervatten.
 Dhr. DOUVERPOINT (soc. in 't Fr.), verslaggever, wijst op de uitbreiding van de uitgaven buiten de begroting om, van de kredieten en de schatkistvoorschotten te vervallen.
 Dhr. DOUVERPOINT (soc. in 't Fr.), verslaggever, wijst op de uitbreiding van de uitgaven buiten de begroting om, van de kredieten en de schatkistvoorschotten te vervallen.
 Dhr. DOUVERPOINT (soc. in 't Fr.), verslaggever, wijst op de uitbreiding van de uitgaven buiten de begroting om, van de kredieten en de schatkistvoorschotten te vervallen.
 Dhr. DOUVERPOINT (soc. in 't Fr.), verslaggever, wijst op de uitbreiding van de uitgaven buiten de begroting om, van de kredieten en de schatkistvoorschotten te vervallen.
 Dhr. DOUVERPOINT (soc. in 't Fr.), verslaggever, wijst op de uitbreiding van de uitgaven buiten de begroting om, van de kredieten en de schatkistvoorschotten te vervallen.

Het verschild tuss'en een hoogleraar en een minister
 Hierna neemt dhr. EYSKENS, minister van Financien (n. 't Fr.), het woord. Hij is akkoord om te verklaren dat slechts in buitengewone gevallen gebruik mag gemaakt worden van schatkistvoorschotten, maar wijst het groot belang van de staatskas aan. De oorspronkelijke bedoeling van de wet is om de staatskas te herstellen en de draagkracht te herstellen.
 Wat betreft de maandelijke of driemaandelijke bekendmaking van de staat van de schatkist, merkt spr. op dat geen enkele wet de publicatie beveelt en er technische moeilijkheden bestaan.
 Dhr. DOUVERPOINT (soc. in 't Fr.) Er is nochtans een hoogleraar die dat doet.
 Dhr. EYSKENS (n. 't Fr.) — Er is een groot verschil tussen een les over publieke financiën en het financieel beheer! Nochtans zal de minister de vooroorlogse traditie hervatten en een jaarlijks staat publiceren.
 De algemene bespreking wordt gesloten en de artikelen worden in eerste lezing aangenomen.
HET KADASTRAAL INKOMEN OF NIJVERHEIDSMOBILIEEN
 Vervolgens doet dhr. HARMENEGNIES (soc. in 't Fr.) voorlezing van zijn verslag over het wetsontwerp aangaande de toepassing van de wetten betreffende de directe belastingen op de kadastrale inkomens met betrekking voor 1947 en 1948 tot de nijverheidsmobilieën. De gezegde inkomens bedragen 150 lfr. van het bedrag dat in

nationalisatie eigd?

berinrichting van het agentschap op grondslag van de coöperatie tussen alle dagbladen. Elke krant moet in de gelegenheid gesteld worden in te schrijven voor een aantal aandelen van de samenwerkende vennootschap, dat overeenstemt met zijn oplage en zijn belang en moet in het beheer van het agentschap zijn woord kunnen meespreken.
 Nu zijn er enkele aandelen in het bezit van dagbladen. Van welke heeft het recht deze zaken te bezitten, het weten gesca totalitaire beweging maar het wint evenmin met de neus geleid te worden door mensen, die het niet ken.
 Deze formule van coöperatie bestaat namelijk in de Verenigde Staten door de Associated

HET NATIONAAL WERK VOOR OORLOGSWERKZELF

Ten slotte wordt het wetsontwerp betreffende het Nationaal Werk voor Oorlogswerkzelve 1914-18 in 1940 besproken.
 Dhr. LAGAE (C.V.P. in 't Ned.), verslaggever, verklaart dat het ontwerp alleen ten doel heeft de termijn van het werk te verlengen tot 31 December 1949.
 Zonder enige bespreking wordt het ontwerp aangenomen.
 De verandering wordt opgeheven te 11 u. 15.

Middagvergadering

STRIJD VOOR HET C.V.P.-AMENDEMENT

De middagvergadering onder voorzitterschap van dhr. Rollin was eerst gewijd aan de bespreking van de artikelen van het wetsontwerp betreffende het compensatiestelsel in de mijnindustrie.
 Dhr. MEURICE (C.V.P. in 't Fr.) verdedigt het C.V.P.-amendement op het eerste artikel dat er toe strekt de ongelijke compensatie te stijven door afnemingen van ten hoogste 70 lfr. van de winst die zullen dienen om ten minste 80 lfr. van het verlies dhr. deficitaire mijnen te dekken. Het saldo van het verlies kan bevoorrecht worden voor de mijnindustrie.
 Dhr. DELATTRE, minister van Brandstof (n. 't Fr.) tracht met een kort antwoord te verklaren die verschillende kanten door omkeringen van dhr. MEURICE (C.V.P.) onderbroken wordt, te bewijzen dat het amendement in strijd is met het streven de productie op te voeren.
 Betreffende de dekking tot 80 lfr. van het verlies, verklaart hij dat amendement in strijd is met het streven een grote dekking mogelijk te maken en een productiepremie heeft ingevoerd. Overigens zou het amendement in strijd zijn, omdat de deficitaire mijnen geen moeite zullen doen hun productie te verhogen. Ten slotte tracht hij de voorzitter te verwerpen.
 De VOORZITTER doet opmerken dat de algemene bespreking gesloten is en dat men geneigd is alles opnieuw te herhalen. Hierop roept dhr. DIERCKX (lib. in 't Fr.) Maar ja, de koop is door iedereen bekend en het heeft geen nut nog woorden aan verspillen.
 Dhr. CATEJAU (lib. in 't Fr.) steunt het amendement.

DR. SPAAK KOMT TUSSENBEIDE

Dhr. SPAAK, eerste-minister (n. 't Fr.) oordeelt dat het conflict tussen de regeringspartijen van geen groot belang is en gemakkelijk op te lossen. Indien we dhr. Catala (C.V.P.) moeten geloven zou de regering een dubbelzijdige economische politiek voeren die ons naar de grond moet ik zeggen dat de zaak van groot belang is.
 Dhr. DE BRUYNE (C.V.P.) Dhr. Catala heeft in eigen naam gesproken.
 Dhr. SPAAK verzet zich vervolgens tegen zekere kringen die aandringen op een politiek van prijsstijging voor de kolen. Een prijsverhoging kan en mag niet geduld worden!
 De eerste-minister weidt dan uit over het koloprobleem dat op grondige wijze door de Nationale Raad voor de mijnen moet bestudeerd worden. In afwachting evenwel is een compensatiestelsel nodig.

DE C.V.P. LAAT HET AMENDEMENT VALLEN

Dhr. DE BRUYNE (C.V.P. in 't Fr.) verklaart dat er reeds genoeg over de kwestie en het amendement gesproken werd en stelt voor tot de stemming over te gaan. Hij bevoegt dat de eerste-minister wel degelijk de verhouding van de zaak niet uitmaakt van de resolutieverklaring en slechts door de omstandigheden werd opgedrongen. Spr. neemt akte van de verklaringen van de eerste-minister om geen twijfel te laten over de verklaringskarakter van de wet en verlaar, dat ook wegens de internationale toestand de C.V.P. haar verzuimen aan de regering niet wijst.
 Daarom stellen wij het ontwerp in zijn huidige vorm goedkeuren (Toel. vj C.V.P.)
 Dhr. DIERCKX (lib. in 't Fr.) verslaat namens zijn fractie het amendement goed te keuren.
 De hoofdelijke stemming over het amendement luidt als volgt: 118 tegen 26 ja. 4 onthoudingen. De liberalen en de C.V.P.-ers Schot, Van Buggenhout, Van Laere, Van Zeeland, Zwijsen, Raet, Catala, F. De Smet, Estienne, Hampeel, Kluybens, Meunier, Nageboud, Orban, De Juvry.
 Dhr. BAUX (C.V.P. in 't Ned.) heeft zich onthouden en te verklaren aan de eerste-minister dat hij hem geen 75 jaar regering toewijst op voorwaarde dat de regering op grond van minderheid in de regering althoudt alle voluities en de bestuurskantelen op de meerderheid te verwerpen.
 De andere artikelen van het ontwerp worden aangenomen.

Zie verder blz. 4

IN DE SENAAT

Verslag van blz. 2

Toen de mijnpatroons een overeenkomst wilden sluiten met de regering, zijn noodzaak geweest het bespreken ontwerp in te dienen. Alhoewel daarmee een vrijzellige compensatie te doen diktoren tot stand is gekomen, moet de regering nochtans de nodige wapens bezitten einde September 48 wanneer het vrijwillig akkoord vervalt.

GEEN VERBODENSKWESTIE

Dhr. SPAAK bevoegt vervolgens dat er geen sprake is van nationalisatie maar een vorm om de zolen-crisis op te lossen. Betreffende het C.V.P.-amendement, verklaart hij er aan te denken dat in deze gesprekken de draagkracht en het nut niet van te begrijpen. De dekking tot 80 lfr. van het verlies, zoals het amendement voorziet, is slechts een kleine verhoging van het huidige stelsel. Daarom nog verder gaan, als de betrokken mijnheers met het amendement eens zijn? Niets segt trouwens dat na September de 80 lfr. verbod zal worden door de mijnheers zelf!
 Het amendement verwerpt hij het gedeelte van het amendement, er toe strekkende de Staat het lektort van de compensatie te doen diktoren. Het compensatiestelsel alleen zal de prijsverhoging verhinderen.
 Velen hebben mij gevraagd of ik de verhouding van de zaak niet uitmaakt van de resolutieverklaring van de regering, ongepast dat het een bewijs van geschied zou zijn. Nochtans ront ik mij tot de C.V.P. om te verklaren dat indien zij de regering niet volgen, dit amendement zou kunnen geven tot vele ernstige moeilijkheden. (Toel. vj soc. en C.V.P.)
 Dhr. VAN BUGGENHOUT (C.V.P. in 't Fr.) komt andermaal het amendement verdedigen en hij doet het op een hardnekkige manier.
 Dhr. SPAAK antwoordt op de verslaggever, die bevoegt dat de eerste-minister op te eisen voor 21 December 1948.

HET VROUWENSTEMRECHT

Bij de bespreking van het ontwerp van het vrouwenstemrecht voor de Wetgeving Kamer aan de C.V.P.-ers werd verleden wijst dhr. MACHET (C.V.P. in 't Fr.) verslaggever, op enkele technische moeilijkheden betreffende het stemrecht van de vrouwen die Belg worden door huwelijk.
 Dhr. VERMUYLEN, minister van Buitenlandse Zaken, verschaft antwoord op de nodige uitleg.
 Dhr. SPAAK (soc. in 't Fr.) en Mevr. GIBELT (lib. in 't Fr.) en Mevr. BAERS (C.V.P. in 't Ned.) en Mevr. PALLAS (C.V.P. in 't Fr.) al deze gesprekken in aansien deze dag als een triumph voor de vrouw en het Belgisch feminisme en als een huide van de politieke moedigheid. Zij zijn ervan overtuigd dat de vrouw van nu niet alleen te schatten en dat het vrouwenrecht dat in België geldt, verhoogd zal worden door de mijnheers zelf!

EEN SOCCIALIST EN EEN LIBERAAL

Dhr. MISSIAEN (soc. in 't Ned.) acht het nodig de andere klink te laten horen. Alhoewel hij het vrouwenrecht in principe goedkeurt kan hij het echter niet aanbrengen. Omdat men volgens hem schreefde, maar te weinig om de vrouw een gelijk rechtpositie als de man te verlenen. Hij heeft verschillende krassen voorstellen aan van mannen die hun schietmen op gewetensvolle wijze bejegen.
 Dhr. MISSIAEN wijfelt er aan dat de vrouwen het stemrecht ontvangen dat zij om en om correcte wijze gebruik te maken van het vrouwenrecht.
 Dhr. MISSIAEN; trekt eindelijk zijn masker af en verwijt de C.V.P. politieke doelzinnigheid na te streven. Het zal het verwerpen van de C.V.P. het vrouwenstemrecht wil de man van de geschiedheid dan de mannen. Zij ontvangen politieke rechten in de beschouwing van EEN GEMISSE AARF of DE KLOOSTERSTUERS.

EEN GEMISSE AARF of DE KLOOSTERSTUERS

Mevr. BAERS (C.V.P. in 't Ned.), neemt de verhouding op zich van de zusters als een oedel en menselijke levensdoel na te streven.
 Dhr. MISSIAEN komt herhaaldt maken en wordt telkens met een geroepen door de C.V.P. als COLENE en ZERRERE, die het een schande en een laagerd noemen van de zusters in de bespreking te brengen en aan te beslissen.
 Dhr. DE BLOECK (soc.) treedt ook in het antwoord op verlaar dat de zusters een vrij stem hebben uitbrengen. Dit wordt bevestigd door de G.V.P.-ers. Dhr. Missiaen wordt rood van woede. Dhr. Jaspars slaat hard op zijn bank en de waaiersvellers nemen een ernstige positie in. Alles blijft in stilte.
 Na een tussenkomst van dhr. DALLAING (soc. in 't Fr.) en VAN BANGEN (soc. in 't Fr.) neemt dhr. ORBAN de XIVRY (C.V.P. in 't Fr.) het woord om te proclameren tegen de draagkracht aanvallen op de kloosterzusters. Hij wijst op de bespreking van de zusters hun gebed en rief, maar dat door hun geboden voor de bezetting van het land.
 De artikelen worden in eerste lezing aangenomen, waarna de vergadering gesloten wordt te 11 u. 15.
 Volgende vergadering: Dinsdag a.s. te 14 u.

Artikel 9

IN DE SENAAT

Vervolg van blz. 3

NAMIDDAGVERGADERING

Tijdens de middagvergadering wordt na voorlesing van het verslag, het door de Kamer geamendeerd wetsontwerp betreffende de verlenging van de landpachten aangenomen.

Vervolgens wordt de algemene bespreking over de Rijksmiddelenbegroting voortgezet.

Dhr P. DE SMET (C.V.P. in het Fr.) verslaggever, brengt allereerst hulde aan het beleid van de minister van Financiën om het financieel, fiscaal en budgetair evenwicht na de oorlog hersteld te hebben. Nochtans, vervolg spr., wordt onze economische structuur sedert 1944 onderworpen aan een dirigisme, die geleidelijk moet verzacht worden om te komen tot het ideaal van het Vijfjandepact, waarin bepaald wordt dat de vrijheid moet gehandhaafd worden om sociale vooruitgang te boeken.

De verslaggever betoogt dat de zwaarte van de belastingen in wanverhouding is met het niveau van het nationaal inkomen, dat de verdraging in de inning van de buitengewone belastingen moet verholpen worden, dat er resoluut een einde moet gesteld worden aan de overvloedige Staatsuitgaven, en dat het begrotingsevenwicht in gevaar is gebracht door de regeringsaanbestedingen, die verscheidene miljarden bedragen.

Ten slotte vraagt spr. dat de begrotingen van de Wetgevende Kamers zouden verdeeld worden, dat de onderhandelingen op financieel gebied in het kader van Benelux zouden kunnen besproken worden en dat er slechts een boekhouding zou gehouden worden van alle uitgaven en inkomsten.

HET BUDGETAIRE EVENWICHT

Dhr EYKENS, minister van Financiën (in Fr.) antwoordt op de verschillende sprekers en verdedigt zijn gevoelde politiek. Vooreerst: betoogt bij de noodzakelijkheid van het budgetair evenwicht, dat de uitdrukking is van het economisch evenwicht. Het deficit van de begrotingen is van 34 miljard in 1943, 20 miljard in 1944, 9,5 in 1947 dit jaar tot zero gekomen. Eens het evenwicht bekomen, moet alles in het werk gesteld worden om het te handhaven. Daarom kunnen geen nieuwe uitgaven toe-

se frank en de gulden, hebben wij schulden in de dollarzone ten belope van ongeveer 20 miljard. In 1947 hebben we 6 miljard goud verloren, maar nu hebben we een reserve van 6,5 miljard deviezen.

Na een overzicht van de betalingsakkoorden, besluit hij met te wijzen op de moeilijkheden in Europa en op zijn overtuiging dat de stabiliteit van de munt verzekerd is. (Toe.) bij C.V.P. en soc.)

DE FISCUS

EN DE GROTE GEZINNEN

Dhr RONSE (C.V.P. in 't Ned) gaat te keer tegen de zware belastingdruk, die 5 maal meer bedraagt dan in 1938, tegen de ingewikkelde fiscale wetgeving, die het de belastingplichtigen onmogelijk maakt hun formulieren in te vullen en tegen de druk van de fiscus op het economische leven. Betreffende de fiscale lasten van de grote gezinnen, betoogt spr. aan de hand van het ontwerp 30, houdende wijziging van de fiscale wetgeving dat er geen echte familiale politiek gevoerd wordt en dat de verbeteringen onvoldoende zijn. De gedane tegemoetkomingen worden door de grote gezinnen slechts als saamlozen beschouwd.

Ten slotte erkend hij dat de Staat meerdere uitgaven moet doen omdat de Staat de slechte weg is opgegaan van inneming in verscheidene sectoren van het sociaal, economisch, financieel en cultureel leven. (Toe.) bij C.V.P.

De artikelen worden in eerste lezing aangenomen.

DE PENSIOENEN

VAN DE RIJKSWACHTERS

Bij de bespreking van het wetsontwerp tot wijziging van art 29 en 30 der wetten op de militaire pensioenen, in zover die betrekking hebben op de rustpensioenen van de adjudanten der Rijkswacht, wordt een amendement van dhr VAN GERVEN (C.V.P.) aangenomen, dat er toe strekt het bedrag van de rustpensioenen voor elke periode van een jaar bij de Rijkswacht doorgebracht te vermeerderen met 10 tot 25 fr en voor de adjudanten van 1e en 2e klasse de activiteitstijd te berekenen van de dag af hunner benoeming tot wachmeester der Rijkswacht.

VROUWELIJKE NOTARISSEN!

Mevr. CISELET (lib. in 't Fr.) dient een wetsvoorstel in, medeont-

nomisch overzicht. Het deficit van de begrotingen is van 34 miljard in 1943, 20 miljard in 1944, 9,5 in 1947 dit jaar tot zero gekomen. Eens het evenwicht bekomen, moet alles in het werk gesteld worden om het te handhaven. Daarom kunnen geen nieuwe uitgaven toegestaan worden zonder budgetaire inkrimpingen of nieuwe ontvangsten. Ik heb mijn verantwoordelijkheid opgenomen ten overstaan van hen die nieuwe uitgaven eisen en van hen die protest aantekenen tegen de fiscale lasten.

In dit verband merkt de minister op dat bijkomende uitgaven voor de gemeenten en de steenkolenmijnen moeten gefinancierd worden door de weeldebelastingen, de daling van de voedselprijzen en de inkrimping van de toelagen.

BESNOEIINGEN!

De minister verklaart dat de verhoging van het aantal ambtenaren voortsprikt uit de wederopbouw, de volkstelling, de hersteloperaties, de deviezenpolitiek, enz. Er werd nochtans een daling op de budgetaire voorstellen aangevraagd, die voortsprikt uit toelagen of bijdragen aan Eredon, Wouds, de N.M.B.S., de oorlogschade, de wederopbouwinstellingen, enz. Het bezuinigingscomité heeft ongeveer 20 miljard besparingen op de budgetaire voorstellen aangebracht en niettoegenstaande onmogelijke inkrimpingen op sommige posten werd 4 miljard verminderd.

Betreffende de inkomsten van de belastingen, die 15 miljard bedragen, legt spr. er de nadruk op dat hij zich categoriek verzet tegen iedere verhoging van uitgaven of verhoging van de belastingen. Met de 15 miljard moeten wij 27 miljard aan ambtenaren financieren! De regering stelt alles in het werk om besnoeiingen te doen op het gebied van de toelagen, de werken en administratieve vereffeningen, de vermindering van de toelagen, hoopt hij, gezien de daling van de wereldprijzen, tot een normalisatie te komen.

DE INVESTERINGEN

BEDRAGEN 40 MILLIARD

De minister vervolgt zijn rede met te wijzen op de buitengewone begroting en de kapitaalmarkt. De openbare en particuliere investeringen zijn geweldig groot; volgens de minister van Wederopbouw zouden zij 40 miljard bedragen, waarvan 14,8 miljard voor de openbare sector. De financieringsmiddelen zijn zeer zeldzaam. De autofinanciering wordt in de hand gewerkt door de lage fiscale lasten, terwijl de Staat beroep moet doen op leningen die niet opbrengen wat er van verwacht wordt gezien de internationale toestand. Ons land heeft sedert de bevestiging een politiek van overvloed, gevoerd. Nu is het echter tijd dat het sparen opnieuw aangewakkerd worde, en de productiviteit de investeringen diene. De Staat moet het voorbeeld geven van besparingen en de buitengewone begrotingen moeten aangepast worden aan de omstandigheden. Daarom zal de regering de buitengewone begroting inkrimpen en de uitvoering ervan vertragen.

INTERNATIONALE

FINANCIËLE BETREKKINGEN

Ten slotte wijst de minister uit over de betalingsbalans die een algemeen evenwicht heeft bereikt. (Alhoewel) wij kredieten hebben in de sones van de sterling, de Fran-

meerdere met 10 tot 25 fr en voor de adjudanten van 1e en 2e klasse de activiteitstijd te berekenen van de dag af hunner benoeming tot wachmeester der Rijkswacht.

VROUWELIJKE NOTARISSEN!

Mevr. CISELET (lib. in 't Fr.) dient een wetsvoorstel in, medeontderekend door Mev. BAERS (C.V.P.) en Mevr. SPAAK (soc) om aan de vrouwen het recht te verlenen het beroep van notaris uit te oefenen.

STEMMINGEN

Te 17 uur gaat de Senaat over tot de stemming over 19 wetsontwerpen, die in 5 groepen ingedeeld worden.

Het Vijfjandepact wordt goedgekeurd met 138 tegen 15 at. (comm.)

Het Vrouwenrecht voor de Wetgevende Kamers wordt aangenomen met 151 tegen 3 stemmen. (Dhr Missiaen, Craps, Castelmann socialisten).

Het compensatiestelsel in de steenkolenvernieuwd wordt goedgekeurd met 103 tegen 11 stemmen bij 36 onthoudingen (comm. plus enkele C.V.P.-ers).

De Buitengewone Begroting en de Rijksmiddelenbegroting 1948 worden goedgekeurd met 122 tegen 24 stemmen bij 1 onthouding.

De oetendverdrag bespreken, n.m. de wijziging van de artikelen 28 en 31 van de samengeschakelde wetten op de militaire pensioenen, het Fonds der schoolbouw, wen voor 's Rijks middebaar onderwijs; de minimumleeftijd van de magistraten; de wijziging van de wetten op de rechtsbevoegdheid (oorlogsmisdaden in het buitenland mede op sealiende); worden aangenomen met 1500 tegen 11 stemmen bij 2 onthoudingen.

HET NEDERLANDSE

OP DE AUDITORATEN

Dhr. DELEERCQ (C.V.P. in 't Ned) verslaggever, dat verscheidene C.V.P.-ers de wijziging van art 48 van de wet betreffende het taalgebruik in gerechtzalen en meer bepaald in het auditoraat-generaal en het auditoraat van Brabant zullen verwerpen omdat het openlijk slecht gekoken is een verspreid mislukt te worden, het niet van het ontwerp niet ingezien wordt om de minister van Justitie niet heeft kunnen antwoorden dat artikel 48 misbruiken heeft medegebracht. Daaraanboven is het ongehoord, dat men van een eenvoudige postcodierende te Brussel de kennis van beide landtalen eist en dat dit niet het geval is voor de hoge ambtenaren. Alle ambtenaren die te Brussel met het publiek in aanraking komen, zouden beide talen moeten machtig zijn. In plaats van de tweetaligheid te Brussel te bevesteren, strekt het ontwerp er toe om de af te schaffen.

Het ontwerp wordt aangenomen met 83 tegen 33 stemmen bij één onthouding. Indien de Vlaamse C.V.P.-ers Kluyckens en Schet an de Antwerpen oec. Mertens mede neen gestemd hadden, ware het ontwerp verwerpen geweest.

DE INDIÏSCHE BLIJVEN

DE UITGESLOTEN

Het ontwerp betreffende de verlenging van de landpachten, waarin een artikel de individueel uitdrukt, wordt aangenomen met 108 bij 14 onthoudingen (C.V.P.-ers, waaronder Baers, Jaspers, De Boodt, Neefs).

Na de stemmingen wordt de voorzitter de senatoren een aangenome Paasvacantie. De vergadering wordt gelieven te 19.11 en de Hoge Vergadering gaat uiteten tot 20 April.

Feiten en beschouwingen

De vrouwen voor de verkiezingen

Nu men er eindelijk toe gekomen is ook de vrouwen deel te laten nemen aan de parlementsverkiezingen en aldus een achterstand op het buitenland is goedge maakt, past het de problemen nader te onderzoeken die met het vrouwenkiesrecht, waarop zowel de socialistische als de C. V. P. grote verwachtingen bouwen, samenhangen.

Wij zijn daarom op informatie uitgetrokken naar de gezonde bijenkorf, die het nationaal secretariaat van de C. V. P. in de Montoyerstraat te Brussel is, en werden daar langdurig te woord gestaan door de jonge en dynamische algemene secretaresse, Juffr. Vertonghen.

Wat allereerst opvalt in de vrouwelijke afdelingen van de C. V. P. is de verjisterend snelle uitbouw van actie en propaganda. Eerst in Maart 1946 immers werd door de hoge leiding besloten ook de Vlaamse en Waalse vrouwen te betrekken in het leven van de partij. Waar de vrouwen tijdens de bezetting bewezen hadden zin voor organisatie en hulpbetoon te bezitten en op sociaal gebied merkwaardige, zij het weinig spectaculaire resultaten konden boeken, was het vanzelfsprekend dat men op hen beroep zou doen om de christelijke volkspartij mee te hernieuwen.

Zo werden in de schoot van de partij de eerste, nog zeer primitieve, vrouwensecretariaten opgericht en erkenden de statuten de medezeggenschap van de gemandateerde vrouwelijke kaderleden.

Er werd daarbij besloten de hele activiteit op het zuiver politieke plan te houden en geen onderscheid te maken onder de verschillende standen.

Over heel het land spande het hoofdsecretariaat een reusachtig net dat tot in de kleinste dorpen ging reiken en zowel vrouwen van de boeren als van de middenstand, arbeidsters als dames van de burgerij omspande.

Aanvankelijk moest heel wat misverstand uit de weg geruimd worden: bij mannen die met geringe schatting de vrouw in de politiek zagen treden, bij vrouwen die apathisch bleven tegenover de voor-

talrijker in alle arrondissementen ingericht werden.

Hier moet terloops de grote verantwoordelijkheid van de 17 arrondissementale secretaresses die de partij momenteel bezit, in 't licht gesteld worden, omdat zij de ruggeleuning uitmaken van de ganse organisatie.

De taak van zulke secretaresse is verleren: zij organiseert tweemaal 's jaars de arrondissementale kadervergaderingen, de tientallen lokale bijeenkomsten en de bezoeken; zij woont de partijvergaderingen bij in de hoofdstad; verzorgt een drukke correspondentie; stelt geregelde verslagen op voor hoofdtraad, pers en radio en zit ten slotte nog overstelp met bureelwerk en sociaal dienstbetoon.

Al te vaak zijn zij trouwens geen bezoidigde vrijgestelden maar vrijwilligsters die hun dagtaak ten koste van zware materiele offers volbrengen.

Hun onverpoosde ijver wordt echter met succes bekroond op de lokale vergaderingen waar de groeiende belangstelling van de vrouwen voor de politiek klaar blijkt. Elke uiteenzetting, door een propagandist of een volksvertegenwoordiger gehouden, wordt door een vinnig debat gevolgd, waar het gezond verstand en de nuchterheid van onze vrouwen triomfeert.

Onnodig te zeggen dat naast de gezinspolitiek, vooral het Koningsvraagstuk het hoofdbestanddeel van elke discussie uitmaakt. Met hun afkeer voor juridische opsittendheden, gaan de vrouwen onmiddellijk naar de kern van de zaak. Voor hen is de Koning op de eerste plaats de opperbevelhebber die in '40 hun mannen en zonen door de capitulatie van een gewisse dood gered heeft, de vorst die weigerde te vluchten en in de stilte bleef ijveren voor de bevoorrading van de bevolking, de terugkeer van de krijgsgevangenen en het behoud van 's lands eenheid. Zij zijn ervan overtuigd dat alleen de rode klik van de B. S. P. zijn terugkeer en eerherstel in de weg staat.

Daarom hebben zij zich op ongelukkig hardnekkige wijze voor-

overtuigd dat alleen de rode klik van de B. S. P. zijn terugkeer en eerherstel in de weg staat.

Daarom hebben zij zich op ongelukkig hardnekkige wijze voorgenomen ieder uit hun omgeving aan te zetten de C. V. P. te steunen om door de volstrekte meerderheid dat onrecht ongedaan te maken; daarom heeft zich elke vrouw, ook de nederigste, tot een propagandiste ontpopt.

Het vervult evenwel als zou de C. V. P. zich blind staren op het Koningsvraagstuk, houdt ook bij de vrouwen geen steek. Onder andere sociale problemen, vertonen zij aldus een bijzondere belangstelling voor de repressie.

Vooraf op de Kernvergaderingen wordt dit probleem zeer dikwijls aangesneden. De schrijnende ellende, waar vele gezinnen in verkeren, heeft de vrouwelijke secretariaten niet onverschillig gelaten en een belangrijk deel van hun activiteit wordt aan de leniging van die noden besteed. O. i. mag hier wel eens nuide gebracht, worden: aan het onverdroten werk van Mevr. Gijzen, C. V. P. schepen te Mortsel, Mev. De Kermaecker, arrondissementalsecretaresse te Brussel, en Mev. Vertonghen die reeds ettelijke jaren op de bres staan om in 't verborgene het leed van duizenden getroffen te verzachten.

Ten slotte willewij die beschouwingen met eindigen zonder even stil te houden bij de jongste resultaten van de polk. Laten wij onmiddellijk bekennen dat wij meer vrouwelijke kandidaten op de lijsten hadden verwacht. Ondanks de aanmaningen van het centrale comité, schijnen in bepaalde arrondissementen de vrouwen al te duidelijk van de verkiesbare plaatsen te zijn geweerd. Dat is jammer, want op de communistische lijsten b.v. stelt men een verhouding vast van 1 vrouw op 3 mannen. Wegens de jonge uitbouw van de vrouwelijke C. V. P. willen wij daarop niet witten. Voor de provinciale verkiezingen zal er toch 1 vrouw per arrondissement, voor het parlement zullen 7 vertegenwoordigers gekozen worden.

En hier draagt het dynamisme van de Vlaamse secretariaten schitterende vruchten, vermits het overgrote deel van de gekozenen Vlaamse vrouwen zullen zijn. Het is trouwens voor niemand een geheim dat de C. V. P. 90 t. h. van zijn vrouwelijke leden in Vlaanderen rekruteert. Dit verschijnsel is te wel sprekend om commentaar te vergen.

De vrouwen gaan de verkiezingen in volle vertrouwen tegemoet. Eens de overwinning bereikt, zullen zij op hardste wijze de christelijke gezinspolitiek voorruit strijden. Hun programma is veelomvattend en gaat van het voorhuwelijks sparen over de verbetering van de gezinstoelagen tot de strijd tegen de krotwoningen.

Indien onze vrouwen dat programma kunnen doen uitvoeren, zullen zij hun volk wel gelukkig

NG VAN SPAAK

Artikel 11

NU OF NOOIT

De C.V.P.-meeting te Antwerpen in het teken van geestdrift en dynamisme

Meeslepende redevoeringen van oud-burgemeester Leo Delwaide en minister van staat Frans van Cauwelaert

Luistig sloegen de vlaggen aan de zeevl van het Concordia-gebouw toen Dinsdagavond honderden belangstellenden de schouwburgzaal vulden om de eerste kiesvergadering te Antwerpen van de Christelijke Volkspartij bij te wonen.

De meeting was niet, zoals de Volksgezondheid met een eerste schermuteling maar wel, zoals verklaard werd door oud-burgemeester Delwaide en minister van Staat Van Cauwelaert, een akebele bijeenkomst van het grootste gedeelte van de volkswil.

Die heiligheid kwam echter reeds tot uiting toen de arrondissementale voorzitter dhr P. W. Segers, de kandidaten een voor een op het podium riep, dat met de Vlaamse Leeuw, de vaderlandse vlag en bebeeld van de koning versierd was. Een daverend applaus beleden immers de voordracht van de kandidaten.

Voor een bomvolle zaal opende dhr Segers de vergadering met een welkomwoord tot de vele geestdriftigen, waarna hij een overzicht gaf van de verschillende kandidatenlijsten te Antwerpen en hierbij vaststelde, dat 5 grappenmakers zich samen met de vier belangrijkste partijen hebben aangeboden.

Spreker legde hierbij de nadruk op de kandidering van dhr Patron, die, aldus spreker, door de ambitie wordt gedreven en niet uit oorzaak van een meningsverschil met de C.V.P., maar wel om een meningsverschil over de waarde van zijn eigen persoon, er de voorkeur aan gaf met een afgescheiden lijst uit te pakken.

Spreker drukt dan zijn vreugde uit over de verruiming die zich in de C.V.P. heeft voorgedaan en brengt hulde aan vroegere politieke tegenstanders, die een groot begrip aan de dag hebben geleid en niet gearzeld hebben tot de C.V.P. toe te treden om een rechtzinnige medewerking te verlenen.

Een stormachtig applaus gaat op, wanneer spreker aan zijn tegenstander van jaren her, dhr Victor Leemans, zijn bijzondere hulde brengt.

Dhr Segers stelt dan de kandidaten voor aan het publiek en laat achtereenvolgens toejuichen: minister van Staat Frans van Cauwelaert, oud-burgemeester Leo Del-

waide en minister van Staat Frans van Cauwelaert, oud-burgemeester Leo Delwaide, oud-minister H. Marck, baron van der Straten-Waillet, Leo Scheere, G. Loos, L. Kiebooms, Bert Verlact, A. Fimmers, mevr Lambot, Dehandschutter, J. Mertens, mevr. De Moor enz., waarna de kandidaten voor de Senaat, met dhr Verbaet en dhr Jespers aan het hoofd, en die voor de provincie, met dhr Jan Valckens e.a., onder een even geestdriftig applaus worden voorgesteld en op het opgesmukte podium plaats nemen.

REDE VAN DHR L. DELWAIDE

De voorzitter verleent dan het woord aan oud-burgemeester Leo Delwaide, die onder daverend applaus de tribune betreedt.

Dhr Delwaide stelt de vraag waarom er thans naar een volstreekte meerderheid moet worden gestreefd. Wij kennen sedert jaren een regime van compromissen, wat tevens een klimaat van wantrouwen betekent. Het economisch herstel is niet gepaard gegaan met het zedelijke herstel; recht en rechtvaardigheid werden zonder blozen gekrenkt en het wordt hoog tijd van ons land weer een rechtstaat te maken waar vrede en verdraagsaamheid heersen.

De eerste manifestatie tot dit rechtsherstel moet de terugkeer zijn van Koning Leopold III, die in Mei 1940 de zijde van zijn soldaten en niet de zijde van dhr Spaak verkoos. De verbanningswet van 19 Juli 1945 moet worden opgeheven en kan slechts met volledige waarborgen opgeheven worden door de volstreekte parlementaire meerderheid. In dit verband, zegt spreker, en uitsluitend in dit verband, kan men zich niet tot dissidente lijsten bekennen, welke ook hun bedoelingen zijn.

Wanneer wij de beloften van de Antwerpse liberalen b.v. nagaan, wanneer wij zelfs de goede bedoelingen er van willen erkennen en aanvaarden, ni. dat zij evenals de C.V.P. de opheffing van de wet van 1945 voorstaan, dan zal men toch steeds en onvermijdelijk stuiten op de liberale partij als partij die op haar standpunt blijft, zoals de aobtenswaardige blauwe voorman dhr Devèze het tot voor een paar

lijsten wil bereiken. Er is nu eenmaal nergens meer haat dan met de verruiming van de C.V.P. te verwachten en een Frans Matheessens b.v. die tijdens de oorlog geen inspanning heeft moeten leveren, heeft niet zoveel recht van spreken als mensen die toen hun verantwoordelijkheid hebben opgenomen zoals dhr De Winter, dhr Leemans, en ja, dhr Delwaide moet hier volledigheidshalve ook zijn eigen naam noemen.

EN DE ANDERE PROBLEMEN

Spreker handelt dan meer in het bijzonder over de socialistische partij, die zich steeds in en het vrouwenkiesrecht heeft verzet, maar thans tracht de vrouwen aan haar zijde te krijgen. Dhr Spaak aarzelt zelfs niet op de godsdienstige gevoelens van het zwakke geslacht te werken om deze grote handicap bij de komende verkiezing zo gering mogelijk te maken. De socialisten achijnen een heilige schrik te hebben voor de meerderheid der C.V.P. Inmiddels wordt op dhr Spaak beroep gedaan om als een kermaganger de vrouwen te gaan bezoeken, en haar diets te maken, dat zij zich niet door hun religieuze gevoelens moeten laten weerhouden om voor de socialisten te stemmen. Die zijn niet tegen de godsdienst, kijk maar naar Engeland, daar zijn onder de socialistische ministers en parlementslieden verscheidene plichtgetrouwe katholieken.

Maar, vraagt dhr Delwaide, hoeveel plichtgetrouwe katholieken zijn er onder de socialistische ministers en parlementslieden in België?

Dhr Delwaide wijst verder op wat de C.V.P. gedaan heeft. De C.V.P. heeft in het verleden een vooruitstrevende sociale politiek gevoerd en zij zal aan die politiek getrouw blijven. Het is een rechtvaardige politiek geweest omdat het rechtvaardig is het levensbestaan van de arbeidende klasse op maximale wijze te verzekeren.

Zie verder blz. 4

menen die geleid werden door wrok. Zeker, zegt dhr Delwaide, er zijn tijdens de bezettingsjaren erges zaken gebeurd, maar dwaas en onverantwoordelijk is het vooral, dat 5 jaar na de bezetting nog doofovervonnissen worden uitgevoerd. Er heeft meer dan genoeg bloed gevloeid. En wat de repressiepolitiek in haar essentie betreft, zegt spreker, het wordt tijd, hoog tijd dat de 10.000 delinquenten, die er vaak op onvoorzichtige, vaak ook op onverschuldige wijze zijn ingelopen, om hun allemaal opnieuw in de nationale gemeenschap op te nemen. Dat gebeurt in Frankrijk, dat gebeurt in Nederland, maar dat gebeurt niet in België. Dhr Churchill, zegt dhr Delwaide, deed de vorige week een oproep om ons met Duitsland te verzoeken. Hij heeft gelijk, hij heeft bijna altijd gelijk, maar hij heeft ongelijk wanneer hij Koning Leopold aanvalt en ook wanneer hij ons lezer van 1940 compromitteert om het eigen leger te verontschuldigen. En wat die verzoening betreft, waarin ik hem bevestigend kan tegenspreken, ik wil mij in de eerste plaats met mijn eigen volk verzoenen alvorens tot een verzoening met een ander volk over te gaan.

Dhr Delwaide, die herhaaldelijk door een geestdriftig applaus wordt onderbroken, stelt dan de vraag waarom men in feite met al de afgescheiden

Lening voor Wederopbouw

(Tweede gedeelte).

Een premie van een miljoen frank

Woensdag had de 19de trekking plaats van de lening voor wederopbouw.

Zij betaalbaar met:

een miljoen fr. : reeks 3761, nr 1. 500.000 fr., reeks 6588, nr 8. 1.000 frank de andere obligaties van die twee reeksen.

Kardinaal

Artikel 12

bringt hulde aan vroegere politieke tegenstanders, die een groot begrip aan de dag hebben geleid en niet gearzeld hebben tot de C.V.P. toe te treden om een rechtzinnige medewerking te verlenen.

Een stormachtig applaus gaat op, wanneer spreker aan zijn tegenstander van jaren her, dhr Victor Leemans, zijn bijzondere hulde brengt.

Dhr Segers stelt dan de kandidaten voor aan het publiek en laat achtereenvolgens toejuichen: minister van Staat Frans van Cauwelaert, oud-burgemeester Leo Delwaide, oud-minister H. Marck, baron van der Straten-Waillet, Leo Scheere, G. Loos, L. Kiebooms, Bert Verlact, A. Fimmers, mevr Lambot, Dehandschutter, J. Mertens, mevr. De Moor enz., waarna de kandidaten voor de Senaat, met dhr Verbaet en dhr Jespers aan het hoofd, en die voor de provincie, met dhr Jan Valckens e.a., onder een even geestdriftig applaus worden voorgesteld en op het opgesmukte podium plaats nemen.

REDE VAN DHR L. DELWAIDE

De voorzitter verleent dan het woord aan oud-burgemeester Leo Delwaide, die onder daverend applaus de tribune betreedt.

Dhr Delwaide stelt de vraag waarom er thans naar een volstreekte meerderheid moet worden gestreefd. Wij kennen sedert jaren een regime van compromissen, wat tevens een klimaat van wantrouwen betekent. Het economisch herstel is niet gepaard gegaan met het zedelijke herstel; recht en rechtvaardigheid werden zonder blozen gekrenkt en het wordt hoog tijd van ons land weer een rechtstaat te maken waar vrede en verdraagsaamheid heersen.

De eerste manifestatie tot dit rechtsherstel moet de terugkeer zijn van Koning Leopold III, die in Mei 1940 de zijde van zijn soldaten en niet de zijde van dhr Spaak verkoos. De verbanningswet van 19 Juli 1945 moet worden opgeheven en kan slechts met volledige waarborgen opgeheven worden door de volstreekte parlementaire meerderheid. In dit verband, zegt spreker, en uitsluitend in dit verband, kan men zich niet tot dissidente lijsten bekennen, welke ook hun bedoelingen zijn.

Wanneer wij de beloften van de Antwerpse liberalen b.v. nagaan, wanneer wij zelfs de goede bedoelingen er van willen erkennen en aanvaarden, ni. dat zij evenals de C.V.P. de opheffing van de wet van 1945 voorstaan, dan zal men toch steeds en onvermijdelijk stuiten op de liberale partij als partij die op haar standpunt blijft, zoals de aobtenswaardige blauwe voorman dhr Devèze het tot voor een paar

Dhr. Delwaide tijdens zijn toespraak.

menen die geleid werden door wrok. Zeker, zegt dhr Delwaide, er zijn tijdens de bezettingsjaren erges zaken gebeurd, maar dwaas en onverantwoordelijk is het vooral, dat 5 jaar na de bezetting nog doofovervonnissen worden uitgevoerd. Er heeft meer dan genoeg bloed gevloeid. En wat de repressiepolitiek in haar essentie betreft, zegt spreker, het wordt tijd, hoog tijd dat de 10.000 delinquenten, die er vaak op onvoorzichtige, vaak ook op onverschuldige wijze zijn ingelopen, om hun allemaal opnieuw in de nationale gemeenschap op te nemen. Dat gebeurt in Frankrijk, dat gebeurt in Nederland, maar dat gebeurt niet in België. Dhr Churchill, zegt dhr Delwaide, deed de vorige week een oproep om ons met Duitsland te verzoeken. Hij heeft gelijk, hij heeft bijna altijd gelijk, maar hij heeft ongelijk wanneer hij Koning Leopold aanvalt en ook wanneer hij ons lezer van 1940 compromitteert om het eigen leger te verontschuldigen. En wat die verzoening betreft, waarin ik hem bevestigend kan tegenspreken, ik wil mij in de eerste plaats met mijn eigen volk verzoenen alvorens tot een verzoening met een ander volk over te gaan.

Dhr Delwaide, die herhaaldelijk door een geestdriftig applaus wordt onderbroken, stelt dan de vraag waarom men in feite met al de afgescheiden

Lening voor Wederopbouw

(Tweede gedeelte).

Een premie van een miljoen frank

Woensdag had de 19de trekking plaats van de lening voor wederopbouw.

Zij betaalbaar met:

een miljoen fr. : reeks 3761, nr 1. 500.000 fr., reeks 6588, nr 8. 1.000 frank de andere obligaties van die twee reeksen.

Wie verleende aan de vrouwen het kiesrecht?

In de verkiezingsstrijd wordt door alle partijen veel gewag gemaakt van het vrouwenkiesrecht en van de verzevenlijkingen en beloften ten voordele van de vrouw. Dat is zeer gemakkelijk te begrijpen.

De vrouwen zullen immers voor het eerst in onze nationale geschiedenis deelnemen aan de wetgevende en provinciale verkiezingen. Zij zullen ongeveer 3 miljoen stemmen uitbrengen, d. i. ruim 200.000 meer dan de mannen.

Het is dan ook niet te verwonderen dat de partijen er alles op zetten om de vrouwelijke stemmen — die grote onbekende — te beïnvloeden.

De socialisten weten zeer goed dat het vrouwenkiesrecht een flinke deuk kan geven aan hun partijvertegenwoordiging in het Parlement. Ze weten het maar al te goed, omdat zij tot nog toe haast niets gedaan hebben om de waarden, die de vrouwen wensen verdeeld te zien, te benartigen.

Maar in hun verkiezingspropaganda en op hun meetings, stellen zij het de gemeentelijke voor alsof zij en zij alleen, aan de vrouwen het kiesrecht hebben gegeven, terwijl de CVP alles in het werk heeft gesteld om de vrouwen buiten de politiek te houden. Tevens verkondigen zij dat alleen de socialistische vrouwen zullen ontvoogden, zullen ontrukken aan verouderde opvattingen over het huwelijk en onderwerps en hun zullen geven het socialisme, dat is: Brood en rozen.

En in hun rode ijver om de stemmen van de vrouwen te winnen, vergeeten zij hun toehoorders en lezers te herinneren aan de parlementaire debatten van Februari 1948, tijdens welke het vrouwenkiesrecht besproken werd en aan enkele vroegere feiten, waaruit duidelijk blijkt hoe zij die bij uitstek democratische hervorming hebben bestreden en er slechts in toestemmen uit vrees voor een algemene verontwaardiging van het vrouwelijke kiezerscorps.

O ja, de socialisten zullen hierop wel antwoorden dat zij reeds in October 1921 in de Senaat opkwamen voor het vrouwenstemrecht en dat de katholieken toen niet gewild hebben. Maar dat zij dan ook de ganse waarheid zeggen! Zeker, in October 1921 hebben wij dat verklaard. Zij wilden het stemrecht voor de vrouwen in werkelijkheid omzetten voor de verkiezingen van 1925 indien de Katholieken de senatoriale vergoeding aanvaardden.

De katholieken hebben het toen aanvaard, doch de socialistische verloochend hun woord en trokken hun beloften in. Dat zijn dan de voorstanders van het vrouwenstemrecht!

De Belgische Werkliedenpartij deed in 1929, in 1932 en in 1936, driemaal achtereenvolgend, die democratische hervorming mislukken. De vrouwen mochten niet stemmen, omdat hun macht gevreesd werd.

In 1939 diende dhr. Carton de Wiart een wetsvoorstel in om het vrouwenkiesrecht door te voeren. In 1945 doet de liberaal Van Glabbeke, toen minister van Binnenlandse Zaken, de wet strijken voor de verkiezingen van 1946. Op 11 Juni 1946 diende de CVP opnieuw het wetsvoorstel in en de verzevenlijking was een voorwaarde door de regering in Maart 1947.

Uit die voorgeschiedenis kan men opmaken dat het vrouwenkiesrecht niet werd toegestaan door de linkse regeringen, die nochtans op dit

teroordeelden is in een periode van terechtstellingen. Elke dag herbegeint die doodstrijd, elke dag zijn tal van die mensen gek van angst. Sommigen van hen gaan met het oor tegen de grond liggen om te luisteren of er ergens in de gangen geen stappen weerklinken. Stappen van mensen die zullen komen om te zeggen dat ook voor hen de tijd gekomen is. Die dagelijkse doodstrijd is verschrikkelijker dan de dood zelf. Het is een pijniging ons land onwaardig.

Het is dan ook begrijpelijk dat de terdoodveroordeelden te St. Gillis opgewonden waren. Toen het bericht kwam, dat door sommige advocaten werd verspreid, dat voor de 15e Juni nog 40 terechtstellingen moesten uitgevoerd worden, werd het een echte waanzin. De Maandag na de terechtstellingen zijn de terdoodveroordeelden in hongerstaking gegaan. Zij weigerden al het eten dat hun door het bestuur der gevangenis werd aangeboden uit socialisten op alle mogelijke maniere protest tegen de executies. In een brief aan de directie van de gevangenis werd er op gewezen dat de hongerstaking niet gericht was tegen de directie of het personeel van de gevangenis. Er werd ook gezegd dat de staking in alle orde zou gebeuren, dat er van geen werkstaking zou sprake zijn.

Uit sympathie voor de terdoodveroordeelden zijn dan ook tal van andere veroordeelden in hongerstaking gegaan. De tweede dag waren er ten gevolge van die hongerstaking enkelen die niet bij machte waren te gaan werken. Er werd dan door de gevangenen zelf het bevel gegeven dat de hongerstaking mocht voortgaan, doch dat in geen geval het werk mocht gestaakt worden. Wat dan ook gebeurd is. Een 500-tal gevangenen namen aan de staking deel. Deze duurde tot de volgende Vrijdagmorgen, wanneer de gemoederen enigszins tot kalmte gekomen waren. De veroordeelden zagen immers zelf dat er geen verdere executies meer kwamen, zij hadden vernomen dat het Nationaal Comité van de CVP geprotesteerd had tegen de terechtstellingen en toen werd beslist een einde te maken aan de hongerstaking. Van dan af werd alles weer kalm, al werd nooit ergens één incident vermeld. Het is niet bekend of er, in de andere gevangenis van het land op enigerlei wijze tegen de executies werd geprotesteerd.

Al is ogenschijnlijk nu alles weer kalm toch zijn de terdoodveroordeelden niet gerust. Ze hebben geen vertrouwen meer en elke dag is voor hen een echte marteling. Zij hebben nooit gedacht dat dhr. Moreau de Melen op dergelijk kiesmoment tot bloedvergieten zou beslissen hebben. Nu het wel gebeurd is, verwachten zij zich aan het ergste. Het ware dan ook nodig dat van de bevoegde zijde zo spoedig mogelijk een definitieve beslissing getroffen werd in verband met de terdoodveroordeelden.

tische hervorming mislukte. De vrouwen mochten niet stemmen, omdat hun macht gevreesd werd.

In 1939 diende dhr. Carton de Wiart een wetsvoorstel in om het vrouwenkiesrecht door te voeren. In 1945 doet de liberaal Van Glabbeke, toen minister van Binnenlandse Zaken, de wet strijken voor de verkiezingen van 1946. Op 11 Juni 1946 diende de CVP opnieuw het wetsvoorstel in en de verzevenlijking van het vrouwenstemrecht was een voorwaarde door de regering in Maart 1947.

Uit die voorgeschiedenis kan men opmaken dat het vrouwenkiesrecht niet werd toegestaan door de linkse regeringen, die nochtans op dit ogenblik het vaderschap van die wet opseisen.

En moeten wij nog herinneren aan de langste debatten in het Parlement, tijdens welke talrijke socialisten op alle mogelijke maniere protest tegen de executies. In een brief aan de directie van de gevangenis werd er op gewezen dat de hongerstaking niet gericht was tegen de directie of het personeel van de gevangenis. Er werd ook gezegd dat de staking in alle orde zou gebeuren, dat er van geen werkstaking zou sprake zijn. Vlaamse socialist en nog dat hun kampioen in de Senaat, de verbeten anticlerical Misiatsen de wet vernietigen? Weten de redacteurs van Le Peuple nog dat hun literaire medewerker, dhr. Piéard bij de stemming duidelijk te verstaan gaf, dat hij de wet goedkeurde met de dood in het hart? Ik stem ja, zegde hij, doch: Vive la Suisse! Zwitserland was met België het enige land, waar de vrouwen van het stemrecht verstoken bleven!

Dat zijn feiten, onweerslegbare feiten, welke niet door kiesbeloften en electorale dooddooers kunnen geloochend worden.

De CVP gaf aan de vrouwen het kiesrecht. Zij zullen dit waarden en hun stem geven aan het programma van de CVP, dat de eerbied en de vrijheid voor allen wil, de tegenstand tegen elke willekeurige nationalisatie en etatismen, de verdediging van het gezin en de eerbied voor de grondwet.

Zes slachtoffers van ontploffing in Porto-Rico

San Juan (Porto Rico), 14 Juni (Reuter). — Een ontploffing, die gisteren in een tunnel te Guadalupe in de centrale streek van Porto Rico heeft plaatsgehad, heeft de dood van zes personen veroorzaakt. Negen andere personen werden zwaar gewond.

nde gevangenis St-Gillis

BARE TOESTAND

In een geïnterneerde van St-Gillis onder de terechtgestelden viel, kwam het nieuws als een donderslag. De opwinding bij de terdoodveroordeelden was buitengewoon groot. Zij kenden de meeste van de terechtstellingen. Voor hen herbegon weer de eindeloze doodstrijd. De Men moet het leven in de gevangenis kennen om te weten hoe tragisch de toestand bij de terdoodveroordeelden is in een periode van terechtstellingen. Elke dag herbegint die doodstrijd, elke dag zijn tal van die mensen gek van angst. Sommigen van hen gaan met het oor tegen de grond liggen om te luisteren of er ergens in de gangen geen stappen weerklinken. Stappen van mensen die zullen komen om te zeggen dat ook voor hen de tijd gekomen is. Die dagelijkse doodstrijd is verschrikkelijker dan de dood zelf. Het is een pijniging ons land onwaardig.

Het is dan ook begrijpelijk dat de terdoodveroordeelden te St. Gillis opgewonden waren. Toen het bericht kwam, dat door sommige advocaten werd verspreid, dat voor de 15e Juni nog 40 terechtstellingen moesten uitgevoerd werd

De vrouwen brengen de Koning terug

Het vrouwelijk comité van het Belgisch Nationaal Blok richt volgende oproep tot alle vrouwen van het land:

Weldra zullen wij ter stemmen gaan en als dusdanig voor de eerste maal een van de gewichtigste daden stellen van het burgerlijk leven.

Door onze stem uit te brengen gaan wij uiting geven aan onze wil om bepaalde personen aan te duiden, die zowel in buitenlandse als in binnenlandse omstandigheden leiding moeten geven.

Sinds de bevrijding bevinden wij ons in een ongrondwettelijke toestand. Voor U is een zeer gewichtige taak weggelegd: aan de huidige ongrondwettelijkheid paal en perk te stellen!

Door de wet van 19 Juli 1945 werd de verwijdering van de Koning uit ons land bekrachtigd.

In feite leven wij daardoor in een revolutionaire toestand en zijn wij een Koninkrijk zonder Vorst!

Om uit de huidige ongrondwettelijke toestand te geraken bestaan er drie middelen:

1) de wet van 19 Juli 1945 afschaffen;

2) de onmogelijkheid tot regeren opheffen;

3) indien er geen overeenstemming over de voorstellen kan bereikt worden: de volksraadpleging instellen en ieder burger in de gelegenheid stellen volkens zijn geweten te beslissen.

Vrouwen! Kies voor de kandidaten die de verbintenis hebben aangegaan om door alle grondwettelijke middelen de Koning terug te voeren.

Op Uw stem zijn wij aangewezen om te regeren!

Stem voor Grondwet en Koning!

Artikel 13

Artikel 14

De aanstaande VERKIEZINGEN

Kosteloze spoorweg-kaartjes

Ter gelegenheid van de verkiezingen voor de wettgevende kamers en de provincieraden, die op 26 Juni aanstaande plaats vinden, zullen de kiezers, die recht hebben op kosteloos vervoer tussen hun woonplaats en het station, van de plaats waar zij hun kiesplicht moeten vervullen, op 24 en 25 Juni aan de loketten van de navermelde stations spoorwegkaartjes kunnen bekommen die daags nadien te gebruiken zijn.

Aarlen, Antwerpen (Centraal), Antwerpen (Zuid), Bergen, Brussel (Leopoldewijk), Brussel (Noord), Brussel (Zuid), Charleroi (Zuid), Doornik, Gent-St.-Pieters, Leuven, Luik (Guillemins), Mechelen, Namen en Verviers (Centraal).

De heen- en terugkaartjes afgeleverd aan de kiezers, hebben dezelfde geldigheidsduur als de gewone kaartjes. De geldigheidsduur van het terugkaartje is bepaald op 4 werkdagen.

Sommige vrouwen zullen niet kunnen kiezen

Op het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt verklaard dat de vrouwelijke kiezers, die verhuurd zijn in de loop van de zes maanden, welke 29 November 1948 voorafgaan, datum waarop de kiezerslijsten zijn afgesloten, niet zullen kunnen kiezen.

In het socialistisch partijbureau

DE STAKING VAN DE OPENBARE DIENSTEN

Het bureau van de socialistische partij is Donderdagochtend, onder voorzitterschap van dhr Buset, bijeengekomen. Na de vergadering is aan de pers het volgende communiqué verstrekt:

Het bureau heeft zijn goedkeuring gehecht aan de ontwerpverklaring, die door de partijcommissie voor de middenstand is voorgesteld. Het bureau wijst er op, dat de belangen van de middenstand nauw verbonden zijn met die van de andere categorieën van arbeiders, wier koopkracht de hoofvoorwaarde is voor een voorspoedige handel.

Terzake van het meningsverschil

IN DE C.V.P.

Het staat vast dat dhr Custers, die tijdens de bezetting rijkscommissaris van de wederopbouw was, als provinciaal senator voor de C.V.P. in de provincie Limburg zal aangesteld worden.

Anderdeels heeft het C.V.P.-comité van Antwerpen, onder voorzitterschap van dhr Jan Valckens, besloten dhr Berchmans, Huygens en Zimmer uit de partij te bannen, omdat zij zich op een vijandige politieke lijst hebben ingeschreven.

De partij verzoekt hen ontslag te nemen uit al de ambten die zij krachtens het hun toegekend mandaat vervullen.

Ten slotte wordt nog meegedeeld dat dhr Delfosse, die te Londen minister van Justitie was, terug in de schoot van de partij is gekomen.

Tijdens de vorige kiescampagne maakte dhr Delfosse deel uit van de U.D.B.

Te Brussel zal op 24 Juni te 20 u. in de Magdalenazaal, Duquesnoystraat, een grote C.V.P.-meeting plaats hebben.

Zullen er het woord voeren: mej. Meeus, oud-minister Struyé, minister van State Carton de Wiart, partijvoorzitter De Schrijver, minister van State Paul van Zeeland.

INLICHTINGSBUREAU VAN DE CVP TE MERKSEM

Ten einde Merksemse kiezers zoveel mogelijk bij te staan in moeilijkheden welke zij mochten onderkennen met betrekking tot de verkiezing, en hen eventueel alle nodige inlichtingen te verstrekken, zal het Secretariaat van de plaatselijke CVP-afdeling open zijn op de volgende data en uren: Dinsdag en Woensdag 21 en 22 dezer tussen 7 en 8 u. 3 avonds in het lokaal Onze Kring, Jaack De Boeckstraat.

DE UNIE VAN DEN MIDDENSTAND NEEMT GEEN DEEL AAN DE KIESCAMPAGNE

Om elk misverstand te vermijden houdt de Unie van Handelaars en Middenstanders te Brussel, aangesloten bij de nationale federatie van de middenstand, er aan haar leden mee te delen dat zij geen enkele kandidatenlijst voor de aanstaande verkiezingen voordraagt of aanbeveelt. Om een volledige bewegingsvrijheid te bewaren, houdt zij zich strikt aan haar syndicale taak.

voorzitterschap van dhr Buset, bijeengekomen. Na de vergadering is aan de pers het volgende communiqué verstrekt:

Het bureau heeft zijn goedkeuring gehecht aan de ontwerpverklaring, die door de partijcommissie voor de middenstand is voorgesteld. Het bureau wijst er op, dat de belangen van de middenstand nauw verbonden zijn met die van de andere categorieën van arbeiders, wier koopkracht de hoofvoorwaarde is voor een voorspoedige handel.

Terzake van het meningsverschil tussen de regering en de A.C.O.D. herinnert het bureau er aan, dat de socialistische partij, in haar program het dubbel vacantiegeld voor 't overheidsperoneel, met een redelijk maximum voor de grote wedden, heeft opgenomen en dat haar vertegenwoordigers in de regering en het Parlement dat standpunt steeds hebben voorgestaan.

De partij gaat de verbintenis aan al haar politieke kracht aan te wenden om die rechtvaardige eis te doen inwilligen, zodra het Parlement opnieuw zal bijeenkomen.

Het laatste deel van dit communiqué vergt enkele woorden commentaar. Nu verklaren de socialistten dat zij steeds het dubbel vacantiegeld hebben voorgestaan. Dat zijn woorden, niets meer. Indien zij zo gehecht zijn aan die eis van het A.C.O.D., waarom hebben zij dan geen wetsvoorstel in het Parlement ingediend? Waarom heeft dhr Merlot, minister van Algemene Administratie dan geen ontwerp ingediend? Het gaat niet op nu te komen beweren dat men steeds de belangen van het overheidsperoneel verdedigt, terwijl men er niets voor gedaan heeft. En de agenten van de Rijksbesturen moeten zich nu maar tevreden stellen met een belofte. Dit procedé is wraakroepend omdat de socialistten nu hun verantwoordelijkheid ontvluchten en de syndicaten ophitsen tegen minister Eyskens!

DE UNIE VAN DEN MIDDENSTAND NEEMT GEEN DEEL AAN DE KIESCAMPAGNE

Om elk misverstand te vermijden houdt de Unie van Handelaars en Middenstanders te Brussel, aangesloten bij de nationale federatie van de middenstand, er aan haar leden mee te delen dat zij geen enkele kandidatenlijst voor de aanstaande verkiezingen voordraagt of aanbeveelt. Om een volledige bewegingsvrijheid te bewaren, houdt zij zich strikt aan haar syndicale taak.

REIZEN Ern. CLAES

Drink 19, Borgehout-Antwerpen

Gesticht in 1900. Tel. 527.66.

LOURDES en de PYRENEEN: alle weken vertrekken; reizen van 7-8-9-10 dagen. Trein of Autocar

PARIS — KASTELEN van de LOIRE, 5 dagen. Vertrek: 3-11

Juli, 7-14 Augustus. LUXEMBURG

5 dagen. Vertrek: 4-24 Juli, 1-8-14

Augustus. ZWITSERLAND, 8 dag.

Vertrek: 3-17-31 Juli, 7-14-21

Augustus. NICE en AZURENKUST

9 dagen. Vertrek: 9 Juli, 7 Aug.

4 Sept. ROME - ITALIE, 8 dagen.

12 Aug., 7 Sept.

HUWELIJKSREIZEN

FAMILIEREIZEN

Speciaal departement voor

AUTOREIZEN

1288

De Belgische bekrachtiging van het Atlantisch pact

De Belgische ambassadeur te Washington, baron Silvercruy, heeft gisteren de bekrachtigingsoorkonden van het Noordatlantisch pact namens België overgemaakt aan de waarnemende staatssecretaris, Webb.

De aanstaande VERKIEZINGEN

De Times voorspelt de volstrekte meerderheid van de C. V. P.

Het invloedrijke Britse dagblad The Times heeft onder de titel «Onzekerheden omtrent de vrouwelijke stemmen», een uitvoerig artikel gewijd aan de verkiezingen in ons land.

Sedert 1921, aldus het blad, hebben de vrouwen deelgenomen aan de gemeenteraadsverkiezingen, waarbij echter hoofdzakelijk plaatselijke belangen op het spel stonden.

Sommigen verwachten dat de vrouwen meestal stemmen zoals hun echtgenoot, maar er zijn 2.930.270 vrouwen tegen 2.705.182 mannen. Algemeen wordt aangenomen dat de C. V. P. het grootste voordeel zal halen uit het algemeen vrouwenrecht.

De Times voorspelt een zekere vooruitgang van de liberalen, terwijl het levens een gevoelige nederlaag van de communistische partij in 't voorzichtigt steit, aldus in het Vlaams gedeelte van België.

Het blad besluit: Daar de C. V. P. de sterkste partij is in Vlaanderen en daar de Vlamingen het grootste aantal vertegenwoordigers naar het parlement zullen sturen, zal er waarschijnlijk voor de eerste maal sinds 1912 een christelijke meerderheid zijn in beide Kamers.

De Middenstand blijft trouw aan de C.V.P.!

Een artikel verscheen in Het Handelsblad en handelde over de lijst Patron, alsmede verschillende uitlatingen van de heer Patron zelf, geven de indruk als zou het Nationaal Christen Middenstandsverbond de heer Patron slechts in 't bezit van de partij geweest zijn, en dat de partij een mandaat zou hebben gekregen.

Het Nationaal Christen Middenstandsverbond der Provincie Antwerpen, heeft weliswaar de candidatuur van de heer Patron aanbevolen bij de leiding van de C.V.P. Deze aanbeveling sluit echter in zich dat dit verbond zijn volle vertrouwen schenkt aan de C.V.P. en op deze partij rekent om het Middenstandsprogramma te verwezenlijken.

Noch heeft het N.C.M.V. aan iemand opdracht gegeven een scheurlijst voor te dragen en noch heeft het N.N.M.V. besloten dergel-

Enkele dagen geleden ontmoeten we een moeuerken... Aan, en ze, ze zullen ons weren, ik heb mijn kinderen al bij mij geroepen en hun gezegd: wat er te doen staat op 26 Juni. Want wij hebben een zaak te verdeden. Dat is ons geloof.

Noemt men de vrouw een gemeinzing element, we kunnen ze misschien beter noemen het gelovende element. Doornen de tijden speerd, die hun door de natuur werd toegewezen. De vrouwen zijn doorgaans trouw gebleven aan de wetten, die de Maker van de Natuur in 't menschen haat heeft neergegeschreven. De vrouw voelt aan, dat ze voor de C.V.P. moet stemmen, want intuïtief verdedert zij zich van de partijen met anti-christelijke inslag. Zonder op wetenschappelijke basis te zijn ingewijd in de marxistische stellingen, weet de vrouw goed, dat goddeloosheid leidt naar vernietiging in het maatschappelijk leven en dat bewapening en oorlog er de uitkomsten van zijn.

Ten onrechte hebben enkelen het vrouwelijk kiezerkorps als politiek onkundig beschouwd... Dezen zullen eindelijk het eerste aanvoeden, dat de vrouwen hun tijd niet zullen verliezen, maar zullen aansnuren op een gezinspolitiek, die ons land zo broodnodig heeft. De vrouwen, wier naam op de lijsten van Kamerleden en Provincievoorzitters zullen eertijd op het politieke podium de toek zijn van dat zozegde gemeinzing element.

Afschaffing van badseizoen-treinen

Al de badseizoen-treinen welke sedert 5 Juni rijden, alsook die welke van 25 Juni af op de Zaterdag- en Zondagen of dagelijks moeten rijden, bij vertrek uit Brussel en Antwerpen naar de kust en omgekeerd, worden Zaterdag 25 en Zondag 26 afgeschaft om reden van de verkiezingen op 26 dezer.

Hetzelfde geldt voor de badseizoen-treinen van Zondag 26 dezer bij vertrek uit Aalst, Oudenaarde, Ronse, Kortrijk, Doornik en Ieper naar de kust en omgekeerd.

De reiziger wordt dringend verzocht in de stations te informeren naar de treinen welke Zaterdag 25 en Zondag 26 dezer blijven rijden.

De getuigen van de candidaten

- De groote, Vandenbussche, Develer Lombartzijde, 19 u., dhr. Van Buggenhout, Porta.
- Nieuwvoor, 20.30 u., Davidsfondszaal, W. de Rooaen, dhr. Gheeraert, Van Buggenhout, Porta.
- Hoegaarden, 19 u., Ch. Verplancke, cafe, dhr. Goetgebeur en J. Felix.
- Vrasene, Kruwenstraat, 20 u., dhr. Van Gerven, Van Royen, Van Haver.
- Siekene, Gildenhuis, 20 u., dhr. Staatsminister Hevman, Mailet, De Block.
- Temsene, Scala, 20 u., minister Orbat, dhr. Van Goey en De Rijck.
- Roessel, Gildenzaal, 20 u., dhr. Devocht, Roppe, Nartius, Boes, Grommen, Mevr. Craybeckx en dhr. Zegers.
- Werm, zaal, je 20 u., dhr. Roppe, Devocht, Boes, Mevr. Craybeckx, Gh. Grommen, Nartius, Zegers, de Boeman.
- Borman, Sommershovens, school, 20 u., dhr. Roppe, Devocht, Boes, Mevr. Craybeckx, Gh. Grommen, Nartius, Zegers, de Boeman.
- Houtene, 20 u., parochiezaal, dhr. Peeters en Deboodt.
- Westerloo-Centrum, 20 u., parochiezaal, dhr. Deboodt, Peeters, Berkmans.
- Westmeerbeek, 20 u., parochiezaal, dhr. Verboven, Lysen, Tobback.

C.V.P.-kiesmeeting te Roesselare

Dinsdagavond hield de C. V. P.-afdeling Roesselare een geslaagde meeting, waarop het woord gevoerd werd door Mevr. Van Daele en dhr. De Vleeschauer, voorzitter van de Kamergroep.

De laatste gaf een overzicht van de gebeurtenissen die de jongste parlementaire zitting gekenmerkt hebben.

Hij betoogde o. a.: ... en de Koning terugkomt zullen wij niet zeggen dat wij geen verantwoordelijkheid durven dragen op de orde in ons land te handhaven. Wij willen rust en vrede en vooral terugkeer tot de grondwetelijkheid en hiervoor zullen wij onverantwoordelijkheid ten volle opzomen.

Ten slotte handelde spreker over de repressie op een politiek van politieke zeden voor te houden die reke niet te gebracht worden door degenen welke er opniets op aansluiten om het Vlaams volk in 't dard te scheren.

deze partij rekent om het Middenstandsprogramma te verwezenlijken. Noch heeft het N.C.M.V. aan iemand opdracht gegeven een scheurlijst voor te dragen en noch heeft het N.N.M.V. besloten dergel-

Intubendeel! Alhoewel het N.C.M.V. geen politieke doen slechts een economisch sociaal programma is, blijft zij toch tevens een christelijke beweging welke als dinstadige draken van het episcopaat betreffende de onafhankelijk alle christenkerk verbandt mensen op de eerste plaats van alle bekommernissen moet stellen.

De daad van de heer Patron verdient dan ook de scherpste afkeuring. Desniettemin daar er tussen de heer Patron en de C.V.P. geen enkel postmatieel verband bestaat, was ontstaan. Ware de heer Patron erin geslaagd een plaats te verwerven op de C.V.P. lijst, hij zou samen met ons deze kiesrijd hebben gevoerd en onze C.V.P.-partij hebben verdedigd.

Wij doen dan ook een warme oproep tot alle middenstanders opdat zij in trouw aan de christelijke overtuiging, hun vertrouwen zouden blijven schenken aan de C.V.P. De C.V.P. is trouwens de enige partij die de Middenstand heeft gekend en in de toekomst dienen zal.

C. V. P.-meetings DONDAG 23 JUNI

- Aalst, Oud-minister De Vleeschauer.
- Wetteren, Werkmanshuis, 20 u., Mevr. Cauwe, dhr. Dytendaele, Van Laeyn, Van Acker.
- Massamen, 20.30 u., dhr. Seps, D'Haver, Dierckx, Hendrickx.
- Westren, 20.30 u., dhr. Duermick, Hendrickx, Seps, D'Haver.
- Hoppen, parochiezaal, 19.30 u., dhr. Meyers en Martens.
- Leopoldsburg, zaal Concordia, 20 u., dhr. Clerckx, Bijnen, Demarheffe en Berand.
- Beveloo-Korspel, parochiezaal, 19 u., dhr. Clerckx, Bijnen, Demarheffe en Berand.
- Wuilveringen en Vinken, 19 u., bij Remi Bossant, dhr. Faure, Develer.
- Avergerem en Orenen, 19.30 u., Oude Gemeenteschool, dhr. Sopy, De groote, Vandenbussche, Develer, Lombartzijde, 19 u., dhr. Van Buggenhout, Porta.
- Nieuwvoor, 20.30 u., Davidsfondszaal, W. de Rooaen, dhr. Gheeraert, Van Buggenhout, Porta.
- Hoegaarden, 19 u., Ch. Verplancke, cafe, dhr. Goetgebeur en J. Felix.
- Vrasene, Kruwenstraat, 20 u., dhr. Van Gerven, Van Royen, Van Haver.

De vrouwen en de verkiezingsstrijd

Men heeft van de vrouwen gezegd, dat zij het gemeinzing element vormen in de verkiezingsstrijd. Wanneer politici dat verklaaren, ligt in hun verklaring besloten, dat ze uit dit nieuwe kiezerkorps niet goed wils raken. In hun verklaring zal niet een vrees voor de bini 3 miljoen stemmen, die een stempel zullen drukken op de te voeren politiek in de toekomst.

Er wordt verder opgemerkt, dat de vrouwen verstandig genoeg doen, dat ze precies niet bespeffen, dat 26 Juni voor de deur staat.

Men heeft van de vrouwen gezegd, dat zij het gemeinzing element vormen in de verkiezingsstrijd. Wanneer politici dat verklaaren, ligt in hun verklaring besloten, dat ze uit dit nieuwe kiezerkorps niet goed wils raken. In hun verklaring zal niet een vrees voor de bini 3 miljoen stemmen, die een stempel zullen drukken op de te voeren politiek in de toekomst.

ereed voor BENELUX-REIZEN

KE ZATERDAG 11 juni etc. eerste klas autobus Belgische Ardennen het Oudenburg en Nederland.

: 1.575 Fr.

en er goed dat

Ze LIAI Benternaek-Utrecht - Amsterdam-Brussel

orde van het Belgische Vlaanderen met de LIAI. Arrive Fayt

N HIERBIJ HUN BON

in en send hem naar

/a BENELUX-REIS

faceminairen 197 BRUSSEL

ON

du. Autodel vermindering over

land) fr. 1995 (8 dagen)

1995 (8 dagen)

Internationale Tyrolfr. 1995 (8 d.)

leen)

8 dagen)

wereld)

ECHO'S

DE VLAAMSE C.V.P.-CANDIDATEN VOOR DE PROVINCIE RAAD TE BRUSSEL.

Op verzoek van verschillende lezers geven wij hier de Vlaamse C.V.P.-candidaten voor de provincieraad te Brussel:

District Brussel: F. Van Bever, B. Jockheere, M. Deschuyffeleer, District Anderlecht: G. Mot, P. Desplegeleer, V. Van den Driessche, P. Floru.

District Etienne: Fr. Vandervieren, F. Charlier.

District Schaarbeek: H. Van Eycken, Mevr. Geueurickx.

District Molenbeek: A. Boon, J. Poelman.

District Sint Joost: A. Van Herck.

District Sint Gilles: V. Franken, E. De Reymaeker, H. Wauters, C. Mervilde, P. Winderickx, E. Van Cauwelaert, L. Van den Bogerd.

EEN FORMIDABELE « VERORDENING » VAN MONSIEUR LE DEPUTE HERMAN EN VAN MADAME LA BARONNE DELLA FAILLE DHUTSSE, SENATOR

Gelezen in « De Beliaard », katholiek weekblad voor het arrondissement Oudenaarde-Ronse, de volgende openbare, indrukwekkende en de schrikrijke mededeling:

« Aan al onze Kiezers en Kiezeressen, Beziel met de begeerte de eenheid en de eendracht in de schoot van de C.V.P. te vrijwaren en een kiescampagne te voorkomen die in een persoonlijke campagne zou overslaan, heeft het Nationaal Comité der partij besloten, dat de voorkeursstemmen door de kandidaten bekomen, voor Kamer en Senaat, zoner invloed zullen blijven op de uitloop ».

« We verzeeren plichtig dat we deze enormiteit niet uit onze dromen hebben gezien, maar dat het stuk zo verschenen is in gezegd weekblad in een plichtig kaderje op de frontpagina boven de handtekening van die twee Franssprekende parlementsliden, die na de moord op Leo Vindevogel het arrondissement Oudenaarde-Ronse vertegenwoordigen in Kamer en Senaat.

Het spreekwoord dat die heer en die dame al eeuwen als het Nationaal Comité de kieswet kunnen wijzigen en wij nodigen al de Vlaamsgezinden van dat onder het fransklonjone juk zuchtende arrondissement uit, hun stem te geven aan de h. Verordening — al was 't maar om te bewijzen dat al hebben de fransklonjone veel macht, zij er toch nog niet genoeg hebben om de kieswet in hun voordeel te veranderen.

DE DIRECTEUR-GENERAAL VAN HET RELIGIEUS GEVANGENISWEZEN IN NEDERLAND.

De directeur-generaal van het Belgische gevangeniswezen, chr. J. Daprel, vertoert deze week in Nederland voor een bezoek aan verschillende strafgevangenissen. Deze bezoekt hij in gezelschap van de directeur-generaal van het Nederlandse gevangeniswezen, chr. Lamme. Daprel door de minister van Justitie, chr. Wijers, in audientie worden ontvangen.

DHR JUIL DECLERCQ EN DE CONCENTRATIE.

Van die minister van Justitie, chr. Wijers, in audientie worden ontvangen.

« Het volk der verdeling van de import volgens Amerikaanse bron: 1) Voedselmiddelen en textielproducten: \$ 96 miljoen; 2) Outillage en industriële uitrustingen: \$ 23 1 2 miljoen; 3) Industrie-producten — ertsen, half- en eindproducten: \$ 95 miljoen; 4) Zeevrachten voor nagenoeg \$ 9 miljoen.

Voor onze industriële woderuistring bleef er dus tijdens 13 maanden, slechts iets meer dan 10 procent over.

Onder nr 3 hebben we voor \$ 39 miljoen Amerikaanse luxewagens gekocht: dit is voor 1 miljard 700 duizend frank. Verder voor 8 1 2 miljoen suiker en bijproducten, voor \$ 12 miljoen zuivelproducten, meest gecondenseerde melk, d.i. in onze maat 528 miljoen. En Amerikaanse tabak voor 10 600 000 dollar, het d. 450 miljoen fr. tabak.

Dus bijna allemaal luxe- en nutteloze producten: 1 miljard 700 duizend fr. en ander voor 1 miljard voor onze industriële uitrusting.

En nochtans zijn het de diensten van onze Buitenlandse Handel die zeggen aan de Ver. Staten wat we aan Marshall-goederen willen invoeren, maar met dien verstande dat de Ver. Staten ook zeggen wat ze onzent willen invoeren.

Wij vragen ons af of er tussen de vl van beide landen geen betere middelen bestaan dan 117 procent voor noodzakelijke producten en 88% voor niet essentiële of luxe goederen.

DE PERS IN DE VERENIGDE STATEN.

De dagelijkse oplage van de dagbladen in de Verenigde Staten bereikte in 1948 97 265 297 nummers. Er verschenen 46 308 081 nummers van Zondagsbladen. Dit betekent een stijging van 12 7% en 27% tegevoerd 1947. Het aantal dagbladen was 1781, d.i. 37 meer dan in 1944.

Ende 1948 waren er 398 morgenbladen met 'n oplage van 21 081 908 nummers en 1 453 avondbladen met een oplage van 51 203 392 nummers.

In 1948 waren er 530 Zondagsbladen.

In de loop van de twintig laatste jaren is de oplage van de morgenbladen verhoogd met 51%, van de avondbladen met 30% en van de Zondagsbladen met 79%.

« Dat alles en zoveel andere uitslagen danken we de C.V.P. »

Dat wij in de komende drie maanden zullen ze op 26 Juni de uitkomst naar de nationale partij, en zullen ze stemmen voor de Christelijke Volkspartij.

MINISTER TROCIET SABOTEUR!

De arbeidersbeweging hebben krachtens een onlangs aangenomen Resolutie het recht gekregen die de voordelen van de Maatschappelijke Zekerheid. Het besluit is van kracht sinds 1 Mei 1948. Kaarlijk heeft Minister Trociet het verspreiden van het besluit en het mogelijk uitgesteld om er een verkiezingsbesluit te kunnen van maken. Inderdaad, het besluit was reeds maanden lang klaar, maar het verspreiden was als de meeste seizoenarbeiders weer thuis waren van de betrouwbare. Nu is er een herrie van belang en de moeilijkheden stapten zich op. Geen enkele landbouwer, die seizoenarbeiders had aangevraagd, heeft immers de nodige inlichtingen kunnen vragen aan zijn werkmensen om de voordelen van de Maatschappelijke Zekerheid te kunnen geven. Naar Minister Trociet zoude sommijs denken van het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg rechtlijnen geven de M. Z. slechts toe te passen van het voerende secretaris. De rodburcht van minister Trociet 8300 teert also de wet op de uitbreiding van de M. Z. tot de landbouw. Minister Trociet, die seizoenarbeiders zullen u Zondag en straflijnen geven!

VISUM VOOR REIZEN NAAR DUITSLAND.

Voortaan mogen buitenlandse toeristen opnieuw in Duitsland reizen. Zoog. visum zullen de reizigers nochtans moeten in het bezit zijn van een visum afgevoerd door het Military Permit Office dat op het paspoort voor vanden naar het buitenland zal aangebracht worden.

Het visum wordt gemakkelijker toegestaan dan vroeger. Het Military Permit Office is geopen. En rationaal van onze regering. Demotiaan, 4 te Brussel, en is voor de ontvangst van de aanvragen geopend alle dagen van 8 u. 30 tot 11 u. 30.

OP 'T KASTEEL TE OERGNON DE PRINS-REGENT BEEF IN HET KASTEEL TE OERGNON GRAFT SLOVA, ITALIAANSE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, EN DE HEER BUSSET, MINISTER VAN STAAT EN VOORZITTER VAN DE B.S.P., ONTVANGEN.

Het Algemeen Christelijk Werkverbond heeft mede dat de 31ste Vlaamse sociale week te Leuven, op 29, 30 en 31 Augustus, zal plaats hebben.

« Anstaande vrijdag zal een zeer groot deel van de minister van Justitie, chr. Wijers, in audientie worden ontvangen. »

DHR JUIL DECLERCQ EN DE CONCENTRATIE.

Dhr. Juil Declercq, van Leuven, deelt ons mede dat hij tot zijn verbazing in « Oudenaarde », het weekblad van de Vlaamse Concentratie gelezen heeft het stuk van zijn van het voortdurende van bepaalde concentratie.

Hij verklaart dat hij geen uitspraak heeft met de groepen die « Sachis » een fluitend beoogt te geloven in staat om directie te zetten getroffen meetnemingen ».

HET FEEST VAN HEI H. HART IN DE NAT. BASTIEK.

Morgen, Vrijdag, wordt in de Nat. Bastiek te Kookberg, het feest van het H. Hart op bijzonder prachtige wijze gevierd. Te 11 uur zal Zgine Eucharistische Tijdschrift de heilige Leu de toewijding van het een herrie van belang en de moeilijkheden stapten zich op. Geen enkele landbouwer, die seizoenarbeiders had aangevraagd, heeft immers de nodige inlichtingen kunnen vragen aan zijn werkmensen om de voordelen van de Maatschappelijke Zekerheid te kunnen geven. Naar Minister Trociet zoude sommijs denken van het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg rechtlijnen geven de M. Z. slechts toe te passen van het voerende secretaris. De rodburcht van minister Trociet 8300 teert also de wet op de uitbreiding van de M. Z. tot de landbouw. Minister Trociet, die seizoenarbeiders zullen u Zondag en straflijnen geven!

NAAR DE KOLONIE.

De kongebout « Armand Guier » is Dinsdag te Antwerpen met bestemming naar Malakau afgevoerd met 52 passagiers en een lading van 4 100 ton.

RECHTS H. T. H. VOOR ONZE WEDERUSTRING.

Voor de 13 maanden van de eerste Maatschappelijke periode (1 April 1948 tot 30 Juni 1949) werden de voornaamste toekenningen in het Belgisch Marshall-aansluitend op \$ 270 miljoen; op 30 April 1948 hadden de toekenningen \$ 223 miljoen bereikt, dege zowat 95 miljard frank die wij aan toekenningen moeten in de vorm van krediet aan andere landen geven. Deze toekenningen opdat zij over Belgische banken zouden beschikken om te onzent te kopen.

Tuss n 1 April 1948 en 30 April 1949 heeft België dus voor \$ 223 miljoen in de Ver. Staten of in andere landen goederen gekocht. Daar wij steeds binnen in België aan woderuistring, aan nieuwe machines en rationaal van onze regering. Demotiaan, 4 te Brussel, en is voor de ontvangst van de aanvragen geopend alle dagen van 8 u. 30 tot 11 u. 30.

OP 'T KASTEEL TE OERGNON DE PRINS-REGENT BEEF IN HET KASTEEL TE OERGNON GRAFT SLOVA, ITALIAANSE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, EN DE HEER BUSSET, MINISTER VAN STAAT EN VOORZITTER VAN DE B.S.P., ONTVANGEN.

Het Algemeen Christelijk Werkverbond heeft mede dat de 31ste Vlaamse sociale week te Leuven, op 29, 30 en 31 Augustus, zal plaats hebben.

Het volk der verdeling van de import volgens Amerikaanse bron: 1) Voedselmiddelen en textielproducten: \$ 96 miljoen; 2) Outillage en industriële uitrustingen: \$ 23 1 2 miljoen; 3) Industrie-producten — ertsen, half- en eindproducten: \$ 95 miljoen; 4) Zeevrachten voor nagenoeg \$ 9 miljoen.

Voor onze industriële woderuistring bleef er dus tijdens 13 maanden, slechts iets meer dan 10 procent over.

Onder nr 3 hebben we voor \$ 39 miljoen Amerikaanse luxewagens gekocht: dit is voor 1 miljard 700 duizend frank. Verder voor 8 1 2 miljoen suiker en bijproducten, voor \$ 12 miljoen zuivelproducten, meest gecondenseerde melk, d.i. in onze maat 528 miljoen.

Dus bijna allemaal luxe- en nutteloze producten: 1 miljard 700 duizend fr. en ander voor 1 miljard voor onze industriële uitrusting.

En nochtans zijn het de diensten van onze Buitenlandse Handel die zeggen aan de Ver. Staten wat we aan Marshall-goederen willen invoeren, maar met dien verstande dat de Ver. Staten ook zeggen wat ze onzent willen invoeren.

Wij vragen ons af of er tussen de vl van beide landen geen betere middelen bestaan dan 117 procent voor noodzakelijke producten en 88% voor niet essentiële of luxe goederen.

Dagklapper

Liturgische kalender

Donderdag 23 Juni: Octaafdag van het H. Sacrament; gedenchtens en laatste evangelie van de Virgillie van de H. Johannes de Doper; prelatie van Kerssens, wt. — Basdom Mechelen; gedenchtens van de H. Maria van Oudens; gedenchtens en laatste evangelie van de H. Johannes de Doper.

Voor morgen, Vrijdag 24 Juni: H. Hart van Jezus; eigen prelatie: wt.

Folklore

De H. Maria van Ognies wordt aangeropen tegen halszekeren en korts — Op St. Jansavond verhuisden vroeger de knechten en de meiden.

Gedenkdagen

Op de 23ste Juni werden geboren: in 1864 de Italiaanse generaal G. B. Vico; in 1874 de Vlaamse taalkundige Mattnijs Sacchebeck; in 1888 de Vlaamse filosoof Jozef Cornelissen; in 1871 de Belgische opvoedkundige Decroly; in 1880 de Nederlandse letterkundige Aart van der Leeuw; in 1898 de Vlaamse aardrijkskundige Prof. L. Prijspoet.

Op de 23e Juni sterven: in 1898 de Vlaamse volman en letterkundige Albrecht Rodenbach; in 1888 de Nederlandse letterkundige Frans Coenen.

DE VROUW VAN DE INCIVIEK GAAT STEMMEN

Artikel 18

Waarde Mevrouw !

Zo schrijft P.-H. Spaak in zijn brief aan de stemgerechtigde vrouwen : Stemt maar gerust voor de socialisten, want in Engeland stemmen vele katholieken op de socialisten, en de Kerk verzet zich er geenszins tegen.

Hij vergeet te schrijven dat Labour, de socialistische partij in Engeland, nooit zo anticlericaal, nooit zo ongodsdienstig is geweest als de Belgische.

Eén dag na de brief van Spaak schrijft The Tablet, het gezaghebbende Katholieke Engels weekblad : « In België is de traditie van de socialistische partij veel minder verdraagzaam dan tot dusver de Labour-partij heeft getoond te zijn; want Labour heeft de aanspraken van het katholiek schoolwezen op een gedeelte van de staatsfondsen, waartoe ook de katholieke burgers hun aandeel bijdragen, steeds geëerbiedigd. Bij Labour is er eerbied voor het christendom, met inbegrip van het katholicisme, waardoor Labour zich zeer scherp van zijn partijgenoten op het continent onderscheidt. »

Letterlijk eindigt The Tablet met de raadgeving : « We zouden willen zeggen, dat de Belgische stemgerechtigden straks alvorens te gaan stemmen, goed zullen doen te overwegen dat er geen vergelijking in deze mogelijk is tussen de binnenlandse politiek in Engeland en die op het Continent ».

ten bevestigd worden? We zullen het met betrouwen afwach-

Kalme verkiezingen te Brussel

Vrouwen waren het eerst ter stembus

Zondagochtend te Brussel. Het is half acht. De straten lijken nog verlaten. We zien in de eerste straat op de hoofdstraat rond te rijden op een motor met een algemeen verkeer. De rijen door de nog lege straten. Tijdens de nacht heb we met kraak te horen gewerkt. In alle straten, zelfs in de kleinste steegjes, zijn de militanten en de propagandisten op stap gegaan en overal is het een disharmonische willekeurige geluid. Alle partijen zijn aan 't borstelen geweest: de eenen hebben het cijfer van de anderen overhaald en deden en zijn op hun heest verheugd door deden. En in de avond, na de grote en kleine van alle klieken, de hangen op de radio, op de telefoon en de huissprek, zelfs aan de draden van de tramlijnen. Soms vindt ze de kerkelijke kersteners op een briefje dat de goede heeft van de kersteners blaasde, en ergens op een raam of een bijgeplakt hangt.

DE KONT LANGE
Langzamerhand komt er leven in de grote stad. Het is tien voor acht. Het van menen weten dat de stap naar de stembus. Vooral vrouwen gaan zo vroeg ter stembus; net of ze willen bewijzen dat ze aan hun eindelijk verworven kiesrecht zeer gelukkig zijn. Aan de stembus zelf is het nog heel kalm. Hier en daar staat een oud vrouwtje met een groot bord dat de deugden roemt van de een of andere partij. De mensen staan geduldig in het rijtje voor de nog gesloten stembus. Ze praten niet veel, en dan nog heel weinig over

... het is hier, hier, hier... oude tijd, mijnheer. Toen werd er gevochten en gestreden... mijnheer, kunt ge mij niet zeggen hoe dat ik voor de C.V.P. moet stemmen? ... Kom buiten, zegt een andere kerker, we zullen het u daar uitleggen.

DE KONT VOORTREK
In de straten ligt er nu een overdaad van propagandabrieven en anschafelingen. Ze liggen niet alleen op de stoelen en op de trottoirs. De propagandisten van de C.V.P. hebben bijzonder goed gewerkt, want overal vindt men de groete blaadjes in grote menigten. Het is dat soms een voorlezer? Nu ook beginnen de eerste propagandist door de straten te lopen. Ze maken echter geen lawaai en rijden schietend door de straten in de lucht circuleren en verstuigen met reclamebandoenen voor enkele partijen. De mensen lopen doodgewoon door.

ONTMOETING
Om half tien ontmoeten we dir. De Winter in een kishureau te Brussel. De mensen kijken even op wanneer hij langs komt, maar niemand zegt een woord. Dir. De Winter gaat naar zijn kishout, vervullen en wanneer we hem daarna ontmoeten.
— Vanavond noemen we u mijnheer de senator, dan antwoordt hij.
— Dat weet ik nog niet. Ik ben pessimistisch in al die zaken. Het is maar de vraag of ik naar buiten kom. En dir. De Winter gaat een ochtendwandelingsetje maken.

EEN CANDIDAAT MOET GELOVEN IN DE OVERWINNING
Een half uur later ontmoeten we in de Waterloogatstraat dir. Van Dieren.
— Hebt ge mijn sandwichen mee? Dat is nog propagandablaad. En de vooruitzichten, mees-
— Goed, hé. Als de candidaat zelf nog doet zijn inkomsten, wat zouden de kiezers dan doen?
— Nu? Nu ga ik naar buiten dineren en ergens wandelen met mijn vrouw. Vanavond zal ik naar de radio luisteren.
En dir. Van Dieren gaat postvaten te midden van een lange rij van stemmers. Hij is heel glimlachend als het ware onder hen hebben opgenomen.
— Het is heel leuk, en ook dir. Sunpe, de gewezen minister van Binnenlandse Zaken, is ook hier komen. Het is echter niet gekomen al de tegensprekelijke meening: de kiezers moeten de door ons gemiddeld worden.

IN DE VOLKSWIKEN
Daarna zijn we naar de stembus. Het centrum der stad is nu heel druk. Het is een heel drukke tijd. Het is een heel drukke tijd. Het is een heel drukke tijd.

... en toe nog een kieseer de verwoerd... mijnheer, kunt ge mij niet zeggen hoe dat ik voor de C.V.P. moet stemmen? ... Kom buiten, zegt een andere kerker, we zullen het u daar uitleggen.

DE WINTER heeft voluit gestemd. Zoals men zien kan van de gemeenteraad-secretaris van Landbouw zijn kleefplaat ernstig op. Hij denkt waarschijnlijk reeds aan de afloop.

KONINGIN ELISABETH TER STEMBUS
Om halftwaalf komt de Koningin Elisabeth stemmen in het bureau van de Rollebekestraat.
— Hare Majesteit draagt een grijs sjaal, een grijs mantel en een grijs hoed. Ze heeft een witte roos op haar mantel. Lachend gaat zij het lokaal binnen en spreekt hier en daar met een paar vrouwen. Ze wordt warm toegelicht door de menigte. Gedankend door een reus van een politieflooiër gaat ze naar de stembus. Ze is daar om halftwaalf. Ze is daar om halftwaalf. Ze is daar om halftwaalf.

LIBERAAL MISBRUIK te Scharbeek
Aan het gebouw van de gemeenteraad, Galilaeistraat, 21, waren de vensters en muren volgeplakt met propagandabrieven voor de liberalen. Zeis het portier van de liberale burgemeester Blum hing er bij.
Het is niet de eerste maal dat de liberalen dit gebouw voor hun propagandablaad gebruiken. Ze goet het bij elke verkiezing.

BLIJETTENVERWARING
We rijden verder. In een ander stemlokaal, ook in een volkswijk, staat een vrouw met een groot bord waarop de kandidaten voor de provincie vermeld staan. Dat is een vrouw met een groot bord waarop de kandidaten voor de provincie vermeld staan. Dat is een vrouw met een groot bord waarop de kandidaten voor de provincie vermeld staan.

... Het is heel leuk, en ook dir. Sunpe, de gewezen minister van Binnenlandse Zaken, is ook hier komen. Het is echter niet gekomen al de tegensprekelijke meening: de kiezers moeten de door ons gemiddeld worden.

Weerbericht

Algemene luchtgesteldheid:
Een zone van hoog luchtdruk met licht barometrisch reflux deekst. Z. Westen van Europa.

Ephemeriden:
Zon op 4:31 u. Ouder 21 u. Maan op 5:38 u. Ouder 23:38 u.

Temperaturen:
Nijmegen 21; Brussel 15; Bera 12; De Bilt 12; Helsinki 16; Espenagang 11; Londen 13; Parijs 18; Rome 16; St-Hubert 10; Stockholm 14.

Waarnemingen te Ukkel:
Maximumtemperatuur 24.
Minimumtemperatuur te zijn. Zondagochtend 22. Z. West. 4.

Verwachting
Lichte wind uit veranderlijke richting. Over het algemeen mooi. Maakt verscheidene bewolking. Meest

Ook eerste-minister Spaak heeft zijn stem uitgebracht. Hij schijnt zich af te vragen: 'Wat gaat er met ons allemaal te voorschijn komen?'
Vijf vóór negen nog niet klaar was en de honderden wachtende mensen onderdrukt begonnen te worden. Het was van die lieden wieden huissprek koren en weigerden te stemmen omdat men het 'volg' 'voor de maal held'. De reden was dat de stembus niet was opengesteld; men weet dat al de stemmbiljetten in verspreide pakken op het stembus afdelen. Men in heel wat stembusser schreef heel met de stemmen. De stemmen als doorgewoone zakenpakketten als doorgewoone zakenpakketten, samen gebonden met een vulgair papieren touwtje. Daardoor

Het Belgische Lezerskorps is Zondag ter stembus gegaan

Hare Majesteit Koningin Elisabeth in het stemlokaal.

Het bijlet met de lijst van de Senaat wilde het vrouwe wegsmijten, omdat het heel zwaar van de communisten was. Dat het een rode kleur had.
Intussen is eerste-minister Spaak ook ter stembus gegaan. Hij is daar om halftwaalf. Hij is daar om halftwaalf. Hij is daar om halftwaalf.

ALS HET MIDDAG WORDT
Omstreeks de middag is de drukte in het stemlokaal. Het is heel druk. Het is heel druk. Het is heel druk.

IN ALLE KALMTE
Na de middag wordt alles weer stil. De grote massa is nu naar huis. De propagandisten van de C.V.P. hebben bijzonder goed gewerkt, want overal vindt men de groete blaadjes in grote menigten. Het is dat soms een voorlezer? Nu ook beginnen de eerste propagandist door de straten te lopen. Ze maken echter geen lawaai en rijden schietend door de straten in de lucht circuleren en verstuigen met reclamebandoenen voor enkele partijen. De mensen lopen doodgewoon door.

Sterke nederlaag der communisten
Lichte achteruitgang der socialisten
Vooruitgang der liberalen
De C.V.P. boekt winst
Kleine lijsten behalen geen succes

Duizenden Sinjoren brachten te Antwerpen een daverende hulde aan Koning Leopold
Wij zeggen wel 'na de stoet', want terwijl de optocht naar het Zondagshuis was gesproken. De groep van de C.V.P. boekt winst. De groep van de C.V.P. boekt winst. De groep van de C.V.P. boekt winst.

oude tijd, mijneer Toen werd er...
 groenrood en georpaak en ook
 veel gedroegen. Toen waren het
 ekele vestigingen. Nu schijnen de
 hopen daar reeds en zijn gedru-
 ven. Iedereen heeft zijn gedru-
 velle de menschen op de trot-
 toir. De menschen die niet
 even welke partij hadden maar
 weinig succes. We zullen in de
 volge naar nieuw en voor
 vieren om de menschen te boeien
 We zullen propaganda moeten
 voeren op zijn. Anderzwaas, want
 de menschen voor de verkiezingen
 was waren mislukt.
 Na toen wij kom: de grote hoop
 der stemgerechtigden. De bureau
 worden letterlijk overrompeld en
 oecraal staan lakke rijen van bu-
 rets, die praten over de rinde van
 Frankrijk over de laatste meder-
 laag van Tarzan Delannoy, over
 de duurie en ook een beetje over
 de verkiezingen. De meeste zorg
 van de menschen schijnt te gaan
 naar de grote sommen die de ver-
 kiezingstrijd aan de partijen gekost
 heeft en de besluiten aangaande het
 maas. « Wij zijn het loch die
 moeten betalen ».

IS DAT EEN VOORTEKEN ?
 In de straten ligt er nu een
 overdaad van propagandabriefjes
 en aanspreeklijstjes. Ze liggen met
 hopen in de roeten en op de trot-
 toir. De propagandist van de
 C.V.P. hebben het bijzonder goed ge-
 werkt, want oecraal vind men al
 groene blaadjes in grote men-
 dende. Is dat somer een voort-
 teken?
 Nu ook beginnen de eerste
 propagandawegs door de stad te rih-
 den. Ze maken echter geen lawaai
 en rijden zachtjes door de stra-
 ten. In de lucht circuleren enkele
 vliegtuigen met reclameborden
 voor enkele partijen. Maar de
 menschen lopen doodziek door.

ONTMOETING MET DIR DE WINTER
 Om halftien ontmoeten we dhr.
 De Winter in een kinebureau te
 Jette. De menschen lijzen even op
 wanneer hij langs komt, maar nie-
 mand zegt een woord. Dhr. De Win-
 ter gaat balm zijn kleppicht ver-
 vullen en wanneer w hem daarna
 zeggen :
 — Vanavond neem we u mijn-
 heer de senator, dan antwoordt hij :
 — Dat weet ik nog niet. Ik ben
 besimistisch in al die zaken. Het
 kieserskorps is een grillic tie. We
 zullen zien vanavond.

EEN CANDIDAAT MOET GELOVEN IN DE OVERWINNING
 Een half uur later ontmoeten we
 in de Waterleidingstraat dhr. Van
 Dieren.
 Hebt ge mijn sandwichmen
 gesen ? vraagt hij. Dat is nogal
 propaganda, hé man.
 — En de vooruitzichten, mees-
 ter ?
 — Goed, hé. Als de candidaat
 zelf nog niet in zijn overwinning
 moest geloven, wat zouden de kie-
 sers dan doen ?
 — Nu ? Nu ge ik naar buiten
 dineren en ergens wandelen met
 mijn vrouw. Vanavond ga ik naar
 de boscoop en vanmocht zal ik
 naar de rido luisteren.
 — En dhr. Van Dieren gaat post-
 vaten te midden van een lange
 rij wachtende kiesers, die hem
 glimlachend als het ware onder
 te hen hebben opgenomen.

IN DE VOLKSWIJKEN
 Daarna zijn we naar de stem-
 bureau van het centrum der stad
 op van de volkswijken gereden. In
 de Rollebeekstraat is er heel wat

mijneer, kunt ge mij niet
 zeggen hoe dat ik voor de C.V.P.
 moet stemmen ?
 — De vraag dat hier niet
 vraag, zeg de voorzitter.
 — Kom zullen, zegt een andere
 kiezer, we zullen het u daar uit-
 leggen.

Dhr. De Winter heeft solist gestemd. Zoals men hier kan zien dat de groene secretaris-generaal van Landbouw zijn kleppicht ernstig op zijn dekt waarschijnlijk reeds aan de afloop.

— « Ben hier en ik blijf hier »
 hadden de vrouwen de meeder-
 zegg. Zij hebben ook het adres
 geduid aan de dag geleed : wan-
 ne hebben moeders gezin die lan-
 ge tijd in het rijke stonden met
 een kind op de arm, of een beuge
 aan de rokken.

KONINGIN ELISABETH TER STEMBUS
 Om halftwaalf komt Koningin
 Elisabeth stromen in het bureau
 van de Rollebeekstraat.
 Hare Majesteit draagt een grise
 kleed, een grise mantel en een
 grize hoed. Ze heeft een witte rips
 op haar mantel. Lachend gaat ze
 naar het bureau buiten.
 Een enkele die men het bureau buiten
 brengt. Ze wordt warm toegespreid
 door de menige. Geflankeerd door
 een rouw van een politiefrieder
 gaat ze het stembureau binnen. Al
 de leden van het bureau veien op
 de voorzitter, geeft ontroerd
 aan de vorsen de drie briefjes.
 Hare Majesteit glimlacht en ver-
 wijnt dan in het stemboek. Enke-
 le journalisten staan juist achter
 haar en kunnen heel goed zien
 welke bijlet ze openvouwt. Hare Ma-
 jesteit wordt het seker gewaar; ze
 draak zich om, lacht even en duikt
 zeh dan diep over haar bijletten.
 zodat we niets meer kunnen zien.

BILJETTENVERVARING
 We rijden verder. In een ander
 stemlokaal, ook in een volkwijk,
 staat een vrouwe met het bijlet
 waarop de candidaten voor de pro-
 vincie vermeld staan. Dat is een
 groen bijlet. Het vrouwe komt bij
 me en zegt :
 — Dat is zeker voor de C.V.P. hé,
 meeser, want al de propagandapap-
 pieren van de C.V.P. zijn in het
 groen.

Ik heb alle moeite van de wereld
 gedaan om hier aan het verstand
 te brengen dat het niet so was.

en toe nog een kiezer of verrom-
 dend staat dat er so weinig belang-
 stelling is.
 Iets voor twee uur liggen de
 straten bijna doods in een over-
 dard van zonlicht. Het is nu weer
 zoals op een gewone Zondag.
 De stad is in alle kamine het
 stembus gepaan en in het algemeen

De vrouw met het groen bijlet. Ze heeft alle moeite van de wereld gedaan om hier aan het verstand te brengen dat het niet so was.

De voorzitter lang geleiden
 dat aan de Sinjoren een dergelijk
 grandioos vuurwerk werd geboom-
 den dat in de Scheeldestad een
 sprokelt was gevormd die door
 zijn massale doelstelling en zijn
 waardige afloop zo'n geestdrift
 heeft gewekt.

Een ondernemend joegmens
 Zondagochtend had een onge-
 veer 12-jarige knaap postgevat
 voor een stembureau te Schaar-
 beek. Hij droeg een groot bord
 met het volgende opschrift :
 « De honden mogen niet stem-
 men. Zij worden niet binnenge-
 laten. Groothoofd hondsbewa-
 ker 2 If voor tien minuten ».
 In korte tijd had de onderne-
 mende jongen aan elke
 arm verschoven lussen met
 honden van allerlei ras.

Liberaal misbruik te Schaerbeek
 Aan het gebouw van de gemeen-
 teschool, Galliastraat, 131, waren
 de verzers en muren volgeplakt
 met propagandabrieven voor de
 liberalen. Zelfs het portier van de
 liberale burgemeester Blum hing
 er bij.

Wij vragen ons echter af waar-
 om er geen enkel van de C.V.P.-
 leiders die samen met de liberalen
 het college vormen, in het mo-
 mentuur niet te lussengekomen om
 die plakkaten te doen verwijde-
 ren en wij vragen ons ook af of
 de schoonmaak niet zal gedaan
 worden door gemeenteraadsleden.
 Het is niet te denken dat de
 liberalen zal moeten betalen
 terwijl dhr. Blum het uit eigen zak
 betaalt, wat nog te betwijfelen
 valt.

longe kere en frage meijke mid-
 destanders, arbeiders en villa-
 vrouwen met bloemen in de armen
 allen opkijkend naar de huizen-
 ge beelien van de Koning die on-
 der een daverend Leopoldgeroep
 boven de massa werd ontrold.
 De Kon. Harmonie Peter Benoit
 had op de tribune plaats genomen.
 Ingevoerd door zoveel andere mu-
 ziekverenigingen, terwijl het Al-
 leluia speelden alomtdoor moet en
 meer bevoeld werd en de C.V.P.
 mandatarissen alle mensche hadden
 om tussen die opengepakte menig-
 te hun plaatsen te bereiken.
 Te 10 uur werd door die geest-
 driftige massa De Vlaamse Leu-
 gezongen, waarna een grandioos
 vuurwerk in een goeden en zive-
 ren teges boven het Arsenal uit-
 censeptis en de beelien van de
 Koning verlichtte. Krakende sal-
 vaten schoten door de lucht, fleur-
 fontainen ontsprongen boven de
 menighe, rijkers vuur spraken fier-
 erisch uiteten in de hoge avond-
 lucht, terwijl beneden Bergala-
 sionde brandende vlam-
 bossen hun hude aan de Koning
 brachten en de geschreeuw « De
 Koning terug » a C.V.P.-meeder-
 hold » en dergelijke, vol tover bo-
 ten de massa vlamden.

Het is voorzeker lang geleiden
 dat aan de Sinjoren een dergelijk
 grandioos vuurwerk werd geboom-
 den dat in de Scheeldestad een
 sprokelt was gevormd die door
 zijn massale doelstelling en zijn
 waardige afloop zo'n geestdrift
 heeft gewekt.
 Met de « Vrije Antwerpenaren »
 voorop en in dicke rijen slap-
 toen van de kinderen van Frank-
 rijkle naar het Koningshuis, de
 naam Leopold in de mond en vele
 declamies met rijkers bloemen
 in de armen, het ging alles so
 eenvoudig en waardig, het ging
 alles zo geestdriftig en groots. De
 gemotoriseerde politie had echter
 werk te over om de opengepakte
 menighe op de trottoirs te houden.
 Hier en daar bloek een kort ge-
 roep van een groepje tegenman-
 testanten, maar van een werkei-
 ke tegenmanifestatie is er noch
 sprake geweest. Als een niet te
 weerhouden vloed stormde de op-
 tocht naar het Koningshuis, waar
 de mandatarissen van het arron-
 dissement zich hadden opgesteld
 en de toer aan Koning Leopold
 beleiden werd.

Immediat werd er voor de so-
 cialisten te eider er een bijeen-
 komst op de Grote Markt belogd.
 De roolde verspreiden zich in
 de zijstraten rondom de kathedraal
 om na de stoet tot de een
 of andere bewijzing over te gaan.

ZONDRAGMORGEN IN DE SCHELESTAD
 Het is nog vroeg in de morgen.
 nauwelijks acht uur, maar men be-
 merkt loch, dat het een Zondag
 als een andere is. Er is niet alleen
 de parocnekerk, waarna de straten
 weer verlaten zijgen, er is meer.
 Men ziet steeds iemand in de
 straat, een man of een vrouwe al
 breedte tegelijk, en het is vreemd,
 dat ieder als onbewust de stap ver-
 steek alsof het dringend was. Voor-
 veen is het wellicht dringend, voor
 velen mag het immers geen reden
 worden om de vrije dag en de uit-
 stap naar rustiger oorden te ver-
 sopen. De verkiezingen, ja-ja! maar
 het is slechts eenmaal Zondag in
 de week en de zomer is wespelting
 en kort.

AAN EN IN DE STEMUREAUS
 De sandwichmen zijn echter nog
 vroeger op post. Maar die stand-
 bewaer van de stemlokaal, dhr.
 Koning terug » a C.V.P.-meeder-
 hold » en dergelijke, vol tover bo-
 ten de massa vlamden.
 Het is voorzeker lang geleiden
 dat aan de Sinjoren een dergelijk
 grandioos vuurwerk werd geboom-
 den dat in de Scheeldestad een
 sprokelt was gevormd die door
 zijn massale doelstelling en zijn
 waardige afloop zo'n geestdrift
 heeft gewekt.
 Met de « Vrije Antwerpenaren »
 voorop en in dicke rijen slap-
 toen van de kinderen van Frank-
 rijkle naar het Koningshuis, de
 naam Leopold in de mond en vele
 declamies met rijkers bloemen
 in de armen, het ging alles so
 eenvoudig en waardig, het ging
 alles zo geestdriftig en groots. De
 gemotoriseerde politie had echter
 werk te over om de opengepakte
 menighe op de trottoirs te houden.
 Hier en daar bloek een kort ge-
 roep van een groepje tegenman-
 testanten, maar van een werkei-
 ke tegenmanifestatie is er noch
 sprake geweest. Als een niet te
 weerhouden vloed stormde de op-
 tocht naar het Koningshuis, waar
 de mandatarissen van het arron-
 dissement zich hadden opgesteld
 en de toer aan Koning Leopold
 beleiden werd.
 Immediat werd er voor de so-
 cialisten te eider er een bijeen-
 komst op de Grote Markt belogd.
 De roolde verspreiden zich in
 de zijstraten rondom de kathedraal
 om na de stoet tot de een
 of andere bewijzing over te gaan.

Onze speciale uitgave
 Een speciale uitgave van « De Standaard » met de
 volledige uitslagen van de verkiezingen, die te 5 u. 30
 van de pers komt, zal Maandag in de vroege voormiddag
 te verkrijgen zijn bij onze gewone verkopers in de
 volgende steden :
 Brussel, Vilvoorde, Mechelen, Antwerpen, Lier,
 Herentals, Turnhout, Leuven, Tienen, St-Truiden,
 Aarschot, Diest, Hasselt, Aalst, Zottegem, Oudenaarde,
 Kortrijk, Ieper, Poperinge, Roeselare, Waregem, Gent,
 Veurne, Diksmuide, Torhout, Brugge, Oostende.
 Men vrage dus Maandag voormiddag onze
 speciale uitgave.

Minister van gezin poedert zijn neus...

Spreken over alles en nog wat met mevrouw De Riemaecker

(Van onze verslaggever)

Wij zonden ons af in een zij-salon en gaan aan een ronde tafel tegenover elkaar zitten. En dan poedert de minister zijn neus. Voor het eerst in de geschiedenis van België poedert een minister (in het openbaar) zijn neus. Maar van De Riemaecker, minister van het gezin en van de huisvesting, is het een absoluut vanzelsprekend gebaar. De eerste vrouwelijke Belgische minister gedraagt zich zo aantekelijk gewoon, dat de verslaggever telkens opnieuw vergeet onder de indruk te komen van het staatsbelangrijke personage dat achter deze charmante, zelfverzekerde dame schuil gaat. En toch, zoals mevrouw De Riemaecker, zo is er maar één. In België.

Uw verslaggever heeft dan ook vier volslagen uren in de hall van het ministerie lopen ijsberen vooraleer hij met minister De Riemaecker een exclusief gesprek kon voeren. Maar zij was haar belofte, afgedwongen terwijl de kersverse regering zich naar een eerste kabinetszitting begaf, niet vergeten.

Toen de heer Harmel en zijn ploeg van 26 vermoeide mensen woensdagavond om zeven uur weer te voorschijn kwamen, duwde mevrouw De Riemaecker ons zacht-handig het saionnetje in om rustig te konverseren. Na de zorgvuldige make-up zegt de dame o zo moe te zijn. Woensdag om 11 u. 's avonds, toen de regering over de radio bekend werd gemaakt, moest de familie (vader twee zonen en moeder) het hoofd bieden aan een losbrekende storm gelukwensen. Tot één uur 's morgens rinkelde de telefoon en kwamen kennissen en familieleden aanbellen om de eerste vrouwelijke minister hun vreugde te betuigen. Donderdag was dan ook een zeer uitputtende dag en niettemin wimpelt de elegante excellentie de excuses voor onze journalistieke opdringerigheid met een bekoorlijke glimlach af.

— Mevrouw, waarschuwen wij haar, dit is niet zo zeer een politiek interview als een normaal

van de hak op de tak, met ernst-
ge, maar ook minder serieuze vragen.
— Ik ben benieuwd, zegt de minister.
Verlekkerd op kip
— Hoe reageerden uw zonen toen zij het - nieuws vernamen?
— Mijn zonen zijn 18 en 16 jaar. Zij reageerden, zoals ik het graag heb, namelijk helemaal niet uitbundig. Mijn kinderen vinden het absoluut normaal en logisch dat een vrouw een ministerportefeuille krijgt. Zij vinden het voor mij persoonlijk natuurlijk reuze, maar voor hen blijf ik een moeder die van politiek haar beroep heeft gemaakt. Maar zij voelen helemaal geen neiging om een hoge borst op te zetten of bij hun vrienden daarover op te hakken.
— Hebt u nu nog tijd om te koken?
— Ik heb nooit veel tijd gevonden om te koken, maar ik doe het regelmatig, een vrouw hoort ook thuis in haar keuken...
— Wat kookt u het liefst?
— De minister glimlacht om de vraag: Zoals alle Brusselaars ben ik verslingerd op kip*.
— Interesseert u zich voor sport, excellentie?
— Vooral voor voetbal. Mijn

jongens dwepen daarmee en mijn man snoept ook graag van 'n goede match en ik laat mij dan ook wel eens verleiden om « onze » club Sporting Anderlecht iudkeis te gaan aanmoedigen.
— En de Ronde van Frankrijk?
Mevrouw de minister zet een pruillip: « Mijn 2 favorieten, Rik Van Looy en de Fransman, hoeheet hij ook weer... Poulidor, juist, die hebben mij in de steek gelaten »
(Lees verder p. 9.)

Donderdag komen al de leden van de Nationale centrum-partij samen om zich akkoord te verklaren over het aanduiden van een president van de parlementsvergadering. P. Pandreco heeft gezegd dat hij niet zal duldten dat Novas en zijn kliekverraders op die partijvergadering aanwezig zouden zijn. Anderdeels heeft Novas geantwoord dat er geen enkele reden is waarom hij niet naar die vergadering zou komen en hij heeft aangekondigd dat hij samen met zijn vrienden present zal zijn.
Dus verwacht men voor donderdag een flinke orale vechtpartij en zelfs een scheidpartij tussen al de grote bonzen van de nationale centrum-partij. Maar met al dat is het pas vrijdag dat het parlement feitelijk zal vergaderen om aan te duiden wie de president zal zijn. Dan is het zaterdag en op de zaterdag wordt hier ook niet gewerkt. En dan gaat met het weekend eenieder naar zee en het zal pas maandag of zelfs dinsdag zijn eer men

MINISTER DE RIEMAECKER :
...leve voetbalclub Anderlecht...

Mevr. De Riemaecker

Mevr. De Riemaecker-Legot, minister van het gezin en de huisvesting, alsmede de eerste vrouwelijke minister van België, is sedert 17 februari 1946 CVP-volksvertegenwoordiger voor Brussel. Zij werd op 9 maart 1913 te Oudenaarde geboren en is ere-advokaat. Mevrouw De Riemaecker, die sekretaris van de kamer is, heeft altijd vooral belang gesteld in de problemen betreffende de justitie, de gezinszorg en de sociale aangelegenheden.

Nu vooruit met ministerie van gezin!

door Prof. Dr. Frans VAN MECHELEN,
Voorzitter van de Bond G.J.G.

ZO werd dan officieel wat wij in ons diepste hart reeds weken als zekerheid aannamen: dat de nieuwe regering zou scheep gaan met een autonoom departement voor gezinszaken. Dat de eerste titularis van dit nieuwe departement een moeder is, ligt geheel in de lijn van het streven dat de Bond tot het zijne heeft gemaakt. Ik ben gelukkig dat ik op 30 mei, de zondag van de Landdag te Mechelen, ten aanhore van tienduizenden mocht verklaren dat het onze wens was dat een moeder de eerste minister van het gezin zou worden!

Nu is het zover. Wij kunnen enkel onze dank uitspreken aan de formatie, omdat hij zo welwillend heeft rekening gehouden met de wens van honderdduizenden vaders en moeders in alle gewesten van dit land en met de scherp geformuleerde inzichten van en groot aantal sociale en gezinsorganisaties. Een departement voor het gezin was inderdaad een noodzaak geworden in deze sterk evoluerende technische tijd, om de waarde van de menselijke persoon in zijn intiemste levensgemeenschap, de kern van de samenleving, ten volle te vrijwaren.

Dat deze regering start met een departement voor het gezin zal voor altijd als een gouden bladzijde in de geschiedenis van uit land ingeschreven worden. Inderdaad, het is een uitdrukking van het hoge humanisme dat de huidige regeringsploeg beheerst. Wij zijn ervan overtuigd, dat deze

stap in de toekomst als zeer belangrijk zal worden aangezien voor de volle waardering van de menselijke kracht in dit land. Wij zijn ervan overtuigd dat van dit eerste departement voor het gezin een geweldige kracht en dynamiek zal uitgaan om de toekomst van land en volk veilig te stellen.

Wij verwelkomen van harte de minister van het gezin, mevrouw De Riemacker. Wij weten dat zij sedert jaren gewonnen is voor de idee van een apart departement voor het gezin, en dat zij een van de hardnekkigste verdedigers van dit eigen ministerie is geweest. Wij weten hoe zij zich jaren reeds heeft ingespannen voor belangrijke gezinszaken en wij denken in het bijzonder terug aan de belangrijke rol welke zij heeft gespeeld in het tot stand komen van de nieuwe wet op de kindbescherming. Wij sturen haar, als eerste vrouw in een ministerzetel en als eerste minister van het gezin, onze oprechte wensen toe voor haar ambtsperiode.

Breed programma

DE eerste periode van het nieuw departement van het gezin zal ongetwijfeld doorslaggevend zijn voor de verdere oriëntatie ervan. Het nieuwe departement zal moeten bewijzen dat het ten volle « zijn man » zal kunnen staan te midden van het geheel der verspreide taken, welke aan diverse ministers werden toevertrouwd. Ongetwijfeld zal dit in de eerste periode niet

zo gemakkelijk zijn, omdat er nog een nieuwe weg moet worden gevonden. Zeker is het dat er een nieuwe samenbundeling van verschillende diensten uit een aantal departementen zal moeten geschieden om het nieuwe eigen departement van het gezin een volle werkelijke inhoud en bestemming te geven.

Drie elementen lijken hierbij van bijzonder belang te zijn. Op de eerste plaats vernoemen wij de uitbouw van een eigen sterke administratie. Wij hebben steeds onderstreept dat het grote belang van een eigen departement voor gezinszaken erin bestond dat hiermee dan ook een eigen kader van ambtenaren zou worden opge-

VRIJE TRIBUNE

bouwd, dat op zichzelf een sociologische kracht uitmaakt om de objectieven van het departement door te voeren. Deze taak, welke een onmiddellijke taak is, kan niet worden onderschat. De uitbouw van een ambtenarenkader zal de nodige impulsen en de nodige stabiliteit moeten geven aan het departement van het gezin. Hierbij moeten hoge kwalificatie, kennis en zakelijkheid gepaard gaan met het nodige idealisme om de hoge belangen van het gezin in het raam van het volk te kunnen verzekeren.

Op de tweede plaats is het program zeer belangrijk. Er moet zeer spoedig een pro-

grammatie worden ontwikkeld, wat de gezinsaanlegingen betreft. Het grote verrijkt dat wij tot de vorige kombinaties, waarin het gezin betrokken was, steeds hebben gericht was het sterk pragmatische, gempvizeerde van een groot aantal der gezinspolitieke maatregelen. Meer dan welk ander beleid ook, moet het gezinsbeleid programmatisch worden ontwikkeld. Daar moeten grote lijnen in liggen welke men in een bepaald tijdsbestel wil verwezenlijken.

Op de derde plaats lijkt het van het allerhoogste belang dat er een zeer innig contact tot stand zou kunnen komen en een goede geest van samenwerking tussen het departement van het gezin eensdeels en de diverse gezinsorganisaties anderdeels. Al de organisaties die betrokken zijn bij de ontwikkeling en het leven van het gezin, al diegenen die zich geroepen voelen om hier een rol te vervullen, moeten gelegenheid krijgen om zo sterk mogelijk met het departement van het gezin samen te werken.

De Bond van Grote en van Jonge Gezinnen staat van zijn kant bereid om tot de grootst mogelijke vorm van samenwerking over te gaan. Wij willen mede bewijzen leveren dat een departement van het gezin een sukses moet worden. Deze grote bereidheid voor samenwerking is niet alleen ingegeven door de grote blijdschap om de verwezenlijking van een sinds jaren gesteld doel, maar eveneens door het bewustzijn dat wij als grote beweging dienend staan ten aanzien van het volk in de mate dat wij ons inspannen om het gezinsbeleid naar steeds verdere hoogten en steeds grotere dienstbaarheid voor het volk te leiden.

Artikel 22

Stakende vrouwen leggen FN stil

Drieduizend arbeidsters van de FN in Herstal zijn sinds woensdagochtend een proteststaking begonnen omdat de regel « gelijk werk, gelijk loon » er nog niet wordt toegepast.

De staking van de arbeidsters heeft de gehele fabriek verlamd, omdat de arbeiders zelf geen onderdelen meer krijgen van de afdeling waar de vrouwen werken.

De syndikale delegatie, die woensdagavond de eisen van het vrouwelijk personeel bij de bedrijfsdirectie aanhangig maakte, kon in 'n staakstersvergadering donderdagochtend geen gunstig antwoord meedelen. Voor maandagochtend is een nieuwe personeelsvergadering voorzien.

Artikel 23

FN-staking duurt nu al twee weken

Nog steeds zetten 2.500 vrouwen van de FN in Herstal hun staking voor gelijk loon voort.

De minimumeisen van de stakers zijn een loonsverhoging van 3,9 fr. per uur, behalve voor de vrouwen die de machines bedienen, voor wie de verhoging 4,29 fr. zou moeten bedragen.

De FN-directie heeft van haar kant voorgesteld per 1 maart 1966 een verhoging van 0,50 fr. per uur toe te staan, en nogmaals 0,50 fr. per 1 maart 1967.

In de metaalproductie zijn voor het hele land ongeveer 40.000 vrouwen tewerkgesteld. Overeenkomstig de indeling in looncategorieën van Fabrimetal verdient 90 t.h. van die vrouwen minder dan het minimum voor mannen dat 42,85 fr. per uur bedraagt. Het vrouwelijk personeel van de FN is van oordeel dat de categorieën van Fabrimetal voor de FN niet bruikbaar zijn.

Vandaag wordt een nieuwe verzoeningsbijeenkomst gehouden, waarvan de resultaten de stakers donderdag zullen worden meegedeeld.

Artikel 24

Drieduizend arbeidsters eisen gelijk loon voor gelijk werk

(Van onze verslaggever)

Door drieduizend vrouwen wordt historie gemaakt. Deze drieduizend Waalse, Vlaamse en ook wel wat Italiaanse en Poolse vrouwen, die in 's lands wapensmidse in de Luikse randgemeente de produktiemachines bedienen, zijn thans bijna een volle maand in staking. Op 17 februari hebben zij, zonder één uitzondering, broederlijk... eh... zusterlijk verenigd.

de F.N.-fabriek verlaten om hun eis : gelijk loon voor gelijk werk, kracht bij te zetten. Bemiddelingspogingen om voor deze aktie van Eva's dochters, die het bedrijf vrijwel heeft verlamd, een bevredigende regeling te vinden, hebben tot dusver gefaald, en doordat het kennelijk hard tegen hard gaat, ontwikkelt deze staking zich ook tot een uniek feit in de geschiedenis van de vakbeweging.

Mag men de leiders van de kristelijke en socialistische vakbonden daar geloven en die zullen zeker wel hun « klassieken » kennen, dan heeft zich in heel Europa no nooit een uitgesproken vrouwenstaking voorgedaan. Bij hoeveel stakingen werkneemsters ook betrokken zijn geweest, een, waarin uitsluitend vrouwen het werk neerlegden om voor specifiek eigen eisen op te komen, moet beslist een volkomen nieuw verschijnsel zijn.

die schakel ligt daar nu juist in handen van het zwakke geslacht... Zodoende kan er nu niet doorgewerkt worden, is de overgrote meerderheid der mannen werkloos, en gaan dus naar « de dop » in plaats van naar een solidariteitsaktie met hun zusters ook de stakingskas aan te spreken. Kortom, de arbeidsverdeling in dit bedrijf maakt het juist zo kwetsbaar bij een algemene vrouwenstaking, en geeft de vakbonden een grote armslag.

vrouwen hier bijten de spits af. Als dit hier mislukt, dan zullen de werkneemsters in alle EEG-landen er ook de gevolgen van dragen». Inmiddels zat hij aan z'n tafeltje maar geld uit te keren. Stakingsgeld aan de jonge en oudere dames. Zij kregen volgens de waarde der contributiezegels, die zij als vakbondslid voor dit doel hadden geplakt. De ene ontving zevenhonderd vijftig frank, een ander twaalfhonderd, een derde vijftienhonderd.

Konventie van Rome

De aanleiding hiertoe is het van kracht worden van de konventie van Rome geweest. In deze overeenkomst tussen de EEG-landen is vastgelegd het beginsel van gelijk loon voor gelijk werk zonder enig onderscheid, dus ook niet tussen man en vrouw. Daarbij werd ook 1 januari 1966 als tijdstip voor de uitvoering van deze « gelijkshakeling » bepaald.

Bemiddelingspogingen hebben niets uitgehaald. Een scheidsrechter wilde een kompromis, dat een verhoging van drie frank over een duur van achttien maanden in vier termijnen behelsde, de partijen verzoenen. Door beiden werd dit verworpen.

Voorbeeldig

Eva ontpopt zich in dit scherpe sociale konflikt in het geheel niet als een feeks. Een meer voorbeeldige staking heeft men zelden nog gezien. Er staan geen stakingsposten, er wordt niet betoogd, en alleen op vergaderingen komen zij bijeen. « Maar dan zijn zij er ook allemaal met drieduizend bijeen ». « of ze nu van Winterslag en Waterschei, of van Verviers en Visé moeten komen. Kortom, juist omdat zij zo rustig en vastberaden zijn, hebben wij er geen vrouwen aan... ».

JAAK VELTMAN.

De twee grote vakbonden in Luik hebben in het begin van dit jaar FN verzoekt om op grond van

« Op alles hebben wij maar een antwoord », zei ons een der vakbondsafgevaardigden in het bedrijf, de konventie van Rome. Dat is het doel, waarom wij begonnen zijn, en dat moeten wij bereiken. Hoe lang het ook zal duren ». « Begrijpen wij het goed », merkten wij op, « dan is dit eigenlijk 'n greve pilote' ? ». « Ja, zo mag men het noemen. De

„Voor gelijk werk gelijk loon” In Herstal staken vrouwen nu reeds zeven lange weken

(Van onze verslaggeefster)

De FN-fabriek, een donkerrode neus die je vanuit de hoofdstraat van Herstal voortdurend ziet opdagen aan het einde van de smalle straatjes, die op de bakstenen fabrieksmuren uitmonden, ligt bijna in slaap.

Hier en daar brandt nog een licht achter de ramen. Nergens het geluid van machines, nergens beweging. De bedienden zijn nog aan het werk, de arbeiders van enkele ateliers ook. Maar in Herstal wordt gefluisterd dat het nog een kwestie van dagen is. Dan moet de fabriek sluiten.

In de gang van een vakbondszetel schuiven arbeiders aan, de stempeelkaart in de hand. Iedere dame komen er werklozen bij. — A cause des femmes, zegt één van de mannen. Hij wijst met de duim naar boven: op de eerste verdieping verskadert het vrouwenkomitee. Er zit geen afkuring in dat « a cause des femmes ». De mannen begrijpen waarom de arbeiders staken. En vinden dat ze zich krankje verdriegen.

In de buitentuin hangt sigarettenrook. Twintig vrouwen zitten rond een lange tafel waarop dokumentering, rondlingeren en half-uitgedronken bergtazzen staan. Er worden ook karamellen rondgedeeld. Om het werk sluttter te doen verlopen.

Syndikaten helpen

— We hebben een vrouwenkomitee gevormd om de gezinnen die door de staking in de penarie zitten, te depapieren, zegt een jonge vrouw ons.

Zij is lid van de CSC (het Waalse ACV). De meeste vrouwen zijn lid van de FGTH (het Waalse ABVV). Beide syndikaten zijn solidair in hun sympathie voor deze nochtans wilde staking. Er wordt geen poging gedaan om die sympathie te verdeelen. Wie door de staking in nood is geraakt, weet dat ze bij CSC of FGTH terecht kan.

hebben rondom gevonden die tegen betaling naar de kinderen wil kijken. Mochten we hier een dagverlof voor de kleintjes hebben, het zou veel eenvoudiger zijn.

— Die wekelange « stakingsvakantie » zal voor sommige moeders wel een buitenkans zijn. Ze kunnen nu zelf voor hun kinderen zorgen, zeggen wij.

Het antwoord blijft even uit. Tenslotte: — Je kan het natuurlijk zo bekijken. Maar de meeste vrouwen hebben het geld hard nodig, weet je. En dan is er nog dit: vrouwen rols in het komitee, komen tweemaal per week de hele dag naar hier om behoeftige stakers te helpen. Bovendien hebben we geregeld vergaderingen.

— Ja, zegt een andere vrouw, ik ben sedert de staking nog minder bij mijn kinderen geweest dan wanneer ik werk.

Er zijn ook de massaveranderingen: één per week sedert het uitbreken van de staking. Ze worden telkens bijgewoond door meer dan 2.000 vrouwen.

— Zelfs op de vijfde vergadering was het enthousiasme van de aanwezigen nog zeer groot. Ze zingen, ze juichen de sprekers toe.

Besef van sterkte

De vrouwen hebben door de staking besef hoe sterk ze staan. Hun arbeid is zo vitaal, dat — wanneer hij uitvalt — de fabriek ten slotte niet meer voortkan.

— Ons werk is dus belangrijk. Maar dat zou je niet zeggen, wanneer je dat aan de machines ziet staan. Robotten zijn we. De hele dag in het lawaai en de vuiligheid.

De machines braken voortdurend olie uit. We krijgen een schort om ons tegen die olie te beschermen. Maar dat helpt niet veel. We zien er vreemd uit op het einde van de dag. We kunnen ons wassen (niet altijd met warm water) maar de meeste vrouwen willen de autobussen halen van kwart na vijf. We hebben dus maar een kwartier om ons te wassen, te kleden en naar de bus te hollen.

Och, dat is allemaal het ergste niet. Als je behoorlijk betaald

door de staking in de penarie zitten, te depapieren, zegt een jonge vrouw ons.

Zij is lid van de CSC (het Waalse ACV). De meeste vrouwen zijn lid van de FGTH (het Waalse ABVV). Beide syndikaten zijn solidair in hun sympathie voor deze nochtans wilde staking. Er wordt geen poging gedaan om die sympathie te verdeelen. Wie door de staking in nood is geraakt, weet dat ze bij CSC of FGTH terecht kan.

Voor sommige vrouwen is het erg, zegt de afgevaardigde van het kristelijk vakverband. De stakingskas heeft de eerste vier weken 700 frank per week uitbetaald. Vanaf de vijfde week: 475 fr. Voor een gezin met verschillende kinderen is dat niet veel. Je moet er rekening mee houden dat een groot gedeelte van de drieduisend vrouwen van de FN, gezinsloos zijn: ze zijn weduwe (vaak van een mijnwerker) of gescheiden. Er zijn ook veel alleenstaande buitenlanders, die voor goed of tijdelijk van hun man gescheiden leven.

De meeste hebben kinderen. Persoonlijk ken ik er die een geneeskundige behandeling ondergaan: dus injecties van geneesheer en medicamenten. Betaal dat maar van 870 fr., als je ook nog eten moet kopen! Die vrouwen worden door ons komitee geholpen. Wij ontvingen hier van sympathizanten en geven de behoeftigen etwaren en zo nodig, een check.

De machines braken voortdurend olie uit. We krijgen een schort om ons tegen die olie te beschermen. Maar dat helpt niet veel. We zien er vreemd uit op het einde van de dag. We kunnen ons wassen (niet altijd met warm water) maar de meeste vrouwen willen de autobussen halen van kwart na vijf. We hebben dus maar een kwartier om ons te wassen, te kleden en naar de bus te hollen.

Och, dat is allemaal het ergste niet. Als je behoorlijk betaald wordt, kijk je iets door de vingers. Maar als je dan niet dat zo'n ongehoorde weraman meer verdient... Er zijn honderden vrouwen die van zeer veel moeten komen: uit Limburg en uit afgelegen hoeken van de Ardennen. In mijn afdeling zijn er die om 4 uur per fiets naar de trein vertrekken om hier om half acht met hun werk te kunnen beginnen. Die vrouwen zijn 's avonds nooit voor 7 u. thuis.

Geen buitenkansje

Er is het probleem van de kinderen. De fabriek heeft geen betaalplaats voor baby's en kleuters. In Herstal is er een gemeentelijke peuterschool voor kleintjes vanaf 3 jaar.

— Iedere vrouw tracht zich op haar manier uit de slag te trekken. Ze vertrouwt de kinderen aan haar ouders toe, aan bureu. Sommigen

Beroep op verdrag

— Klagen de vrouwen over die toestand?

— Zelden. Zij — wij allemaal — zijn overtuigd van ons recht. We denken aan de toekomst van onze kinderen.

Wel wordt er soms geklaagd door werkloze arbeiders, wier vrouw in staking is. Zij hebben door het onregelmatige karakter van de staking geen recht meer op de dagelijkse 50 fr. extra-werklozensteun die in de metaalnijverheid uitbetaald wordt.

Over het algemeen echter schijnt de stemming — bij het begin van de zevende stakingsweek — positief te zijn, zavel bij de vrouwen als bij de mannen.

De vrouwen die rond ons druk bezig zijn met het invullen van formulieren en het uitschrijven van checks, praten over het Verdrag van Rome, dat de landen van de EEG verplicht het beginsel van «gelijke arbeid, gelijk loon» in te voeren.

— We horen al sedert jaren over dat verdrag spreken. Maar we zien weinig of niets gebeuren!

In 1985 zou het loon van de vrouwen aangepast worden, zodat het weer wat dichterbij dat van de mannen zou komen. Bij ons was en

Machine-vrouwen

Donderdag 7 april — op Witte Donderdag — komen de vrouwen op de straat. Ze zullen door Herstal trekken, en met die manifestatie hun achtste stakingsweek inzetten.

Het zal een vreemde betoging zijn: twee- tot drieduisend arbeiders, jonge en oudere vrouwen. De meeste onder hen: « des femmes-machines » zoals ze zichzelf noemen. Femmes-machines, het is een fabrieksterm.

Tech deed dit woord ons huiveren. Zoals deze hele staking iets intrigerends heeft.

T. STUCKENS

de opeenvolgende afwijzingen van de beheersorganen van de eisen van het B.R.T.-personeel in verband met de vergoeding voor dienstverzuim. Reeds geruime tijd wordt gevraagd deze vergoedingen aan te passen. Wegens het lange uitblijven van een beslissing, hebben de Algemene Centrale der Openbare Diensten en het Kristelijk Syndikaat hun leden opdracht gegeven voorlopig niet buiten de B.R.T. te gaan werken. Indien niet tijdig een oplossing wordt gevonden zal niet alleen zaterdag de reportage over wederzijdse Rondde van Vlaanderen evenals alle sportreportages onder het paasweekende wegvallen, maar moet gevreesd worden dat woensdag het jeugdprogramma Televisum en volgende week vrijdag de TV-uitzending « Op de man af » niet kunnen worden uitgezonden.

Om gelijke beloning

Duizenden overtuigde, opgewekte arbeiders van de FN-wapenfabriek van Herstal, stapten gisteren in een betoging op. Ze zetten met deze massale manifestatie hun achtste stakingsweek in, om van de directie van hun fabriek « gelijk loon voor gelijke arbeid » te bekomen. (Voor verslag zie blz. 2.)

latel zou kunnen brengen.

Thant bleek geen voorstander te zijn van het voorstel de kwestie-Vietnam voor te leggen aan de Veiligheidsraad van de UNO. Hij wees erop dat de kwestie oorspronkelijk in 1954 in Genève was behandeld, buiten de Verenigde Naties om, omdat van alle in de Indochinese oorlog betrokken landen alleen Frankrijk lid was van de UNO. Hetzelfde is thans het geval maar nu met de VS als enig lid van de UNO.

Op de vraag of hij een methode kon aanbevelen waarmee de betrokken landen tot onderhandelen kunnen worden gebracht, antwoordde hij: — Ik heb al drie jaar lang meer dan één voorstel te berde gebracht — tot dusver, helaas, zonder succes.

Artikel 26

VROUWEN SCHRIJVEN GESCHIEDENIS Tweeduizend stakende FN-arbeidsters trekken door Herstal

(van onze verslaggeester)

Herstal. Witte Donderdag. — Wanneer je de vrouwen lachend, arm in arm, onder hun regenschermen door de straten van Herstal zit stappen, kost het moeite je voor te stellen dat hier vandaag een bladzijde sociale geschiedenis geschreven wordt. Met de hoofding: Eerste arbeidstersbetoging voor het beginsel gelijke arbeid, gelijk loon.

Een bladzijde sociale geschiedenis in een Herstal dat zoals iedere donderdag wegens de marktdrukke in de knel zit met zijn verkeer. Sociale geschiedenis onder een lage regenlucht, in smalle

straten waarvan de meeste doodlopen op een rode fabrieksmuur zonder einde. Meer dan tweeduizend vrouwen in een stoet die kleuriger, vrolijker is dan betogingen plegen te zijn. Ze stappen fier, op hoge hakken. Ze hebben hun fleurigste mantels aan. Onder het doortzichtig plastic regenkapje is de zorgvuldige, verse haargroei zichtbaar. Ze zijn op hun paasbest naar HUN betoging gekomen.

Het is geen serene, Witte Donderdag in Herstal. Het is een donderdag van zoveel emoties en kleuren, dat je er de regen bij vergeet en het grauwe uitzicht van het industriestadje.

strop mannelijke werklozen van de FN-fabrieken. Meer dan een uur is het, alsof heel Herstal volgepropt zit met deze kleurige massa. De winkeliers en de burgers kijken toe: glimlachend, sympathiserend naar het licht.

SOLIDAIR

Door een smalle ingang wordt de stoet in de zaal van het Volkshuis geleid. Een ruimschalige ruimte bezet met blinkende, verkleurde afbeeldingen. Op het podium: de afbeeldingen van de vakbonden en van sympathiserende organisaties.

Niet vóór dat podium wordt het licht gegeven om de vergadering te beginnen. Ploteling, zonder dat iemand de hand optakt, zijn alle vrouwen en mannen rotsgerozen en zingen de Internationale.

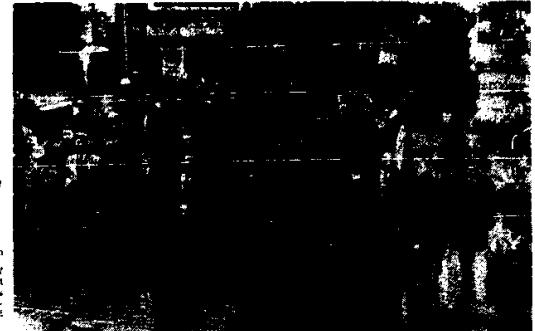
Telegrammen worden voorgelezen: vrouwenorganisaties van België, Zwitserland, Oostenrijk sturen woorden van aanmoediging. De Belgische afdeling van de Internationale Vereniging der Democratische Juristen zinkt dat de stakende vrouwen het recht op hun kant hebben.

Dan beginnen de toespraken. Sprekers en sprekeressen — camarades et citoyennes — volgen elkaar in een snel tempo op, worden om de drie, vier minuten toegejuicht.

De vertegenwoordigster van de Socialistische Vooruitzichte Vrouwen spreekt van « de » staking van de eeuw. De mannelijke sprekers moedigen de arbeidsters aan: Gij verdedigt uw recht. Maar niet alleen het uwe. Gij hebt allang bezworen dat het hier niet meer om een centenkweste, maar om een principieel-zak gaat. Gij vecht op dit ogenblik voor alle arbeidsters van dit land!

ENTOESIAST

De steun van arbeiders en bedienden uit het Luikse wordt aangekondigd; sommigen verklaarden zich reeds bereid één uurloot ten voordele van stakters en werklozen af te staan.

De kop van de stoet: (van links) vertegenwoordigsters van de vakbonden. Zelfs in een vrouwenbetoging: bijtuttelend mannen vooraan. (Eigen foto)

ECHO'S - ECHO'S - ECHO'S - ECHO'S - ECHO'S

Socialistisch aggiornamento

EEN socialistisch kamerdij gaf zijn partijgenoten onlangs de raad: « Laten wij een coalitie binnengaan om onze doctrine en onze tactiek, onze werking en onze organisatie te moderniseren ». De formulering moet mijnszins een zeker sukkel hebben, want partijvoorzitter Leo Collard heeft glorieus in de BSP-kranten een hoofdstukje eraan gewijd. Hij erkent de noodzaak van een algemene herziening. Methode: « In op basis van wetenschappelijk gekonstroleerde gegevens, aldus Collard moeten de aanpakken en de formuleringen van het Belgische socialisme getoetst worden aan de concrete vraagstukken. »

De BSP-voorzitter zegt verder: « De maatschappij die als werkelijk en akkoord kader voor onze actie dient, is niet meer dezelfde als die van het begin der eeuw en zelfs niet meer dezelfde als die van 1940 ». Sedert de verkiezingen van 1965 is er in de partij een studeergroep bezig die de invaas van de problemen moet oplossen. Dat zal naar vijf maanden verlopen, zegt Collard; als de dossiers samengevoegd zullen zijn, zal een belangrijke gebeurtenis zijn: « aldus de BSP-voorzitter die ter afsluiting van de reëlaben eraan toevoegt: « Een van die voorwaarden tot weldingen zal erin bestaan, dat elke zich betrekke, dat de coalitie van het katholische hun opvattingen in de school van de Kerk hebben ingedrukt en niet daarbuiten. Daardoor hebben zij niets van hun oudheid ».

hulpheld begehert. Zij hebben er des te meer kracht mee gewonnen. »
Men kijkt betoverd uit naar de evolutie van dit socialistische aggiornamento. De h. Collard verkloft hier de mening van de op reformistische partijtangen, die bevestig dat de oude standpunten van Oostergaon ditgenad moeten worden opgefrist en aangepast. Dit nieuwe socialisme wijt pragmatisch tevens gaan: niet vertrekken van doctrinaire a priori's en axioma's, maar « van wetenschappelijk gekonstroleerde gegevens ». In het buitenland is men daar reeds lang aan toe maar heel wat Belgische socialisten hebben nog nooit van Ponsmet of Bourdieu gehoord. Het is misschien de enige kans die zij hebben om hun leed op de bevolking niet verder te verslaan. De overwinning van de Heiler Labour is voor een flink stuk mede te danken aan de anti-doctrinaire visie van Wilson die — in tegenstelling tot onze BSP — gevoelig is voor de sociaal-economische mutaties in de maatschappij.

Collard schijnt dit wel te beseffen, want hij spreekt uitgebreid over de nutloosheid van een « sociaal-socialistische transmutatie ». Wij hebben kans in de eerste plaats donders nodig, die dagelijks bijhouden worden — zegt hij — en die de fletse ontdoen en ook voert: « Een van die voorwaarden tot weldingen zal erin bestaan, dat elke zich betrekke, dat de coalitie van het katholische hun opvattingen in de school van de Kerk hebben ingedrukt en niet daarbuiten. Daardoor hebben zij niets van hun oudheid ».

Roofbouw
De professoren P. van Mechelen en T. de Geere hebben in hun veld-

Reizen Vlaamse Toeristenbond
Wassenaal, N.V.

Wedde met 3.000 frank verhoogd „Paasgeschenk” voor openbare diensten Kabinetraad is bezorgd over stakingsaanzegging Gazelco

De kabinetraad kwam donderdagochtend bijeen en besprak in hoofdzaak drie problemen: de gemeenschappelijke militaire commissie, de sociale programmatie van het openbaar ambt en de stakingsaanzegging in elektriciteits- en gaselektrische sector die op 20 april e.k.

reeds verzet was bij de Gazelco-afgevaardigden.
Elcog en LBC (aangesloten bij het ACV) volgen deze beweging niet maar hun definitief standpunt zal slechts bekend zijn op 15 april, nadat de gewestelijke afdelingen werden geraadpleegd.

● HONDSVOLHEID. — De minister van landbouw van de DBR heeft bekendgemaakt dat het verhoed insake de invoer van vee en vlees uit België dat was genomen als gevolg van de hondsdolheid, is opgeheven.

● WETSVOORSTELLEN. — De diensten van de Senaat hebben de tekst rondgedeelde van voorstellen van wet van de h. Vander Bruggen, tot invoering van een depositatiewet, van de h. J. Wierd tot wijziging van artikel 24 van de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand van de h. W. Jorissen, houdende de wijziging van art. 41, par. 16 van het wetboek der inkomstenbelastingen.

Wedde met 3.000 frank verhoogd „Paasgeschenk” voor openbare diensten binetsraad is bezorgd over stakingsaanzegging Gazelco

reeds verzet was bij de Gazelco-afgevaardigden.
Elcog en LBC (aangesloten bij het ACV) volgen deze beweging niet maar hun definitief standpunt zal slechts bekend zijn op 15 april, nadat de gewestelijke afdelingen werden geraadpleegd.

● HONDSVOLHEID. — De minister van landbouw van de DBR heeft bekendgemaakt dat het verhoed insake de invoer van vee en vlees uit België dat was genomen als gevolg van de hondsdolheid, is opgeheven.

● WETSVOORSTELLEN. — De diensten van de Senaat hebben de tekst rondgedeelde van voorstellen van wet van de h. Vander Bruggen, tot invoering van een depositatiewet, van de h. J. Wierd tot wijziging van artikel 24 van de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand van de h. W. Jorissen, houdende de wijziging van art. 41, par. 16 van het wetboek der inkomstenbelastingen.

Er wordt gezongen in de stoet: de Internationale, en een liedje dat arbeid als een gezondheidskuur afschildert op voorwaarde dat die arbeid in goede voorwaarden kan worden verricht. Sommige vrouwen hebben een politiefluit. Het schril geluid overstemt de fanfaremuziek en het gezang. Velen hebben kinderen aan de hand...
De stoet sluit met een dicte

reeds verzet was bij de Gazelco-afgevaardigden.
Elcog en LBC (aangesloten bij het ACV) volgen deze beweging niet maar hun definitief standpunt zal slechts bekend zijn op 15 april, nadat de gewestelijke afdelingen werden geraadpleegd.

● HONDSVOLHEID. — De minister van landbouw van de DBR heeft bekendgemaakt dat het verhoed insake de invoer van vee en vlees uit België dat was genomen als gevolg van de hondsdolheid, is opgeheven.

● WETSVOORSTELLEN. — De diensten van de Senaat hebben de tekst rondgedeelde van voorstellen van wet van de h. Vander Bruggen, tot invoering van een depositatiewet, van de h. J. Wierd tot wijziging van artikel 24 van de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand van de h. W. Jorissen, houdende de wijziging van art. 41, par. 16 van het wetboek der inkomstenbelastingen.

Er wordt gezongen in de stoet: de Internationale, en een liedje dat arbeid als een gezondheidskuur afschildert op voorwaarde dat die arbeid in goede voorwaarden kan worden verricht. Sommige vrouwen hebben een politiefluit. Het schril geluid overstemt de fanfaremuziek en het gezang. Velen hebben kinderen aan de hand...
De stoet sluit met een dicte

Partijraad van CVP kiest op 30 april nieuwe voorzitter

De partijraad van de CVP heeft op 30 april de nieuwe voorzitter gekozen. De heer J. De Weert is tot voorzitter benoemd. Hij zal zijn functie aanvangen op 1 mei.

reeds verzet was bij de Gazelco-afgevaardigden.
Elcog en LBC (aangesloten bij het ACV) volgen deze beweging niet maar hun definitief standpunt zal slechts bekend zijn op 15 april, nadat de gewestelijke afdelingen werden geraadpleegd.

● HONDSVOLHEID. — De minister van landbouw van de DBR heeft bekendgemaakt dat het verhoed insake de invoer van vee en vlees uit België dat was genomen als gevolg van de hondsdolheid, is opgeheven.

● WETSVOORSTELLEN. — De diensten van de Senaat hebben de tekst rondgedeelde van voorstellen van wet van de h. Vander Bruggen, tot invoering van een depositatiewet, van de h. J. Wierd tot wijziging van artikel 24 van de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand van de h. W. Jorissen, houdende de wijziging van art. 41, par. 16 van het wetboek der inkomstenbelastingen.

Er wordt gezongen in de stoet: de Internationale, en een liedje dat arbeid als een gezondheidskuur afschildert op voorwaarde dat die arbeid in goede voorwaarden kan worden verricht. Sommige vrouwen hebben een politiefluit. Het schril geluid overstemt de fanfaremuziek en het gezang. Velen hebben kinderen aan de hand...
De stoet sluit met een dicte

ENTOESIAST

De steun van arbeiders en bedienden uit het Luikse wordt aangekondigd; sommigen verklaarden zich reeds bereid één uurloot ten voordele van stakters en werklozen af te staan.

De afgevaardigde van het kristelijk syndicaat oogst succes: hij verklaart « met liefde en vuur de Internationale te hebben meegezongen ». Zijn scherpe uitval tegen premier Vanden Boeynants (die tijdens een TV-uitzending geen antwoord wou geven op de vraag in verband met « gelijke arbeid, gelijk loon », wekt een buitensporig entoesiasme in de zaal.

Er wordt nog veel koren op de syndikale molen geworpen tijdens de vergadering. Zoveel dat je niet aan de indruk ontkomt, dat de vakbonden munt slaan uit de zo delicate situatie.

— Als zij uw fabriek betreedt, zal het met opgeheven hoofd zijn, behouven de vakbondsafgevaardigden.

Wij hopen het voor de vrouwen die zo dapper en met opgeheven hoofd door de straten van Herstal stapten, overtuigd van hun recht.

T. STUCKENS

Staking in FN-fabriek te Herstal na 79 dagen beslecht

VROUWEN WINNEN LOONPLEIT

Werk wordt binnen drie dagen hervat

Met een meerderheid van 85 t.h. hebben de vrouwelijke stakers van de wapenfabrieken te Herstal het bemiddelingsvoorstel dat hen door de vakbondsafgevaardigden was voorgelegd, goedgekeurd.

Hierdoor wordt een einde gemaakt aan een staking die 78 dagen heeft geduurd en door haar «vrouwelijk karakter», spontane solidariteitsbewegingen en spektakulaire vrouwenoptochten, de belangstelling van heel de wereld heeft gaande gemaakt.

Ook aanpassing

Woensdagsavond hadden het bemiddelingsbureau, voorgezeten door de adjunct-kabinetschef van het departement van arbeid, de h. Petri, en de sociale bemiddelaar, de h. Faise, namens minister Bervais een voorstel gedaan van een directe loonsverhoging van 2 fr. per uur en een loonsaanpassing van 0,25 fr. op 1 januari 1967. Hetgeen praktisch neerkwam op een gelijkkacheling met de lonen van de mannen. Hiervoor wordt een bedrag van 3 miljoen ter beschikking van de FN-direktie gesteld.

Hierop nodigden de twee vakbondsorganisaties — ABVV en ACV — de stakende vrouwen uit

Twee doden en zwaargewonde bij arbeidsongeval in Dessel

Kraan raakt hoogspanningskabel : drie arbeiders geëlektrokuteerd

SOPHIA LOREN ZIT FESTIVALJURY VOOR

Donderdagochtend heeft zich te Dessel een vreselijk arbeidsongeval voorgedaan, waarbij drie arbeiders door een stroomspanning van 15.000 volt werden getroffen en geëlektrokuteerd. Twee hunner werden erg verminkt en waren vrijwel op slag dood. De derde liep zware brandwonden op en werd in zorgwekkende toestand in een ziekenhuis opgenomen.

Met het oog op vergoelingswerken van de loonzaken van het meubelbedrijf van Jan Claes aan de Hofstraat te Dessel, wilde de eigenaar van de zaak omstreeks 9 uur met een kleine auto een hijskraan naar de werf slepen.

Drie arbeiders, de 22-jarige Fr. Beilmans, gehuwd, wonende Achterbos 55 te Mol, de 28-jarige Marcel Van de Paer, gehuwd en vader van één kind, wonende Kolkstraat 24 te Dessel en de 28-jarige Jos Verbraken, gehuwd, wonende Turbijnstebaan 193 eveneens te Dessel, hielpen bij deze operatie om de hijskraan vlotter het vervoer in evenwicht te houden.

Doorgebogen...

Om de houwerf te bereiken moest het transport driemaal onder een hoogspanningskabel doorrijden. Tweemaal ging het gevaarte op één meter onder de kabel met een spanning van 13.000 volt door. Een derde maal verder moest men voor de derde maal onder de kabel door.

Noch de bestuurder Jan Claes, noch een van de arbeiders had er toen aan bedacht dat de kabel

ENGELSE DOKTERS KRIJGEN OPSLAG

...maar blijven nog ontevreden

Londen, 5 mei (UPI). — De Britse artsen die werkzaam zijn in de nationale gezondheidsdienst zullen...

neerkwam op een gelijkkacheling met de lonen van de mannen. Hiervoor wordt een bedrag van 3 miljoen ter beschikking van de FN-direktie gesteld.

Hierop nodigden de twee vakbondsorganisaties — ABVV en ACV — de stakende vrouwen uit om zich donderdag over dit voorstel te komen uitspreken. Een overgrote meerderheid keurde het voorstel goed.

In de vroege avond werd bekend dat de FN-direktie eveneens haar instemming betuigde met het namens de minister van arbeid gedaan voorstel.

Verwacht wordt dat het werk binnen drie dagen in alle sectoren zal hervat worden.

Tegen mannen...

De vrouwenstaking in de wapenfabrieken te Herstal — die de eerste staking van de vrouwen tegen de mannen is genoemd — begon op 16 februari jl. De wapenfabriek heeft 10.000 werkheden in dienst. Ongeveer 3.000 vrouwen gingen in staking, evenals een 200 jongeren, die samen met deze vrouwen werkten. Maar ingevolge de staking waren 4.700 arbeiders tot werkloosheid gedoemd en bleven uiteindelijk slechts een 2.000 arbeiders aan het werk.

De staking was niet alleen een strijd voor het beginsel - gelijk loon voor gelijk werk - maar heeft ook de onbestaande vertegenwoordiging van de vrouwelijke arbeiders in vakbonden en ondernemingsraden in het licht gesteld.

In de textielnijverheid en bepaalde elektromechanische bedrijven waar de vrouwelijke werknemers in de meerderheid zijn, is dit alleszins een ongerijmde toestand.

Met een tulband-sjaal op het hoofd en een grote bril vertoofte Sofia Loren donderdag uit Londen naar Cannes waar ze de jury zal voorzitten tijdens het jaarlijkse filmfestival dat daar gisteravond begon. Andere juryleden zijn onder meer Olivia de Havilland en Peter Ustinov. Het festival zal zaterdag bijgewoond worden door prinses Margareet en Lord Snowdon.

Uitgesproken favorieten voor de gouden erepalm zijn er nog niet, al houdt men ernstig rekening met de film 'Modesty Blaise' van Tony Richardson en de Russische 'Lening in Polen'. De eerste film, waarin Antonioni-aktrice Monica Vitti de titelrol vervult, is een spionagefilm met de eerste vrouwelijke Bond, terwijl de strekking van de Russische incending voor zichzelf spreekt.

Buiten mededinging, maar zeker niet buiten de belangstelling, wordt de boden film 'La religieuse' geadviseerd die van de Franse regering niet buiten Cannes getoond mag worden. (UPI)

Voortaan elke maand vergunning vragen om over te mogen vliegen

Frankrijk blijft NATO hinderen

Parijs, 5 mei (UPI-AFP). — De luchtstrijdkrachten van de NATO zullen van 1 juni af maandelijks, en niet meer jaarlijks, de toelating moeten vragen om het Franse grondgebied te overvliegen. Dit werd woensdag door de Franse regering bekendgemaakt in een nota die aan alle ambassadeurs van de NATO-landen in Parijs werd overhandigd.

Deze beslissing van de Gaulle, die het akkoord blijft leggen op de werkelijke soevereiniteit van Frankrijk, zal de Amerikaanse strijdkrachten in Europa in grote moeilijkheden brengen. Het zijn inderdaad vooral Amerikaanse militaire vliegtuigen die het Franse luchtruim gebruiken niet alleen voor zuivere strategische doeleinden, maar ook om materieel en

verstrakking van de Franse houding ten opzichte van de NATO aanzien worden.

In een communiqué dat na afloop van de ministerraad van donderdag werd uitgegeven, verklaart de Franse regering dat ze wel enkele Franse legereenheden in West-Duitsland kan behouden, zonder het nochtans uitdrukkelijk te wensen. Frankrijk legt er niet-

● LONDEN. De Britse veld-

IN DE KAMER

Algemeen Accoord over de Toekenning van het STEMRECHT AAN DE VROUWEN

Vandaag zal worden getracht overeenstemming te bereiken over de datum der eerste toepassing

Ook Woensdagnmiddag waren er weer talrijke damsties in de kamer aanwezig. Ditmaal hebben ze meer geluk: er wordt onmiddellijk begonnen met de behandeling van het vrouwenstemrecht, onder de vorm van een bespreking van een wetsvoorstel, vroeger reeds ingediend door dhr. CARTON DE WIART (C.V.P.) naar de aanleiding van het vrouwenstemrecht voor de wetgevendende vertelningen en de samenstelling van het provinciaal kieserscorps.

menstelling van het provinciaal kieserscorps.

VERKLARING VAN MINISTER VERMEYLEN

Vooraf verklaart VERMEYLEN waarom de regering het voorstel Carton de Wiart steunt. In de regeringsverklaring werd desbetreffend een formele belofte gedaan. Men kent al de argumenten die vroeger tegen het vrouwenstemrecht werden uitgespeeld. Ze zijn ook steeds dezelfde gebleven. De socialistische groep mag zich echter niet aan de formeel aangekante verbintenissen onttrekken. De minister meent dat het niet voordelig zou zijn voor het parlementair stelsel, de indruk te geven dat een essentieel recht het onderwerp uitmaakt van een koopje om politieke redenen. Desgevallend zal de regering zich verzetten tegen de amendementen die door Brunfaut werden ingediend.

VERMEYLEN hoopt echter dat nog tot een vergelijk zal overgegaan worden, en dat de wet zal worden goedgekeurd met algemeenheden van stemmen.

HET SOCIALISTISCH AMENDEMENT

Het amendement waarop Vermeulen zinspeelt, gaat uit van ANSELBE, BRUNFAUT en VAN BELLE.

(Zie vervolg blz. 6.)

en wel degelijk in Vlaanderen verdelen hansen te Neurenberg

STRIEMEND ANTWOORD VAN ISABELLE BLUME

De Socialistische mandatarissen hadden gehoopt dat het vrouwenstemrecht de eenzijdigheid zou hebben weggedragen. Maar, zegt Isabelle Blume, ik heb op dit ogenblik geen illusies meer. De democratische striemend antwoord op de vraag van de heer Carton de Wiart is dat het vrouwenstemrecht een politieke kwestie is. De katholieken die het thans medicus willen doorvoeren hebben het jarenlang bestreden. Ze vroegen het algemeen stemrecht welgedaan te worden, maar nu, op de electorale redenen van thans ommekeer, worden de Katholieken en de Katholieke mandatarissen gebroeken om bij een vertelling die ze zouden maken over de koningskwestie de meerderheid te verkrijgen. Ze wagen de socialistische vertelningen definitief te begraven. Welnu, verklaart Isabelle Blume, wij hebben evenwel belang aan de structuurnormen als aan het vrouwenstemrecht.

STRIEMEND ANTWOORD VAN ISABELLE BLUME

De Socialistische mandatarissen hadden gehoopt dat het vrouwenstemrecht de eenzijdigheid zou hebben weggedragen. Maar, zegt Isabelle Blume, ik heb op dit ogenblik geen illusies meer. De democratische striemend antwoord op de vraag van de heer Carton de Wiart is dat het vrouwenstemrecht een politieke kwestie is. De katholieken die het thans medicus willen doorvoeren hebben het jarenlang bestreden. Ze vroegen het algemeen stemrecht welgedaan te worden, maar nu, op de electorale redenen van thans ommekeer, worden de Katholieken en de Katholieke mandatarissen gebroeken om bij een vertelling die ze zouden maken over de koningskwestie de meerderheid te verkrijgen. Ze wagen de socialistische vertelningen definitief te begraven. Welnu, verklaart Isabelle Blume, wij hebben evenwel belang aan de structuurnormen als aan het vrouwenstemrecht.

14-jarige tegen Betonpaal doodgedren bij Ninove

De 14-jarige Plancke Alfred, wonende te Ouder en werkende te Ninove, leerde per fiets huiswaarts. Toen hij op het gebuigt Hertinkshove kwam, botste hij met geweld op een betonpaal, waardoor hij hals over kop ten gronde stuitte en er bewusteloos bleef liggen. Hij had een inwendige bloeding in het hoofd.

Boetstrafrechtbank van Antwerpen DE ZAAK VAN HET VERDUISTERDE GOUD WORDT OP 25 DEZER VOORTREZET

Woensdag werd voor de boetstrafrechtbank te Antwerpen het getuivenverhoor in het proces tegen notaris C... en een paar andere betichtten, die een partij goud aan de staatscontrole zouden onttrokken hebben, beëindigd. Politieofficier Defeu, die aan het eerste onderzoek deelnam, constateerde dat echtgenoot De Cr... het goud kreeg van vrouw Br... maar dat zij ook een belangrijke partij diamanten in bewaring gekregen had. De beruchte gewezen diamantman Eric, diamanten die zij niet overhandigde aan de notaris. De zitting wordt geschorst te 14 uur en zal op 25 Februari te 15 u. hervormen worden voor het requisitoir en de pleidooien.

Lebas tot 3 Jaar Gevangenisstraf

Het DEBAT in de KAMER

(Zie begin te bla.)

Deze stellen voor, het vrouwenstemrecht slechts toe te passen voor de eerste maal, bij de reguliere verkiezingen in 1920. Ze willen dus principieel het vrouwenstemrecht toekennen, doch vermijden dat onmiddellijk nadat het in aansluiting op de katholieken de Kamerontbinding zouden uitlokken. Om hun meerderheid aldus te verstevigen in het parlement en de structuurnormen onmogelijk te maken.

M. De Vleeshauer verklaart nog dat de C. V. P. niet tegen de structuurnormen gekant is. Hij meent dat er volledig vertrouwen kan bestaan tussen beide regeringspartijen.

HET LIBERAAL STANDPUNT

Het liberaal standpunt wordt uiteengezet door de h. Janssens. In principe is zijn partij niet gekant tegen het vrouwenstemrecht en tegen de gelijkheid van de vrouw op alle gebied. De liberalen zullen dan ook het voorstel stemmen. Hij stelt echter vast dat er aan politieke manoeuvres wordt gedaan, wat wijkt op een gebrek aan vertrouwen tussen de beide regeringspartijen. Het voorstel Brunfaut-Ansele noemt hij een spel van belang in de regeringsvijver. De moeilijkheden dreigen nog scherper te worden, door dat de regering onder invloed van de C.V.P. C. Socialistische amendementen verwerpt. Ik geloof niet in de onverschuldheid van de C.V.P., die zich hardnekkig zal verzetten tegen de gelijkheid in burgerlijke rechten van de vrouw.

VERMEYLEN vraagt de indereers hun amendement in te trekken. Hij heeft vertrouwen in de meerderheid.

VERTROUWENSMOTIE GOEDGEKEURD

De bespreking wordt onderbroken om de Kamer toe te laten te stemmen over de ingediende moties van vertrouwen en deze van wantrouwen (uitgaande van de communisten). Het resultaat van de interpellatie van Dinsdag. De verouwenstmotie wordt aangenomen met 146 stemmen tegen 18 en 4 onthoudingen. De liberalen stemden mee, slechts de communisten stemden tegen.

HET VROUWENSTEMRECHT

Het debat wordt dan voortgezet. Het parlementaire voorstel van dhr. CARTON DE WIART (C.V.P.), beoogt een onbeheersbaarheid. Hij houdt een louter politieke redevoering, die gericht is tegen de linkerzijde, en die aan zijn voorstel meer kwaad dan goed berokkent. Dhr. Carton de Wiart sleurt er een reeks politieke argumenten bij, die met de zaak niet veel te maken hebben.

STRIEMEND ANTWOORD VAN ISABELLE BLUME

De Socialistische mandatarissen hadden gehoopt dat het vrouwenstemrecht de eenzijdigheid zou hebben weggedragen. Maar, zegt Isabelle Blume, ik heb op dit ogenblik geen illusies meer. De democratische striemend antwoord op de vraag van de heer Carton de Wiart is dat het vrouwenstemrecht een politieke kwestie is. De katholieken die het thans medicus willen doorvoeren hebben het jarenlang bestreden. Ze vroegen het algemeen stemrecht welgedaan te worden, maar nu, op de electorale redenen van thans ommekeer, worden de Katholieken en de Katholieke mandatarissen gebroeken om bij een vertelling die ze zouden maken over de koningskwestie de meerderheid te verkrijgen. Ze wagen de socialistische vertelningen definitief te begraven. Welnu, verklaart Isabelle Blume, wij hebben evenwel belang aan de structuurnormen als aan het vrouwenstemrecht.

MOBILIKWEDEN OF VAN POLITIEKE AARD?

De standpunten van de groepen zijn dus gekend, en de Kamervoorzitter wil tot de stemming overgaan.

DE SWEEMER: Morgen. Geen verrassingsstemming.

Mevr. GREGOIRE (comm.) verklaart, dat haar groep het vrouwenstemrecht zal stemmen.

Op aandringen van de linkerzijde

legt Minister VERMEYLEN een verklaring af. De regering moet onderzoeken of het amendement Brunfaut, zoals de rechterzijde beweert, ongrondwettelijk is. Hij vraagt dat de amendementen in de commissie zouden onderzocht worden. Donderdag, ten einde alle verwarring te vermijden.

SPAAK moet toegeven, dat hij misschien staat het wantrouwen weg te nemen. Zowel van links als van rechts kan gemancuvreerd worden. Toch kunnen de groepen zich accoord verklaren over een datum voor het in werking treden van een wet. Dat kan in de commissie worden besproken.

Hierop ontstaat een tamelijk verwarde discussie.

BUSET stelt vast: Het betreft hier geen technische argumenten, zoals de regering wil doen geloven. Slechts politieke besprekingen zijn hier nodig.

SPAAK stelt ten slotte voor de kwestie te verzetten naar de middenafdeling waar de partijen vertegenwoordigers zijn.

wordt gegeven, en de... (overduarvoorn...)

Wetboek, waarin de vrouw als een minderwaardige wordt beschouwd, te wijzigen. We zullen dan zien, wat er tot de C.V.P. wrake uw wat beteligen zijn. Het is of we het werkelijk meent met de onbevrediging van de vrouw. (Toeluch...)

HET SOCIALISTISCH AMENDEMENT

BRUNFAUT, een van de indereers van het amendement, komt dan aan het woord om de redenen uiteen te zetten, waarom het werd ingediend.

Brunfaut verklaart onmiddellijk dat de bedoeling van zijn amendement is, zich in de kwestie van het vrouwenstemrecht niet te laten belemmeren. Hij stelt met leedwezen vast, dat de christen-democraten meer en meer afzijdig naar de politiek van de oude katholieke partij, die eenzijdigheid waarmee de C.V.P. het amendement verwerpt is een sprekeend bewijs van de verdachte bedoelingen. De katholieken kunnen geen dag meer wachten. De christen-democraten zullen loyaal de tekst stemmen, verklaart Brunfaut, doch met de amendementen, om geen dupe te worden. Brunfaut vraagt de rechterzijde hierover na te denken, daar regeringsmogelijkheden over deze kwestie uitlokken, zou gelijkstaan met de wederopbouw van het land in gevaar te brengen.

HET STANDPUNT VAN DE C.V.P.

Na Brunfaut hoort men de h. De Vleeshauer, leider van de C.V.P., die namens zijn groep een verklaring aflegt. Zijn zilverende toon boesemt de linkerzijde maar niet tegen de vrouwen in. Hij vraagt niet over het verleden te spreken, en verbindt zich namens zijn groep, geen misbruik te maken van het vrouwenstemrecht, door voortijdige kamerontbinding. Hij stelt vast dat iedereen accoord is, en vraagt zich dus af waarom er zou gewacht worden om het in toepassing te brengen. Brunfaut: gij spreekt anders tijdens uw meetings, wanneer gij het over de koningskwestie hebt.

IN DE KAMER VROUWENSTEMRECHT van 21 Juli 1949 af van Kracht

Aangenomen met
184 stemmen tegen 3

Zestien Doden bij Vliegtuigramp in Australië

De Kamer begon haar zitting van Woensdagnamiddag met een gevoelige verdraging. Inderdaad, de C.V.P. verdragen de wet op het vrouwenstemrecht uit te spreken over het accord, dat in de voormiddag bereikt werd in de middenafdeling en de commissie, betreffende het vrouwenstemrecht, en dat er in bestaat de wet in voege te doen treden van 21 Juli 1949 af.

Het schijnt niet gemakkelijker verlopen te zijn in de vergadering van de Federatie.
Nochtans moet men bij de aanvang van de zitting, dat de regering over deze kwestie niet zal strijken, en dat dit intussel in de Kamer het vrouwenstemrecht er door gaat. Bij de aanvang van de vergadering, zegt Vermeulen aan de Kamer, dat de regering accord is over het voorstel, dat in de voormiddag in de middenafdeling is aangenomen, alhoewel de Minister eerst een ander amendement verdedigd had.

VOORAFGAANDE VERKLARING

M. DE VLEESCHAUWER beklamt de tribune. Hij verklaart, dat het vrouwenstemrecht, door de wet van 21 Juli 1949, hij meent, dat de regering haar woord in feite niet houdt, en hij geeft de oorzaken van de zitting aan het man van de rechtshand. Maar de C.V.P. wil, dat de huidige combinatie blijft voortbestaan. Daarom vraagt de rechterlijke het amendement van de middenafdeling, gesteund door de regering. Hij vraagt de rechterlijke, dat de Beste-Minister de plechtigheidsverklaring om het vrouwenstemrecht nog voor Paasen te laten doen in de Senaat, te doen stemmen. Alleen wanneer de C.V.P. deze voordracht krijgt, zal zij de voordracht van de minister van Binnenlandse Zaken stemmen. (Toelichtingen)

lijsten meer dan wie ook het vrouwenstemrecht willen, en dat het alleen een kwestie van modaliteiten betreft.
Men hoort daarop nog een korte tussenkomst van M. CARTON DE WIAERT (C.V.P.), waarna men nog een tussenkomst hoort van Mevr. DE RIEMAEGKER, die namens de katholiek vrouwen naar genoegen komt uitspreken.

EEN VERKLARING VAN SPAAK
Ook SPAAK dankt de C.V.P. voor de goede wil die deze aan de dag legt. Alhoewel dhr. De Vlieschauer op een strenge toon sprak, deed de rechterlijke toch een inspanning om het sociale zielewonder te gemoet te komen. Dit bewijst de goede wil.

(Zie vervolg blz. 5)

Een Lincolnbowwerper, die van Laveron (Victoria) naar Amberley vloog is te pletter gestort op de landingsbaan van het vliegveld van Amberley.
Toen een eerste landing mislukte, wilde de piloot opnieuw opstijgen, en rakte hierbij met een vleugel de landingsbaan, waarop het toestel ontplofte.
Volgens de Australische R.F.W. waren er 12 passagiers en een bemanning van 4 leden aan boord. Allen kwamen om het leven.

Te Neurenberg werden voor LEOPOLD III bezwarende Documenten voorgelegd

De Koning zou aan de Duitsers de plaats hebben aangewezen waar zich het goud van de Belgische Staat bevond
Leopold III drukte ook herhaalde malen de wens uit om met Hitler te onderhandelen

Wij ontvingen een knipsel van het grote Amerikaanse blad 'New York Times' van 7 Februari 11. Het bevat een, zonderling genoeg, door geen enkel persagentschap rondgestuurd knipsel, dat aldus luidt:

wanneer deze stad reeds bezet was door de Duitsers.
En zekere Otto Meisner, een van de voorzitters van de Wilhelmstrasse, die zich voortdurend verdedigt tegen de beschuldiging

De KAMER keurt het Vrouwenstemrecht goed

(Zie begin te blz.)

Spaak belooft af zijn invloed aan te wenden, zodat, zoals door de Vlieschauer gevraagd, de wet nog voor Paasen door de Senaat zou goedgekeurd worden. Hij verklaart, dat de oorlog heeft het ontwerp noodzakelijker dan ooit gemaakt. Spreker vindt 2 miljard een uiterst minimum.

184 STEMMEN TEGEN 3

Er moet nu gestemd worden. De Grondwet bepaalt dat het vrouwenstemrecht alleen kan worden ingevoerd, op voorwaarde dat het Parlement zich uitsprekt met de Twee Derden van de stemmen.

Het ontwerp wordt goedgekeurd met 184 stemmen tegen 3. (Rongevraagd van Mevr. Jacques socialisten) (Toel. bij de meerderheid.)

Hiermede is dit grote struikelblok voor de Kamer van de baan.
HET PROVINCIAAL KIESRECHT
Daarop wordt nog het tweede voorstel van dhr. Carton de Wiaert behandeld, betreffende de wijziging aan de provinciale kieswet. Dit ontwerp geeft geen aanleiding tot nieuwe discussie en er zal volgende week worden over gestemd.

MET FONDS DER SCHOOLOBOUWEN

De Kamer gaat dan onmiddellijk over tot de behandeling van het ontwerp tot oprichting van een fonds voor de oprichting van scholen voor 3 Rijk's middelbaar onderwijs, aangevraagd in 1937, bij het stemmen van de wet Vanderpoorten. De nieuwe wet wil de kosten voor de aanleg en het onderhoud van de gebouwen der atheneas en middelbare scholen aan de Staat dragen.

VERCAUTEREN (soc.) is verslaggever. Hij maakt de historic van de Wraaf, die met weinig betrouwbare gedachten rondloopt. Spraker bepleit de noodzakelijkheid van de schoolbouw. In vele schoolgebouwen zijn de toestanden erger dan in de meeste gebouwen.

Administratieve sleur vertraakt het oprichten van staatscholen. Ondertussen worden er steeds meer katholieke scholen geopend. (Toelichtingen Links)

De h. Janssens (lib.) steunt de uiteenzetting van de verslaarzen. Hij verklaart dat de katholieke betere verdedigers zijn van het officieel onderwijs dan we ook, wat een ironisch relaas uitlokt bij de Linkerzijde. Hij verdedigt de wet March die met dit alles niets te maken heeft, zegt hij. Het krediet van 2 miljard vindt hij meer dan voldoende.

De h. Heyman (C.V.P.) verklaart: 'We zullen de wet stemmen'. Hij treedt dan in politieke beschouwingen die het tegenovergestelde zouden kunnen doen veronderstellen. Hij verklaart dat de katholieke betere verdedigers zijn van het officieel onderwijs dan we ook, wat een ironisch relaas uitlokt bij de Linkerzijde. Hij verdedigt de wet March die met dit alles niets te maken heeft, zegt hij. Het krediet van 2 miljard vindt hij meer dan voldoende.

De h. Heyman verklaart dat hij niet kan aannemen dat in België nog over twee soorten onderwijs gesproken wordt, het vrii onderwijs en het staats onderwijs.
Pierard: De Minister van Onderwijs heeft als eerste de plicht het staats onderwijs te verdedigen.

Na nog enkele tussenkomsten wordt de zitting geëven.

Volgende week zal het debat worden voortgezet.

DE RIJNVAART langs Antwerpen kan Werkloosheid vermindern

Door de Antwerpse senator Albert Lilar werd aan de minister van Binnenlandse Zaken een vraag gesteld in verband met de besprekingen omtrent het Marshall-plan en het voorstel Bevin, Lilar, vroeg de minister of de Belgische regering de nodige stappen had ondernomen om het transitieovereen naar en van Duitsland terug langs Antwerpen te doen geschieden. Zoals het steeds in het verleden was geweest en tegenwens het welgevoerde belang van alle betrokken partijen voorzigtig.
Van oudsher heeft de Rijnvaart haar normale weg langs de havens van de Rijn-Schelde en Maasdelta gevonden. Indien België zich grote offens moet getroosten voor het naleven van het jongste handelsaccorderd met Engeland en wij twee miljard per jaar uitgeven voor het Belgische bettingsalot in Duitsland, zou de doervoor naar het Rijnland naar Antwerpen moeten terugkeren. Te meer daar steeds volgens Lilar, het aantal werkloos havenarbeiders te Antwerpen thans ongeveer de 7000 eenheden bedraagt, waaronder een groot aantal die zich tijdens de V-bombardementen hebben verdienstelijk gemaakt.

Artikel 30

Het Stemrecht waarlijk algemeen

IEMAND, die in de politieke strijd is overtuigd, sprak ons Dondervogel in de Kamer aan, tijdens de naamroeping waan, met zijn drie representanten, door de vier partijen van het land het stemrecht voor het Parlement aan de Belgische vrouwen zou worden toegekend. « Het is vandaag een historische dag », zei hij, « doch hoe wonderlijk ook het heertij toe, geheel anders dan bij het einde van de voorbije strijd, voor het algemeen stemrecht voor de mannen. En hij schilderde in levendige bewoordingen de betogingen, de meetings, de rechtspartijen en de families, waartoe de jarenlange campagnes voor het A.S. aansluiting gaven. Wonderdaarom werden er voor in beslag gebracht; twee algemene werkschikkingen werden er voor uitgesteld. En met Behalve enkele parlementaire incidenten, die nooit zeer heftig waren (doch in het verleden ook zeker voor van verduidelijking) is er niets geweest. De betrokkenen zelf worden niet bijzonder veel belangstelling. Maar uit alles bleek toch, dat de hervorming rijp was, sedert lang al, en dat het op de duur te doen was zijn, dat België aan de vrouwen een medegeschap in het openbaar leven ontlied, dat zij, op Zaterdag na in alle democratische landen genieten. In een wereld waar de rol van de vrouw, ook op verleid gebied, die vroeger doornig niet als een wild van haar schietend werden beschouwd, steeds belangrijker wordt, kon men haar politieke gelijkstelling niet lang meer verdragen.

Over het principe was men het in ons Parlement trouwen sedert lang eens. Van in 1921 reeds werd er getracht de hervorming door te voeren. Het is de schuld van de clericalen geweest, die na de eerste wereldoorlog in heel wat mindere mate, aan electorale feministen daten dan vandaag, dat de verwezenlijking van haar tot jaar werd verdragen. Hoe de heer Carton de Wiaert zich ook heeft ingespannen om door blikken van jeugdijgendheid zijn vroeger verdragen te doen vergeten, een zaak staat vast: zo de vrouwen slechts in 1949 zullen stemmen en niet in 1921, dan hoopen zij zelfs uitlokkend te wijten aan de katholieke partij van België, die altijd deilling heeft verdedigt dat zij maar in de kerk, in de kerk en bij hun kinderen moeten zitten en zich niet met politiek hebben te bemoeien. Indien de C.V.P. vandaag de hoop niet koesterde, dat de Kamer te kennen aanvaardde, in de plaats van de mannen die haar ontlopen, zij zou trouwen nog niet zo haastig zijn.

In het laatste stadium van de parlementaire verdragingen, waartoe de hervorming aansluiting gaf, heeft de B.S.P. onderstreept dat zij bereid was om haar woord in te lossen en haar eigen programma, in elke verdraging van het stemrecht te verspreiden, lijk. Doch zij heeft het ook voor iedereen duidelijk willen maken, dat zij geen gepaste mate te zijn en gezamenlijk toelaten dat de wet die als een meerderheid van rechtvaardigheid, bedoeld te onmiddellijk zou worden misbruikt om 's lands stabiliteit in gevaar te brengen. Vandaar het amendement van Frank-July Van Belle-Ansele, vooreerst om de eerste toepassing te laten gebeuren bij de normale verkiezingen van 1950.

Wij moeten ter eere van de C.V.P. zeggen, dat zij, beseffend welke doorscheitend indruk stapheld op dit ogenblik in het land zou teweegbrengen, in zeer ruime mate is te gemoet gekomen aan de socialistische eis. Waar wij het gister hadden over de katholieke eigenlijde, die wellicht niet zou toelaten om het socialistisch amendement onder meer te aanvaardden, bleken wij goed te hebben gezien. Maar wat thans op voorstel van de Kamer van Binnenlandse Zaken is aangenomen, nadat er in de Kamercommissie door de socialisten en C.V.P.-ers overleg was over gepleegd, betekend niet veel minder dan het voorstel van de drie mandatarissen van de deelneming van de vrouwen in de 21 Juli 1949 verkiezingen met als een kiesrijd, die ten voorste in de laatste maanden van toekomstig jaar kan worden gevoerd. Het loont zeker niet te moeten, daarover nog verder te twisten, als normale verkiezingen toch in Januari of Februari 1950 moeten vallen.

Wij moeten ter ere van de C.V.P. zeggen, dat zij, beseffend welke doorscheitend indruk stapheld op dit ogenblik in het land zou teweegbrengen, in zeer ruime mate is te gemoet gekomen aan de socialistische eis. Waar wij het gister hadden over de katholieke eigenlijde, die wellicht niet zou toelaten om het socialistisch amendement onder meer te aanvaardden, bleken wij goed te hebben gezien. Maar wat thans op voorstel van de Kamer van Binnenlandse Zaken is aangenomen, nadat er in de Kamercommissie door de socialisten en C.V.P.-ers overleg was over gepleegd, betekend niet veel minder dan het voorstel van de drie mandatarissen van de deelneming van de vrouwen in de 21 Juli 1949 verkiezingen met als een kiesrijd, die ten voorste in de laatste maanden van toekomstig jaar kan worden gevoerd. Het loont zeker niet te moeten, daarover nog verder te twisten, als normale verkiezingen toch in Januari of Februari 1950 moeten vallen.

Zo nu de Senaat de wet goed stemt, wordt het vrouwenstemrecht een werkelijkheid.
Het wese ons toegelaten, er de grootste nadruk op te leggen, dat van heden af op de Belgische vrouwen een formidabele verantwoordelijkheid is gelegd, waarom zij misschien niet hebben gevraagd, verantwoordelijkheden dragen, waarvan deze wellicht ook liefst zouden zijn onthopen, doch die niettemin hun deel blijven.
De vrouwen maken de meerderheid van de bevolking uit. Door hun stemming kunnen zij het aanzicht van het land veranderen. Het zal het lot, de toekomst van hun kinderen in handen. Van sociale rechtvaardigheid, die België benadert sedert het socialisme er een sterk georganiseerde macht is geworden.
Wij vragen de vrouwen, dat zij allen, met zovelen als zij zijn, diep en ernstig zouden nadenken over hun nieuwe rol van kiezers voor de Wetgevende Kamers. Zij moeten tonen, dat zij over de politieke rijpheid beschikken, die de voorstanders van het stemrecht steeds hebben doen gelden, doch die men mag het zich niet ontpretzen, ook in zeer uitgebreide sectoren van de openbare mening werd betuist.

Wij willen, op een dag die historisch mag heten en die al de tegenwoordigheids van de Natie eensgezind heeft gezien, zoals het slechts bij weinige gelegenheden voorkomt, niets schrijven dat aan verkiezingspropaganda zou doen denken.
Doch men kan ons het recht niet ontzeggen, de wens uit te drukken dat elke vrouw, met de zin voor de reële levensmogelijkheid die aan haar persoons eigen is, zou overpeinzen dat het met gans haar bestaan, onzijdig veel slechter zou gesteld zijn dan heden, zo er geen socialistische waren geweest om aan de ontvoering van de werkende stand te arbeiden.
Wij hebben nochtans vrouwen in hen. Bij iedere gelegenheid hebben wij in het verleden verwezen meer en meer begrip te dat aansluiting geeft om te betwijfelen dat het in de toekomst nog beter zal worden.

Wij hebben nochtans vrouwen in hen. Bij iedere gelegenheid hebben wij in het verleden verwezen meer en meer begrip te dat aansluiting geeft om te betwijfelen dat het in de toekomst nog beter zal worden.

Wij hebben nochtans vrouwen in hen. Bij iedere gelegenheid hebben wij in het verleden verwezen meer en meer begrip te dat aansluiting geeft om te betwijfelen dat het in de toekomst nog beter zal worden.

Artikel 32

Artikel 31

VROUWENSTEMRECHT IN EERSTE LEZING door Senaat goedgekeurd

Ook het compensatiestelsel voor de mijnen aangenomen - Tijdens de ochtendzitting werden de schatkistvoorschotten verder behandeld

MISSIAEN verzet zich tegen het stemrecht voor de opgesloten kloosterzusters

Vrijdagochtend vergaderde de Senaat en hervatte de bespreking over de schatkistvoorschotten. DOUTREPOINT zette zijn rede van Woensdag voort, waarin hij, zoals wij reeds zeiden, oekost, te rest het uitgeven van sommen waarvoor niet op voorhand credieten zijn voorzien door een stemming in het Parlement. Slechts in uitzonderlijke omstandigheden mag de regering deze regel overschrijden en steeds moet het Parlement zo snel mogelijk zijn recht van controle kunnen uitoefenen. M. D'ASPREMONT-LYNDEN (C.V.P.) noemt Doutrepoint « onze beste controleur van de openbare financiën », en hij toont op zijn beurt aan, dat uitgaven welke niet roeddoekurend werden op voorhand, ongrondwettelijk zijn.

De C.V.P. vraagt, dat de regering niet meer zou werken met schatkistvoorschotten. Dikwijls worden op deze onregelmatige wijze uitgaven gedaan, omdat men weet dat het Parlement ze niet zou goedkeuren.

Minister EYSKENS erkent, dat uitgaven slechts uitzonderlijk toegelaten zijn zonder voorgaande roeddoekuring. Tijdens de oorlog moest dikwijls met voorschotten gewerkt worden. Hieruit ontstond de gewoonte. Thans bespreken wij uitgaven, die door de Duitse bezetting noodzakelijk waren gemaakt (het gaat over 67 miljard bezettingkosten en 6 miljard opslinzen, benevens enige andere posten, zoals 200 miljoen uitgegeven door de Bormscommissie). Andere abnormale uitgaven gebeurden on-

middellijk na de oorlog, zoals 1 1/4 miljard voor graanvoort, 1 miljard toelasten aan de Belgische maaldierijen, 13 miljard aan de spoorwegen (van 1940 tot 1948) 45 miljoen voor de O.M.A. enz., alles samen voor een totaal van 121 miljard.

Na de tussenkomst van Minister Eyskens, werden de artikelen aangenomen.

De ochtendvergadering eindigde te 12.15 uur.

(Zie vervolg biz. 5)

Nationale Arbeidsconferentie gaat door op 30 Maart

Het Nationaal Comité van het A.B.V. in buitenzweone zitting openzetroepen op Vrijdag 19 Maart heeft met voltooiing kennis genomen van de beslissing om de Nationale Arbeidsconferentie op 30 Maart te onder voorzitterschap van de Eerste-Minister bijeen te roepen.

Het heeft nota genomen van het besluit, om alle onderhandelingen in verband met deze conferentie, alsook deze die door afzonderlijke centraal werden inleed, zullen worden voortziet.

Het Bureau wordt zels met de afhandeling van al deze vraagstukken, en de uitvoering der beslissingen die door het Nationaal Congres werden getroffen. Over een ander zal bij het Nationaal Comité later verslag worden uitgebracht.

ECHTPAAR HENDRICKX ALLEEN SCHULDIG AAN DE DUBBELE MOORD TE NIJLEN

Alhoewel bedolven onder bewijzen, weigeren zij te bekennen. - In het geheel reeds zes aanhoudingen. - Confrontatie der betrockenen te Nijlen

Onverpoosd vollediigen Parket en B.O.B. van Meechelen het dossier in de zaak van de dubbele roofmoord te Nijlen en met de dag stapelzich tegen het echtpaar Hendrickx, uit Pulderbos, de bewijzen op.

Niettemin weigeren Alfons Hendrickx en zijn vrouw Josephine Leppens halsstarrig een bekentenis te doen.

Het werd nu klaar uitgemakt, dat Jan-Frans Van Corp, de avonturier zonder vast verblijf, de

De Besprekingen in de Senaat

112

(Zie begin biz. 1)
NADOPZITTING
DE COMPENSATIE
IN DE MIJNEN

's Vrijdags besprak de Senaat de artikelen van het wetsontwerp op de compensatie in de mijnen. De commissie had met 10 stemmen (C.V.P. tegen 9 amendementen) voor gesteld om het ontwerp van de Kamer. Deze amendementen strekken er toe, meer zware mijnen te versieren voor de totaliteit te dekken. M. METURICE (C.V.P.) verdedigt dit amendement.

Minister DELATRE wijst op het groot gevaar van dit amendement: zekere mijnen zouden zich door te makzucht laten drijven, en de slechte lagen exploiteren, dure machines kopen, en 't alles op de kosten van de compensatie.

Na een over en weer spraak verklaart SPAAK dat M. Chatez (C.V.P.) wil dat de mijnen de overvloedige en goedkope kolen voorbij is. Als een politiek gevoerd zou worden met schaarse en dure steenkolen, dan moet dit tot een ramp leiden. (Toespr. links.)

Wij hebben het ontwerp ingediend toen de patronen de compensatie welgerden, en dazs na de indeling konden de patronen de compensatie goed. Het ontwerp is geen stap naar de nationalisatie, het is geen structureelvervoering zoals de regering beloofde.

Nadat Spak nog gevraagd had het amendement te verwerpen wordt de stemming zeer woelig.

M. VAN BUGGENHOUDT (C.V.P.) verdedigt het amendement, en M. DE BRUYNE (C.V.P.) meent dat de regering de vertrouwenskwesste heeft gesteld. De sluiting van het debat wordt uitgesproken door de voorzitter.

STEMMING

Het amendement van de commissie wordt verworpen met 10 tegen 9 stemmen en 4 onthoudingen.

M. BAUR (C.V.P.) heeft zich onthouden omdat de kleine helft van de meerderheid (socialisten) voortdurend tracht de grote meerderheid (C.V.P.) te verkrachten. (Heftig protest links.)

De andere artikelen worden eveneens goedgekeurd.

HET VROUWENSTEMRECHT

De Senaat vangt daarna de bespreking van het wetsontwerp op het vrouwenstemrecht aan.

Verslaggever MAOCHTENS (soc.) vraagt of de vrouwen die Belg geworden zijn door hun huwelijk, ook stemrecht zullen hebben.

Minister VERMEYLEN meent dat het Verorekingshof zich daarover zal moeten uitspreken.

Marie SPAAK wijst er op dat de socialisten reeds lang ijveren voor de gelijkheid van man en vrouw.

Sommigen vreezen nu dat de vrouw niet element van de reactie zal zijn.

De vrouw is echter niet blind gebleven voor de sociale vooruitgang. Onbevoegdheid van de vrouw? Zij heeft in het rozin haar kennis, gevoel en de gansse Senaat rijst recht om haar toe te luichen.)

M. DE BRUYNE (C.V.P.) brengt hulde aan de voorstanders van het vrouwenstemrecht.

Mevr. CHATEL (lib.) verhoort zich over het herstellen van een onrechtvaardigheid.

HEFTIGE INCIDENTEN BIJ EEN REDE VAN MISSIAEN

MISSIAEN (soc.) verklaart onmiddellijk dat hij tegen de wet zal stemmen. Steide men de gelijkheid van de vrouw op politiek en burgerrechtelijk gebied, dan zou ik de wet zonder aanzien goedkeuren, verklaart hij. De vrouwen vreezen het stemrecht niet, hun leiders vreezen het. (Protest, rechts.)

Spreker meent dat de democratie niet zal gedient worden door het vrouwenstemrecht, zolang de vrouw niet meer belang stelt in het politieke leven.

De poppen gaan aan het dansen wanneer de Missiaen betuigt, dat de katholieken enkel het vrouwenstemrecht goedkeuren om opportunistische redenen. Onder de vurigste verdedigers van het vrouwenstemrecht zijn er katholieke heren die in 1802 lieten schieten op mannen die het stemrecht eisten. En nu willen de katholieken en de liberalen ons de les spellen.

De katholieken zijn nu voor het vrouwenstemrecht, omdat ze weten dat de vrouwen onder de invloed van de geestelijkheid staan, en omdat ze hun onderrichtingen in de biechtstool krijgen. (Protest en gebr. rechts.)

Missiaen: Ik heb altijd vastgesteld dat de katholieken lachen als zij niet meer kunnen antwoorden. Ik zal verder de wet niet stemmen, omdat de opgesloten kloosterzusters ook het stemrecht krijgen, ofschoon ze alle contact met de wereld verloren hebben. (Heftig rumoer rechts.)

M. VAN PETEGHEM (C.V.P.): Gij beledigt « onze » kloosterzusters.

M. BAERS (C.V.P.): Er zijn honderden gediplomeerden onder de kloosterzusters.

MISSIAEN: Er zijn duizenden opgesloten kloosterzusters en die kunnen de doorslag geven bij verkiezingen.

Nadat nog verschillende sprekers in het debat tussenbede komen, neemt mev. BAERS (C.V.P.) nogmaals de verdediging der kloosterzusters waarop mev. DELA FAILLIE (C.V.P.) haar vurige uitdrukking over het indienen van het ontwerp.

Ten slotte worden de artikelen van het wetsontwerp goedgekeurd.

De vergadering eindigt te 14 u. 15. Olgende vergadering Dinsdag, te 10 en te 14 u.

WAAROM DIENEN DE VROUWEN „SOCIALIST“ TE STEMMEN?
luit de dagorde van de

Openbare Vrouwenmeeting
die heden Vrijdag te 20 uur doorgaat in het „RUBENSPALEIS“, onder voorzitterschap van gez. Jos STAS, Provincieraadslid.

Zullen het woord voeren:

Gez. Mathilde SCHROYENS, kandidaat-volksvertegenwoordigster

Achiel VAN ACKER, Minister van Verkeerswezen.

DE SOC. FANFARE „DE VREDEKRING“ en een paar HUMORISTEN luisteren de meeting op. Opening der deuren: 19 uur

Artikel 34

Artikel 33

27e Jaar — Nr. 228 VRIJDAG, 27 MEI 1929
Redactie en Administratie: Somersstraat, 27, Antwerpen. — Tel. 386.59 (3 lijnen)
Abonnement 3 maanden: fr. 25,00. MIDDAGBLAD Postrekening nr. 383.38.

Geestdriftige socialistische VROUWENMEETING in het Brussels Volkshuis

Max BUSET en Edward ANSELE bevestigen hun vertrouwen in de uitslag der komende verkiezingen

Niettegenstaande een aanhouden- de regen waren de vrouwen van alle kanten uit het land naar Brus- sel opgekomen. Reeds voor 10 u. was de feestzaal van het Volkshuis volkomen bezet. Woensdag nog verklaarde Isabelle Blume dat zij op ruim 1000 vrouwen rekende. Er waren er geen duizend, maar duizenden,

zodat de voorzitter verplicht was in de zaal te roepen: „Jonge vrouwen sta uw plaatsen af aan de meest be- jaarden. Zet u met twee op één plaats!“

Alle treden, ieder hoekje en kan- tieke werd als zitplaats ingenomen. Grote spandoeken hangen in de zaal: oude en nieuwe. Op een dezer lezen wij: „Voor burgerlijke en po- litieke gelijkheid.“ Doch zij weet het allemaal, de „Politieke Gelijk- heid“ werd veroverd, en het woord „Politiek“ werd dan ook door- streepd.

SARAGAT wil grote Italiaanse Arbeiderspartij vormen

Het dagelijks bestuur van de socialistische partij der Italiaanse arbeiders (partij van Giuseppe Saragat) heeft zich woensdagavond voor de fusie van de social-democratische groepen uitgesproken. Het zal met dit doel alle onderhandelingen met de andere socialistische fracties aanmoedigen. (Reuter.)

Saragat (A.) fracties aanmoedigen. (Reuter.)

Ons mengelwerk „STALINGRAD“ loopt ten einde. Gezien de bijval die onze feuilletons „CLUNY BROWN“ en „JULIA“ hebben gekend, hebben de Notennuskuutboom wij MAANDAG

ONZE GELUKKIGE VOERMANNEN

Het hoort zeer niet gezegd dat al onze voerlieden bij zo een belangstelling er stralend uitzien. Het is door elken geweten dat enkelien soms moedig tot lachen te bewegen zijn. Doch deze maal ligt de zon op hun gelaat.

Nog voor de opening van de manifestatie worden de vleugelplano in beslag genomen.

Er is volk... volk zoals nooit te voren in het Volkshuis. Zo'n schaar van vrouwelijke propagandisten, dat be- looft voor de verkiezingen.

(Zie vervolg blz. 2.)

NAZI-ORGANISATIE in Nederland ontdekt

HULP AAN ONTVLUCHTEN EN ONDERGEDOKENEN

De politie is te Driebergen, nabij Utrecht, een Nederlandse nazifor- ganisatie op het spoor gekomen, die is opgericht om de politieke over- treeders te helpen zich uit het ge- rechte te onttrekken.

Dit een interneringskamp ont- vluchte gevangenen werden aange- houden. (Reuter.)

dank het Socialisme omdat de arbeid geen sla- denverval is. De partij is het Socialisme zijn onse kinderen zijn en ons allen van bestint ons toe te lachen. Wat hebben wij al niet veroverd. Dit alles brengen wij u ten teekensake. (Toej.)

Wij dragen echter een grote verantwoordelijkheid. Moesten wij verslagen worden, dan zou het land van ons verlaten. De partij zal ons verlaten wat zij van ons verlangt. Alle gewesten zijn hier bereid om ons te steunen voor de strijd. Marx heeft het gezegd: „Het Socialisme is brood en rozen.“ (Lange toe.)

de partij pleit dat er reeds be- traacht is om de mannen en vrouwen allen dat vrije arbeiders zich in een vrije internationale zouden verenigen. (Toej.)

Doch wij zien ons af. Wij houden van de vrijheid en de democratie. Recht op arbeid gaat voor alle treden. Het is de col- lectiviteit moet voor dit van het kapitaal en van het individu gaan. (Toej.)

Wij willen een onafhankelijk en onvoorwaardelijk. Moesten wij recht op hebben. In het belang van de vrouw heeft de Partij zich onvoorwaardelijk. Moesten wij verslagen worden, dan zou het land van ons verlaten. De partij zal ons verlaten wat zij van ons verlangt. Alle gewesten zijn hier bereid om ons te steunen voor de strijd. Marx heeft het gezegd: „Het Socialisme is brood en rozen.“ (Lange toe.)

voelsteertengedrukt voor een- seefte verzekering dat de vrouwen erin moeten slaan om de mannen te strijden. De geestdrift van de hier aanwezige drie duizend vrouwen stemde door voor hen. De mannen schietmenen zullen niet verzetten dat onder het clerical bewind de gendarmen schoten op hun kinde- ren en mannen die het stemrecht aisten, en het zijn de vrouwen die de mannen zullen helpen om het Socialisme te veroveren.

De zaal is niet recht en zwart die belofte te vervullen. Met haar on- weerstaanbaar dynamisme bezield de liberalen de kerk betref- ten, en haar geloof getuigt in het So- cialisme der Vlaamse aanklaagt.

Tot slot worden weer zangen aan- geschreven, en onder de klanken van de „Internationale“ die uit duizen- den monden galmt, eindigt deze groote betoging van de vrouwen, die voor kinderen en gezin ver- trouwen stellen in het Socialisme.

SIRENE BLEECK

(in het Vlaams)

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

Sirene Bleek (A.)

Gen. Alle valse ar- gumenten van de katholieken zullen wij te niet doen. Onze leiders hebben voortdurend contact met honderduizenden ges- timen. Wij zullen er voor zorgen dat onze partij en haar leiders de- zage behalen. (Lange toejuiching- sen.)

BUSET

— Ik zeg het onmiddellijk. Ik ben onelndig fier op u. (Toejuichingen.)

Nog nooit werd het gebouwen en zin geweten aan zo een kracht- proef onderwor- pen. (Gelach.)

Wij menen dat de dertien en hier 1.500 zitplaatsen. De helft staat bui- ten. Men zegt dat de vrouwen niet interessen. Gij komt met be- zinnen tegenstraf- ten in de politiek. Max Buset (A.) houdt alles aan elkaar. sociale vrede veronderstelt een gezonde de- mocratie.

EDUARD ANSELE WORDT LEVENDIG TOEGEJUICHT

Het is mij een groot genoegen u als jonggezel te mogen aanspreken met u vriendinnen. (Hartelijk ge- lach.)

gedenkt de toe- stand van voer 28 jaar. Wat hebben de vrouwen niet gele- den! De kerk tot lachen te bewegen. De patroons zijn er de schuld van. (Gelach.)

Wij kinderen sterven door de kinder-ar- beid. Wij kinderen andere ziekten maakten vele blootmoeders. De blootmoeders heb- bertuul gezet wor- den. Het is mijn recht van het C.V.P.-blok tegen het B.S.P.-blok. Gij verwiert politieke rechten. Wij voegen er aan toe, ook burgerlijke en economische rechten moet gij nog winnen. Wij

COMPROMIS tussen Truman over toekomstige Perio

De leiders van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden zijn het eens geworden over een compromis- formule volgens welke de E.C.A.- kredieten zoveel mogelijk in over- eenstemming zouden gebracht wor- den met die welke president Tru- man aan het Congres had gevraagd die door de Toewijzingscommis- sie van het Huis van Afgevaardig- den met 15 % werden verminderd.

Volgens dit compromis zouden de E.C.A.-kredieten niet worden ver- laagd, doch de verdeling er van, zou over een kortere periode lopen, dan bepaald was.

Zoals men weet heeft President Truman 1.074.000.000 dollars ge- vraagd voor het laatste kwartaal 1948-1949 en 4.100.000 voor het eerste kwartaal van 1949. Het eerste kwartaal van 1949, dat op 1 juli aanstaande een aanvang neemt. Die kredieten zijn door de commissie respectievelijk tot 1.074.000.000 en 3.868.470.000 dollars verminderd, zeg- ge tot 4.843.470.000 in totaal. Inge- volge dit compromis, dat tussen de democratische en republikeinse led- ders is tot stand gekomen, zou de regering er toe gemachtigd worden om de kredieten over een periode van 13 1/2 maand te besteden, hetgeen een maandelijkse uitgave van 34

De grote Vrouwendag te Brussel

(Zie begin bladz. 1.)

HET FREET

Het is het hoor van Brussel dat menacht en steeds komen er vrouwelijke socia- len aan Maechelen om het socialistische lied aan te zingen. Isabelle Blume, ver- ter se Vlaams is, singt mede. De vrouwen, bijeen was gere. Aan ons de Zespartij, ingehaald wordt. En nu nodig. Isabelle Blume allen uit, samenstemm. Broeders, verlicht u het Vlaams te zingen. Als gij dat gebouwd hebt, dan kan het vertrouwen in deze zaak en de vrouwbeweging niet meer gebrekkig worden.

De voorzitter Isabelle Blume uit: „De radiateurs moeten gesloten worden, anders zullen wij vriesen.“ Nog een andere radering: „De vrouwen die zich in de gangen en op de trappen verinden moeten zich naar het ferenitaal begeven. Ook daar zullen wij ons spreken.“

In korte trekken belicht Buset het programma van de verkiezingen. Hij roept men voor allen. De op- peratie in het huisgezin. Voor ge- lijke werk, gelijk loon. Wij menen gelijkheid voor de geslacht. Het moet die in haar keuzen blijft en voor haar best. Het moet die materiaal gestuurd worden. Zij moet echter volledige vrijheid. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats.

moeten de volledige gelijkheid be- rechten voor de vrouw. Wij zullen niet toestaan dat de Katholieken de meesterschap halen. (Toej.) Want zij zijn er op geen veiligheid beslu- ten. Het moet die in haar keuzen blijft en voor haar best. Het moet die materiaal gestuurd worden. Zij moet echter volledige vrijheid. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats.

HANNELE BLUME AAN HET WOORD

„Heden willen wij tonen aan de partij dat wij praten staan om te verkiezingen te winnen. (Toej.)

Gij zijt de vrou- den in opstand. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats.

Wij willen een België zonder werloosheid. Arbeidsdag in ar- beidswaak moeten andere inge- troefd worden. In vrije uren moet een eigen leven kunnen worden. Er moeten huizen gebouwd worden, maar in ons land. Kinder- sterfte, kanker! Veel te veel vrou- wen sterven aan erpe ziekten. Waar- om? Omdat de wefenscha niet ge- noeg verkiezingen zijn. (Toej.)

Wij willen een België zonder werloosheid. Arbeidsdag in ar- beidswaak moeten andere inge- troefd worden. In vrije uren moet een eigen leven kunnen worden. Er moeten huizen gebouwd worden, maar in ons land. Kinder- sterfte, kanker! Veel te veel vrou- wen sterven aan erpe ziekten. Waar- om? Omdat de wefenscha niet ge- noeg verkiezingen zijn. (Toej.)

In Blume (A.)

Sociale vooruitstap. Het is de eerste plaats dat er vrede be- steut. Op dit gebied is onze be- trokking. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats.

Sociale vooruitstap. Het is de eerste plaats dat er vrede be- steut. Op dit gebied is onze be- trokking. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats.

SIRENE BLEECK

(in het Vlaams)

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

Sociale vooruitstap. Het is de eerste plaats dat er vrede be- steut. Op dit gebied is onze be- trokking. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats.

Sociale vooruitstap. Het is de eerste plaats dat er vrede be- steut. Op dit gebied is onze be- trokking. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats. Het moet die in de eerste plaats.

COMPROMIS tussen Truman

De leiders van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden zijn het eens geworden over een compromis- formule volgens welke de E.C.A.- kredieten zoveel mogelijk in over- eenstemming zouden gebracht wor- den met die welke president Tru- man aan het Congres had gevraagd die door de Toewijzingscommis- sie van het Huis van Afgevaardig- den met 15 % werden verminderd.

Volgens dit compromis zouden de E.C.A.-kredieten niet worden ver- laagd, doch de verdeling er van, zou over een kortere periode lopen, dan bepaald was.

Zoals men weet heeft President Truman 1.074.000.000 dollars ge- vraagd voor het laatste kwartaal 1948-1949 en 4.100.000 voor het eerste kwartaal van 1949. Het eerste kwartaal van 1949, dat op 1 juli aanstaande een aanvang neemt. Die kredieten zijn door de commissie respectievelijk tot 1.074.000.000 en 3.868.470.000 dollars verminderd, zeg- ge tot 4.843.470.000 in totaal. Inge- volge dit compromis, dat tussen de democratische en republikeinse led- ders is tot stand gekomen, zou de regering er toe gemachtigd worden om de kredieten over een periode van 13 1/2 maand te besteden, hetgeen een maandelijkse uitgave van 34

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

— Wij hebben prachig de oproep van de partij beantwoord. Wij moeten voortuit en de mannen en vrouwen zullen met gezag de campagne inzetten. Wij zullen antworten wat de socialistische partij als woorden en argumenten moeten verspreid worden. Het zijn de socialistes die het vrouwenstemrecht hebben afgedwon-

De Oproep van Eerste-Minister Spaak tot de Belgische Vrouwen

(Zie begin blz. 1.)

Voorzeker onze sociale verdediging heeft alle gemeen met die waarvan de conservatieven soms praten. Wat zij sociale verdediging noemen is slechts een valse sociale verdediging. Dat is een valse sociale verdediging die buiten ons land om wordt gemaakt, maar binnenin klokt het en wordt op ieder ogenblik een heilige ontploofing mogelijk.

Daarmee heeft onze sociale verdediging gemeen met die waarvan de conservatieven soms praten. Wat zij sociale verdediging noemen is slechts een valse sociale verdediging. Dat is een valse sociale verdediging die buiten ons land om wordt gemaakt, maar binnenin klokt het en wordt op ieder ogenblik een heilige ontploofing mogelijk.

Het onmiddellijk Verleden

Het zou voorzeker niet juist zijn te beweren, dat wij, socialisten, en wij alleen, in België sedert de bevrijding alles hebben gedaan. Maar het is niettemin een feit, dat sinds Februari 1945 en tot vandaag toe ALLE REGERINGEN DIE AAN DE MACHT ZIJN GEWEEST, STEEDS VERDEN GELEID DOOR SOCIALISTEN, door Van Acker, Huymans of Milpriet. Het zou dan ook onrechtvaardig zijn, een groot gedeelte van ons herstel en van de wijze waarop zich dit voltrok, niet op rekening van mijn partij te schrijven. Welnu, denkt hier eens over na: dan wanneer er zoveel vraagstukken op te lossen, zoveel hindernissen uit de weg te ruimen waren, in een door de oorlog en de bezetting overhoop gesmetten land, kon dit alles gebeuren in de grootste kalme, zonder troebelen, zonder incidenten, bijna zonder stakingen. Waarom? Omdat wij aan onze zijde voor werkelijkheid ONZE WIL VOOR SOCIALE VERBETERINGEN wisten te paren, omdat wij, hetgeen billijk en rechtvaardig was konden geven en op tijd konden geven; omdat wij het land, zonder ooit zijn economische en financiële toestand in gevaar te brengen, stoutmoedig op de weg naar de vooruitgang wisten te leiden. Daarom, mijn liebe vrouwen, dat

het als het symbool van hetgeen wij willen. Reeds twee jaar, sedert mijn regering het bewind voert, hebben wij gepoogd in dezelfde lijn te blijven, en ik geloof dat wij daarin slaagden.

Opdat de werkloosheid in bepaalde industriële werkkolven die wij met alle kracht en alle middelen bekampen, in het land over het algemeen verspreid, het spaarveld neemt toe in de banken en de Spaarkas. Onze productie overtreft de vooroorlogse met bijna 20%. Onze uitvoer overschrijft sinds drie

En beknopte balans

Onkade de financiële mogelijkheden, waaronder een uit de oorlog komend land gebukt gaat, hebben wij reeds twee jaar onze sociale wasgeving gevoelig verhoogd. Zie hier enkele overtuigende cijfers:

OUERDOMSPENSIENEN
3200 fr in 1939;
20400 fr in 1948
het bescheiden vooroorlogse pensioen is met meer dan 6 verdubbeld en eindelijk begint het tot der oude arbeiders verzekerd te worden.

GEZINSTOELAGEN
voor het eerste kind in 1939 28,75 fr per maand;
in 1947, 170,— fr per maand;
in 1949, 300,— fr en overeenstemmende verhogingen voor de andere kinderen.

WERKLOZENSTEUW
in 1947 minder dan 50,— fr per dag;
in 1949 72,— fr voor de gehuwde werklozen en de gezinstoelagen indien er kinderen zijn.
65,— fr en 63,— fr voor de ongetrouwden.

Wij slaagden er in, in onze wetgeving het dubbel verhoogd te doen inschrijven, dat aan de wet op het betaald verlof haar volle betekenis geeft en eindelijk aan de arbeiders en de bedienden voorloof; hun nederige woningen tijdelijk te ontvriegen, om zich aan zee of op het platteland enigszins te ontspannen, en wat rust te vinden. Maar op dit gebied is nog zeer veel te verrichten.

De lonen hebben in de meeste gevallen de schommelingen van de index gevolgd en de koopkracht van de arbeiders is toegenomen door de verdwijning van rantsoenering en zware markt.

In de metaalnijverheid, de openbare diensten, gas en elektriciteit, zijn nieuwe collectieve overeenkomsten afgesloten, die de arbeiders tegen de schommelingen van de levensduurte veilig stellen. In deze essentiële en gerechtvaardigde strijd voor de verbetering van hun bestaan, vonden de arbeiders in de regering een trouwe bondgenoot.

Voorzeker, het is niet de taak van de regering, lonen op te leggen. Het zijn de arbeiders zelf, die door hun onafhankelijke syndicale actie in hun betrekkingen met het patroon, billijke lofsverbeteringen moeten bekomen. Maar in deze strijd en de regering niet neutraal blijven, maar de strijd bij te dra-

markten maandelijks 7 miljard frank en de Belgische frank een van de meest sterke in de wereld. Claus alleen in Europa, konden wij het uit de oorlog gesproten systeem van bezettingen en rantsoenering geheel afschaffen. Op alle gebieden wisten wij de openbare markt te doden. De plaats, die België in de wereld innemt, de verhoogde en bevestigde de heft heeft opgevoerd, zijn het duidelijkste teken van ons succes.

Ik herhaal het, dit alles was slechts mogelijk omdat de maatschappelijke vrede bleef heersen en deze maatschappelijke vrede, was slechts mogelijk door de maatschappelijke vooruitgang, waartoe wij voortdurend het onze hebben bijgedragen.

gen tot de oplossing van alle conflicten. Het is de gemeenschap haar plicht bij de verbetering van het lot der arbeiders te helpen.

Aan deze nuchterheid is de trouw door de socialistische ondersteunde regering reeds twee jaar poort te kort tekomen en heel vaak was het dank zij haar tussenkomst, dat slimmerende conflicten werden uit de weg geruimd.

"Gij moet er u rekenschap van geven dat het land in twee maanden deze veldslag, VOORNAME EN LANGDURIGE STAKING" heeft gekend.

Dit verheugt mij, zowel voor de arbeiders als voor het land. Een staking, zoals een oorlog, zal wanneer zij gewonnen wordt kost zij duur, en heeft men maanden en maanden lang te verdragen, men wat men verloor door gedurende enkele weken de armen te kruisen. Is het dan niet beter zijn recht te veroveren door de syndicale macht en, telkens wanneer zulks mogelijk is, met de hulp van de regering? Wat het land betreft, dit is altijd het slachtoffer van een groot maatschappelijk conflict, en wanneer een regering zulk conflict kan vermijden is het voor haar ook altijd een groot succes.

De organische Hervormingen in de Economie

Doch vandaag mag de vooruitgang niet alleen tot het sociaal gebied beperkt blijven, hij moet ook economisch zijn.

Voorzeker, door de socialistische partij heeft de regering de STRUCTUURHERVORMINGEN aangevat. Sommigen zullen ons dit verwijten, doch wij zijn er fier op, zelfs al vinden wij ze onvoldoende!

Waarom structuurhervormingen? Om een eenvoudige reden: om zichzelf overgelaten vervekt het kapitalistische regime onvermijdelijk de economische chaos, de crisis en de werkloosheid. Al te vaak heeft het kapitalistische regime ons het schouwspel van zijn onsmakenhandigheid, zijn dwaasheid en zijn onrechtvaardigheid gegeven, opdat wij het nog zouden aanvaarden. Wij willen alles doen om aan de lange en heersdrukkende crisis, aan de zenuwlopende werkloosheid te ontsnappen.

Daarom hebben wij de NATIOMALE WERKLOZENSTEUW ingevoerd, die de regering niet neutraal blijft, maar de strijd bij te dra-

1 ARGUMENT PER DAG 1 voor het nummer 1

«Zij begrijpen, dat de dwingelandij een bederfeling was voor de vrede van hun kinderen, en dat men de veiligheid van het gezin niet kon verdedigen zonder terzelfde tijd de nationale vrijheid en onafhankelijkheid te verdedigen. Zij zijn een voorbeeld van eenheid in de strijd voor de democratische veranderingen in het verleden, en de hoop van de toekomst.»

Meer en meer komt het voor, dat de vrouw zelf werkt. Men kan de evolutie niet tegenhouden: de tijd is voorbij, dat men de vrouw kon opsluiten in haar woning. Men moet een clericaal zijn om zich in te beelden, dat de zoeterige raad van de pastoor iets veranderden kan aan het goede begrip van de vrouwen in zake politiek. Maar vermits zij in het vrouwenstemrecht de logische ontwikkeling zagen van het Algemeen Stemrecht. Menen de nieuwe kampioenen van de zaak der vrouw, dat de vrouwen de spot hebben vergeten, die nog niet zolang geleden tegen de Socialistten was gericht? Stellen zij zich voor, dat de vrouwen in hun rechtvaardigheid zullen gehoorzamen, want diezelfde kampioenen herhaaldelijk de Socialistische voorstellen ten gunste van de vrouwen hebben getorpedeerd?

In deze bewoordingen bracht Brunfaut hulde aan de vrouwen bij de bespreking van het wetsontwerp, dat haar eindelijk het stemrecht zou toekennen op 18 Februari 1948. Liberalen en katholieken samen hebben gedurende verschillende jaren aan de mannen alleen het voorrecht van kiezer te zijn voorbehouden. Maar zij hebben toch niet kunnen beletten, dat de vrouwen zagen wat er gebeurde.

De vrouwen zullen hen misprijzen, omdat zij haar voor zo dom hielden, en zij zullen de beloften wantrouwen van deze heren, die tot de vrouwen gaan, zoals sommigen onder hen bedrieglijk, maar met even weinig bijval «tot het volk gaan».

In deze bewoordingen bracht Brunfaut hulde aan de vrouwen bij de bespreking van het wetsontwerp, dat haar eindelijk het stemrecht zou toekennen op 18 Februari 1948. Liberalen en katholieken samen hebben gedurende verschillende jaren aan de mannen alleen het voorrecht van kiezer te zijn voorbehouden. Maar zij hebben toch niet kunnen beletten, dat de vrouwen zagen wat er gebeurde.

In deze bewoordingen bracht Brunfaut hulde aan de vrouwen bij de bespreking van het wetsontwerp, dat haar eindelijk het stemrecht zou toekennen op 18 Februari 1948. Liberalen en katholieken samen hebben gedurende verschillende jaren aan de mannen alleen het voorrecht van kiezer te zijn voorbehouden. Maar zij hebben toch niet kunnen beletten, dat de vrouwen zagen wat er gebeurde.

1 goed punt voor lijst nummer 1

Artikel 38

Vrouwen die niet mogen stemmen

Op het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt verklaard, dat de vrouwen, die naar een andere gemeente verhuisd zijn in de loop der zes maanden, die 29 November 1948 voorafgaan, datum waar op de kiezerslijsten zijn afgegloten, niet zullen kunnen kiezen. (Belga.)

Artikel 39

Artikel 37

Regering HARMEL-SPINOY gevormd

Twaalf socialistische ministers (waaronder zeven nieuwe) in regeringsploeg van 27

Zes hoofdfiguren : de coordinators Harmel (CVP), Spinoy (BSP), P.-H. Spaak (BSP), Leburton (BSP), Segers (CVP) en Eyskens (CVP)

De nieuwe B.S.P.-C.V.P.-regering is samengesteld. Dinsdagavond laat werden de namen van de nieuwe ministers bekendgemaakt. De ministersploeg bestaat uit negen ministers-coördinatoren, drie van elke partij, vijf negen C.V.P.-ministers en vijf B.S.P.-ministers, uit drie ministers-staatssecretarissen voor de C.V.P. en vier ministers-staatssecretarissen van de B.S.P. voor de C.V.P. en vier ministers-staatssecretarissen van de B.S.P. voor de C.V.P. en vier ministers-staatssecretarissen van de B.S.P. voor de C.V.P.

De nieuwe regeringsploeg zal naar men aannemen worden, heden woensdag in de handen van de Koning de grondwetelijke eed afleggen, waarna de ministers zal bijeenkomen voor het opstellen van de regeringsverklaring morgen donsdag aan het Parlement zal worden voorgelezen.

Zeven van de twaalf socialistische ministers vervullen dit ambt voor het eerst: Marc-Antoine Pierson, Dehousse, Vranckx, Van Bogaert, Van Cauwenberghe en Bogaert. Bij de C.V.P. leidt de formatie vier nieuwe gezichten op een totaal van vijftien ministers.

DE MOEILIJKEIDEN VAN HET LAATSTE UUR

Formatie Harmel had dinsdagmiddag aan de wachtende journalisten verklaard dat hij in de avond de lijst van ministers zou bekendmaken.

Toen hij, na besprekingen met B.S.P. en C.V.P.-leiders om 15 uur door de laatste omringeling werd om nadien kamervoorzitter Van Acker ontstond het duidelijk dat de aankondiging van de samenstelling der nieuwe bewindsploeg niet op dat ogenblik de laatste moeilijkheden niet uit de weg ruimen, want de afstemming tussen de B.S.P. en C.V.P.-leiders met de formatie gebonden.

DE FILM VAN DE LAATSTE DAG Dinsdag, de 6de en laatste dag van de regeringscrisis, werd door formatie Harmel en twee betrokken partijen hoofdsakelijk gewijd aan een onderzoek van de

De nieuwe Bewindsploeg

Ziehier de samenstelling van de nieuwe regering:

- Ministers-coördinatoren:
  - Eerste-Minister: PIERRE HARMEL (C.V.P.)
  - Vice-Eerste-Minister, belast met de coördinatie van de economische politiek: ANTOON SPINOY (soc.)
  - Buitenlandse Zaken, coördinatie van de buitenlandse politiek: P.-H. SPAAK (soc.)
  - Ondervoorzitter van de Raad en coördinator van sociale zaken: P.W. SEGERS (C.V.P.)
  - Coördinatie van de financiën en van het budget: G. EYSKENS (C.V.P.)
  - Ondervoorzitter van de Raad en coördinator van de infrastructuur: E. LEBURTON (soc.)
- Ministers:
  - Nationale Opvoeding: F. DEMOUSSE (soc.)
  - Landsverdediging: L. MOYERSOEN (C.V.P.)
  - Economische Zaken: MARC-ANTOINE PIERSON (soc.)
  - Justitie: PIERRE WIGNY (C.V.P.)
  - Buitenlandse Zaken: ALFONS VRANCKX (soc.)
  - Volksgezondheid: ALFRED BERTRAND (C.V.P.)
  - Sociale Voorzorg: HERVE BROUHOON (soc.)
  - Gezins en Huisvesting; mevrouw DE RIEMAECKER-LEGOT (C.V.P.)
  - P.T.T.: ED. ANSELE (soc.)
  - Tewerkstelling en Arbeid: L. SERVAIS (C.V.P.)
  - Landsbouw: G.H. HEGGER (C.V.P.)
  - Openbare Werken: JOS DE SARGER (C.V.P.)
  - Middenstand: D'ALCANTARA (C.V.P.)
  - Verkeerswegen: URBAIN (C.V.P.)
- Ministers-staatssecretarissen:
  - Europa: HENRI FAYAT (soc.)
  - Buitenlandse Handel en Ontwikkelingscoöperatie: ERNEST ADAM (C.V.P.)
  - Nationale Opvoeding: ELIE VAN BOGAERT (soc.)
  - Cultuur (Franse taal): A. DE CLERCK (C.V.P.)
  - Opleiding: PAUL DE STEXHE (C.V.P.)
  - Openbaar Ambt: ANDRE VAN CAUWENBERGHE (soc.)
  - Financiën: ALFRED SCOKAERT (soc.)

regering. 's Namiddags begaven sich Collard, Spaak en Spinoy bij de formatie, de h. Harmel, om hem in kennis te stellen van een aantal opmerkingen, die door het bureau geformuleerd waren.

In de voormiddag heeft de formatie eveneens besprekingen gevoerd met de C.V.P.-leden Segers, Vanden Boeynants en Vandekerckhove.

Bijna twee uur later verliet de h. Harmel even de vergadering en zei tot de wachtende journalisten, dat hij hoopte nog dinsdagavond hun de lijst van de ministers te overhandigen. Om 18 uur was die bijeenkomst beëindigd. Spaak verklaarde toen: « Wij zijn akkoord over de structuur. Thans moeten de ministers aangeduid worden ».

De formatie begaf sich nadien bij de Koning om hem verzoek te brengen. Nadien begaf hij sich bij kamervoorzitter Van Acker, vermoedelijk om hem te raadplegen over de werkzaamheden van de Kamer.

Na zijn audiëntie bij de Koning en zijn besprekingen met kamervoorzitter Van Acker, keerde de h. Harmel naar zijn kabinet terug, waar de h. Vanden Boeynants, Segers en Vandekerckhove op hem wachtten. Het was toen kwart voor acht. Op dat ogenblik werden ook de socialistische leiders Collard, Van Eynde, Spaak en Spinoy op het kabinet verwacht om de laatste moeilijkheden uit de weg te ruimen.

DONDERDAG VOOR HET PARLEMENT

Het was iets na 23 uur dat Eerste-Minister Pierre Harmel de lijst van zijn ministers aan de journalisten voorgelezen heeft.

(Zie vervolg blz. 8)

Regering Harmel-Spinoy

(Zie begin blz. 2)

De premier verklaarde daarenboven, dat de regering sich donsdag voor het parlement zal aanbieden met de regeringsverklaring. Er wordt voorzien dat de Kamer deze regeringsverklaring zal behandelen op vrijdag 30 en zaterdag 31 dr. terwijl het debat in de Senaat gehouden worden op maandag 2 en dinsdag 3 augustus. Er werden telegrammen verzonden om Kamer en Senaat morgen bijeen te roepen, resp. te 14 en te 15 uur.

VERKLARINGEN

Het was te 23 uur dat de h. Harmel, eerste minister, en Antoon Spinoy, vice-premier, bij de journalisten kwamen. De h. Harmel zei: « Wij zullen u inlichten over de wensen die wij gaarne ingewilligd hadden gezien door de personaliteiten die we hebben aangezocht maar die van oordeel zijn geweest dat zij de leiding van de politieke organisatie waarvan zij deel uitmaken moeten bijhouden. Collard, Vanden Boeynants, Houben, Van de Kerckhove, Herbiet, Leemans en Boty. »

« Naast de eerste minister en de vice-premier, belast met de coördinatie van het economisch beleid, drie andere coördinerende ministers: voor de Buitenlandse Zaken, voor de Sociale Zaken en voor de infra-structuur en in die centrale groep de minister van Financiën, zoals dat hoort. »

« Daarna een groep van 14 ministers en tenslotte een groep van 7 ministers-staatssecretarissen. »

Na de lijst van de regeringsleden te hebben gegeven wens de h. Harmel er op dat het niet de protocolaire lijst is die woensdagochtend was opgesteld. De h. Harmel zei nog: « Dat is de vorm van de regering die de Koning heeft aangenomen en die woensdag te 15 u. voor de Koning en donsdagmiddag voor de Kamers de eed zal afleggen. De eerste kabinetraad zal heden woensdag na de eedaflegging plaatshebben. De h. Harmel zegde nog: « Wanneer een land goed moet

worden geregeerd, dan dient een regering van goede wil te worden gevormd die naar nationale eenheid streeft. »

PREMIER EN COÖRDINATORS BIJEEN

De eerste-minister en de coördinerende ministers zijn woensdagochtend bijeen gekomen voor het opmaken van de regeringsverklaring.

De taakverdeling van de coördinatoren

De zes ministers-coördinatoren zullen hun taken als volgt onder elkaar verdelen: De h. Harmel, eerste minister, zal de werkzaamheden van de volgende ministeries coördineren: Buitenlandse Zaken, Justitie, Over-

heidsambt, hij zal sich ook bezighouden met het Wetenschappelijk Onderzoek.

Spinoy, vice-eerste minister: Economische Zaken, Landsbouw, Middenstand. Hij zal sich tevens bezighouden met de Ruimtelijke Ordening.

P.-H. Spaak, ondervoorzitter van de Ministerraad: Buitenlandse Zaken, Europees Ontwikkelingsaansluitingswerk, Buitenlandse Handel en Landsverdediging, met inbegrip van de Technische Bijstand.

De h. Segers, Tewerkstelling en Arbeid, Maatschappelijke Zekerheid, Volksgezondheid, Gezinszorg en Huisvesting, Nationale Opvoeding, Franse en Nederlandse Cultuur.

Leburton: Openbare Werken, Verkeer, P.T.T. en Begroeting. Eyskens: Financiën en Begroeting.

De zeven nieuwe socialistische Ministers

Hervé Brouhon
Hervé Brouhon, minister van Sociale Zekerheid, werd op 18 juni 1924 te Etterbeek geboren. Na het beëindigen van de oorlog was hij aan de A.C.O.D. verbonden. Een weinig later werd hij gewestelijk secretaris voor Brussel en later werd hij gemeenteraadslid van Brussel. Lid van het bureau van het A.B.V.V. en penningmeester van het gewestelijke comité voor gemeenschappelijke actie.

Brouhon werd in juni 1958 tot socialistisch volksvertegenwoordiger voor Brussel verkozen; hij werd in 1961 en 1965 herkozen. De nieuwe minister heeft actief deelgenomen aan de jongste onderhandelingen tussen het geneesherenkorp en de regering Lefèvre.

Fernand Dehousse
Fernand Dehousse, minister van Nationale Opvoeding, werd op 3 juli 1906 te Luik geboren. Dehousse, die doctor in de rechten en laureaat van de Academie van de

Marc-Antoine Pierson
Marc-Antoine Pierson, minister van Economische Zaken, werd op 26 maart 1906 te Wetteren geboren. Hij is advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel, lidmaat in de politieke wetenschappen en buitengewoon hoogleraar bij de V.U.B. Pierson is sedert 1952 socialistisch volksvertegenwoordiger voor Brussel en gemeenteraadslid van de hoofdstad.

De nieuwe minister is vast lid van de raadgevende vergadering van de Raad van Europa en van de vergadering van de W.E.U. Hij is erwaarsom ondervoorzitter en gewestvoorzitter van de interparlementaire raadgevende Beneluxraad. Hij heeft verscheidene juridische werken gepubliceerd.

Elie Van Bogaert
Elie Van Bogaert, minister-staatssecretaris van Nationale Opvoeding, werd op 5 september 1919 te Gent geboren. Hij is doctor in de rechten en hoogleraar aan de Ghentse

Welke verplaatsing!
 Er zijn vandaag bijna een paar miljoen burgers geweest als M. Harmel laatste aanpak van de regering te horen kreeg.

Bij die vergaderingen waren de meeste niet van politieke aard, d.w.z. ingegeven door de behoefte om een het nieuwe kabinet per se zijn medewerking te ontzeggen. Zo zijn er voorbeelden van mensen geweest. Men kan het niet ontspreken aan de overweging dat men te Luit bezit is een paar bevooroordeelde politici te gronde te richten door hen te belletten de rol te spelen waartoe zij voorbestemd zijn. Doch hoewel andere motieven hebben de h. Harmel en degenen die aan katholieke en socialistische zijde, de contacten tot stand brachten, te horen gekregen!

(Zie vervolg blz. 7)

Een Dode bij Rol tussen Grieken en Turken te Retinne

Woensdagavond groep in de Rue du Port, te Retinne een vechtpartij plaats tussen Turken en Grieken. Een Griek, de 30-jarige Yanis Klemontanis, werd gedood, zijn vriend evenals twee Turken werden gewond. Blijkbaar ving het om de afslachte van een der talrijke incidenten die zich in dit gebied tussen Grieken en Turken treft voortduren.

Diese keer was het met het mes dat zij hun meningsverschillen bijlegden. De drie gewonden werden naar het Ziekenhuis gevoerd.

Regering HARMEL-SPINOY legde Eed af bij de Koning

Kabinetraad besprak nadien de regeringsverklaring

De nieuwe R.S.P.-C.V.P.-regering heeft woensdagmiddag in handen van de Koning op het paleis te Brussel de grondwettelijke eed afgelegd, nadat eerste-minister Harmel hem de leden van de bewindsploeg had voorgesteld.

Ondertrouwen werden de ministers van het paleis te Brussel naar de Wetstraat teruggevoerd.

Voor de eerste maal had men de ministers laten weten dat het ja-

quest niet vereist was voor de eedaflegging.

De ministers waren dan ook in stadskledij.

De leden van de regering werden onmiddellijk onder vuur genomen door een leger van fotografen en cameramannen, dat nog nooit voorheen zo talrijk was geweest.

PREMIER EN COORDINATORS BIJEN

De eerste-minister en de coördinerende ministers kwamen woensdagmiddag onmiddellijk na de eedaflegging in kabinetsraad bij een onder voorzitterschap van de h. Harmel om de laatste hand te leggen aan de regeringsverklaring, die door de eerste-minister en de vijf ministers-coördinatoren's morgens voorbereid werd.

ONTEVREDENHEID BIJ DE VLAAMSE C.V.P.

In politieke kringen, zo mekt België, doet het gerucht de ronde dat in de Vlaamse C.V.P. een zekere ontevredenheid zou zijn ontstaan t.o.v. de Vlaamse vertegenwoordiging in de regering.

Er zou sprake zijn van de aanstelling van een 23ste minister, die de h. Harmel, C.V.P.-volksvertegenwoordiger voor Antwerpen, zou kunnen zijn.

Ondervraagd over een eventuele 23ste minister, heeft een lid van de regering gezegd:

«Wacht en u zult zien».

De h. Harmel verklaarde met betrekking hiertoe:

«Het zijn geruchten».

BEZOEK AAN DE H. LEFÈVRE

De h. Harmel heeft woensdag een bezoek gebracht aan de woonzitting van de Eerste-Minister, de h. Lefèvre.

De hoge ambtenaren zullen donderdagvoormiddag in het kabinet van de Eerste-Minister voorgesteld worden.

(Zie vervolg blz. 6)

De eerste foto van de nieuwe regering: Op de eerste rij staan de zes ministers-coördinatoren: v.l.n.r.: G. Eyskens, A. Spinox, P. Harmel, P.-H. Spaak, P.W. Segers, E. Lebarton. (Eigen foto)

De nieuwe Regering

OK in de veronderstelling dat de politieke situatie, in België geschapen door de uitval van werklustelingen van 22 mei, niet OP ZICHZELF ERG MOEILIJK was geweest, dan nog zou het in ons land een lastige karwei zijn geworden om een behoorlijke regering samen te stellen.

Het is immers niet meer voldoende om min of meer toevallig een aantal parlementaire leden te brengen en aan de beschikbare portefeuilles toe te wijzen.

Zodra men nu mogelijk onder Leopold I en in de beginperiode van het bewind van Leopold II, vandaag te het totaal afgesloten, niet omdat het niet de menen anders te voorkomen, doch omdat de omstandigheden totaal zijn gewijzigd.

Wie in het België van 1865 een kabinet mocht vormen, diende te werken over een aantal onderworpen partijen. Hij zal daarbij de werk moeten doen met de aansluitendheid van een oppositie van een behoorlijke, wil hij een paar groter lopen politiek werf of een normaal van nationale omvangrijke tot stand te brengen.

In een coalitie-kabinet — een Belgische voorbeeld — om ten minste die niet meer dan partij belangen — te eerst en vooral nationaal richting te houden met de machtsverhouding der deelnemende partijen.

Dit is echter niet het moeizame. De h. Harmel had slechts de respectievelijk vertegenwoordigers van de C.V.P. en de R.S.P. in Kamer en Senaat te bepalen om te weten welke partij de meeste stemmen zou bezitten en deze in het kabinet te plaatsen. Daarna bepalen het R.C.H.T. het eerste.

Het kwam erop een proces af te wijzen of het aantal Vlaamse, het aantal Walen en het aantal Brusselaars te coördineren.

Niet in zijn geheel: in ieder van de twee groepen!

Bij de Brusselaars zijn er dan nog Nederlanders en Franstaligen. Men mag onmogelijk denken dat te rekenen wat hier kan worden ingeploegd om de voorzitter van de twee partijen staats de partijovereenkomst te doen.

Dan is er de verhouding tussen het aantal voorzitters-coördinatoren en het aantal leden van de Senaat. Het aantal voorzitters-coördinatoren moet worden met de noodzakelijkheid van zo vermeerderde politieke rolles met de twee Kamers tot stand te brengen is het duidelijk dat indien hier het onmogelijk is te denken mogelijk te benaderen.

Hij zal ook nog rekening houden met de gezamenlijke belangen, die niet alleen met de taal, problemen verband houden. De laatste streken en steden zullen H.V.V. minister hebben, om de meest direct verbanden.

Er zijn verschillende andere personen betrokken omdat in iedere regering een bestuurlijk aantal mensen die ONVERMIDDELIJK worden betrokken worden, welke het punt dat zij in het land en in hun partij hebben verhooren. Het is om hen heen dat de setup voor af de andere leden gebouwd. Ook dat het aantal leden van de partij moet worden in de doering.

Ten slotte zijn er nog de verhoudingen.

Het jonge publiek denkt dat iedereen staat te trappelen van ongeduld om minister te worden.

Welke verplaatsing!

Er zijn vandaag bijna een paar miljoen burgers geweest als M. Harmel laatste aanpak van de regering te horen kreeg.

Bij die vergaderingen waren de meeste niet van politieke aard, d.w.z. ingegeven door de behoefte om een het nieuwe kabinet per se zijn medewerking te ontzeggen. Zo zijn er voorbeelden van mensen geweest. Men kan het niet ontspreken aan de overweging dat men te Luit bezit is een paar bevooroordeelde politici te gronde te richten door hen te belletten de rol te spelen waartoe zij voorbestemd zijn. Doch hoewel andere motieven hebben de h. Harmel en degenen die aan katholieke en socialistische zijde, de contacten tot stand brachten, te horen gekregen!

(Zie vervolg blz. 7)

De nieuwe Regering

(Zie begin blz. 1)

Hier was het de gezondheidstoestand, daar het statuut van de partijen of de tradities die aan de voorzitters en onderzitters het ministerchap verbieden, nog elders de onmogelijkheid om belangrijke functies in sommige organisaties van de ene dag op de andere te laten vallen en te vervullen om de behoeftigheden en familietoestandigheden.

Wij zijn herhaaldelijk in de gelegenheid geweest de journalisten zijn medewerkers bezig te zien met het puzzelen dat een Belgische regeringsvorming, wederom in weidzaam onder land, eigenlijk is.

Het was om er grinde haren bij te krijgen. Telkens men hier of daar iets soepde te veranderen en elke keer men voor een wijziging stond, moest men opnieuw beginnen om het van wijzigingen aan te brengen.

Verspreidheid wordt in dat stadium de zaak ook niet gemakkelijk door de structuur die de h. Harmel wenste te geven, met zijn Eerste-Minister, zijn coördinatoren, zijn ministers en zijn staatssecretarissen. Want nu diende het overwicht op elk vlak verkeer.

Men moet nu met dit alles niet lachen.

Het is helemaal geen lollige van politieke coördinatoren of staatssecretarissen.

Met in de uoorgang van de Belgische werklustelingen.

Denkden die vandag spotten met het wikkelen en wegen van degenen die het kabinet moesten samenstellen, zouden morgen de eersten zijn om iemand te maken indien op één of ander punt de doering gebrekkelijk zou blijken.

Wanneer de Eerste-Minister niet het juiste aantal van ledere soort en anderszooi bijeen had gebracht zou het breukpunt van de regering zijn.

trouwen slechts 2 méér dan in 1961. En wat Mevr. De Riemacker aanpakt, die wij gekant groeten, in België waren wij, met de overtuiging van de trouwencommissie op ministeriaal vlak, toch al heel lang achteruit tegenover andere landen. In Engeland gebeurde dit, met Margaret Bondfield, reeds gerig, jaar geleden. In dit opzicht is het dus niet dat wij van de spits van de vooruitgang.

In de twee ploegen zijn — en dan niet alleen door hun uitbreiding — eenzijdige wijzigingen aangebracht, bij de socialistische toch wel wat minder dan in de schouw van de C.V.P.-vertegenwoordiging.

Onder de «nieuwen» tellen men vercheidene «oude nieuwen», o.a. Gaston Gonsky, die door de christelijke democratie, waarvan hij het vertrouwen heeft behouden, als het ware werd overgedragen. Zijn terugkeer breekt het Franse woord dat een homogene politieke partij kan worden. Men vindt hem echter enkel daar terug, waar hij verstandig en heeft en waar hij indertijd ook onder de Eerste-Ministers Van Acker en Spaak heeft gezet: als veldminister voor de financiering. En als hij goede financier moet te maken, dan zal heel het kabinet ook goede politiek kunnen maken.

Andere nieuwelingen zijn o.a. benedictine Nelen, als minister, doch bekoren tot degenen die in het parlement een verdienste bijke rol speelden tijdens de afgelopen legislatuur.

Men zal hen, trouwens zoal de genae regering, moeten beoordelen naar hun daden... en daarvoor is het vanzelfsprekend nog te vroeg, nu de nieuwe ministers pas de grondwettelijke eed hebben afgelegd.

Het nieuwe kabinet kan thans aan het werk. De vertrouwensstemming ligt immers geen twijfel.

de Belgische werklustelingen

Dezelfde die vandag spotten met het wikkelen en wegen van degenen die het kabinet moesten samenstellen, zouden morgen de eersten zijn om iemand te maken indien op één of ander punt de doering gebrekkelijk zou blijken.

Wanneer de Eerste-Minister niet het juiste aantal van ledere soort en anderszooi bijeen had gebracht zou het breukpunt van de regering zijn.

trouwen slechts 2 méér dan in 1961. En wat Mevr. De Riemacker aanpakt, die wij gekant groeten, in België waren wij, met de overtuiging van de trouwencommissie op ministeriaal vlak, toch al heel lang achteruit tegenover andere landen. In Engeland gebeurde dit, met Margaret Bondfield, reeds gerig, jaar geleden. In dit opzicht is het dus niet dat wij van de spits van de vooruitgang.

In de twee ploegen zijn — en dan niet alleen door hun uitbreiding — eenzijdige wijzigingen aangebracht, bij de socialistische toch wel wat minder dan in de schouw van de C.V.P.-vertegenwoordiging.

Onder de «nieuwen» tellen men vercheidene «oude nieuwen», o.a. Gaston Gonsky, die door de christelijke democratie, waarvan hij het vertrouwen heeft behouden, als het ware werd overgedragen. Zijn terugkeer breekt het Franse woord dat een homogene politieke partij kan worden. Men vindt hem echter enkel daar terug, waar hij verstandig en heeft en waar hij indertijd ook onder de Eerste-Ministers Van Acker en Spaak heeft gezet: als veldminister voor de financiering. En als hij goede financier moet te maken, dan zal heel het kabinet ook goede politiek kunnen maken.

Andere nieuwelingen zijn o.a. benedictine Nelen, als minister, doch bekoren tot degenen die in het parlement een verdienste bijke rol speelden tijdens de afgelopen legislatuur.

Men zal hen, trouwens zoal de genae regering, moeten beoordelen naar hun daden... en daarvoor is het vanzelfsprekend nog te vroeg, nu de nieuwe ministers pas de grondwettelijke eed hebben afgelegd.

Het nieuwe kabinet kan thans aan het werk. De vertrouwensstemming ligt immers geen twijfel.

Hijke rol speelden tijdens de afgelopen legislatuur

Men zal hen, trouwens zoal de genae regering, moeten beoordelen naar hun daden... en daarvoor is het vanzelfsprekend nog te vroeg, nu de nieuwe ministers pas de grondwettelijke eed hebben afgelegd.

Het nieuwe kabinet kan thans aan het werk. De vertrouwensstemming ligt immers geen twijfel.

«De regering der overwonnenen» noemt de h. Vanandenhoe het en dat zal niemand loochenen.

Doch ook de regering van de meerderheid en dat zal hij wel spoedig overaan.

Laten wij, om vinding te einden, nog het aanbrengen begrepen van Antoon Spinox als nieuwe «chef de file» van de socialistische ministers. Hij versterkt deze functie niet alleen omdat Spaak heeft ingezien dat het vele ruzen waartoe de minister van Binnenlandse Zaken te verplicht, hem te weinig tijd liet voor de binnenlandse aangelegenheden en het onderhouden van het contact met de partij. Spinox is ook een uerale Eerste-Minister geworden omdat hij het verdient, op grond van zijn werk tijdens zijn twee maandenlang betrekking in twee belangrijke departementen en wegens het inzicht dat hij heeft bezeten in de problemen die omme tijd alst voor een partij in ons land.

J. VAN EYDENE

3.000 F.N.-Arbeiders in Staking te Herstal

De drie duizend arbeiders van de « Fabrique Nationale d'Armes de Guerre », te Herstal zijn in staking.

Onderhandelingen zijn aan de gang tussen de vakbonds- en de werkgeversafgevaardigden.

MANNEN WERKLOOS

Deze staking van de arbeiders van F.N. brengt een geleidelijke aangroei mede van de werkloosheid der mannen. Ongeveer duizend mannen zijn vrijdagavond werkloos geworden. Als de onderhandelingen die zaterdag moeten plaatshebben, tot geen akkoord leiden, zal de meerderheid van de 8.000 arbeiders van het bedrijf werkloos worden.

Artikel 42

SOCIALISTISCH WETSVORSTEL

GELIJK LOON, VOOR GELIJK WERK

De socialistische Kamerleden Copé-Gerbinet en Grosset-Schroyens hebben een wetsvoorstel tot invoering van gelijke beloning ingediend. Hiermede beogen zij een oplossing voor het vraagstuk van de gelijkbeloning der beroepszaken van mannen en vrouwen voor dezelfde arbeid.

Artikel III van het Verdrag van Rome, waarbij de Gemeenschappelijke Markt werd ingesteld, fieldt voor de zes lidstaten de verplichting in om het principe van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers voor een zelfde arbeid in te voeren en daarna te handhaven. Ons land betrachtte die verbintenis en aan de paritaire comités werd gevraagd het verschil tussen de lonen van mannen en vrouwen geleidelijk te verminderen en tegen 1 januari 1963 volledig op te heffen, terwijl het bestaan van verschillende classificaties voor mannen en vrouwen ongedaan zou worden.

Daar die verbintenis op 15 maart 1966 nog steeds niet nagekomen zijn, dient de wetgever gebruik te maken van zijn bevoegdheid ter zake, zo schrijven de indelers van het wetsvoorstel in de toelichting.

DE SCHORSING VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST IN GEVAL VAN ZWANGERSCHAP EN BEVALLING

Door dezelfde socialistische Kamerleden Copé-Gerbinet en Grosset-Schroyens werd een tweede wetsvoorstel ingediend betreffende de schorsing van de arbeidsovereenkomsten in geval van zwangerschap en bevalling.

Het is gebleken dat een groot aantal werknemers geen gebruik maken van hun recht om een schorsing van de arbeidsovereenkomst aan te vragen, gedurende de zes weken voor de bevalling, dat zij tot de laatste dagen voor de bevalling blijven werken en anderzinds het werk niet hervatten na het verstrijken van de periode van zes weken, die op de bevalling volgt. Ingevolge het hervatten van haar werk is de moeder feitelijk genoodzaakt een einde te maken aan de borstvoeding, wat nadelig is voor de gezondheid van het kind.

De werknemster, die in bedoeld geval verkeert, is thans niet beschermd tegen de gevolgen van een stopzetten van de arbeid gedurende meer dan zes weken na de bevalling, aangezien de arbeidsovereenkomsten slechts voor zes weken geschorst worden, behalve in geval van eventuele verlenging wegens ziekte: de werknemster, die wegens borstvoeding het werk niet hervat na het verstrijken van voornoemde termijn, blijft in gebreke tegenover de verplichtingen van de overeenkomst waardoor zij gebonden is.

Dit wil aan deze voor...

over verschillende punten van de Z.V.-wettelijke.

De commissie vande den van gelijken over het wetsvoorstel de invoering van de derde vakantieweek in het jaarlijkse vakantiebestel. Indien er goedgekeurd wordt het onderwerp is goedgekeurd om een daartoe bestaande moedijden voortzetten.

De minister bestriden ook bezien het ontwerp te wijzigen en de wetgevers in 1966 te laten beslissen voor de rechtbank te Kortrijk. Rechtszaken handhaven zij alleen in het ontwerp is vervat. Door de vakanties waren reeds 28.250 postmandaten klaargemaakt.

WOONRICHTING	
EDUKO	
Commissie tot Aankomst van de Arbeid	
Middelweg 41, 2000 Antwerpen	
Voor meer informatie zie ook de maandelijkse nieuwsbrief	
BON	MAAM
	ADRES
7724	

Hof van Beroep te Gent

ARREST "COBELTEX"

Twee hoofdbeklaagden gevangenis wegens sch...

De strafkamer van het Hof van Beroep te Gent heeft arrest geveld in de zaak ten laste van Aimé Triet, deen Van Haeslewyck, Roger Moenneclay en tien andere personen uit het Kortrijk, die in de loop van de maand december 1962 voor de rechtbank te Kortrijk verschenen in verband met de falling van het vishedrijf « Cobeltex », waarvan de opslagplaatsen op 8 juni 1962, na amper zes maanden bedrijvigheid in de vlammen opgingen te Rumbek.

VOOR DE RECHTRANK
Triet, Van Haeslewyck en Moenneclay verschenen in 1963 eerst voor de rechtbank te Kortrijk en later voor het Hof van Beroep te Gent.

De werknemster, die in bedoeld geval verkeert, is thans niet beschermd tegen de gevolgen van een stopzetten van de arbeid gedurende meer dan zes weken na de bevalling, aangezien de arbeidsovereenkomsten slechts voor zes weken geschorst worden, behalve in geval van eventuele verlenging wegens ziekte: de werknemster, die wegens borstvoeding het werk niet hervat na het verstrijken van voornoemde termijn, blijft in gebreke tegenover de verplichtingen van de overeenkomst waardoor zij gebonden is.

Dit wetsvoorstel wil aan deze voor de werknemster nadelige toestand een einde maken.

SOCIALISTISCHE KAMERFRACHTIE BRENGT HULDE AAN STAKENDE ARBEIDSTERS TE HERSTAL

De socialistische Kamerfractie is donderdagochtend onder voorzitterschap van V. Larock bijeengekomen. Zij hoorde een uiteenzetting van G. Copé aangaande de geleidelijke invoering van de arbeid der vrouwen en de toepassing van het gelijkheidsbeginsel, zoals in de internationale overeenkomsten bepaald is.

Het conflict, dat in verband met het voorstel van mevr. Copé gerezen is, zal het onderwerp uitmaken van een interpellatie van G. Copé en M. Schroyens.

De fractie brengt een groot aantal stakende arbeiders op de F.N.-fabriek te Herstal en wenst dat een akkoord, waarbij in alle billijkheid de gelijke beloning aan de vrouwen zal worden verleend. De fractie is tenslotte overgegaan tot verscheidene wijzigingen van de samenstelling der Kamercommissie.

Derde Vakantieweek

De Senaatscommissie van werkgelegenheid, arbeid en sociale voorzorg is donderdagochtend in tegenwoordigheid van minister De Frenne bijeengekomen. Zij zette de behandeling voort van de begroting van sociale voorzorg. De verlaagde van de h. Vandepuize, was reeds klaar met zijn verslag over de algemeen bespreking.

De minister hield een korte uiteenzetting over de sociale problemen. Hij bevestigde wat zijn voorganger verklaard had en zei dat hij de in de verklaring van de h. Harmel aangegeven verbintenis handhaafde. Daarna gaf hij uitleg

Artikel 43

Vrouwenstaking te Herstal Aanleiding tot vinnig Debat waarin MATHILDE SCHROYENS (soc.) zich laat gelden

De Kamer vergaderde dinsdag onder voorzitterschap van A. VAN ACKER (soc.). Op de agenda stonden een reeks interpellaties.

GLINNE (soc.) interpeleert de minister van Binnenlandse Zaken over de vermindering van het vermoedelijk aandeel van de gemeenten in de voor hen opgerichte fondsen. Hij wenst nieuwe criteria voor een millijer verdeling van het Gemeentefonds. Het Rijk legt enerzijds nieuwe lasten op aan de gemeenten en vermindert anderzijds hun inkomsten.

NAZE (soc.), de h. **GLINKEUR (com.)** en **POISSON (CVP)** steunen de eis van de interpellant en onderstrepen de naschijnde financiële toestand van de gemeenten.

Minister **VANDERPOORTEN** erkent dat het vraagstuk van de gemeentelijke financiën belangrijk is. Hij schiedt de ontwerping van de toelagen sedert de wet van 10 maart 1964, goedgekeurd zonder gestuif. Die wet bepaalt dat de dotaties van het Gemeentefonds met 10 procent worden verhoogd in 1965, 1966 en 1967. Het gewaarborgd minimum zal 10 miljard 350 miljoen bereiken in 1967. Bovendien is in de reeds aangekondigde een verhoging opgenomen van dat gewaarborgd minimum. Na 1967 zal de uitvoerende macht moeten beslissen over de dotatie van het Gemeentefonds. Aan de gemeenten wordt een inspanning gevraagd zoals aan alle sociale categorieën, besluit de minister.

DE STAKING TE HERSTAL

De h. **TIMMERMANS (comm.)** interpeleert de minister van Tewerkstelling en Arbeid over het conflict waarin 3800 arbeiders gewikkeld zijn met de werkgevers van de nationale oorlogswaapenfabriek te Herstal. Welke maatregelen is de minister van plan te nemen om artikel 119 van het Verdrag van Rome te doen toepassen op al de arbeiders van ons land?

Gez. COPIE-ORIBINET (soc.) interpeleert eveneens over het niet toepassen van het principe der gelijke bezoldiging voor arbeiders en arbeiders, waardoor bij de arbeiders een beweging is ontstaan.

Mathilde Schroyens (A.)

De Kamer vergaderde dinsdag onder voorzitterschap van A. VAN ACKER (soc.). Op de agenda stonden een reeks interpellaties. **GLINNE (soc.)** interpeleert de minister van Binnenlandse Zaken over de vermindering van het vermoedelijk aandeel van de gemeenten in de voor hen opgerichte fondsen. Hij wenst nieuwe criteria voor een millijer verdeling van het Gemeentefonds. Het Rijk legt enerzijds nieuwe lasten op aan de gemeenten en vermindert anderzijds hun inkomsten. **NAZE (soc.)**, de h. **GLINKEUR (com.)** en **POISSON (CVP)** steunen de eis van de interpellant en onderstrepen de naschijnde financiële toestand van de gemeenten. Minister **VANDERPOORTEN** erkent dat het vraagstuk van de gemeentelijke financiën belangrijk is. Hij schiedt de ontwerping van de toelagen sedert de wet van 10 maart 1964, goedgekeurd zonder gestuif. Die wet bepaalt dat de dotaties van het Gemeentefonds met 10 procent worden verhoogd in 1965, 1966 en 1967. Het gewaarborgd minimum zal 10 miljard 350 miljoen bereiken in 1967. Bovendien is in de reeds aangekondigde een verhoging opgenomen van dat gewaarborgd minimum. Na 1967 zal de uitvoerende macht moeten beslissen over de dotatie van het Gemeentefonds. Aan de gemeenten wordt een inspanning gevraagd zoals aan alle sociale categorieën, besluit de minister.

DE STAKING TE HERSTAL

De h. **TIMMERMANS (comm.)** interpeleert de minister van Tewerkstelling en Arbeid over het conflict waarin 3800 arbeiders gewikkeld zijn met de werkgevers van de nationale oorlogswaapenfabriek te Herstal. Welke maatregelen is de minister van plan te nemen om artikel 119 van het Verdrag van Rome te doen toepassen op al de arbeiders van ons land?

Gez. COPIE-ORIBINET (soc.) interpeleert eveneens over het niet toepassen van het principe der gelijke bezoldiging voor arbeiders en arbeiders, waardoor bij de arbeiders een beweging is ontstaan.

de emancipatie van de vrouw. Het beginsel van de gelijke bezoldiging is sedert lang een (maar niet altijd) oecumenisch principe van de politiek der gemeenten, volgerde regeringen. De economische werkwijze komt aan dat een noemenswaardige wijziging van de positieve wetten de vrouwen inderdaad als werkbare gezichten. Trouw aan de verhoudingen hebben wij onze positie op het gebied van de sociale partners van de Staat en de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De h. **TIMMERMANS (comm.)** interpeleert de minister van Tewerkstelling en Arbeid over het conflict waarin 3800 arbeiders gewikkeld zijn met de werkgevers van de nationale oorlogswaapenfabriek te Herstal. Welke maatregelen is de minister van plan te nemen om artikel 119 van het Verdrag van Rome te doen toepassen op al de arbeiders van ons land?

Gez. COPIE-ORIBINET (soc.) interpeleert eveneens over het niet toepassen van het principe der gelijke bezoldiging voor arbeiders en arbeiders, waardoor bij de arbeiders een beweging is ontstaan. Hij wenst nieuwe criteria voor een millijer verdeling van het Gemeentefonds. Het Rijk legt enerzijds nieuwe lasten op aan de gemeenten en vermindert anderzijds hun inkomsten.

Minister **VANDERPOORTEN** erkent dat het vraagstuk van de gemeentelijke financiën belangrijk is. Hij schiedt de ontwerping van de toelagen sedert de wet van 10 maart 1964, goedgekeurd zonder gestuif. Die wet bepaalt dat de dotaties van het Gemeentefonds met 10 procent worden verhoogd in 1965, 1966 en 1967. Het gewaarborgd minimum zal 10 miljard 350 miljoen bereiken in 1967. Bovendien is in de reeds aangekondigde een verhoging opgenomen van dat gewaarborgd minimum. Na 1967 zal de uitvoerende macht moeten beslissen over de dotatie van het Gemeentefonds. Aan de gemeenten wordt een inspanning gevraagd zoals aan alle sociale categorieën, besluit de minister.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De h. **TIMMERMANS (comm.)** interpeleert de minister van Tewerkstelling en Arbeid over het conflict waarin 3800 arbeiders gewikkeld zijn met de werkgevers van de nationale oorlogswaapenfabriek te Herstal. Welke maatregelen is de minister van plan te nemen om artikel 119 van het Verdrag van Rome te doen toepassen op al de arbeiders van ons land?

Gez. COPIE-ORIBINET (soc.) interpeleert eveneens over het niet toepassen van het principe der gelijke bezoldiging voor arbeiders en arbeiders, waardoor bij de arbeiders een beweging is ontstaan. Hij wenst nieuwe criteria voor een millijer verdeling van het Gemeentefonds. Het Rijk legt enerzijds nieuwe lasten op aan de gemeenten en vermindert anderzijds hun inkomsten.

Minister **VANDERPOORTEN** erkent dat het vraagstuk van de gemeentelijke financiën belangrijk is. Hij schiedt de ontwerping van de toelagen sedert de wet van 10 maart 1964, goedgekeurd zonder gestuif. Die wet bepaalt dat de dotaties van het Gemeentefonds met 10 procent worden verhoogd in 1965, 1966 en 1967. Het gewaarborgd minimum zal 10 miljard 350 miljoen bereiken in 1967. Bovendien is in de reeds aangekondigde een verhoging opgenomen van dat gewaarborgd minimum. Na 1967 zal de uitvoerende macht moeten beslissen over de dotatie van het Gemeentefonds. Aan de gemeenten wordt een inspanning gevraagd zoals aan alle sociale categorieën, besluit de minister.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De h. **TIMMERMANS (comm.)** interpeleert de minister van Tewerkstelling en Arbeid over het conflict waarin 3800 arbeiders gewikkeld zijn met de werkgevers van de nationale oorlogswaapenfabriek te Herstal. Welke maatregelen is de minister van plan te nemen om artikel 119 van het Verdrag van Rome te doen toepassen op al de arbeiders van ons land?

Gez. COPIE-ORIBINET (soc.) interpeleert eveneens over het niet toepassen van het principe der gelijke bezoldiging voor arbeiders en arbeiders, waardoor bij de arbeiders een beweging is ontstaan. Hij wenst nieuwe criteria voor een millijer verdeling van het Gemeentefonds. Het Rijk legt enerzijds nieuwe lasten op aan de gemeenten en vermindert anderzijds hun inkomsten.

Minister **VANDERPOORTEN** erkent dat het vraagstuk van de gemeentelijke financiën belangrijk is. Hij schiedt de ontwerping van de toelagen sedert de wet van 10 maart 1964, goedgekeurd zonder gestuif. Die wet bepaalt dat de dotaties van het Gemeentefonds met 10 procent worden verhoogd in 1965, 1966 en 1967. Het gewaarborgd minimum zal 10 miljard 350 miljoen bereiken in 1967. Bovendien is in de reeds aangekondigde een verhoging opgenomen van dat gewaarborgd minimum. Na 1967 zal de uitvoerende macht moeten beslissen over de dotatie van het Gemeentefonds. Aan de gemeenten wordt een inspanning gevraagd zoals aan alle sociale categorieën, besluit de minister.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

De minister heeft verder getracht een oplossing te vinden voor de problemen die voortvloeien uit de huidige omstandigheden. Hij heeft in dit verband op 2 februari 1965, steun van de sociale partners die gelijkelijk kunnen worden genoemd. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld. Maar vandaag zijn we daar nog. Voor 31 december 1964 is de aangekondigde landelijke verhoging van de loonen vastgesteld.

Geestdriftige Betoging van 3000 stakende Arbeiders te Herstal

Latin (ABVV): „Wij hebben te vaak afzonderlijk moeten strijden, om niet de verwezenlijkte vakbondseenheid te waarden“

Remouchamps (ACV): „Ik heb met geestdrift de Internationale meegezongen“

De stakende arbeiders van de FN-fabriek en van A.C.E.C. hebben donderdag samen met talrijke werkloze arbeiders te Herstal een betoging gehouden. De betogers waren met name lange stoet trok gedurende meer dan een uur door de voornaamste straten van de gemeente. Hier en daar werden onder het publiek bijken van sympathie voor de betogers waargenomen. In de stoet werden niet alleen vlaggen meedragen, maar ook spandoeken, waarop de overtuigende teksten van de stakende arbeiders te strijden voor de sociale emancipatie van de vrouw tot uiting kwamen. De stoet werd kort na 11 u ontbonden om de deelnemers de regelbaarheid te geven in het Volkshuis een vergadering bij te wonen. Tijdens welke afgevaardigden van de vakbond de stand van het vraagstuk belichtten.

GEESTDRIFTIGE BETOGING
De meer dan 3000 vrouwen, die sedert acht weken strijden voor om het beginsel «gelijk loon voor gelijk werk» in werkelijkheid om te zetten (door de gemeenteraden) eveneens 4.000 mannen (verplicht werkloos geworden) hebben

en is gen te vrijwaren LEN OP in de GINGEN

Geestdriftige Betoging van 3.000 stakende Arbeiders te Herstal

(Zie begin blz. 1)

Op zijn beurt heeft Raymond Latin, secretaris van het A.B.V.V.-Metaalsector te Luik, de steun toegezegd van de socialistische vakbeweging. Hij zei o.m.: «de organisaties, die samengebracht zijn in het gemeenschappelijk front, hebben besloten supplementaire middelen aan te wenden om de stakers en werklozen bij te staan, want deze staking is geheel voor ons». Hij verklaarde de strijd aan het «regime gebaseerd op de geldmachten» en zei dat «wij te dikwijls afzonderlijk hebben moeten vechten, om vandaag niet al te goed de waarde van de verwezenlijkte vakbondseenheid te waarden».

Andere sprekers, Irène Patry, in naam van de Socialistische Vooruitzende Vrouwen en André Thonart, in naam van de sector onderwijs van de A.C.O.D., verborgen hun bewondering voor de strijd van de staksters niet. Zij wezen er op dat de strijd die te Herstal acht weken geleden is begonnen, zonder enige twijfel de inzet zal vormen van een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de Europese arbeidersbeweging: het beginsel «gelijk loon voor gelijk werk» is vandaag actueel geworden en de strijd zal zonder ophouden gevoerd worden tot het beginsel in werkelijkheid is omgezet.

45e Jaar — Nr 193 DINSdag 19 APRIL 1968
Redactie en Administratie: Somerstraat, 22, Antwerpen. — Tel. 33.96.50 (9 lijnen)
Postabonnement 3 maanden 200 F MIDDAGBLAD Posttrekking nr 363.26

Werkhervatting in ACEC te Charleroi algemeen

Arbeidsters gingen dinsdagmorgen terug aan het werk, nadat ABVV en ACV samen hadden voorgesteld erkende vrouwelijke syndicale delegaties in de fabriek in te stellen

Woensdag : verzoeningspoging in het FN-vrouwenconflict

In de ACEC-fabrieken te Charleroi is de staking der arbeidsters ten einde. Dinsdagmorgen waren inderdaad alle arbeidsters van de meersproei terug aan het werk gegaan. De werkhervatting is algemeen. In het totaal waren 1.100 arbeidsters bij de staking te Charleroi betrokken.

De resultaat is te danken aan een gemeenschappelijke beslissing van de A.B.V.V. en de A.C.V.-leiding, die maandag gedurende de hele dag overleg hadden gevoerd. De overeenkomst bestaat erin dat een erkende vrouwelijke syndicale afvaardiging in de ACEC-fabrieken wordt ingesteld. Na afloop van dit gemeenschappelijk overleg, deden de twee vakbonden een oproep tot de arbeidsters om dinsdag het werk te hervatten. Aan die oproep is gevolg gegeven.

Maandag is meer dan de helft van het vrouwelijk personeel afwezig ge-

bleven. Zoals men zich herinnert was het donderdag dat 63 t.h. van de arbeidsters zich tegen een bemiddelingsvoorstel had uitgesproken. De vakbondleiding had toen besloten dat de arbeid moest hervormen worden, omdat de statuten bepaalden dat een twee derde meerderheid vereist is om de staking voort te zetten. Vrijdag was aanvankelijk aan dat besluit gevolg gegeven, maar geleidelijk legden in de loop van de dag een aantal arbeidsters het werk terug mee. De vakbonden handhaafden echter hun bevel tot werkhervatting.

AKKOORD MET VAKBONDEN

Maandagmorgen was het volledig vrouwelijk arbeidspersonaal nog steeds niet van zijn werk te hervatten. Dat leidde tot de besprekingen tussen de twee vakbondleidingen, waaruit tenslotte het voorstel van een afzonderlijke vrouwelijke delegatie is voortvloeit. Om de werkhervatting te verkrijgen, beloofden de vakbonden eveneens dat zij dinsdagmorgen om 11 u. de afgevaardigden van de arbeidsters zouden vergezellen bij hun onderhoud met de directie van de ACEC.

Op dit onderhouden, waarvan het

resultaat op de middag nog niet bekend was, worden drie problemen besproken: de oprichting van een vakbond van vrouwelijke arbeidsters, de bespreking van de nieuwe loonsvoorwaarden en tenslotte de opstelling van een nieuwe klassering van vrouwelijke beroepen.

(Zie verslag blz. 7.)

HET A.B.V.V. IN DE OMROEP

Ned. z. Dinsd. 19 u. 30
over de Vlaamse Golfing van de B.R.T.
verzegt

Louis Major
algemeen secretaris A.B.V.V.

Syndicale Kroniek

Stakingsaanzegging in de Bouwnijverheid van de Algemene Centrale A.B.V.V.

De syndicale Strijd van de Vrouwen

(Zie begin blz. 1)

TE HERSTAL

Vestigen wij er de aandacht op dat de arbeidsters dinsdag het werk hebben hervat onder de oude loonsvoorwaarden, zij het dan dat daarin ongetwijfeld veel wijziging zal gebracht worden. Inderdaad hadden zij verleden week donderdag het bemiddelingsvoorstel van de h. Van Bladel, sociale bemiddelaar bij het Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling, verworpen. Dat voorstel bestond uit een eerste loonsverhoging van 1 F per uur met terugwerkende kracht tot 1 januari 1968, 1 F loonsverhoging op 1 januari 1967 en een derde op 1 juli 1967 van 0,70 F. De leiding van de vakbonden stunde het voorstel dat echter met 63 t.h. der stemmen werd verworpen.

Op het materiele vlak blijft de toestand voorlopig verward. In een gemeenschappelijk communiqué dat maandagavond, na afloop van de besprekingen in het Palais du Peuple te Charleroi verstuurd werd, heeft het A.B.V.V. en het A.C.V. de wens uitgedrukt dat de arbeidsters van de A.C.E.C. te Charleroi dinsdagochtend het werk zouden hervatten.

Nadat zij inlichtingen ingewonnen hadden oordelde de directie van de betrokken fabriek dat de werkhervatting algemeen zal zijn. Zij deelde tevens mee dat de vrouwelijke afvaardigingen dinsdagochtend door de directie zullen ontvangen worden.

Een verandering van de stakende vrouwen van de A.C.E.C.-Herstal die in beginsel maandag moest gehouden worden, heeft tenslotte niet plaatsgevonden. De vrouwen waren immers niet in voldoende aantal aanwezig om de vakbonden te vergaderen. In die delikate zaak niet te improviseren.

Een nieuwe vergadering werd dus voor woensdag te 10 u. bijeenroepen maar ten einde geen vreemde partijen te ondergaan, werd besloten dat de vergadering met gesloten deuren zal gehouden worden.

VERZOENINGSPOGING

IN CONFLICT TE HERSTAL
Maandagmiddag is op het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid een voorlichtingsvergadering gehouden waaraan werd deelgenomen door de partij betrokken bij de vrouwenstaking in de F.N. te Herstal. Zij wordt voorgezeten door adjunct-kabinetschef Fétis bijgestaan door de h. Fays, sociale bemiddelaar en is bedoeld als confrontatie van de standpunten.

De contactvergadering tussen de arbeidsters en de werknemersvertegenwoordigers was te 16 u. 30 afgelopen. Het volgende communiqué werd door het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid verstuurd:

«Maandag werd een contactvergadering tussen de vertegenwoordigers van de werkeverers en van de werknemers betreffende de werkhervatting in de onderneming F.N. Herstal gehouden. Na deze eerste gedachtenwisseling werd er in een onderling akkoord beslist tot een verzoening over te gaan. Een eerste vergadering zal op woensdag 30 april te 10 u. gehouden worden en die zal handelen over het onderwerp van de technische aspecten van het probleem.»

Het Zweedse ms "Benares", terug vlotgetrokken te Vlissingen!

Door drie slaneboten

De "Kleine,, Zwendelzaak Pauwels te Kortrijk

OPENBAAR MINISTERIE IN REDEGEEN TEGEN DRIE VLISSINGEN

Blinde van de maand maart werd voor de Rechtbank van Kortrijk, de "Kleine zaak" Milou Pauwels opgeroepen. De bankroetier werd toen veroordeeld wegens oplichting ten overstaan van zekere Vereniging "Gen en Levensgebruik van Vlaanderen" en de Vlaamse Gewerkschapsorganisatie van de "Kleine" te Kortrijk.

Artikel 46

Zingend stapten de vrouwen op van Herstal naar Luik. (U.P.I.)

GEMEENSCHAPPELIJK FRONT betoogde te Luik voor gelijk loon voor gelijk Werk

Manifestatie verliep rustig, al veroorzaakte 5 km-lange stoet verkeersopstoppingen

Duizenden vrouwen en arbeidsters hebben maandagmiddag te Luik betoogd en hun sympathie en solidariteit te betuigen aan de stakende arbeidsters van de F.N. te Herstal. De betoging stond in het teken van de slogan "gelijk loon voor gelijk werk", die door de 1.500 stakende, die maandag hun vijfde week ingingen, met overtuiging werd roepen. Tijdens de betoging is nogmaals duidelijk dat de stakende arbeidsters aan het Gemeenschappelijk Front zijn gebonden.

«In de afdeling mechanica, waar veel enkelvoudige werkzaamheden aan het Gemeenschappelijk Front zijn gebonden, zijn er minder dan vijf kilometer lang van vele slogans. Onder meer: «Gelijk loon voor gelijk werk» en «Gemeenschappelijk Front».

«De staking, die op 16 februari te Herstal uitbrak», zei Irène Pétry, «zal een stapje in de geschiedenis van de arbeidster betekenen, want zij betekent het begin van de ontvoering der arbeidster. De strijd wordt gevoerd voor gelijkheid op alle gebieden van het economisch, sociaal, politiek en cultureel leven.»

Op de vele plakaten en spandoeken in de stoet, die de gemeenten Herstal en Luik doortrok, en die minder dan vijf kilometer lang van vele slogans. Onder meer: «Gelijk loon voor gelijk werk» en «Gemeenschappelijk Front».

«De staking, die op 16 februari te Herstal uitbrak», zei Irène Pétry, «zal een stapje in de geschiedenis van de arbeidster betekenen, want zij betekent het begin van de ontvoering der arbeidster. De strijd wordt gevoerd voor gelijkheid op alle gebieden van het economisch, sociaal, politiek en cultureel leven.»

«De staking, die op 16 februari te Herstal uitbrak», zei Irène Pétry, «zal een stapje in de geschiedenis van de arbeidster betekenen, want zij betekent het begin van de ontvoering der arbeidster. De strijd wordt gevoerd voor gelijkheid op alle gebieden van het economisch, sociaal, politiek en cultureel leven.»

Manifestatie verliep rustig, al veroorzaakte 5 km-lange stoet verkeersopstoppingen

Duizenden vrouwen en arbeidsters hebben maandagmiddag te Luik betoogd en hun sympathie en solidariteit te betuigen aan de stakende arbeidsters van de F.N. te Herstal. De betoging stond in het teken van de slogan "gelijk loon voor gelijk werk", die door de 1.500 stakende, die maandag hun vijfde week ingingen, met overtuiging werd roepen. Tijdens de betoging is nogmaals duidelijk dat de stakende arbeidsters aan het Gemeenschappelijk Front zijn gebonden.

«De staking, die op 16 februari te Herstal uitbrak», zei Irène Pétry, «zal een stapje in de geschiedenis van de arbeidster betekenen, want zij betekent het begin van de ontvoering der arbeidster. De strijd wordt gevoerd voor gelijkheid op alle gebieden van het economisch, sociaal, politiek en cultureel leven.»

SLOGANS

Op de vele plakaten en spandoeken in de stoet, die de gemeenten Herstal en Luik doortrok, en die minder dan vijf kilometer lang van vele slogans. Onder meer: «Gelijk loon voor gelijk werk» en «Gemeenschappelijk Front».

MEETING

Op de 'place Saint Paul' te Luik, die zonder incidenten verliep, alhoewel hij een grote verkeersopstopping veroorzaakte, werd een meeting gehouden. Voor het gebouwen van het A.B.V.V. op het plein luisterden de vrouwen in borstje Ruth, Gillem, Masset en Gaillet, van het A.B.V.V. en Raymond Latin van de A.C.V.

NATIONALE LOTERIJ

SCHAARSTE AAN BIJETTEN

Artikel 47

In 170000000 terug naar de fabriek.

3500 FN-Staaksters, na 79 Dagen, terug aan het Werk

Zesde bemiddelingsvoorstel werd donderdagnamiddag door arbeidsters aanvaard met 85 t.h. der stemmen Nieuw akkoord bepaalt : erkenning van het beginsel „GELIJK LOON VOOR GELIJK WERK” en toekenning van twee loonsverhogingen : 2 F per uur na de werkhervatting en 0,75 F na 1 januari 1967

De 3500 arbeidsters van de F.N. te Herstal hebben hun vakied, na 79 dagen, gewonnen: zij hebben donderdagnamiddag besloten met 85 t.h. te stemmen dat het voorstel van minister Servais, dat hun 2 F verhoging van uurloon (toekende, en een verhoging van 0,75 F per uur van 1 januari 1967 af, dicht genoeg bij hun eisen kwam, om aanvaard te worden. De arbeidsters hadden een loonsverhoging gevraagd van 2,50 F. De patroons waren tot donderdag slechts bereid om 1 F toe te staan. Bij de stemming in het college te Herstal waren op de 1345 geldig uitgezwaarte stemmen, 1574 voor de twee F verhoging van uurloon, en 1771 voor de een F verhoging van uurloon. De stemming werd door de directeur van de F.N. de meeste overstemt aanvaard.

ham van het A.C.V. bepleitten bij de arbeidsters de aanvaarding van de voorstellen van minister Servais. Dit voorstellen zijn dubbel enerzijds wordt het beginsel van gelijk loon voor gelijk werk volledig erkend — en als men zich herinnert dat de vakbonden in het verleden stakingen moesten gehouden worden om een beginsel te behouden of te doen aanvaarden, dan is die erkenning op zichzelf al een overwinning — maar, als eerste stap naar die gelijkheid, wordt ook een loonsverhoging toegestaan, die veel dichterbij de arbeidersreizen staat dan bij wat de patroons wensten toe te staan: zij komt voor 79 t.h. tegemoet aan de hoogste looneisen, die in de afstapen twaalf waren ooit door het „Cemenschappelijk Front was geformuleerd!

De grote vergadering in 't Volkshuis te Herstal, was voorsprijd door een vergadering van de verantwoordelijken van de twee vakbonden en de leden van het stakingscomité. Daar was overeenkomen eenprijg het voorstel voor de arbeidster te verdedigen.

(Zie vervolg blz. 7)

DE SOCIALISTISCHE INTERNATIONALE TE STOCKHOLM IN CONGRES BIJEEN

Toenemende bezorgdheid over de oorlog in Vietnam kwam algemeen tot uiting

(Van onze hoofdredacteur)

In de op veertien eilanden gebouwd Zweedse hoofdstad Stockholm, waaraan zoveel belangrijke herinneringen aan de geschiedenis van de social-democratie zijn verbonden, is sedert donderdag de Socialistische Internationale in congres bijeen.

national Verbond van de Soc. Jeugd.

HET CONGRES

Het eigenlijk congres begon donderdagnamiddag met een plichts opentingsvergadering. Deze afreep plaats in 't Volkshuis van de F.N. te Herstal.

Het is de tiende bijeenkomst sedert de wederoprichting na de Tweede wereldoorlog.

aan het begin bij zijn stichting. Het werd opgericht op zichzelf al een overwinning — maar, als eerste stap naar die gelijkheid, wordt ook een loonsverhoging toegestaan, die veel dichterbij de arbeidersreizen staat dan bij wat de patroons wensten toe te staan: zij komt voor 79 t.h. tegemoet aan de hoogste looneisen, die in de afstapen twaalf waren ooit door het „Cemenschappelijk Front was geformuleerd!

aan het begin bij zijn stichting. Het werd opgericht op zichzelf al een overwinning — maar, als eerste stap naar die gelijkheid, wordt ook een loonsverhoging toegestaan, die veel dichterbij de arbeidersreizen staat dan bij wat de patroons wensten toe te staan: zij komt voor 79 t.h. tegemoet aan de hoogste looneisen, die in de afstapen twaalf waren ooit door het „Cemenschappelijk Front was geformuleerd!

aan het begin bij zijn stichting. Het werd opgericht op zichzelf al een overwinning — maar, als eerste stap naar die gelijkheid, wordt ook een loonsverhoging toegestaan, die veel dichterbij de arbeidersreizen staat dan bij wat de patroons wensten toe te staan: zij komt voor 79 t.h. tegemoet aan de hoogste looneisen, die in de afstapen twaalf waren ooit door het „Cemenschappelijk Front was geformuleerd!

DE SOCIALISTISCHE INTERNATIONALE TE STOCKHOLM IN CONGRES BIJEEN

Toenemende bezorgdheid over de oorlog in Vietnam kwam algemeen tot uiting

(Van onze hoofdredacteur)

In de op veertien eilanden gebouwd Zweedse hoofdstad Stockholm, waaraan zoveel belangrijke herinneringen aan de geschiedenis van de social-democratie zijn verbonden, is sedert donderdag de Socialistische Internationale in congres bijeen.

national Verbond van de Soc. Jeugd.

HET CONGRES

Het eigenlijk congres begon donderdagnamiddag met een plichts opentingsvergadering. Deze afreep plaats in 't Volkshuis van de F.N. te Herstal.

Het eigenlijk congres begon donderdagnamiddag met een plichts opentingsvergadering. Deze afreep plaats in 't Volkshuis van de F.N. te Herstal.

Het is de tiende bijeenkomst sedert de wederoprichting na de Tweede wereldoorlog.

Het is de tiende bijeenkomst sedert de wederoprichting na de Tweede wereldoorlog.

Zoals steeds werden de eigenlijke congresdagen voorafgegaan door t.a. van andere vergaderingen.

Zoals steeds werden de eigenlijke congresdagen voorafgegaan door t.a. van andere vergaderingen.

In de Zweedse universalistad Upsala was van 21 tot 29 april een speciale conferentie gewijd aan de socialistische gedachte en actie in de twee landen.

In de Zweedse universalistad Upsala was van 21 tot 29 april een speciale conferentie gewijd aan de socialistische gedachte en actie in de twee landen.

Vele gedelegeerden van socialistische bewegingen waren aanwezig voor uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika gekomen. En natuurlijk ook uit heel Europa. De Belgische delegatie bestond uit J. Van Zuydam, ondervoorzitter van de BSP, Henri Fayat, gewezen minister van Europese Zaken, Victor Larock, oud-minister van Nationale Opvoeding, Georges Du Jardin, senator, en Jan Leyten, secretaris van de BSP.

Vele gedelegeerden van socialistische bewegingen waren aanwezig voor uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika gekomen. En natuurlijk ook uit heel Europa. De Belgische delegatie bestond uit J. Van Zuydam, ondervoorzitter van de BSP, Henri Fayat, gewezen minister van Europese Zaken, Victor Larock, oud-minister van Nationale Opvoeding, Georges Du Jardin, senator, en Jan Leyten, secretaris van de BSP.

Te Stockholm zelf werden de twee bijeenkomsten gehouden van de studeerkring voor „Oosteuropese problemen. Verleider tijd hield de internationale Raad van Sociaal-Demokratische Vrouwen zijn tweesterftelijke conferentie met als themaprogramma van man en vrouw en de arbeid, in familie en in de maatschappij.

Te Stockholm zelf werden de twee bijeenkomsten gehouden van de studeerkring voor „Oosteuropese problemen. Verleider tijd hield de internationale Raad van Sociaal-Demokratische Vrouwen zijn tweesterftelijke conferentie met als themaprogramma van man en vrouw en de arbeid, in familie en in de maatschappij.

«Niemand hield van mij», verklaarde deze 17-jarige Oostenrijker Leopold Klemayer, toen men naar de reden vroeg van een wreemde misdaad die hij pleegde. Hij heeft namelijk eerst zijn grootmoeder en een dog later zijn ouders vermoord.

VROUWENSTAKING TE HERSTAL BEÏNDIGD

(Zie Opgin blz. 1)

PROTOCOL VAN OVERENKOMST
In het protocol van overeenkomst tussen de twee betrokken partijen in het conflict, wordt eerst het innend aan het beginsel van gelijk loon voor gelijk werk, voorzien in artikel 109 van de metaalnijverheids-Arbeidsorganisatie en artikel 119 van het verdrag van Rome, waardoor de Europese het leven werd geroepen. Lijnsens dit verdrag hadden de sociale partners, in de metaalnijverheid, zijn met de uitwerking van de collectieve arbeidsovereenkomsten, op 26 december 1962 akkoord afgesloten om het artikel 119 geleidelijk te verwezenlijken. In de programma van 1962-65 was als verantwoordelijkheid voorzien.

we verhoging bepalen. Als die ommekeer echter haar vertzaanbeden niet beuindigt voor 1 januari 1967 zal een bedrag van 3 miljoen in de loonsverhoging voortaan worden. Dit komt naar volgens de voorwaarden op een loonsverhoging van 75 centimes.

Anderszins was het akkoord in de metaalnijverheid van 23 februari 1966 niet toepasselijk op de F.N. en hijzelf was een oplossing gevonden worden, die zich op dat akkoord inspireerde.

De vrouwen en de mannen egerde de 21 jaar zijn van de deszelfs verhogingen geschieden, behalve voor de vrouwen, die per dag betaald worden voor het zal de verhoging gelden. Het is nu bekend dat de depressiviteitsgrens die in de F.N. werd bereikt, is.

Verder wordt de bepalng van de directie van de F.N. niet in twijfel getrokken om het artikel 119 toe te passen, maar werd verklaard dat de staking er duidelijk op wees dat de arbeidsters wensten dat de eulotte vermeld werd.

De vakbonden verboden zich te tenslotte toe een enkele beziddig voor vrouwen als basis te nemen om loonsverhogingen voor de mannen af te dwingen.

In het tweede gedeelte worden de loonsaanpassingen besproken. De Permanente Looncommissie, die sedert 1953 in de F.N. op partiturbasis functioneert, moet het probleem van de gelijkschakeling van aan mannen en vrouwen uitbetaalde loonen bestuderen om er een definitieve oplossing voor te vinden. Zij zal de eenheidsmaat moeten vaststellen die geleidelijk zal ingevoerd worden in overeenstemming met de besluiten van de paritaire commissies van de metaalnijverheid.

Bij de eerste uitbetaling van loonen na de werkhervatting wordt aan de vrouwen van de staking hebben deelgenomen, een verhoging van 2 F per uur uitbetaald. Op 1 januari 1967 zal een nieuwe verhoging worden toegekend. Een commissie voor de gelijkschakeling van de loonen van vrouwen en mannen, zal voor 1 januari 1967 de studie over de harmonisatie der loonen moeten besluiten en de niet-

Fransstghe C.V.P. Volksvertegenwoordigers tegen Splitting der Leuvense Universiteit

C.V.P.-volksver-

SYNDICALE KRONIEK

TWEE STAKINGEN

EEN VROUWENSTAKING

EEN echte vrouwenstaking, voor de verdediging van uitsluitend vrouwelijke belangen, hadden wij tot nog toe niet gekend. België geniet de eer van de „primeur“ — in de „Fabrique Nationale d'Armes de Guerre“ (FN) te Herstal. Onnodig terug te komen op alle bijzonderheden van deze met passie geladen beweging, waarover onze pers trouwens gedurende twaalf lange weken verslag heeft uitgebracht. Maar het heeft zijn nut de hoofdlijnen nog eens op te sommen.

De staking brak uit op 16 februari en eindigde op donderdag 5 mei.

Het ging om de toepassing van het Verdrag van Rome (art. 119) van de E.E.G., waarbij de zes landen het beginsel van de gelijke bezoldiging van mannen en vrouwen voor gelijkwaardige prestaties hadden aanvaard. Eind 1964 moest de operatie voltrokken zijn. In werkelijkheid was dat niet het geval — in België niet, in de andere vijf landen evenmin. Behalve dat het op zichzelf een moeilijke operatie gold, maakten de werkgevers geen aanstalten om op de overeengekomen datum het beginsel tot werkelijkheid te maken. Het blijkt overigens, dat België niet eens het slechtst uit een vergelijking komt.

De vrouwen van de FN, ruim drieduizend vijfhonderd, hebben het dan maar eens met de grove middelen geprobeerd, en na twaalf weken hebben zij in grote mate voldoening gekregen.

Hun lonen worden met twee frank per uur verhoogd. Belangrijker is, dat tegen 1 januari 1967 een beroepsclassificatie zal uitgewerkt worden, waardoor in de toekomst — na een paar stappen — elke discriminatie kan uitgeschakeld worden. En daar ging het toch in hoofdzaak om.

De vraag is door sommigen gesteld of de regering niet sneller en krachtadiger had kunnen optreden om aan het conflict een einde te stellen. België was toch gebonden door het Verdrag van Rome?

O.i. zou het onrechtvaardig zijn hier de regeringsverantwoordelijkheid in het geding te brengen. De loonvorming is in België toeretrovend aan de paritaire organen waarin werkgevers en werknemers elkaar ontmoeten. Het systeem van de wet-

telijke lonen is ons vreemd, en zomin vakbonden als patronale organisaties zouden er iets voor voelen de loonpolitiek aan andere instanties over te dragen. De rol van de regering in het geval dat ons bezighoudt bestaat erin ervoor te zorgen, dat de aangegane verbintenissen ook gerespecteerd worden. Zij kan aanmoedigen, en waar zij gewopen wordt te bemiddelen — zoals het bij FN het geval was — moet zij er naar streven dat de oplossing kadert in de te Rome onderschreven politiek.

Er zijn voor de arbeidende vrouwen een paar lessen te trekken uit deze staking.

Voor de arbeiders van de FN is het een grote overwinning geworden, die in zekere mate alle anderen ten goede zal komen. Al was het maar alleen omdat de patronale middelen aan het nadenken zullen gaan.

Maar het is niet zo, dat nu in alle nijverheidssectoren wettelijk alle onrechtvaardigheden en ongelijkheden zullen opgeheven worden! Er zal nog strijd nodig zijn.

Dat de vrouwen van de FN het resultaat weten hebben volgehouden is daardoor te verklaren, dat zij uitzonderlijk goed georganiseerd waren — voor meer dan 90 t.h. Daardoor was de eerste voorwaarde om zich te doen gelden vervuld.

Dat zullen de vrouwen in 't algemeen voor lief moeten nemen; de mannen en de vakbonden kunnen en willen helpen, maar de vrouwen zullen zelf de weg naar de vakbonden moeten vinden.

Die van de FN hebben begrepen en zij konden vechten en winnen. Dat kunnen ook anderen, als zij maar weten dat ook voor hen die oude waarheid geldt: *Verenigd zijn wij sterk.*

uitgebracht. Maar het heeft zijn nut de hoofdlijnen nog eens op te sommen.

De staking brak uit op 16 februari en eindigde op donderdag 5 mei.

Het ging om de toepassing van het Verdrag van Rome (art. 119) van de E.E.G., waarbij de zes landen het beginsel van de gelijke bezoldiging van mannen en vrouwen voor gelijkwaardige prestaties hadden aanvaard. Eind 1964 moest de operatie voltrokken zijn. In werkelijkheid was dat niet het geval — in België niet, in de andere vijf landen evenmin. Behalve dat het op zichzelf een moeilijke operatie gold, maakten de werkgevers geen aanstalten om op de overeengekomen datum het beginsel tot werkelijkheid te maken. Het blijkt overigens, dat België niet eens het slechtst uit een vergelijking komt.

De vrouwen van de FN, ruim drieduizend vijfhonderd, hebben het dan maar eens met de grove middelen geprobeerd, en na twaalf weken hebben zij in grote mate voldoening gekregen.

Hun lonen worden met twee frank per uur verhoogd. Belangrijker is, dat tegen 1 januari 1967 een beroepsclassificatie zal uitgewerkt worden, waardoor in de toekomst — na een paar stappen — elke discriminatie kan uitgeschakeld worden. En daar ging het toch in hoofdzaak om.

De vraag is door sommigen gesteld of de regering niet sneller en krachtadiger had kunnen optreden om aan het conflict een einde te stellen. België was toch gebonden door het Verdrag van Rome?

O.i. zou het onrechtvaardig zijn hier de regeringsverantwoordelijkheid in het geding te brengen. De loonvorming is in België toeretrovend aan de paritaire organen waarin werkgevers en werknemers elkaar ontmoeten. Het systeem van de wet-

telijke lonen is ons vreemd, en zomin vakbonden als patronale organisaties zouden er iets voor voelen de loonpolitiek aan andere instanties over te dragen. De rol van de regering in het geval dat ons bezighoudt bestaat erin ervoor te zorgen, dat de aangegane verbintenissen ook gerespecteerd worden. Zij kan aanmoedigen, en waar zij gewopen wordt te bemiddelen — zoals het bij FN het geval was — moet zij er naar streven dat de oplossing kadert in de te Rome onderschreven politiek.

Er zijn voor de arbeidende vrouwen een paar lessen te trekken uit deze staking.

Voor de arbeiders van de FN is het een grote overwinning geworden, die in zekere mate alle anderen ten goede zal komen. Al was het maar alleen omdat de patronale middelen aan het nadenken zullen gaan.

Maar het is niet zo, dat nu in alle nijverheidssectoren wettelijk alle onrechtvaardigheden en ongelijkheden zullen opgeheven worden! Er zal nog strijd nodig zijn.

Dat de vrouwen van de FN het resultaat weten hebben volgehouden is daardoor te verklaren, dat zij uitzonderlijk goed georganiseerd waren — voor meer dan 90 t.h. Daardoor was de eerste voorwaarde om zich te doen gelden vervuld.

Dat zullen de vrouwen in 't algemeen voor lief moeten nemen; de mannen en de vakbonden kunnen en willen helpen, maar de vrouwen zullen zelf de weg naar de vakbonden moeten vinden.

Die van de FN hebben begrepen en zij konden vechten en winnen. Dat kunnen ook anderen, als zij maar weten dat ook voor hen die oude waarheid geldt: *Verenigd zijn wij sterk.*

EEN DOKTERSSTAKING

Eén van de drie doktersorganisaties gaat op 13 mei een evenwijdigstaking van één dag houden. Ja, één van de drie. De grove coalitie van 1964 is losgeraakt uiteengevallen. Hoe vriendelijk de broeders van gisteren elkaar bejegenen, moge blijken uit een verklaring van een Luikse geneesheer (streek De Boe - Van Steenberghe) die moet verduidelijken waarom de groep Wijnen niet gecontacteerd werd voor deze staking. De groep Wijnen heeft voor Paffen in een persconferentie over de „Fédération De Boe“ gezegd dat naar

leden geneesheren fortunen verzamelen op de rug van de ziekteslachtoffers.

Dat is wat geneesheren over andere geneesheren denken. Wij zijn dus niet meer alleen om de verskenden onder het oog te houden dat zij zich niet moeten laten overbluffen door grote woorden als „vrijheid“, „broederschap“ en „kwaliteitszorg“. Het gaat wel degelijk over centen!

Dat wordt nog duidelijker als men weet waarom de federatie De Boe vrijdag 13 mei zal staken. (Zie vervolg blz. 6.)

Het Vrouwenkiesrecht in de Kamer

WANTRouwen TUSSEN DE REGERINGSPARTIJEN

Vergadering van 18 Februari

UITZETTING VAN MINISTER VERMEYLEN

De Kamer vergadert onder voorzitterschap van de h. VAN CAUWELAERT.

Zij behandelt het wetsvoorstel Carton de Wiart waarbij kiesrecht voor de Wetgevende Kamers aan de vrouwen wordt verleend.

De h. VERMEYLEN, minister van Binnenlandse Zaken, herinnert aan de regeringsverklaring, waarin het kiesrecht aan de vrouwen voor het begin van 1948 werd bevestigd.

De amendementen, die er op werden voorgesteld, betreffen alleen de uitvoeringsmodaliteiten.

De minister verwerpt alle bewegingen, die het kiesrecht aan de vrouwen verder willen onthouden. Hij kan zich van de indruk niet ontdoen, dat het amendement van de h. Brunfaut (soc.) en consorten door verkiezingsoverwegingen werd ingegeven. Het voorziet een duur van 18 maanden na het inzwangreden der wet voor de verrichtingen, die de uitvoering moeten mogelijk maken. Dit amendement is met geen technische redenen te rechtvaardigen.

Wat de overeenkomst der regeringspartijen betreft inzake de uitwerking van het programma, zoals het werd gesteld, oordeelt spreker dat geen van beiden zich aan het gegeven woord mag onttrekken. Zij dienen elkander te vertrouwen. Ook werd het vrouwenkiesrecht zo lang verschoven, dat het onvergeeflijk ware het nu nog te verschuiven.

Zich tot de socialisten richtend, vermaakt hij, dat het nog tijd is de ingediende amendementen terug te trekken. De regering zou er zich desnoods tegen verzetten.

De h. CARTON DE WIART (C.V.P.) herinnert aan de overeenkomst der contact-commissie C.V.P.—B.S.P. en aan de beslissing het vraagstuk op 17 Februari te behandelen. Hij komt op tegen het amendement Brunfaut en consorten.

DE INTERPELLATIE INZAKE PRIJZEN EN LONEN

Het ogenblik gekomen is, dat kiesrecht toe te kennen. Spreker wijst op het amendement van de regering voor de verrichtingen voor uitvoering der wet een periode van 6 maanden beschikbaar te stellen, en op het amendement Brunfaut, dat hiervoor 18 maanden voorziet, zodat een gebeurlijke deelneming van de vrouwen aan de verkiezingen praktisch zou verschoven worden tot 1950. De liberalen houden zich buiten deze bewijsting, die in feite slechts het gevolg is van een loven en bieden tussen de regeringspartijen.

Mevr. GREGOIRE (comm.) verklaart dat er een stap werd vooruitgezet op ontvoeding van de vrouw.

De algemene bespreking is hiermede geëindigd.

Er wordt besloten Donderdag over het ontwerp te stemmen.

EEN DRINGEND ONDERZOEK DOOR COMMISSIES

De h. VERMEYLEN stelt voor, dat een bijzondere commissie of de commissie voor Binnenlandse Zaken verstandhouding zou zoeken, vooraleer Donderdag tot verdere behandeling wordt overgegaan.

De h. SPAAK, eerste-minister wanhoop niet. De regeringspartijen kunnen tot overeenstemming geraken.

Iedereen is het eens over het beginsel. Het is een kwestie van vertrouwen of wantrouwen tussen de regeringspartijen.

Persoonlijk hecht hij geloof aan de verklaringen van de h. De Vleeschauwer. Om de stok in twee te snijden stelt hij voor dat men in de plaats van enerzijds 6 maanden en anderzijds 18 maanden voor de periode der voorbereidende verrichtingen, 12 maanden neme.

Na 35 minuten gepraat wordt beslist de amendementen van de regering en van de h. Brunfaut tegen de openbare vergadering van Donderdag door de speciale commissie en door de commissie voor Binnenlandse Zaken te laten onderzoeken.

De vergadering wordt geheven.

IN DE SENAA

DE INTERPELLATIE INZAKE PRIJZEN EN LONEN

De bespreking wordt onderbroken op a. d. Kamer zich voor uitgesproken over de moties, die als besluit op de Interpellatie van de h. Falmant inzake prijzen en lonen Dinsdag worden ingediend. De motie van verdrinking in de herrie door de h. De Vleeschauwer (C.V.P.) en Hoyt (soc.) gesteld krijgt voorrang.

Op vraag van de h. DISPY (comm.) wordt er bij naamroeping over geantwoord.

De motie wordt goedgekeurd met 146 op 18 stemmen bij 4 onthoudingen, namelijk de h. De Saecker, Grégoire, Laine en Mevr. Blume, allen socialistes.

DE BESPREKING VOORTGEZET

Met mevr. BLUME (soc.) worden de besprekingen inzake het vrouwenkiesrecht hernomen. Zij heeft het tegen de h. Carton de Wiart en zijn politieke vrienden, die zo lang alles in het werk hebben gesteld om het vrouwenkiesrecht te beletten. Hadde zij in 1945 toegestaan, dan was het vrouwenkiesrecht reeds een feit. Spreker wijst op het verband dat tussen het vrouwenkiesrecht en de koningskwestie, de structuurveranderingen werd gelegd. Het vrouwenkiesrecht is niet een doel op zich zelf, doch een middel voor algemene ontvoeding der vrouw.

Op grond van de samenstelling der C.V.P. groep in de stemmen met het amendement Brunfaut, die het vrouwenkiesrecht tot de normale verkiezingen in 1950 uitstelt.

— Wij vrezen, dat misbruik gemaakt worde van de niet opgevoede massa van vrouwelijke kiezers om een bepaalde oppositie aan de koningskwestie te geven, zegt zij.

De h. BRUNFAUT (soc.) toont aan de hand van de geschiedenis der parlementaire werkzaamheden aan, dat de h. Carton de Wiart zich niet moet opwerpen als de onkreukbare kampioen voor het vrouwenkiesrecht.

Hij verdedigt zijn amendement. Hij betoogt, dat het bedoeld is om elk manoeuvre te onderhouden in verband met het regeringsprogramma.

De h. DE VLEESCHAUWER (C.V.P.) stemt in met de rede van de minister van Binnenlandse Zaken. In naam van zijn groep verklaart hij dat de C.V.P. er niet aan denkt misbruik te maken van het vrouwenkiesrecht.

— Wij verlangen niets beters, dan dat de huidige regering aanblijve tot de volgende verkiezingen. Maar dat hangt niet alleen van ons af, zegt hij.

Spreker gelooft niet, dat het vrouwenkiesrecht zóws verandering in de verdeling der zetels in het Parlement zal brengen. Hij gaat de verbinding aan een Kamerontbinding uit te leggen.

Hij dringt aan opdat de h. Brunfaut zijn amendementen intrekt.

EEN LIBERALE STEM

De h. CH. JANSSENS (lib.) herinnert er aan dat de liberale partij sedert lang met het beginsel van het vrouwenkiesrecht instemt. De liberalen oordeelen dat

HET KIESRECHT VOOR DE VROUWEN

Goedgekeurd door de Kamer

Vergadering van 18 Februari
EEN NIUW AMENDEMENT VAN DE REGERING

De Kamer vergadert onder voorzitterschap van de h. VAN CAUWELAERT, om 14 u. 35.

Koninkrijklijk werd gewacht op de beslag der besprekingen der commissie inzake de amendementen in verband met het wetsvoorstel tot uitbreiding van het kiesrecht tot de vrouwen.

De h. VERMEYLEN, minister van Binnenlandse Zaken, dekt mede, dat de bijeenkomst van de commissie voor Binnenlandse Zaken van oordeel zijn, dat de wet op het vrouwenkiesrecht praktisch toereikend moet zijn op 21 Juli 1948. De verrichtingen er voor zullen geschieden van 21 November 1948 tot 21 Juli 1949. De regering dient in die zin het amendement in.

DE H. VAN DE VLEESCHAUWER (C.V.P.)

Verklaart, dat de regering aan de socialistische partij dank zegt. Niet op 1 Januari 1949, zoals oorspronkelijk werd overeengekomen, maar wel op 21 Juli 1948 zal het vrouwenkiesrecht praktisch toereikend zijn.

Een regering moet haar woord houden. Anderzijds heeft de christelijke volks partij aan dat de regering voortdurend, dat van de eerste-minister wordt verlangd, dat hij verklaart, dat de wet ook in de Senaat voor Pasen wordt gestemd.

In dat geval zal de C.V.P. op het amendement van de regering instaan.

Mevr. BLUME (soc.) zegt, dat de socialistische groep alles in het werk zal stellen, om de wet voor Pasen ook in de Senaat zou goedgekeurd worden.

De h. Brunfaut (soc.) en van mevr. DE RIEMAECKER (C.V.P.) verklaart de h. SPAAK, eerste minister, dat hij de indrukkelijke verontmens gaat

aan te dringen opdat de wet voor Pasen ook door de Senaat zou goedgekeurd worden.

De bespreking is hiermede geëindigd.

GOEDGEKEURD

De Kamer spreekt zich daarna door stemmen bij naamroeping uit over het eerste artikel van het wetsvoorstel. Drie der vier artikelen van de wette worden leden zijn mede en het woord is keuren.

Het aantal aanwezige leden is 187, 184 stemmen voor, 3 tegen.

Ook de overige artikelen worden in zondertijd aan genomen.

HET PROVINCIAAL KIEZERSKORPS

Zonder bespreking wordt daarop het wetsvoorstel tot samenstelling van het provinciaal kiezerskorps in eerste lezing aangenomen. Het betekent de deelneming van de vrouwen aan de provinciale verkiezingen.

FONDS DER SCHOOLGEBOUWEN

Het wetsontwerp tot oprichting van een zelfstandige openbare instelling onder de naam van de Provincie der Schoolgebouwen van 's Rijks Middelen Onderwijs. Dit fonds zou over 2 miljard fr. berekenen en ten belope van ten minste 300 miljoen fr. per jaar gespend worden door buitengewone crediten.

De h. VERCAUTEREN (soc.) verslaggever, licht de draagwijdte van het ontwerp toe, dat moet toelaten de wet Vanderpoorten toe te passen.

De h. JANSSENS (lib.) wijst op de rampspoedige toestand der officieel schoolgebouwen. Het is een nationaal vraagstuk geworden. De oprichting van een zelfstandig fonds is een praktische oplossing, die zal toelaten met overleg te werk te gaan.

Artikel 50

De spreker oordeelt de verandering bij de behandeling van het wetsontwerp, dat dateert van Januari 1947, dus 10 jaar na de wet Vanderpoorten, en wat over reeds in Maart 1947 verlag werd uitgebracht.

Ondertussen werden amendementen voorgesteld. Spreker zou het beter oordelen, indien men art. 4, dat de samenstelling van experten voorziet, eenvoudig liet vallen.

Met de wijziging van 500 miljoen per jaar in 300 miljoen kan bij instemming, aankeien de uiteindelijke 2 miljard behouden blijven.

Wat de ontbinding van het Fonds betreft, die oorspronkelijk zou ingaan op 31 December 1950 en volgens een amendement van de regering op 31 December 1951 laat spreker opmerken, dat hij het niet eens is met de bepaling, dat het Fonds desnoods door een koninklijk besluit zou kunnen verlengd worden. De prerogatieven van het Parlement moeten hier gewijzigd worden. Evenwel kon het amendement Burnelle, dat voorziet, dat de wet automatisch verlengd wordt indien het Fonds van 2 miljard op 31 December 1951 niet is uitgeput, hier een oplossing brengen.

De h. HEYMAN (C.V.P.) zegt, dat zijn groep het wetsontwerp zal goedkeuren.

Na nog een tussenkomst van de h. BURNELLE (comm.), die het ontwerp verdedigt, wordt de vergadering geheven.

Artikel 51

HET VROUWENKIESRECHT

Door de Senaatscommissie goedgekeurd MET ALGEMENE STEMMEN

De Senaatscommissie voor Binnenlandse Zaken, heeft in aanwezigheid van minister Vermeylen eenparig het wetsontwerp goedgekeurd, waarbij kiesrecht voor Wetgevende Kamers aan de vrouwen wordt verleend.

Een amendement van de h. de Dorlodot dat er toe strekt de toepassingsdatum te vervroegen, werd afgewezen.

De commissie heeft verder haar eensgezinde goedkeuring verleend aan het wetsontwerp houdende oprichting van een centrum van onderzoek voor een nationale oplossing van de vraagstukken in verband met de Vlaamse-Waalse verhoudingen.

Ten slotte heeft de commissie haar onderzoek voortgezet betreffende artikel 109 van de gemeentewet, dat slaat op de benoeming van gemeentesecretarissen.

PARLEMENTSBERICHTEN

VROUWENKIESRECHT EN STUDIECENTRUM VOOR VLAAMSE EN WAAELSE SOCIALE VRAAGSTUKKEN

De senaatscommissie voor de Binnenlandse Zaken heeft eenparig het verslag van de h. Machtens goedgekeurd, dat besluit tot de goedkeuring van het wetsontwerp waarbij het vrouwenkiesrecht voor de wetgevende kamers wordt ingevoerd.

De commissie heeft eveneens het verslag goedgekeurd van de h. Bouweraerts over het wetsontwerp, houdende instelling van een studiecentrum voor de nationale oplossing van de Vlaamse en Waalse sociale juridische vraagstukken.

HET DIPLOMA VAN TANDHEELKUNDIGE

De Senaatscommissie voor Volksgezondheid heeft het onderzoek voortgezet van het wetsvoorstel van de h. Bouweraerts, strekkende tot het invoeren van een overgangsregime ten bate van Belgische tandtechnici, voor het bekomen van het diploma van tandheelkundige.

Naar het blijkt zouden belangrijke wijzigingen aan dit voorstel worden aangebracht en zal de commissie, tijdens haar aanstaande bijeenkomst, het principe vastleggen van een voorontwerp.

Mej. Baers, voorzitter van de commissie, heeft verklaard dat een voor beide partijen bevredigende oplossing nakend is.

DE BESTRAFFING DER ONWAARDIGEN

De kamergroep van de Christelijke Volkspartij heeft donderdagvoormiddag een vergadering gehouden onder voor-

zitterschap van de h. De Vleeschauwer. De h. Roppe, Lambotte, Verlaet, Bruyninckx, Kofierschlager en Van den Daele hebben uiting gegeven aan hun ongerustheid en hun ontevredenheid inzake de repressie-politiek van het ministerie van Justitie.

Talrijke vragen werden aan minister Struyve gesteld en critiek werd uitgebracht op de gevolgdde politiek inzake bestraffing der onwaardigen, zuivering en benoemingen.

Sommige leden hebben er op aangedrongen, de wet Lejeune in ruimere mate te zien toepassen op bejaarde getuineerden, op vaders van grote gezinnen en in alle «kleine gevallen». Het weder inrekenen na een invrijheidstelling zou slechts bij uitzondering mogen geschieden.

De minister heeft de opgeworpen vragen punt per punt beantwoord, en een overzicht gegeven van de activiteit van zijn departement.

Inhoudiging van de Brug te Wandre

OVER HET ALBERTKANAAL EN DE MAAS

DE MINISTER VAN OPENBARE WERKEN AANWEZIG

Op het grondgebied der gemeenten Herstal en Wandre werd de nieuwe brug over het Albertkanaal en de Maas ingehuldigd.

De h. Behogne, minister van Openbare Werken, Leclercq, gouverneur der

Artikel 52

Artikel 53

Compensatie aan de kolenmijnen en vrouwenkiesrecht in eerste lezing goedgekeurd

Ochtendvergadering van 19 Maart DE FINANCIERING DOOR SCHATKISTVOORSCHOTTEN

De Senaat vergaderde onder voorzitterschap van de h. ROLIN, en de bespreking voer van het wetsontwerp houdende aansiening op de algemene begroting der uitgaven, die gedurende de dienstjaren 1946 en voorgaande, gefinancierd werden door schatkistvoorschotten.

De h. DOUTREPONT (sood) verslaggever, keurt een dergelijk stelsel van financiering af en wijst er op, dat uitgaven slechts toegestaan zijn in zoverre daar tegenover ontvangsten voorzien zijn. Spreker bevestigd, dat de regering voor moeilijke vraagstukken kan gesteld worden, maar de toestand kan gevaarlijk worden als de schatkist de bankier van de regering wordt. Het stelsel van de schatkistvoorschotten kan een voorbode van de inflatie zijn.

Het ontwerp voorziet drie gevallen, waarin de regering niet-voorzien uitgaven mag oer. De Senaatscommissie van Financiën is evenwel van oordeel, dat de parlementaire controle moet gevraagd worden.

De verslaggever bespreekt vervolgens de ingediende amendementen en bodde de Senaat uit het wetsontwerp goed te keuren.

De h. SASPREMONT-LYNDEN (C.V.P.) is van oordeel dat van de grondwettelijke beginselen niet mag afgeweken worden. De regering mag geen crediten uitgeven, die niet voortd door het parlement goedgekeurd worden. Reeds 1068 maal heeft de regering crediten uitgegeven, die niet door de wetgevende kamers gestemd werden. Tegen dergelijke misbruiken dient ingegaan te worden. In zekere gevallen nam de regering haar toevlucht tot schatkistvoorschotten, juist omdat zij wist, dat de crediten langs de normale weg, door het parlement niet zouden goedgekeurd worden. Zulke ongrondwettelijk en niet parlementair heeft tot plicht zich daar tegen te verzetten.

ANTWOORD VAN DE MINISTER

De h. DELATTRE, minister van Financiën, hield de volgende rede. Men kan openbare uitgaven die niet worden betaald door de schatkist, door een technische aanpak mogelijk maken. De opbrengst van de mijnen is namelijk van een factoren afhankelijk en verscheid van maand tot maand. Spreker wordt herhaaldelijk door leden van de rechterzijde ondervraagd, wat vanwege de socialistische pro-
bleem is.

Iedereen is het er mee eens, dat het vraagstuk van de kolenmijnen moet beslist worden. Spreker, die verslaggever aan de regering toekeuring heeft gegeven, nam het voorstel voor dat samenstellingscommissie, op het gebied van het onderzoek zullen doorgevoerd worden.

De minister bespreekt daarna de behandeling door de commissie, bij art. 1 van het ontwerp ingediende amendementen, die volgens hem voor het ontwerp niet nodig zijn.

DE H. SPAAK MOET TUSSENBIJDE KOMEN

De h. SPAAK, eerste-minister en minister van Binnenlandse Zaken, betreurde, dat sommige leden van de meerderheid niet de goed de regering gevoelde politiek niet kunnen begrijpen. Spreker heeft uitdrukking aan het de door de h. Canala gestelde afgesproken tege, waarbij hij ook een voorstel doet in de regering heeft.

Ten slotte wordt de kommissie goedgekeurd de eerste-minister, dat de bespreking van de vraag van overgangsaankel is de overgang van een werkelijke noodzakelijkheid beantwoordt.

Een definitieve oplossing zal na de vraagstukken moet door het Nationaal Instituut voor de Kolenmijnen gezocht worden. In afwachting echter zal spreker geen enkel ander middel om verder een goede volkspolitiek met lage prijzen te voeren, dan de goedkeuring van de wet op de compensatie.

De eerste-minister bestrijkt zich op zijn beurt het door de rechterzijde zo

mededeelt, oordeelt. De h. de v. Bueren het begrip van de spreker aanvaardt. Wat het in zekere mate juist, waartoe dit oordeel van de h. de v. Bueren is. Het amendement van de commissie wordt tenaastte verworpen met 110 stemmen tegen 28 bij 6 onthoudingen.

De overige amendementen worden ingetrokken in de artikelen van het ontwerp goedgekeurd.

HET VROUWENKIESRECHT

De Senaat bespreekt daarna het wetsontwerp, waarbij inschrijven voor de wetgevende Kamers aan de vrouwen wordt verleend.

De h. MACHIEENS (sood) verslaggever, is van oordeel dat het kiesrecht niet naar verhouding worden aan vrouwen die door mannelijk Belg geworden zijn van het buitenland, tot een voorname vrandelijke land benoemen.

De h. VERMEYLEN, minister van Binnenlandse Zaken, drukt mede, dat de benoeming der kiezerslijsten op 21 November 1946 zal worden. Wat het kiesrecht betreft van vrouwen die Belg overgeen, zijn door naturalisatie. Spreker spreekt niet zulke beregt wordt door art. 21 van de Grondwet. Deze wet voorziet verder niet dat aan de vrouwen die door hun huwelijk tot een voorname vrandelijke land behoorden, het kiesrecht ontzeld wordt. Het is de minister echter niet mogelijk het verdueren in te brengen. Daarvoor is een wijziging van de wet van 1930 of van de wet op de naturalisatie in de Belgische wetgeving van nood. Het is de minister niet mogelijk het verdueren in te brengen. Daarvoor is een wijziging van de wet van 1930 of van de wet op de naturalisatie in de Belgische wetgeving van nood. Het is de minister niet mogelijk het verdueren in te brengen. Daarvoor is een wijziging van de wet van 1930 of van de wet op de naturalisatie in de Belgische wetgeving van nood.

Tenslotte verhoort spreker zich over dat aan de vrouwen het kiesrecht zal verleend worden.

De h. MISSIAEN (sood) dat het wetsontwerp niet goedgekeurd, omdat op al te veel punten de vrouw nog de ondergeschikte van de man blijft.

Spreker bevoor dat het ministerie van de Belgische vrouwen het kiesrecht niet wensen en ook de politieke rijpheid daarvan niet bezit hebben.

EEN HEFTIG INCIDENT

VROUWENKIESRECHT EN KOLENMIJNEN

Hoe gestemd werd in de Senaat

De christelijke volkspartij en de socialist

MEN is het er over o. s. dat het vrouwenkiesrecht en hervorming is, die beantwoordt aan de geest van deze tijd.

In verschillende landen werd het vrouwenkiesrecht trouwens sedert lange tijd ingevoerd, en men zal er zich in wenschen, dat zulks ook eindelijk in België is gebeurd door de stemming, die Vrijdag in de Senaat plaats had.

Wat echter gans de betekenis van deze stemming heeft verlaagd, is het politiek verband, dat door de regering aan de meerderheidsgroepen werd opgedrongen tussen het vrouwenkiesrecht en de kolonmijnen.

Leden van de Senaat, die tot de christelijke volkspartij behoren, zoals de h. Van Buggenhout, die met het kolonbedrijf zeer goed vertrouwd is, hadden een amendement ingediend op het wetsontwerp, nopens de compensatie in de kolonmijnen, en talrijke leden van de christelijk volkspartij waren van mening, dat het wetsontwerp slechts in die voorwaarden kon aangenomen worden, daar er aldus « minder kans bestond, dat de regering zou kunnen overgaan tot een nationalisatiepolitiek.

Onder socialistische druk weigerde de regering echter dat amendement aan te nemen, en het wetsontwerp werd dan ook door de Senaat ongewijzigd goedgekeurd.

Alles toont aan, dat een dergelijke politiek in verband met verschillende vraagstukken zal voortgezet worden, en dat de christelijke volkspartij, in ruil voor het een of ander voordeel, verregaande toegevingen zal moeten doen aan een politiek, die vooral beheerd wordt door de uiterste vleugel van de socialistische partij. Wat gezinszins van aard is, opdat de heilspolitiek in België betere kansen zou bewaren dan in andere landen, waar een vergoedeven dirigisme slechts averechtse uitslagen heeft opgeleverd.

Vijfandenverdrag, Vrouwenkiesrecht en Compensatie aan de Kolonmijnen goedgekeurd

MINISTER EYSKENS GEEFT EEN UITEENZETTING OVER DE FINANCIËLE TOESTAND

Ochtendvergadering van 21 Maart

DE WET VANDERPOORTEN

De Senaat, vergaderd onder voorzitterschap van de h. ROLIN, bespreekt het wetsontwerp tot inrichting van een personeelsbestuur onder de benaming « Fonds der Schoolgebouwen van » Rijk's Middelen Onderwijs ».

Het ontwerp strekt er toe een rechtvaardige toepassing van de wet Vanderpoorten te waarmaken.

De h. HANGET (C.V.P.), verslaggever, bevestigt dat het besproken wetsontwerp een aanvulling is op de wet Vanderpoorten, die in 1941 goedgekeurd werd. Hetzelfdoel van de wet, welke streels naar nabeheld, terwijl de wet Vanderpoorten steeds schieling over het loon gesproken werd.

De h. MISSELEN (C.V.P.) herinnert dat de voornaamste bepaling van de wet Vanderpoorten, die de verplichting in het ganse land officieel middelen te maken op te richten, nooit toegepast werd.

De h. CATTEAU (C.V.P.) heeft het niet over slechts een wet, maar een verantwoordelijke toewijzing van de wet Vanderpoorten moet waarborgen. Het laatste bewijs dat er een gebrek aan officiële middelen bestaat, is de funden die deze toewijzing van goede toelatingen.

ANTWOORD VAN MINISTER HUYSMANS

De h. HUYSMANS, minister van openbaar Onderwijs, bevestigt dat hij niet alleen bij machte is de volledige toewijzing van de wet te waarmaken, hetgeen hij met een bedrag van 1 miljard voor de ganse toewijzing verantwoordelijk is. Het beslaat van het vrij onderwijs aan het gemeenschappelijk en de gemeenschappelijke dien, er zijnd naar eenzijdig en laat niet verantwoordelijk.

Zich op de vijfdenverdrag, verduidelijkt de minister het standpunt, dat hij niet officieel aan hem beschikking van de toewijzing te stellen. Ten jaar zijn verlopen, sinds de afschaffing van de wet Vanderpoorten. Het is dat ook niet te vroeg als men eindelijk de « Fonds der Schoolgebouwen » operationeel wordt. Het is bijna plan de toewijzing en het is doen toespelen, aldus de h. HUYSMANS.

De algemene bespreking is beëindigd. De discussie wordt gesloten.

HET GEBRUIK DER TALEN IN GERICHTSAKEN

HET GEBRUIK DER TALEN IN GERICHTSAKEN

Zonder bespreking wordt een wetsontwerp betreffende de minimumduur van de magistraten aangenomen en in eerste lezing goedgekeurd.

Zonder bespreking wordt een wetsontwerp tot wijziging van paragraaf 2 van art. 19 van de wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtelijke zaken in eerste lezing goedgekeurd.

De Senaat bespreekt vervolgens het wetsontwerp waarbij wordt, toegelaten advocaten bij te hoopen om de kamers de Hoven van oeroep naar te wijzen.

De h. LOHEST (C.V.P.), verslaggever, bespreekt een door de h. FONTÉYNE (comm.) bij het ontwerp ingediend amendement, dat daarna door laans-genoemde verdediger wordt, en dat voorziet, dat de advocaten die plaatsvervangend rechter of wederrechter zijn, niet uitroepen kunnen worden.

Na een gedachtenwisseling wordt het amendement verworpen en het, enig artikel van het ontwerp goedgekeurd.

Na voorlezing van het verslag in beide landstalen, onderscheidenlijk over het wetsontwerp, tot voorlopige regeling van de uitwerking van de opzeggingen in zake landpacht, door de h. DERBAIX en DE ROODT (C.V.P.), wordt de vergadering ongesloten.

IN DE GEMEENTERAAD TE BERLIJN

Namiddagvergadering

REDE VAN MINISTER EYSKENS

De namiddagvergadering wordt om 14 u. geopend door de h. ROLIN.

Nadat de artikelen goedgekeurd zijn van het wetsontwerp tot voorlopige regeling van de uitwerking van de opzeggingen in zake landpacht, wordt de bespreking voortgezet van het wetsontwerp, houdende de rijksmiddelenbegroting voor 1948.

De h. EYSKENS, minister van Financiën, wijst voor eerst er op, dat de huidige toestand geen begrotingskrisis oplevert, maar een groot gevaar voor inflatie zou opleveren. Een begrotingsoverzicht is een noodzakelijkheid en is overigens de voorwaarde van een economisch evenwicht.

Een grote weg werd in deze zin e.d. r. de bevoegdheid aangelegd. In 1945 waren de uitgaven slechts voor 38 miljard door de minister gezekt, in 1946 voor 69 miljard, in 1947 voor 79 miljard en in 1948 voor 100 miljard. België is het eerste land dat tot een dergelijke inflatie gekomen is.

De bespreking echter niet, dat de regering geen besparingen wil verzoeken. In 1947 werd voor een bedrag van 4 miljard een uitroeping gedaan. Op de begrotingsvoorstellen voor 1948 werden ongeveer 20 miljard inkrampingen verzoekt. De bevoegdheid voor 1948 om te bezuinigen, was voor 6 miljard fr. aanvullende uitgaven.

Het totaal der rechtterechte belastingen bedraagt ongeveer 15 miljard fr. Daar tegenover moet, voor 6 miljard fr. aanvullende uitgaven.

De totale der rechtterechte belastingen bedraagt ongeveer 15 miljard fr. Daar tegenover moet, voor 6 miljard fr. aanvullende uitgaven.

De dienst der rijksschuld, 3 miljard fr. pensioenen, 4,5 miljard fr. oorlogsschulden, 8 miljard fr. terugbetalingen, 4 miljard fr. De regering zal zich dan ook haastig bezetten tegen elk wetsontwerp, dat een vermeerdering van de uitgaven meebrengt.

Alleen op de toelagen, die werken de uitgaven voor personeel en voor de administratie, kunnen besparingen verzoeken worden.

Na enige bijkomende mededelingen te hebben over de buitengewone begroting en de markt der kapitalen, wijst de minister er op, dat er weinig gespaard wordt. De Staat heeft in 1947 behouven uitroepen ten belope van 1 miljard fr. Van dit bedrag heeft echter 2,5 miljard afgenomen te worden, voor de amortisatie van de openbare schuld.

ONZE TOEGEDEN IN HET BUITENLAND

De minister wijst er dan op, dat de financiële toestand van België beter is, dan die van de omringende landen. Over het geheel van 1947 genomen, is de goud- en deviezenvoorraad van de nationale bank met 400 miljoen fr. gestegen. Terwijl onze partners in de sterren, de Franse frank, en buitenlandse (nationale bank met 400 miljoen fr. gestegen. Terwijl onze partners in de sterren, de Franse frank, en buitenlandse

en van de duur der uitwijzingsvoorwaarden.

DE PENSIOENEN DER RIJKSWACHTERS

Hierna bespreekt de Senaat het wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 29 en 30 der samengeschikelde wetten op de militaire pensioenen.

Het betreft hier de pensioenen van de adjudanten van de Rijkswacht.

De amendementen worden goedgekeurd en het ontwerp in eerste lezing aangenomen.

BRITSE TOERISTEN NAAR BELGIË

De h. VAN DER STRAETEN-WALLET, minister van Buitenlandse Handel, bevestigt de mededeling die hij reeds aan de pers deed. De onderhandelingen in verband met de Britse toeristen worden voortgezet met de Britse regering. Deze onderhandelingen hebben tot nog toe geen resultaten opgeleverd, daar de zaak van Britse toeristen aan ons land de Britse gouverneur zal aantasten. De minister aankoopt nochtans niet binnen afzienbare tijd tot een bereikende uitkomst van de Rijkswacht.

STEMMINGEN

De Senaat aanvaardt bij notoriale stemming de volgende afgehandelde wetsontwerpen:

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van het vijfdenverdrag, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

— Wetsontwerp houdende bekrachtiging van de wet van de communicatie van 1947, met 138 stemmen tegen 14 van de oppositie.

Artikel 55

Het Identiteitsbewijs van Ziekenverpleegster

INDIENEN DER AANVRAGEN

Krachtens de wet van 15 november 1946 hebben alle personen, die een overeenkomstig het Koninklijk besluit van 4 April 1908 afgeleverd bekwamenheidsgetuigschrift, of overeenkomstig het Koninklijk besluit van 12-7-1913 afgeleverd diploma's bezitten, het recht om de titel van ziekenverpleegster te voeren.

Al deze personen zijn toegezien te

worden tot de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

de definitieve wederoprichting van

IN DE GEMEENTERAAD TE BERLIN

Russische richtlijnen zullen niet gevolgd worden

ANNALEEN TIJDS DE COMMUNISTEN GLEN ANTI-RUSSISCHE PROPAGANDA

Berlijn 24 Maart (A.P.P.). De in de Russische pers verschijnde artikelen over de Russische richtlijnen voor de Europese economie...

in deze toestand kunnen verhelpen. De Amerikaanse hulp zou echter niet voldoende zijn...

DE HOGE BELASTINGEN

De h. RONSE (C.V.P.) wijst er op dat de belastingen sedert 1938 gestegen zijn...

OPZIGINGEN

De artikelen worden voorgelezen. De artikelen worden voorgelezen.

DOOR BELGISCHE TROPFEN

Zoniet bezwaakt worden hiera de belastingen in eerste lezing geëvalueerd...

4 April 1938 afgevaardigd bevoegdheid gekregen, of overeenkomstig het Koninklijk bevel van 1931-1932 afgevaardigd diplomaat bezitten...

Het Brits Toerisme in België

BARON VAN DER STRAETEN WAHLE VOERT BESPREKINGEN

Baron van der Straeten-Wahle, minister van Buitenland, heeft de afgelopen weken in België...

DE VROUW EN DE VERKIEZINGEN

Voor een politiek van vrijheid en voorspoed

Een belangrijke gebeurtenis

Op Zondag, 26 Juni, nemen de vrouwen voor de eerste maal in de geschiedenis van het land deel aan de wetgevende verkiezingen.

De dag zal voor haar terecht van een bijzondere betekenis zijn, niet het minst wegens de invloed, die door de vrouwelijke kiezers op de uitslag van de verkiezingen zal worden uitgeoefend.

Tot nog toe mochten de vrouwen enkel kiezen voor de gemeente.

Het kiesrecht voor de wetgevende Kamers was een hervorming, die zich sinds jaren opdrong en die in de andere landen sinds lang werd verwezenlijkt, zodat hier feitelijk slechts een achterstand werd ingehaald.

De deelneming van de vrouwen aan de wetgevende verkiezingen is niettemin van groot belang in het openbaar leven.

Rustig en waardig zullen de vrouwen, naar eigen goeddunken en geweten, Zondag de personen aanduiden die de

Artikel 56

De deelneming van de vrouwen aan de wetgevende verkiezingen is niettemin van groot belang in het openbaar leven.

Rustig en waardig zullen de vrouwen, naar eigen goeddunken en geweten, Zondag de personen aanduiden, die de belangen van het land en de rechten van de vrouw in het parlement zullen verdedigen.

Niemand meer dan zij, aan wie de zorgen van het gezin toevertrouwd zijn, hebben beter de nadelige gevolgen kunnen ondervinden van de dirigistische politiek, die door de christelijke volkspartij en de socialisten gevoerd werd.

Een sterke vertegenwoordiging van de liberale partij in het Parlement dringt zich dan ook op, indien men een rechtvaardig beleid van het land wil waarbij vrijheid en voorspoed zullen heersen.

De liberalen zijn overigens voor de belangen van de vrouw opgekomen. Op hun initiatief werden de vrouwen in staatsbetrekkingen toegelaten. Aan hun initiatief is het ook te danken, dat de ambten van notaris en magistraat voor de vrouwen toegankelijk werden gesteld.

Artikel 57

NAAR DE STEMBUS

Een belangrijke dag

Het nieuwe evenwicht

De gelijktijdige verkiezingen voor de Kamer, de Senaat en de provincieraden, die Zondag plaats hebben, vertonen een bijzonder uitzicht. Het zijn eigenlijk de eerste normale verkiezingen na de cooling-down die vorige verkiezingen, in 1946, nog te zeer beïnvloed werden door de verwarring der geesten. De deelneming van de vrouwen geeft aan de huidige verkiezingen eveneens een nieuw karakter.

Voor de eerste maal zal zich werkelijk de hele natie uitspreken en deze uitspraak zal de verhouding der partijen voor de komende jaren bepalen.

Men gaat dus naar een nieuw politiek evenwicht en het komt er op aan, dat de kiezers de traditie van het land bevestigen door er voor te zorgen, dat niet het fanatisme en het extremisme de wet stellen maar wel degenen, die het bewijs leveren van verantwoordelijkheidsgevoel.

Om een mislukking te verbergen

Zowel aan rechts als aan uiterst links is het fanatisme tijdens de kiesstrijd voor uitdrukking gekomen. Dit was trouwens het gemakkelijkste middel om de mislukking te verbergen van het bondgenootschap van de christelijke volkspartij en de socialistische partij.

De socialistische partij heeft haar propaganda gevoerd onder de hoede van de eerste-minister wiens overgroot portret overvloedig op de muren werd aangebracht. In het arrondissement Brussel hebben de kiezers daarenboven nog een portret op postkaartformaat in hun briefbus gevonden. Op de kaart stond slechts te lezen, dat men voor hem moest stemmen om hem te helpen in de strijd voor de vrede.

De waarheid is, dat alleen de liberale opvattingen de vrede kunnen dienen en de West-Europese beschaving redden.

Wat ons land betreft, het kan best het zijne bijdragen voor vrede en vrijheid,

Wat ons land betreft, het kan best het zijne bijdragen voor vrede en vrijheid, doordat de openbare mening in haar overgrote meerderheid een politiek van internationale samenwerking steunt.

Men zal de vraag stellen welke buitenlandse politiek na de verkiezingen de doorslag zal geven. In dit opzicht hebben de twee regeringspartijen slechts de beloften herhaald, die in het laatste regeringsprogramma voorkwamen en die niet verwezenlijkt zijn geworden. De mislukking van de regering was van dien aard, dat zij, bij gebrek aan vertrouwen in haar eigen geleerden, het parlement vroegtijdig deed ontbinden.

De nodige verandering

Het spreekt dus vanzelf, dat de verkiezingen een verandering moeten teweegbrengen. Een volstrekte meerderheid, waarover men aan de zijde van de christelijke volkspartij spreekt, zonder er veel aan te geloven, ware geen oplossing want deze meerderheid zou in ieder geval te gering blijken om een bezadigd regeringsbeleid mogelijk te maken. De christelijke volkspartij zou de gevangene zijn van haar extremisten. Opdat het land buiten verwickelingen zou blijven moet de gematigde invloed versterkt worden zodat een beleid mogelijk wordt waarbij de werkelijke belangen van het land de doorslag geven.

Deze noodzakelijkheid wordt beseft in brede kringen en daarom wordt verwacht, dat de liberale strekking bij deze verkiezingen zal versterkt worden zoals dit in de laatste tijd ook in andere landen het geval is geweest en, zo pas nog, bij de gemeenteverkiezingen in Nederland.

Artikel 58

DE KIEZERS NAAR DE STEMBUS

Aanzienlijke verliezen voor de communisten. — Vooruitgang van de liberalen. — Lichte vooruitgang maar geen volstrekte meerderheid voor de C.V.P. — De socialisten enigszins achteruitgegaan

DE TAAK VAN MORGEN

Hoe de toestand zich aftekent

DE EERSTE INDRUKKEN 1946-1949

Voor de eerste maal werden de verkiezingen voor Kamer en Senaat en voor de provincieraden op dezelfde dag gehouden. Voor de eerste maal ook hebben de vrouwen er aan deelgenomen.

De eerste, eendertigde voorkeuren, die later kammermannen dan administratief en aangehouden werden er op, dat de christelijke volkspartij de volstrekte meerderheid met bezette. Bijna oeralt werden de communisten veld in verkiezing met 1946. Op verschillende plaatsen was er een liberale vooruitgang.

Om te bevestigen de a. Vermeiren op het ministerie van Binnenlandse Zaken, deze minister.

De liberalen hebben een aanzienlijke vooruitgang te boeken, zegde hij. Het is er niet aan, dat de christelijke volkspartij de volstrekte meerderheid niet zal bezetten.

Wat de socialisten betreft, kon de minister zich niet uitspreken, maar hij dreef er op, dat de communistische samenwerking oplopend was.

Uitslagen voor de KAMER

Brabant

GLABEEK (11 bureaus) op 51 : soc., 277; com., 17; C.V.P. 930; lib., 25; Onafhankelijk, 15.

West-Vlaanderen

HOOGSTRATEN (3 bureaus) : soc., 95; com., 5; C.V.P., 1691; lib., 7; Tubbeke, 20.

MOL (2 bureaus) : soc., 281; com., 4; C.V.P., 1060; lib., 167; Tubbeke, 7.

Lier

LIER (7 bureaus) : soc., 3563; com., 315; C.V.P., 7651; lib., 1922; Vl. concentratie, 366.

Oost-Vlaanderen

GENT (volledig) : soc., 37,670; com., 4706; C.V.P., 48,751; lib., 19,688; Vr. Cathol. Volkslijst, 217; Vl. Concentratie, 4,845.

Gent-Eeklo

GENT (volledig) : soc., 37,670; com., 4706; C.V.P., 48,751; lib., 19,688; Vr. Cathol. Volkslijst, 217; Vl. Concentratie, 4,845.

Brugge

BRUGGE (4 subregio's) : Kanton Torhout 26 bureaus op 61 : soc., 15,744; com., 1,053; C.V.P., 21,871; lib., 9,265; Vr.heidsbeweging, 263; Vl. concentratie, Vl. concentratie, 2116.

Veurne-Diksmuide-Oostende

TOEHOUT (20 bureaus) op 22 : soc., 2376; com., 287; C.V.P., 8124; lib., 401; Boeren 46; Vl. conc., 469.

OOSTENDE (15 bureaus) op 23 : soc., 7822; com., 1,131; C.V.P., 12,258; lib., 6,579; Vl. conc., 1,097.

Gistel - Eernegem (volledig)

OOSTENDE (15 bureaus) op 23 : soc., 7822; com., 1,131; C.V.P., 12,258; lib., 6,579; Vl. conc., 1,097.

Burgemeester Van de Meulebroeck in een kiesbureau in de Giassestraat te Laken

Koningin Elisabeth werpt haar kiesbrevet in de bus, in de school der Rollebeekstraat te Brussel

Kortrijk

KORTRIJK (4 bureaus) : soc., 6210; com., 976; C.V.P., 16,614; lib., 2,298; 1366; Coopers, 6577.

HARELBEKE (13 bureaus) op 12 : soc., 3457; com., 451; C.V.P., 2066; lib., 586; Lijst Coopers, 516.

MOORSELE (volledig) : soc., 2628; com., 328; C.V.P., 6146; lib., 276; 1164; Coopers, 1515.

MEREN (18 bureaus) op 19 : soc., 4161; com., 1,411; C.V.P., 4,665; lib., 2,077; 1789; Coopers, 491.

Verdeling van de Zetels

De eerste indrukken maken het nog gevaarlijk de volgende verdeling in de vooruitzicht te stellen voor het district Luik : soc., 8 zetels; C.V.P., 4 zetels; lib., 3 zetels; com., 1 zetel.

De socialisten zouden dus een zetel verliezen, wat ook het geval is met de communisten. De liberalen zouden één zetel winnen, terwijl de toestand voor de C.V.P. ongewisheid zou zijn.

Het district Luik heeft slechts recht op 14 zetelen, tegen 15 in 1946.

Limburg

Hasselt

HASSELT (14 bureaus) : soc., 4179; com., 363; C.V.P., 1688; lib., 227.

BERINGEN (8 bureaus) op 16 : soc., 1,491; com., 196; C.V.P., 9,043; lib., 1,560.

De Vooruitzichten

Volgt de

Ronde van Frankrijk

in HET LAATSTE NIEUWS

GEDURENDE een ganse maand zal de grootste aller wielervedstrijden, de

HOE ER GESTEMD WERD IN 1946 EN 1949

Volledige uitslagen

AN de wetgevende verkiezingen namen ongeveer 2 miljoen 700 duizend mannen en 2 miljoen 900 duizend vrouwen deel. Er waren in het geheel 5.635.452 kiezers.

Rekening houdend met het aantal ongeldige stemmen komt men tot het besluit dat er 609.154 blanco en ongeldige stemmen zijn uitgebracht voor de Kamer en 661.710 voor de Senaat. In deze cijfers zijn ook de afwezige kiezers begrepen.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

	1946		1949	
	Stemmen	t.h.	Stemmen	t.h.
Socialisten	746.738	31,5	1.496.890	29,78
Communisten	300.099	12,7	376.876	7,5
C.V.P.	1.006.293	42,6	2.187.310	43,32
Liberalen	211.143	8,9	776.655	15,25
Vlaamse concentratie	—	—	103.789	2,09
Unité Wallonne	—	—	5.855	0,12
Middenstand	—	—	52.312	1,04
Parti Ind. Brabant	—	—	20.109	0,40
Lib.-soc. cartel	37.844	1,6	—	—
B.D.U.	51.095	2,2	—	—
Andere lijsten	12.426	0,5	16.502	0,33

Senaat

	1946		1949	
	Stemmen	t.h.	Stemmen	t.h.
Socialisten	729.943	31,22	1.476.528	29,68
Communisten	300.655	12,86	376.535	7,57
C.V.P.	993.284	42,75	2.203.821	44,31
Liberalen	214.837	9,18	761.533	15,31
Vlaamse concentratie	—	—	65.807	1,32
Unité Wallonne	—	—	5.958	0,12
Middenstand	—	—	43.683	0,88
Parti Ind. Brabant	—	—	20.531	0,41
Lib.-soc. cartel	33.732	1,44	—	—
B.D.U.	48.441	2,07	—	—
Andere lijsten	11.383	0,48	19.786	0,40

Artikel 60

Mevr. De Riemaecker

Mevr. De Riemaecker-Legot, minister van het Gezin en de Huisvesting, alsmede de eerste vrouwelijke minister van België, is sedert 17 februari 1946 C.V.P.-volksvertegenwoordiger voor Brussel.

Zij werd op 9 maart 1913 te

Mevr. De Riemaecker-Legot: Gezin en Huisvesting (C.V.P.)

Onderaarde geboren en is cred-advocaat. Mevr. De Riemaecker, die secretaris van de Kamer is, heeft altijd vooral belang gesteld in de vraagstukken betreffende de justitie, de gezondheids- en de sociale aangelegenheden.

NIEUWE REGERING LEGT EED AF

De ministers van de regering Harmel-Spinoy nemen de eed af van het kabinet van de eerste-minister, in de Weststraat n. 15. Op de eerste rij, de zes « grote » ministers van links naar rechts: de nn. Esslers, Spinoy, Harmel, Spaak, Neuzil en Leburton

De nieuwe regering van België heeft op 17 februari 1946 de eed afgelegd. De ministers van de regering Harmel-Spinoy zijn de eerste die de eed aflegden. De eed werd afgelegd in de Weststraat n. 15, de voormalige zetel van de regering van de eerste-minister. De ministers van de regering Harmel-Spinoy zijn de eerste die de eed aflegden.

De eed werd afgelegd in de Weststraat n. 15, de voormalige zetel van de regering van de eerste-minister. De ministers van de regering Harmel-Spinoy zijn de eerste die de eed aflegden. De eed werd afgelegd in de Weststraat n. 15, de voormalige zetel van de regering van de eerste-minister.

De eed werd afgelegd in de Weststraat n. 15, de voormalige zetel van de regering van de eerste-minister. De ministers van de regering Harmel-Spinoy zijn de eerste die de eed aflegden. De eed werd afgelegd in de Weststraat n. 15, de voormalige zetel van de regering van de eerste-minister.

ONTEVREDENHED RIJ VLAAMSE C.V.P.

In politiek opzicht werd het geslacht de ronde dat in de Vlaamse C.V.P. een regering ontvredendheid zou ontkaan. Het betreffende de Vlaamse volksvertegenwoordiging in de regering. De regering bestaat uit 11 Vlaanderen en 14 Franstaligen.

Er zou sprake zijn van de benoeming van een 27de minister die de h. Thoenens, C.V.P.-volksvertegenwoordiger voor Antwerpen, zou kunnen zijn.

Zie bericht blz. 4

Artikel 61

DE EERSTE VROUWELIJKE BELGISCHE MINISTER HOUDT VAN «THE SHADOWS» EN BREIEN

POLITICUS EN HUISMOEDER

Na 1 telefoontjes en een beetje geduld is het gebeurd. In een gezellig salon vol bloemen van vrienden en familie komt ons een slanke, donkerharige dame tegemoet: onze kerstverre minister voor het Gezins en de Huisvesting.

Op haar identiteitskaart staat vermeld: Marguerite De Riemaecker-Legot, 32 jaar, geboren te Oudenaarde, gehuwd, moeder van twee zoons Christian (18 jaar) en Xavier (16 jaar). Hun aanwezigheid is niet zichtbaar maar hoorbaar: uit een aansprekende plaats klinkt beat-muziek.

— Mevrouw hoe speelt zij het klaar om tegelijkertijd politicus en huismoeder te zijn?

— Moest ik nu zonder parlementaire loopbaan vooraf openbare minister worden dan zou het best een ramp zijn. Nu ben ik echter sinds 1946 volkavertegenwoordiger. — Samen met mevvr. Blume, de eerste vrouw in de Kamer — en dat verandert de zaak. Ik heb mij sinds lang moeten aanpassen en nu gaat het uitstekend. Ik heb natuurlijk veel hulp gehad van familieleden. Bovendien stel ik mijn huishouden steeds boven mijn werk. Het feit dat ik in Brussel woon speelt natuurlijk ook een grote rol. Ik kan veel gemakkelijker naar huis dan sommige collega's.

JEUGD ZOEKT HOUVAST

— Houdt zij van typisch vrouwelijke bezigheden, zoals koken bij voorbeeld?

— Ik houd zeer veel van koken en dat komt natuurlijk door het feit, dat ik het niet regelmatig moet doen. Ik raad ook graag. Als ik thuis kom na een vermoeiende dag, dan ontspan ik mij door een uurtje piano te spelen, te breien of een beetje in mijn tuin te werken. Ik houd bovendien zeer veel van muziek. Gij wilt er misschien van opkijken, maar ik houd ook van moderne muziek, vooral van de « Shadows ». Die spelen dan echter ook vele lied-

jes, die mij reeds van uit mijn jeugd bekend zijn.

— Wat denkt zij van de hedendaagse jeugd? Hoe staat zij er tegenover?

— Volgens mij is de moderne jeugd niet slechter dan die van een generatie terug. De jeugd is niet veranderd, wel de omstandigheden waarin ze leven.

De ouders moeten echter de jongeren helpen, want de kloof tussen hen en hun kinderen is

houvast in het leven zoeken. Daardoor ontstaan dikwijls onbegrip en botsingen. De jeugd voelt zich afgezonderd en zoekt dan ook toelichting in benden van noemenswaardige lekkers of hoe zij ook ook mogen heten.

De taak van de ouders is zeer groot, maar ook de overheid kan hier helpen, door het oprichten van jeugthuizen, verenigingen, en vooral financiële steun.

— Ik weet dat zij als vrouw die zeer goed deze toestanden aanvoelt, hier een grote rol kunt spelen. Hebt zij al plannen?

— Over plannen spreken zou nu maar al te voorbarig zijn. Het zal nog een tijdje duren voor het ministerie voor het Gezins en de Huisvesting volledig zal ingericht zijn, de nodige medewerkers gekozen enz.

GOEDE INDRIJK MAKEN

— Toen wij uw benoeming hoorden vroeg een van mijn collega's: « Gaan de kinderbijlagen nu verhogen? »

— De kinderbijlagen behoren niet tot mijn departement. Het is voorlopig technisch onmogelijk deze afdeling van het departement van Sociale Voorzorg af te scheiden. Misschien in de toekomst. Wie weet?

— Stelt zij ook belang in buitenlandse politiek?

— Ja zeker. Innovatieve democratie een rol speelt bij het bevorderen van de wereldvrede en de verstandhouding onder de volkeren.

— Wat is uw grootste betrachting?

— Mijn ambt op een dergelijke wijze uit te oefenen, dat ik binnen vier jaar niet moet horen: « Waarmee moesten wij nu een vrouw als minister aanduiden? ». Ik wil geen deuren toelaten voor vrouwen, die er naar trachten eens een dergelijk ambt uit te oefenen.

Met deze woorden namen wij afscheid. Een vermoeide, maar vriendelijke vrouw, bracht ons naar de deur. Men zou bijna vergeten dat zij minister is.

WITA DE DONCKER

Een huismoeder als de anderen? Neen. Zij is immers ook minister van het Gezins en de Huisvesting

minder groot dan destijds met hun eigen ouders. Er zijn echter vele volwassenen in deze tijd van ruimtevaart, stoomgevaar en elektrische bronnen, die zelf een

Artikel 62

3.000 Vrouwen van Herstal staken verder

De drieduizend vrouwen van de FN-fabrieken te Herstal, die gelijk loon eisen voor gelijk werk, staken nog altijd.

Een sociaal bemiddelaar zal vrijdagmiddag een verzoeningsvergadering voorzitten. En op dit uur voorziene stakersbijeenkomst werd verdaagd tot maandagmorgen.

Artikel 63

STAKING DUURT NU 36 DAGEN

Vrouwen van Herstal trokken er uit voor 100 ten honderd

ER was een akkoord tussen de werkgevers en de vakbonden, maar de vrouwen van Herstal hebben geen gezegd. In de vormiddag kwamen zij aan werkloosheid weer en hun machines zijn in stroom, draaiwerk, verticaal zijn de werkplaatsen. Het was een lieve opstand.

Dat gebeurde nu 36 dagen geleden en nog honden de vrouwen halsstarrig vast aan hun eis. Zij willen 100 ten honderd, zeggen zij tot de patroons en de syndicalisten, en geen cent minder.

Het zal echter nog wel een tijdje duren voor zij hetzelfde loon als de mannen zullen verdienen.

WILD

Het was een wilde staking, die op 14 februari is begonnen in de P.N.-fabrieken in Herstal. In de nationale paritaire commissie van de metaalverwerkende nijverheid was een overeenkomst na negen maanden stand gekomen. Zij voorziet in forfaitaire loonsverhogingen voor al de vrouwen, maar van een gelijkheidskoning met de mannen was er geen sprake.

Dat precies nu willen de arbeiders van Herstal. Zij hebben zich zoedienend aan de spits geplaats van een beweging, die leden verschrikende jaren aan gang is. gelijk loon voor gelijk werk. Een eenvoudige formule die in de werkdadigheid te meer ingewikkelde toelastingen leidt.

Een arbeider in de metaalverwerkende nijverheid. Enig comfort, goed loon, maar de man krijgt meestal niet...

EUROPEES

De door België overgenomen Europese Conventie nummer 106 van het Internationaal Arbeidsbureau houdt in dat de gelijkheid van loon voor een werk van gelijke waarde en voor dezelfde functie niet mag beperkt worden tot de gemeenschappelijke leden.

Dere bepaling, waarvan in ons land slechts een zeer beperkt gevolg werd gegeven, werd in een ruime zin opgenomen in artikel 119 van het Verdrag van Rome tussen de Europese Economische Gemeenschap en datzelfde land de voor België.

Artikel 119 spreekt van de gelijkheid voor eenzelfde arbeidsovereenkomst.

Op 19 december 1961 heeft de ministerraad van de Europese

Gemeenschap de bevestigende interpretatie van artikel 119 gegeven door het volgend artikel: "De leden van de Europese Economische Gemeenschap erkennen als onveranderbaar met het bezwaar van gelijk loon, de gebruikte er in verband de vrouwen arbeidsovereenkomsten categorie te rangschikken: verschillende kwalificatiesniveau's".

te gebruiken voor mannen en vrouwen; voor de rangschikking van de arbeiders beroepsgroepen van de functies aan te wend, die geen verband houden met de objectieve omstandigheden van de uitoefening dezer functies.

VERGANG

Het Verdrag van Rome schreef voor, dat de gelijkheid trapsgewijze moest tot stand gebracht worden, ten laatste einde 1965.

De la de principiële achtergrond van het geschil in de metaalverwerkende nijverheid, te enige sector die hier ter sprake komt omdat de toestand van nijverheid tot nijverheid verschilt is.

België socht een eigen weg om tot gelijkheid te komen. Een grote werkgevers streefde naar het Ditse sociale onderwerpen en nam hen over. Het werd ingeschreven in de collectieve overeenkomst met de vakbonden in 1962.

De syndicaten waren het daarmee eens op voorwaarde dat het artikel een overgangsmaatregel zou beschouwd worden.

Dat was het begin van een tekere dubbeltelling.

TEN ACHTER

De vakbonden zeggen nu, dat het artikel in de beschrijving van de taak veel te ruim is. Het wordt nu de fysieke inspanning en dat het niet langer opgaat de waarde van de vrouwelijke arbeid te meten volgens een puntenstelsel, dat verschil van dat voor de mannen.

Het geval is immers, dat zoort 90 % van de vrouwen in de laagste drie categorieën van de arbeid zijn gerangschikt en minder verdienen dan een mannelijke metaalarbeider, die in categorie 4 is geplaatst.

Niettemin is het zo dat geen positieve verandering aanvaardt de rechtstreekse gelijkheidskoning.

De loonsverhogingen, die toen gevraagd, moegen tekortschieten, want de bescheiden van vrouwen werden laagere, aldus hun lijnen verbeterend

De stakers steunen echter op de werkdadigheid toestand. De spanningen op de arbeidsmarkt, hebben voor gevolg gehad, dat de vertrekking van de mannen betaalden hoger zijn dan deze betaald in de akkoord en wat veel minder het geval is voor de vrouwen. De stakers wensen nu als verhoging het verschil te ontevreden tussen hun behoeven en het werkdadigheid van de mannelijke ongeveer uitbetaald loon. Vanavond die 4.50 fr. en die 4.25 fr.

SPOED

Er zijn 36 dagen verlopen zonder oplossing. Men leeft de zaak, met rusten om de gemiddeten tot bedaren te brengen.

F.N. heeft aangevoerd, dat de bonificaten voor vrouwen in de Belgische metaalverwerkende nijverheid groter zijn dan in Frankrijk, Duitsland en Italië. Een zeer groot verschil, maar het mededingingsvermogen van elke nijverheid gevoelig veranderen.

Ben vergelijk zal met deze overezig rekening moeten houden. De vakbonden doen dat bijvoorbeeld. Verleden vrijdag hebben zij hun uitkomst betoogd met de oplossing voor de toelastingen in de A.C.E.C.-fabrieken. In een van de vier reeds gezegd de Herstal zijn 250 vrouwen onder vertrekken dagen een staking begonnen, beïnvloed door de gebeurtenissen in de nabijgelegen P.N.-fabrieken.

De oplossing voorziet drie loonsverhogingen met telkens 6.50 fr. op 1 januari 1966, 1 juli 1966 en 1 januari 1967. Op deze laatste datum zou daar, bijhouden het verschil tussen het gemiddelde van vrouwenloon en het gemiddelde van mannenloon, berekend die 50 % is.

De regering, wellicht gekort tot het nu het slop te geraken, houdt nog lang geen 100 % in. De P.N. van de vrouwen van F.N. heeft aangevoerd dat het verstandig, dat zoder: einde had moeten geregeld zijn, niet nog vele jaren op een betredende oplossing kan wachten.

Twijfel bij ACEC

Het voorstel van overeenkomst.

and moeten geregeld zijn, niet nog vele jaren op een betredende oplossing kan wachten.

R. ADAMS

Twijfel bij ACEC

Het voorstel van overeenkomst, vrijdags ond uitgewerkt onder het voorzitterschap van de sociale bondleiders, werd vandaag voorgelegd aan het vrouwelijk personeel van ACEC (te Herstal, Charleroi en Aartsbroek, te Brussel) werd het goedkeurd met 62 % der stemmen, te Charleroi werd het afgekeurd met 84 % der stemmen. Te Herstal was het aantal aanwezigen te klein, zodat een nieuwe bijeenkomst wordt belegd.

De vrouwencomité's zullen vandaag woensdag hun besluit trekken tot deze stemmingen.

REGERINGSPOLITIEK

In de P.N.-fabrieken te Herstal was ditocht alles kalm. Het aantal werklonen neemt toe en volgende week 5.000 kunnen bedaren.

De vakbonden zijn van oordeel, dat een initiatief van de minister van Arbeid nu zeer gekort zou komen. In afwachting hebben de stakers een motie goedgekeurd, waarin allen wordt gezegd, dat de staking wordt voortgezet.

De planologische centrum van de socialistische vakbonden zal woensdag mogelijk besluiten tot het houden van een massabestoging.

SIERLIJK VERMAGEREN

een ander diert en zonder de afvoer door een goet gekwalificeerde biologische familie

- op natuurbest en op natuurbest
- op natuurbest en op natuurbest
- op natuurbest en op natuurbest
- op natuurbest en op natuurbest

fuca

60 fr. in elke apotheek

deed is voor België.

Artikel 119 spreekt van de gelijkheid voor eenzelfde arbeidsovereenkomst.

Op 20 december 1961 heeft de ministerraad van de Europese

erkenne als onveranderbaar met het bezwaar van gelijk loon, de gebruikte er in verband de vrouwen arbeidsovereenkomsten categorie te rangschikken: verschillende kwalificatiesniveau's".

Niettemin is het zo dat geen positieve verandering aanvaardt de rechtstreekse gelijkheidskoning.

De loonsverhogingen, die toen gevraagd, moegen tekortschieten, want de bescheiden van vrouwen werden laagere, aldus hun lijnen verbeterend

INSPIRATIE

De vakbonden hebben echter niet de indruk verwekt aan het begin van 1962 bewaande steed te willen worden. De meeste collectieve overeenkomst, die op 28 februari werd ondertekend, maar die, op syndicale vraag en wegens de onderwerpen te Herstal bevoegen, nu niet werd bekrachtigd, voorzie immers een loonsverhoging op 1 maart 1966 van 1.50 fr. en 0.50 fr. voor de vrouwen van categorie 1, 2 en 3.

De F.N.-fabrieken bestimen, mede enkele andere ondernemingen, een eigen klasseringsstelsel, wat is toegelaten door de nationale conventie. Zij zijn verplicht zich te inspireren met woord te indrukwekkend gebruikt op de collectieve overeenkomst.

Voor het bestuur van F.N. zijn de voor al de vrouwen te respecten 1, 2 en 3 een dubbele loonsverhoging met 0.50 fr.

Voor het bestuur van de vrouwen was dit iets te weinig. Voor de arbeiders van Herstal was het volstrekt onvoldoende, want zij willen een loonsverhoging met 2.00 fr. per uur voor dagloon en 1.50 fr. per uur voor stukloon. Voorziet en op waren als kat en hond. Het heeft er ook op geworpen.

VERSCHIL

Dringend vrouwen legden het werk neer. Zij verzoekten de werkloosheid van vierduizend andere arbeiders, zodat F.N. voor drie kwart stelling deed: 16 februari. Verzoekenverzoeken en voorstellen van de sociale bondleiders hebben niet kunnen helpen.

Het fabrieksbestuur heeft vastgesteld, dat er tussen de loonsverhoging, voerden in collectieve overeenkomst, en deze door de vrouwen geëist, niet het minste verschil bestaat en dat het woord «inspireren» er niet bij te pas komt.

G IN NIEUWE STIJL

steunen eenparig de jonge ploeg

heeft voort te zeggen dat verandering leden aanvullingen hebben gevraagd en dat de antwoorden hierop door de h. Van aendubbe en ondervoorzitter De Clercq veldningen schrokken.

De h. Collin en ten slotte: «Ik kan niet beter samenvatten wat ik denk dan door te zeggen dat het voor een voorzitter opbeurd was te zien hoe de groepen eenparig de jonge ploeg wilden steunen».

De h. Van aendubbe gaf een uiteenzetting waarbij de h. De Clercq uitlegde hoe in de regio de regering-uitwerking werd opgesteld. Toen de jongedaten vroegen wat voor een regeringsverklaring het zijn antwoordde de h. De Clercq: «Eenregeking en jong met concrete en precieze doelstellingen».

De h. Verres betreurde dat de groepen niet geadviseerd werden over het programma van de onderhandelingen of over de aanwijzing van de ministert.

de tijderijde dat momenteel het departement van Binnenlandse Zaken van groot belang was. Spreker Advocaat deze opdracht niet als een eenvoudige, maar omdat hij wil aantonen dat in zijn land moed verrest is, dat de «nieuwe stijl» hem betref en hij er wil aan deelnemen.

«Indien ik niet slaag, zo verklaarde hij verder, zal ik ten minste het onmogelijke hebben geprobeerd om de Belgien verslandschouwing te doen heersen».

Ten slotte werd vermenen dat de groepen zelfs de huidige toestand hebben bevestigd.

Uitsluitend nammen nog andere leden het woord, die verklaarden de daden van de regering af te wachten om deze te beoordeelen.

Sprekers waren van mening dat het een plan was van de P.V.V. van deze regering deel uit te maken.

Zware Taak

De h. Collin belooft er zich te leveren over dat de groepen niet op de hoogte gehouden werden van het veld van de besprekingen, maar hoopte dat minstens in de Senaat de stemming ten gunste van de regeringverklaring eenparig zal verlopen.

Op vragen van journalisten verklaarde de h. Collin de redenen waarom hij zich in het nationale comité had onthouden: «Ik heb niks gedaan omdat de voorzitter niet in het programma wilde optreden dat de begrotingen voor 1967 niet hoger mochten liggen dan deze voor het jaar 1966».

De h. Wuytens, het woord vernend voor zijn groep, stelde met dat de financiële toestand rampzalig was en dat een nieuwe poging nodig was. «De leek van de ministers zal swaar sijn. Zij zetten hun carrière op het spel. Ik denk mochten dat men een land kan besturen zonder: deensongrie en dat men eenmaal het eindpunt bereikt moet de lijn».

Spreker verklaarde zich voor de h. Van der Borght om tegen de gelijke wijk te spreken, nu welke denk dit sch konst.

De h. Vanderpoorten verklaar-

Mej. Rosy Burgemeester te Ukkel

VERVANG VAN OFFELLEN

Mej. Nicole Rosy, P.V.V.-schepen van schone kunst en sociale zaken te Ukkel, zal de h. J. Van Offellen opvolgen als plaatsvervangend burgemeester. De h. Van Offellen is minister van Economische Zaken in de nieuwe regering.

Het is de eerste maal, dat een vrouw in ons land burgemeester wordt van een gemeente met meer dan 40.000 inwoners.

Studenten vrijgelaten te Leuven

De twee Vlaamse studenten die woensdag tijdens de incidenten te Leuven aangehouden werden, zijn maandagmiddag vrijgelaten voor de Raadszamer. Deze betaalt hun vrijbeldstelling.

Artikel 64

Staking der Arbeidsters te Herstal duurt voort

NIUW VOORSTEL VERWORPEN

De stakende arbeidsters van ACEC Herstal hebben vrijdagmiddag te Herstal een nieuwe vergadering gehouden tijdens welke de vakbondsafvaardigden hun in kennis stelden van de laatste werkgeversvoorstellen die twee loonverhogingen inhouden: de eerste van 1 fr. onmiddellijk en de tweede van 0,70 fr. van 1 januari 1967 af. Dit voorstel, dat reeds door de ACEC-Charleroi was verworpen, onderging te Herstal het zelfde lot.

Artikel 65

Vrouwen aanvaarden Vergelijk te Charleroi

HET geschied aangaande het vrouwenloon bij ACEC te Charleroi werd dinsdag opgelost. Tijdens een onderhoud tussen de directie enerzijds, de syndicale afvaardigingen en een delegatie van de arbeidsters anderzijds, werd overeengekomen dat een syndicale commissie tijdens het eerste semester van 1967 een nieuw stelsel van rangschikking zal uitwerken. De directie zal de besluiten van de commissie onderzoeken tijdens het tweede semester van 1967 en de gemeenschappelijke beschikkingen, die uit de confrontatie der standpunten zal voortvloeien, zal worden toegepast met ingang van 1 januari 1968.

De arbeidsters van ACEC-Charleroi hebben ook bekomen dat zij voortaan een vertegenwoordiging zullen hebben in de syndicale afvaardigingen telkens vraagstukken ter sprake komen die hen aanbelangen. De vrouwen zullen tevens zetelen in de syndicale commissie.

In deze omstandigheden werd dinsdag het werk in de verschillende afdelingen normaal hervat. De aanvullende loonaanpassingen voor de arbeidsters blijven zoals voortaan 1 fr. retro-actief van 1 januari 1966 af, 0,70 fr. van 1 januari 1967 af en 0,30 fr. van 1 juli 1967 af. In totaal dus 2 fr.

TE HERSTAL

De sedert meer dan vijf weken stakende arbeidsters van ACEC te Herstal zullen woensdag bijeenkomen om over de voorstellen een nieuwe stemming uit te brengen. Een eerste keer was het ontwerp van akkoord verworpen geworden met een twee-derde meerderheid, op een tweede vergadering was het aantal aanwezigen te gering.

Het achteropgevoerde geschied omtrent het vrouwenloon is nog aktief dat in de F.N.-fabrieken, die zijn lamgelegd sedert op 16 februari een wilde staking begonnen onder de slagzin 'Egelijk loon voor egelijk werk'. De verzoeningspoging van de regering zal woensdag worden voortgezet met een vergadering op het kabinet van de minister van Arbeid. — R.A.

Artikel 67

F.N.-ARBEIDSTERS BETOGEN TE HERSTAL

ZONDER INCIDENTEN

De arbeidsters van de F.N.-fabrieken, die reeds sedert weken staken, hebben donderdag, samen met stakende vrouwen van A.C.E.C. en talrijke werkloze arbeidsters te Herstal een betoging gehouden. De honderden meters lange stoet trok gedurende meer dan een uur door de straten van de gemeente.

In de stoet werden niet alleen vlaggen meegedragen, maar ook spandoeken, waarop de eisen van de stakers vermeld waren. Er hadden geen incidenten plaats.

De stoet werd kort na 11 u. 's morgens ontbonden. De deelnemers hebben daarna in het 'Volkshuis' een vergadering bijgewoond, tijdens welke afvaardigden van de vakbonden de stand van het vraagstuk belichtten. — Lv.

Artikel 66

Akkoord bij FN na twaalf Weken Staking

WERKHERVATTING MAANDAG ?

In de FN-fabrieken te Herstal is het donderdagmiddag tot een akkoord gekomen tussen werknemers en directie, zodat men een werkhervatting als nakend mag oerschouwen.

Nu twaalf weken geleden begonnen daar 3000 vrouwen een staking, ten einde hetzelfde loon te bekomen als de mannen. Zowat 5.000 arbeidsters worden werkloos, zodat de fabrieken praktisch stil liggen.

Donderdagmiddag werden de stakers te Herstal bijterengroepen om zich dus te spreken over een bemiddelingsvoorstel dat namens de minister van Arbeid gedaan werd door adjunct-kabinetshoofd Feltz. Het voorstel werd goedgekeurd met 1.200 tegen 200 stemmen bij 26 ontmoetingen.

Bij de werkhervatting zullen de vrouwen bijgevoegd een loonverhoging bekomen met 2 fr. per uur, gevolgd door een tweede aanpassing met 0,75 fr. op 1 januari 1967.

Die aanvullende loonverhoging wordt mogelijk dank zij een bedrag van 5 miljoen dat ter beschikking van de FN-directie wordt gesteld.

De vrouwen van minder dan 21 jaar en de jonggeboorten die aan de machines staan zullen recht hebben op dezelfde verhogingen, rekening houdend met de vermindering volgens leeftijd welke geldt bij FN.

De vakbonden en de vakbondsafvaardigingen gaten, zoals in het verleden, de voorstellen aan geen enkele bevestiging voor vrouwen als vergelykingspunt te nemen voor het stellen van eisen voor de mannen.

Een commissie zal het rangschikkingssysteem herzien om de vrouwen en de mannen in een dezelfde loonhiërarchie te plaatsen.

Bij het begin van het krochdaken de FN-vrouwen loonverhoging met 3,90 fr. of 4,29 fr. en was de directie bereid tweemaal 0,50 fr. toe te kennen.

Door de betrokken partijen wordt thans een protocol onderkend.

Het wordt mogelijk ericht dat maandag het werk bij FN zou worden hervat.

Artikel 68

GELUK LOON VOOR GELIJK WERK

Het verzet der vrouwen

INDIEN de burgemeester daartoe toelating verleent zal op 2 juni te Brussel een betoging gehouden worden op initiatief van een actiecomité «Gelijk loon voor gelijk werk».

De voorgenomen betoging is een rechtstreeks gevolg van de nu beëindigde staking van drieduizend arbeidsters der FN-fabrieken te Herstal.

Arbeid in Europa

Deze staking is de belangrijkste sociale beweging van de jongste jaren geweest. Haar betekenis reikt verder dan onze grenzen.

Het was de eerste maal in Europa, dat arbeidsters een zelfstandige actie voerden om als gelijken van de arbeiders erkend te worden. Omdat zij steunden op artikel 119 van het Verdrag van Rome plaatsten zij, eveneens voor de eerste keer, het vraagstuk van de arbeid op het peil van de Europese Economische Gemeenschap die totnogtoe nagenoeg uitsluitend de nadruk heeft gelegd op de economische eenmaking.

Geen van de landen van de Zes heeft grote haast aan de dag gelegd om artikel 119 naar de geest en naar de letter toe te passen. Het schrijft voor, dat mannen en vrouwen recht hebben op gelijke bezoldiging voor arbeid van gelijke waarde. Vermits er tussen de lonen nog zeer grote verschillen bestonden werd overeenkomsten de gelijkheid trapsgewijze tot stand te brengen.

Het verschil tussen het loon van een man en van een vrouw mocht op 30 juni 1962 niet meer dan 15 t.h. bedragen, op 30 juni 1963 niet meer dan 10 t.h. en op 31 december 1964 had het geheel ongedaan moeten zijn.

Anderhalf jaar na de laatste vervaldag is de gelijkheid nog altijd een voorname. De ministerraad van de Europese Economische Gemeenschap heeft inderdaad vastgesteld, dat een gelijke bezoldiging in zeer vele gevallen vermeden werd door de vrouwen in een lagere categorie te rangschikken en door, bij de beoordeling van de waarde van een taak, verschillende regels toe te passen naar gelang het een man of een vrouw betrof.

Voor een nieuwe

Voor een nieuwe rangschikking

Een oplossing moet noodzakelijk in Europees verband gezocht worden opdat de nijverheid van het ene land niet zou benadeeld worden ten opzichte van deze van een ander land.

In de betrokken kringen staat men echter afkerig tegenover de gedachte, dat een juridische regeling zou worden toegepast, wat overigens bezwaarlijk kan wegens de gebrekkige politieke integratie van Europa.

Onder druk van de omstandigheden schijnen de vertegenwoordigers van de werkgevers en van de werknemers nu van plan de zaken kordaat aan te pakken. De manier waarop het geschil bij FN, en ook dat bij ACEC werd opgelost, wijst in die richting. Bijzondere commissies zullen zo spoedig mogelijk een nieuwe rangschikking van de arbeidswaarden opstellen.

Niet alleen lonen

De vrouwenactie heeft ook in syndicale kringen de alarmbel doen rinkelen. De wilde staking bij FN is losgebroken omdat de vakbonden hadden ingestemd met een lichte loonaanpassing, die echter geen rekening hield met het beginsel van de gelijkheid.

Er bestaat een redelijke kans, dat men de tewerkstelling van de vrouwen niet alleen zal onderzoeken van uit het oogpunt der lonen. Heel wat voorzieningen ontbreken nog opdat de arbeid der vrouwen zou kunnen gebeuren in omstandigheden, die een ontvoogding en een democratische gelijkheid mogelijk maken.

René ADAMS

3. Datamatrices

3.1. Het vrouwenstemrecht (februari-maart 1948)

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u>	<u>Wat (1)</u>	<u>Wat (2)</u>	<u>Waar</u>	<u>Wanneer</u>	<u>Wie</u>	<u>Waarom</u>	<u>Hoe</u>
DS	1	Kop: 'Het vrouwenstemrecht in 1950?'	Aanklacht tegenhouden vrouwenstemrecht door socialistische partij	X	X	CVP & BSP	BSP houdt het tegen	BSP houdt het CVP voor, maar is niet van plan het hen te geven
	2	Kop: 'De CVP wijkt niet inzake het vrouwenstemrecht'	Het neerleggen van de amendementen omtrent het voorstel heeft een sterke reactie teweeggebracht (hoewel de CVP niet erg verontrust is door uitblijven bespreking)	Antwerpen	Zaterdag 14/02/1948	Provinciale afdeling CVP onder voorzitterschap Jan Valvekens. Rede staatsminister Fr. Van Cauwelaert	Besprekingen omtrent vrouwenstemrecht waren ten laatste 1948 voorzien, maar blijven uit	Van Cauwelaert: "het ligt niet in de bedoeling van de CVP om nieuwe verkiezingen uit te lokken" + "ik kan mij niet inbeelden dat de CVP voorstellen als deze zou kunnen aanvaarden of laten aanvaarden"
	3	Koppen: 'In de Kamer: het vrouwenstemrecht: de algemene besprekingen ten einde: <i>Cuir de Russie</i> of <i>Soir de Paris</i> ' Lead: besprekingen vrouwenstemrecht	Debat in de Kamer tussen socialisten (willen het tot 18 maanden na goedkeuring: 1950), katholieken (willen het bij de eerstvolgende verkiezingen) en liberalen (kijken kat uit	In de Kamer	Woensdag 18/02/1948	Minister Binnenl. Zaken Vermeylen, social. Blume, Brunfaut, Buset & Demoitelle; kathol. De	Door communist Lalmand en het debat over stakingen was het een dag uitgesteld	Debat in de Kamer

	eindelijk aangevat; belangstelling iets getemperd na uitstel, maar nog steeds grote vrouw. aanwezigheid	boom) i.v.m. vrouwenstemrecht			Vleeschauwer & Carton de Wiart; liber. Janssens		
4	Koppen: ‘De vrouwen zullen stemmen: na 21 juli 1949’ Lead: het conflict tussen de regeringspartijen betreffende het vrouwenstemrecht werd (op een echte Belgische manier) opgelost: door een compromis	De Kamer heeft bijna met algemene stemmen de wet aanvaard (drie volksvertegenwoordigers stemden tegen)	In de Kamer	Donderdag 19/02/1948	De Vleeschauwer (voerde woord voor rechts), de eerste minister (Spaak), Van Walleghem & Piérard (Waalse socialisten)	Volgens het dagblad: omdat de regering andermaal heeft toegegeven aan de arrogantie/ onrechtmatige toe-eigening van de socialistische vleugel	Men heeft de appel in tweeën gesneden en een datum vastgesteld, waarop de wet in werking zal treden, die verder verwijderd is dan CVP wenste en dichterbij ligt dan socialisten wilden
5	Koppen: ‘In de Kamer: het vrouwenstemrecht is aangenomen: de Senaat zal de bespreking nog vóór Pasen aanvatten: toepassing van het vrouwenstemrecht vanaf juli 1949’ Lead: na vruchteloze besprekingen (door de schuld van amendement van de socialist Brunfaut, volgens het dagblad) toch	Het vrouwenstemrecht met 183 tegen drie stemmen aangenomen	In de Kamer	Donderdag 19/02/1948	Mevr. Isabelle Blum (Mevr. + voornaam genoemd & achternaam verkeerd geschreven!), Carton de Wiart (CVP), Mevr. De Riemaecker, Vermeyleen (Buitenlandse Zaken), De	Volgens het dagblad: omdat de CVP zich tegen het amendement van de socialisten verzette als een daad van kwade trouw en een blijk van wantrouwen (vanwege de socialisten)	D.m.v. een formule die beide meerderheidspartijen bevredigt

	eens over datum van kracht worden vrouwenstemrecht				Vleeschauwer (CVP) & Spaak (eerste minister)		
6	Koppen: 'In de Wetstraat: het vrouwenstemrecht'	Goedkeuring van het wetsontwerp waarbij stemrecht voor de Wetgevende Kamers aan vrouwen wordt verleend	In de Senaat	Donderdag 11/03/1948	De Senaats-commissie, in aanwezigheid van Vermeyleylen	X	Eenparig = eensgezind
7	Kop: 'De vrouwen en het stemrecht' Lead: het vrouwenstemrecht is er dankzij de CVP gekomen	Oproep van Marguerite De Riemaecker-Legot aan de vrouwen om hun mannen om raad te vragen ("zij kennen er over 't algemeen meer van dan wij") + om lid te worden van de CVP	X	X	Marguerite de Riemaecker-Legot naar de vrouwen van België toe	Omdat de Belgische vrouwen hun plicht niet mogen vergeten, voor ze van hun recht genieten	Open brief
8	Koppen: 'In de Wetstraat: het vrouwenstemrecht'	Verslag (goedkeuring wetsontwerp invoering vrouwenkiesrecht voor Wetgevende Kamers) van verslaggever Machtens goedgekeurd	In de Senaat	Dinsdag 16/03/1948	De Senaats-commissie van Binnenlandse Zaken	X	Eenparig = eensgezind
9	Koppen: 'In de Senaat: een zware dag in de Senaat: goedkeuring van: het vrouwenstemrecht. Het ongewijzigd compensatiestelsel in de mijnen. De schatkistvoorschotten'	Bespreking van het ontwerp waarbij stemrecht voor Wetgevende Kamers aan vrouwen wordt verleend	In de Senaat	Vrijdag 19/03/1948	Verslaggever Machtens (soc. in 't Fr.), Vermeyleylen (Binn. Zaken), Mevr. Spaak (soc. in 't Fr.), Mevr. Ciselet (lib. in 't Fr.),	Technische moeilijkheden i.v.m. het ontwerp	Niet zonder scheldwoorden

						Mej. Baers (CVP in 't Ned.), Mej. Faille d'Huysse (CVP in 't Fr.), enz.		
	10	Koppen: 'In de Senaat'	Stemming vrouwenstemrecht voor Wetgevende Kamers + wetsvoorstel om aan vrouwen het recht te verlenen het beroep van notaris uit te oefenen	In de Senaat	Woensdag 24/03/1948	De Senaat: o.a. Mevr. Ciselet (lib. in 't Fr.), Mej. Baers (CVP) & Mevr. Spaak (soc.)	X	Aangenomen met 151 tegen drie (soc. Missiaen, Craps & Castermans)
DVG	29	Koppen: 'Algemeen akkoord over de toekenning van het stemrecht aan de vrouwen: vandaag zal worden getracht overeenstemming te bereiken over de datum der eerste toepassing' Lead: deze keer onmiddellijk begonnen met behandeling van vrouwenstemrecht	Bespreking wetsvoorstel + vertrouwensmotie	In de Kamer	Woensdag 18/02/1948	Minister Vermeylen, Carton de Wiart en De Vleeschauwer (CVP), liberaal Janssens, socialisten Blume en Brunfaut, enz.	X	Debat + aangenomen met 146 stemmen tegen achttien en vier onthoudingen (liberalen stemden mee, communisten stemden tegen)
	30	Koppen: 'In de Kamer: vrouwenstemrecht van 21 juli 1949 af van kracht: aangenomen met 184	Vrouwenstemrecht aangenomen	In de Kamer	Woensdag 18/02/1948	Vermeylen, De Vleeschauwer, Blume (soc.), Carton de	X	Met 184 stemmen tegen 3

		stemmen tegen 3' Lead: zitting Kamer begon met vertraging omdat CVP vooraf een moeilijke vergadering had – nochtans weet men bij aanvang van zitting dat het vrouwenstemrecht er deze keer doorkomt (volgens dagblad)				Wiert (CVP), Mevr. De Riemaecker & Spaak		
	31	Kop: 'Het stemrecht waarlijk algemeen'	Analyse verwerving vrouwenstemrecht (socialistisch oogpunt)	In de Kamer	Donderdag 19/02/1948	De socialisten	Vrouwen moeten socialistisch stemmen	Vraag naar vrouwen toe om na te denken
	32	Kop: 'De Kamer keurt het vrouwenstemrecht goed'	Goedkeuring stemrecht indien 2/3 v/d stemmen	In de Kamer	Woensdag 18/02/1948	Spaak, Carton de Wiert, enz.	X	184 stemmen tegen 3
	33	Koppen: 'Vrouwenstemrecht in eerste lezing door Senaat goedgekeurd: Missiaen verzet zich tegen het stemrecht voor opgesloten kloosterzusters'	Bespreking wetsontwerp vrouwenstemrecht	In de Senaat	Vrijdag 19/09/1948	Verslaggever Machtens (soc.), minister Vermeulen, Marie Spaak, M. De Bruyne (CVP), Mevr. Ciselet (lib.), M. Van Peteghem (CVP), Mej. Baers (CVP), Mevr. Dela Faille (CVP)	X	Heftige incidenten bij rede Missiaen
HLN	50	Koppen: 'Het vrouwenkiesrecht in de	Katholieken willen vrouwenstemrecht	In de Kamer	Woensdag 18/02/1948	De Kamer (voorzitter Van	Socialisten vrezen misbruik van	Debat in de Kamer

		<p>Kamer: wantrouwen tussen de regeringspartijen'</p> <p>Lead: behandeling wetsvoorstel kiesrecht vrouwen voor de Wetgevende Kamers</p>	<p>meteen (6 maanden na uitvoering wet), socialisten pas in 1950 (18 maanden erna) en <u>liberalen houden zich buiten discussie</u></p>			<p>Cauwelaert): Vermeyleylen (minister Binnenlandse Zaken), Carton de Wiart (CVP), mevr. Blume (soc.), Brunfaut (soc.), De Vleeschauer (CVP), Janssens (lib.) & mevr. Gregoire (comm.)</p>	<p>vrouwenstemrecht door katholieken i.v.m. koningskwestie</p>	
51	<p>Koppen: 'Het kiesrecht voor de vrouwen: goedgekeurd door de Kamer'</p> <p>Lead: vergadering Kamer begint later, want gewacht op uitslag besprekingen commissie voor Binnenlandse Zaken i.v.m. amendementen wetsvoorstel kiesrecht vrouwen (moet in de praktijk gebracht worden op 21 juli 1949 = conclusie)</p>	<p>CVP dringt aan dat wet voor Pasen goedgekeurd moet worden door de Senaat, anders gaan ze niet akkoord met het nieuwe amendement van de regering (dat het dus op 21 juli 1949 in de praktijk wordt gebracht, want zij wilden het eigenlijk al op 1 januari 1949 – maar de socialisten wilden tot 1950 wachten)</p>	In de Kamer	Donderdag 19/02/1948	<p>Voorzitter Van Cauwelaert, Vermeyleylen (minister Binnenlandse Zaken), De Vleeschauer (CVP), Mevr. Blume (soc.), Carton de Wiart (CVP), mevr. De Riemaecker (CVP) & Spaak (eerste minister)</p>	X	X	

52	Koppen: 'Het vrouwenkiesrecht: door de Senaatscommissie goedgekeurd: met algemene stemmen'	Goedkeuring wetsontwerp waarbij kiesrecht voor Wetgevende Kamers aan vrouwen wordt verleend	In de Senaat	?	De Senaat: minister Vermeulen aanwezig, enz.	X	Eenparig = eensgezind
53	Kop: 'Parlementsberichten'	Verslag van Machtens – dat besluit tot goedkeuring wetsontwerp invoeren vrouwenkiesrecht Wetgevende Kamers – goedgekeurd	In de Senaat	?	De senaatscommissie voor Binnenlandse Zaken	X	Eenparig = eensgezind
54	Kop: 'Compensatie aan de kolenmijnen en vrouwenkiesrecht in eerste lezing goedgekeurd'	Bespreking wetsontwerp, waarbij kiesrecht voor de Wetgevende Kamers aan de vrouwen wordt verleend, in de Senaat	In de Senaat	Vrijdag 19/03/1948	Verslaggever Machtens (soc.), minister Binnenlandse Zaken Vermeulen, Missiaen (soc.), Mullie & Orban de Xivry (CVP)	Mej. Baers dient Missiaen van antwoord	Heftig incident
55	Koppen: 'Vrouwenkiesrecht en kolenmijnen: hoe gestemd werd in de Senaat: de christelijke volkspartij en de socialisten' Lead: in verschillende landen is het vrouwenkiesrecht al lang	Betekenis van stemming verlaagd door politiek verband opgedrongen tussen vrouwenkiesrecht en kolenmijnen door regering aan de meerderheidsgroepen	In de Senaat	Vrijdag 19/03/1948	De Senaat: de regering, de christelijke volkspartij en de socialisten	X	X

		ingevoerd en nu in België eindelijk ook: men is het er over eens dat het vrouwenkiesrecht een hervorming is, die beantwoordt aan de geest van deze tijd + men zal er zich in verheugen						
56	Kop: 'Vijflandenverdrag, vrouwenkiesrecht en compensatie aan de kolenmijnen goedgekeurd'	Goedkeuring wetsontwerp vrouwenkiesrecht voor de Wetgevende Kamers	In de Senaat	Woensdag 24/03/1948	De Senaat	X	Met 151 stemmen tegen drie van Missiaen, Craps en Casterman	

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u>	<u>Datum</u>	<u>Pagina</u>	<u>Auteur</u>	<u>Soort</u>	<u>Genre</u>	<u>Kritiek</u>
DS	1	14/02/1948	1	?	Cartoon	Cartoon	'Hoe lang nog zo'n tandem?': de boer (BSP) houdt de ezel (CVP) de wortel (belofte vrouwenstemrecht) voor, maar is niet van plan het hem te geven (of het toch zeker uit te stellen tot 1950)
	2	16/02/1948	2	?	Tweekolommer	Verslag	Auteur gebruikt woorden Van Cauwelaert en de CVP, die toch wel aanklagen dat de besprekingen i.v.m. het vrouwenstemrecht uitblijven
	3	19/02/1948	2	?	Driekolommer	Verslag	<ul style="list-style-type: none"> - Na een nieuw uitstel (door communist Lalmand: <i>Cuir de Russie</i>), eindelijk de besprekingen aangevat - Aanwezigheid van vrouwen: meer geroezemoes, sterkste parfums dringen door tot in perstribune - Met het vrouwenstemrecht vandaag veeleer <i>Soir de Paris</i>: bespreking door Vermeylen in het Frans geopend - Socialist Vermeylen [geciteerde bron, dus] brengt hulde aan indiener voorstel (Carton de Wiart) en socialiste Mevr. Blume (die er steeds voor geijverd heeft) + haalt talrijke citaten aan uit werken socialist Emile Vandervelde “waaruit moet blijken dat de socialisten steeds het vrouwenstemrecht hebben voorgestaan” + “dat is thans nog

						<p>het geval”, dus een plechtige waarschuwing richting diegenen die uitstel willen, want “mijn socialistische vrienden zullen een nieuwe sfeer van wantrouwen scheppen door vast te houden aan dit amendement” + de CVP moet de BSP vertrouwen inzake v.stemrecht + verzoekt de socialisten de regeringsverklaring met de belofte om het v.stemrecht te verwezenlijken niet te verloochenen + Vermeyleylen verdedigt dan zijn eigen amendement (tot 6 maanden na goedkeuring verdaagd) en weerlegt de argumenten van Brunfaut en consoorten</p> <ul style="list-style-type: none"> - Carton de Wiart (CVP) komt dan in het Frans het v.stemrecht verdedigen - Dan onderbreking (i.v.m. stakingen): de communisten willen het pretje doen voortduren en eisen een nieuwe stemming over een deel van hun eigen motie - Mevr. Blume verdedigt amendement Brunfaut: wijst erop dat socialisten misbruik CVP vrouwenrecht-koningskwestie vrezen + en dan begint zij met uitgebreide en langdurige huldebetuigingen aan de soc. politici die steeds het vrouwenstemrecht hebben verdedigd daar waar dit bij de rechterzijde niet altijd het geval was - Brunfaut gaat verder met deze zelfbewieroking en spant zich vooral in om te doen uitschijnen welke opvattingen de rechterzijde destijds over het vrouwenstemrecht huldigde - “Ik ben verwonderd”, zegt De Vleeschauwer (CVP), “over de passie met dewelke men hier over het vrouwenstemrecht spreekt aangezien men er toch mede instemt” + verklaart sterk te twijfelen aan mogelijke veranderingen parlementaire constellatie ten gevolge van v.stemrecht + belooft dat CVP de ontbinding niet zal uitlokken na goedkeuring - De liberaal Janssens: met veel omhaal van woorden alleen te doen uitschijnen dat de liberalen inzake het v.stemrecht van plan zijn de kat uit de boom te kijken en af te wachten wat meerderheidspartijen doen - Nieuwe woordenwisseling: socialist Demoitelle laat de gelegenheid natuurlijk niet ontsnappen om ook zijn duit in het zakje te doen + voorzitter zegt er iets van, waarop Demoitelle: ik ben toch altijd
--	--	--	--	--	--	---

						welwillend wanneer men over vrouwen spreekt (gelach)
4	20/02/1948	1	?	Tweekolommer	Verslag	<ul style="list-style-type: none"> - De huidige tekst komt neer op een vertraging van zes maanden in de verwezenlijking van deze belangrijke hervorming - Het is duidelijk dat de regering andermaal heeft toegegeven aan de aanmatiging van de socialistische vleugel - Deze nieuwe zwakheid van de regering ten overstaan van enkele extremisten uit de socialistische partij heeft een slechte indruk gemaakt op de CVP, verklaarde De Vleeschouwer + de kiezers zullen hetzelfde gevoel van onbehagen ondergaan en ook van oordeel zijn dat de goede verstandhouding door deze gebrekkige oplossing niet bevorderd zal worden - Billijkheidshalve moet erkend worden dat de socialisten ook een beetje water in hun wijn gedaan hebben - Doch volgens de letter van de regeringsverklaring had de CVP het recht te eisen dat het vrouwenstemrecht zonder dit uitstel in de uitvoering ten laatste in het begin van dit jaar zou aangenomen worden en op dit punt hebben de socialisten hun woord gegeven! - Wij mogen deze verklaringen niet uit het geheugen verliezen want wellicht zal het nog nodig blijken de socialisten aan deze woorden te herinneren - Onder hen hebben wij de heer Van Walleghem, de bekende socialistische wallingant, opgemerkt want de oppositie gaat vooral van de <u>Waalse</u> extremistische zijde uit. Zelfs de heer Piérard gaf duidelijk te verstaan dat hij de wet goedkeurde met de dood in het hart. Ik stem ja, zegde hij, doch: "Vive la Suisse!". Zwitserland is met België het enige land, waar de vrouwen van het stemrecht verstoken blijven - Deze schijnbaar roerende eensgezindheid aangaande een bij uitstek democratische hervorming zal niemand bedriegen. Liberalen en communisten hebben van de nood een deugd gemaakt en de socialisten hebben de regering niet durven omverwerpen, daar zij niet weten waardoor ze te vervangen.

							<p>- Er kan niet genoeg aandacht besteed worden aan de houding van de wallinganten in deze kwestie. Die mensen handelen alleen nog uit schrik: zij vrezen de Vlamingen, de kinderen en ook de vrouwen! Zij klampen zich vast aan het oude, omdat zij de vooruitgang en het leven duchten want zij teren op vermolmden toestanden die zullen bezwijken onder de wassende golf van de jeugd!</p>
5	20/02/1948	2	?	Driekolommer	Verslag	<p>- Publiek in openbare tribunes overwegend vrouwelijk en naarmate het blijft duren voor de vergadering begint, neemt belangstelling af</p> <p>- Het amendement Brunfaut: een overweging gesteund op zuiver politieke motieven. En deze politieke motieven zijn eigenlijk niets meer dan een eufemisme voor de vrees van de socialisten om zich aan te bieden voor het vrouwelijk kiezerskorps van dit land</p> <p>- De Vleeschauwer: de CVP wil de regering steunen, maar dat moet van beide kanten komen, wat niet het geval is + de regering had haar woord moeten houden</p> <p>- Over Blume: weidt in lyrische ontboezemingen uit over aanstaande verwezenlijking vrouwenstemrecht + “het lang verwachte, het veel omstredene, en zo voorts, en zo voorts, in saecula saeculorum”</p> <p>- Dhr Brunfaut, magister in de socialistische betweterij</p> <p>- Mevr. De Riemaecker (in 't Ned.): de CVP wil evenzeer de structuurhervormingen als de BSP + de CVP'ers betuigen hun instemming + de socialisten zitten er een beetje beduusd en verveeld bij te kijken. Ze kunnen ook moeilijk anders omdat ze heel goed weten dat reeds heel wat meer bruikbare parlementaire initiatieven uitgegaan zijn van de CVP dan van de BSP. En daarmee krijgen de hardschreeuwers bij de socialisten die met de structuurhervormingen als met een eeuwige doodoener willen zwaaien een lesje dat ze gerust mogen aannemen en onthouden</p> <p>- De eerste minister erkent dat de strenge toon van De Vleeschauwer gerechtvaardigd was</p> <p>- Tegenstemmers waren socialisten: dat zijn nog eens mensen met haar op hun tanden... en die blijkbaar geen schrik hebben voor de</p>	

							wraak van hun vrouwelijk kiezerskorps bij de eerstvolgende verkiezingen
	6	13/03/1948	4	?	Eenkolommer	Nieuws	X
	7	15/03/1948	2	M. De Riem.	Tweekolommer	Opinie	- Kritiek op partijen die de stemming in het parlement eigenlijk hebben tegengehouden, maar gedaan hebben alsof ze ijverden voor het vrouwenstemrecht - Nu de vrouwelijke helft van de gemeenschap niet meer genegeerd zal worden, kunnen we eindelijk spreken van “algemeen” stemrecht
	8	17/03/1948	2	?	Tweekolommer	Nieuws	X
	9	20/03/1948	2,4	?	Driekolommer	Verslag	- Zij zijn ervan overtuigd dat de vrouwen het vertrouwen dat in hen gesteld werd niet zullen beschamen - Missiaen acht het nodig de andere klok te laten horen (haalt krasse voorbeelden aan van mannen die hun echtgenoten op gewetenloze wijze bejegenen) + twijfelt of vrouwen het stemrecht wel willen en of ze het correct zullen kunnen gebruiken + hij trekt eindelijk zijn masker af en verwijt de CVP politieke doeleinden na te streven (“Ik zal u zeggen waarom de CVP het vrouwenstemrecht wil. De vrouwen liggen nog meer onder de plak van de geestelijkheid dan de mannen. Zij ontvangen politieke richtlijnen in de biechtstoel!!!!”) - Baers verdedigt de zusters die een edel en menslievend doel nastreven - Orban de Xivry (CVP in 't Fr.) neemt het woord om te protesteren tegen de walgelijke aanvallen op de kloosterzusters (voor land gestreden door gebed, offer en clandestiene activiteit)
	10	25/03/1948	4	?	Tweekolommer	Verslag	Tussentitel: VROUWELIJKE NOTARISSEN!?!
DVG	29	19/02/1948	1, 6	?	Tweekolommer	Verslag	- Talrijke dametjes in de Kamer aanwezig - Verdediging amendement: ze willen dus principieel het vrouwenstemrecht toekennen, doch vermijden dat onmiddellijk nadat het is aangenomen, de katholieken een Kamerontbinding zouden uitlokken om hun meerderheid aldus te verstevigen in het parlement en de structuurhervormingen onmogelijk te maken

							<p>- De oude parlementaire vos, dhr. Carton de Wiart (CVP), begaat een onbehandigheid. Hij houdt een louter politieke redevoeering, die gericht is tegen de linkerzijde, en die aan zijn voorstel meer kwaad dan goed berokkent. Dhr. Carton de Wiart sleurt er een reeks politieke argumenten bij, die met de zaak niet veel te maken hebben.</p> <p>- Blume: De katholieken die het thans modieus willen doorvoeren, hebben het jarenlang bestreden, zoals ze vroeger het algemeen stemrecht weigerden. Het moet om politieke en electorale redenen thans onmiddellijk doorgevoerd worden. De katholieken willen de vrouwen als manoeuvreemassa gebruiken om bij een verkiezing die ze zouden uitlokken over de koningskwesitie de meerderheid te verkrijgen. Ze wensen de socialistische verwezenlijkingen definitief te begraven ... We zullen dan zien, zegt ze tot de CVP, welke uw ware bedoelingen zijn, en of ge het werkelijk meent met de ontvoogding van de vrouw</p> <p>- De zalvende toon van De Vleeschauwer boezemt de linkerzijde maar matig vertrouwen in</p> <p>- Liberaal Janssens: de moeilijkheden dreigen nog scherper te worden, doordat de regering onder invloed van de CVP de socialistische amendementen verwerpt. Ik geloof niet in de oprechtheid van de CVP, die zich hardnekkig zal verzetten tegen de gelijkheid in burgerlijke rechten van de vrouw</p>
30	20/02/1948	1, 5	?	Tweekolommer	Verslag	<p>- De Vleeschauwer meent dat de regering haar woord niet houdt en hij geeft desbetreffend uiting aan het humeur van de rechterzijde</p> <p>- Blume: de socialisten willen het meer dan wie ook</p> <p>- Spaak: alhoewel De Vleeschauwer streng sprak, heeft rechterzijde toch inspanning gedaan om socialisten tegemoet te komen (goede wil)</p>	
31	20/02/1948	1	?	Eenkolommer	Opinie	<p>- Schuld van katholieken (die altijd stellig heeft verdedigd dat zij maar in de kerk, in de keuken of bij hun kinderen moeten zitten en zich niet met politiek hebben te bemoeien) dat het zo lang geduurd heeft, omdat ze na de Eerste Wereldoorlog heel wat minder</p>	

							<p>aan electoraal feminisme deden: indien de CVP vandaag de hoop niet koesterde de vrouw als kiesvee te kunnen aanwenden, in de plaats van de mannen die haar ontlopen, zij zou trouwens nog niet zo haastig zijn</p> <p>- Toegevingen van BSP (om algemeen stemrecht te verwezenlijken) benadrukt, maar ook de tegemoetkomingen van de CVP vernoemd: beseffend welke doorslechte indruk stugheid op dit ogenblik in het land zou teweegbrengen</p> <p>- Vrouwen hebben er volgens socialisten misschien niet om gevraagd</p> <p>- Zij hebben het lot, de toekomst van hun kinderen in handen. Van hen zal het afhangen of wij verder zullen schrijden op de weg naar sociale rechtvaardigheid, die België bewandelt sedert het socialisme er een sterk georganiseerde macht is geworden</p> <p>- Zij moeten tonen dat zij over de politieke rijpheid beschikken, die de voorstanders van het stemrecht steeds hebben doen gelden, doch die men mag het zich niet ontveinzen, ook in zeer uitgebreide sectoren van de openbare mening werd betwist</p> <p>- Wij willen, op een dag die historisch mag heten en die al de vertegenwoordigers van de natie eensgezind heeft gezien, zoals het slechts bij weinige gelegenheden voorkomt, NIETS SCHRIJVEN DAT AAN VERKIEZINGSPROPAGANDA ZOU DOEN DENKEN: "... oneindig veel slechter zou gesteld zijn dan heden, zo er geen socialisten waren geweest...moest één van de hervormingen in het gedrang komen, die door de mannen werden veroverd...waarlijk, de verantwoordelijkheid van de thans tot het stemrecht toegelaten vrouwen zou verpletterend zijn...wij hebben nochtans vertrouwen in hen...[=> dreigement!]</p>
32	20/02/1948	5	?	Tweekolommer	Verslag	X	
33	20/03/1948	1, 5	?	Tweekolommer	Verslag		<p>- Marie Spaak: socialisten ijveren reeds lang voor gelijkheid man en vrouw, vrouw is niet blind voor sociale vooruitgang & vrouw is niet onbevoegd, want heeft haar kracht in gezin getoond</p> <p>- Missiaen: de vrouwen vragen het stemrecht niet, hun leidsters wel &</p>

							<p>de democratie zal niet gediend worden zolang de vrouw niet meer belang stelt in het politieke leven</p> <p>- De poppen gaan aan het dansen wanneer Missiaen betuigt dat de katholieken enkel het vrouwenstemrecht goedkeuren om opportunistische redenen: “onder de vurigste verdedigers van het vrouwenstemrecht zijn er katholieke heren die in 1902 lieten schieten op mannen die het stemrecht eisten. En nu willen de katholieken en de liberalen ons de les spellen”</p> <p>- Rechts lacht en protesteert omdat hij zegt dat de vrouwen hun onderricht in de biechtstoel krijgen, waarop Missiaen: “ik heb altijd vastgesteld dat katholieken lachen als zij niet meer kunnen antwoorden” + hij stemt de wet niet, omdat de opgesloten kloosterzusters, die de doorslag kunnen geven, ook mogen stemmen</p> <p>- Van Peteghem: Gij beledigt “onze” kloosterzusters.</p>
HLN	50	19/02/1948	3	?	Tweekolommer	Verslag	<p>- Blume tegen Carton de Wiart: hebben zo lang alles in het werk gesteld om vrouwenkiesrecht te beletten + als ze in 1945 toegegeven hadden, dan was het vrouwenkiesrecht reeds een feit</p> <p>- Brunfaut: Carton de Wiart moet zich niet opwerpen als onkreukbare kampioen vrouwenkiesrecht</p> <p>- Janssens: herinnert eraan dat de liberale partij sedert lang met het beginsel van het vrouwenstemrecht instemt + de liberalen oordelen dat het ogenblik gekomen is dat kiesrecht toe te kennen</p>
	51	20/02/1948	3	?	Tweekolommer	Verslag	<p>De Vleeschauwer oordeelt dat de regering aan de socialistische druk toegeeft</p>
	52	12/03/1948	4	?	Eenkolommer	Nieuws	X
	53	19/03/1948	2	?	Tweekolommer	Nieuws	X
	54	20/03/1948	3	?	Driekolommer	Verslag	<p>Missiaen: zal het niet goedkeuren, omdat vrouw op te veel gebieden nog ondergeschikte van man blijft + merendeel Belgische vrouwen wil kiesrecht niet en hebben geen politieke rijpheid bereikt</p>
	55	21/03/1948	1	?	Eenkolommer	Nieuws	<p>De christelijke volkspartij zal, in ruil voor het een of ander voordeel, verregaande toegevingen moeten doen aan een politiek die vooral beheerst wordt door de uiterste vleugel van de</p>

							socialistische partij. Wat geenszins van aard is, opdat de herstelpolitiek in België betere kansen zou bewaren dan in andere landen, waar een vergedreven dirigisme (geleide economie) slechts averechtse uitslagen heeft opgeleverd.
56	25/03/1948	3	?	Driekolommer	Verslag		X

3.2. De eerste keer stemmen (juni 1949)

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u>	<u>Wat (1)</u>	<u>Wat (2)</u>	<u>Waar</u>	<u>Wanneer</u>	<u>Wie</u>	<u>Waarom</u>	<u>Hoe</u>
DS	11	<p>Koppen: 'Feit en beschouwingen: de vrouwen voor de verkiezingen'</p> <p>Lead: vrouwen gaan eindelijk deelnemen aan parlementsverkiezingen, er is dus een achterstand op het buitenland goedge maakt</p>	Interview met algemene secretaresse nationaal secretariaat CVP	De gonzende bijenkorf , die het nationaal secretariaat van de CVP in de Montoyerstraat te Brussel is	?	Juffr. Vertonghen, jonge en dynamische algemene secretaresse	Omdat we nu de problemen moeten onderzoeken die samenhangen met het vrouwenkiesrecht, waar zowel de socialisten als de CVP grote verwachtingen op bouwen	Ze heeft het dagblad langdurig te woord gestaan
	12	<p>Koppen: 'Nu of nooit: de CVP-meeting te Antwerpen: in het teken van geestdrift en dynamisme: meeslepende redevoeringen van oud-burgemeester Leo Delwaide en minister van staat Frans van Cauwelaert'</p> <p>Lead: meeting was geen, zoals de Volksgazet het meent, schermutseling, maar</p>	Delwaide handelt o.a. over de socialisten	Concordia-gebouw	Dinsdag 07/06/1949	Oud-burgemeester Leo Delwaide, minister van staat Frans van Cauwelaert, enz.	Omdat de socialisten zich altijd tegen het vrouwenkiesrecht verzet hebben, maar nu de vrouwen aan hun zijde trachten te krijgen	De socialisten zeggen dat de vrouwen zich niet mogen laten weerhouden door hun religieuze gevoelens om voor hen te stemmen

	algehele belijdenis v/h grootste gedeelte v/d volkswil						
13	Koppen: 'Feiten en beschouwingen: wie verleende aan de vrouwen het kiesrecht?' Lead: belang vrouwenkiesrecht + hoe alle partijen vrouwelijke stemmen proberen te beïnvloeden (vooral soc.)	Uiteenzetting over hoe de katholieken de vrouwen het kiesrecht verleend hebben	X	X	De CVP	Omdat de vrouwen als dank nu voor de CVP moeten stemmen	Historiek vrouwenstemrecht vanuit oogpunt katholieke partij
14	Kop: 'De vrouwen brengen de koning terug'	Oproep aan de Belgische vrouwen om voor de CVP te stemmen en zo de koning terug te brengen	X	X	Het vrouwelijk comité van het Belgisch Nationaal Blok	Omdat de toestand van België sinds de bevrijding ongrondwettelijk is	Open brief
15	Kop: 'De aanstaande verkiezingen'	Sommige vrouwen zullen niet kunnen kiezen	X	X	Vrouwen die verhuisd zijn tijdens de 6 maanden voor 29/11/1948	X	X
16	Kop: 'De aanstaande verkiezingen'	<i>De Times</i> voorspelt meerderheid CVP & Vlaamse vrouw gelovend (i.p.v. geheimzinnig)	X	X	CVP & Vlaamse vrouwen	Omdat de CVP de sterkste partij is in Vlaanderen & omdat de Vlaamse vrouw	CVP zal grootste voordeel halen uit vrouwenstemrecht & Vlaamse vrouwen

		element in kiesstrijd				aanvoelt dat ze voor de CVP moet stemmen	verwijderen zich intuïtief van partijen met antiklerikale inslag
17	Kop: 'Echo's'	Kritiek op socialisme + mededeling uit katholiek weekblad <i>De Beiaard</i> , beginnend met "Aan al onze kiezers en kiezeressen"	X	X	X	X	X
18	Kop: 'De vrouw van de inciviek gaat stemmen'	Aanklacht argumenten tegen vrouwenstemrecht	X	X	CVP versus soc. & lib.	Soc. & lib. waren tegen stemrecht voor vrouwen	Stemgedrag vrouwen volgens soc. dociel/gedwee & amendement Van Glabbeke (lib.): politiek onwaardige mannen (inciviek = politiek onbetrouwbaar persoon) + hun echtgenotes moeten geweerd worden
19	Kop: 'Waarde Mevrouw!'	Reactie op brief soc. Spaak aan stemgerechtigde vrouwen (in	X	X	Spaak & <i>The Tablet</i> , kath. Engels weekblad	Omdat Spaak vergeet te schrijven dat Labour, de soc.	Katholiek Engels weekblad gebruikt voor weerleggen argumenten Spaak

			Engeland stemmen ook veel kath. op soc. en kerk verzet zich daar niet)				partij in Eng., nooit zo antiklerikaal is geweest als Belg.	
	20	Koppen: 'Kalme verkiezingen te Brussel: vrouwen waren het eerst ter stembus' Lead: beschrijving van de nog verlaten straten voor begin verkiezingen	Dag van de verkiezingen	Brussel	Zondagoch. 26/06/1949	Vrouwen, o.a. koningin Elisabeth	X	X
DVG	34	Kop: Waarom dienen de vrouwen "socialist" te stemmen?	openbare Vrouwenmeeting	Rubenspaleis	vrijdag om 20.00u	Mathilde Schroyens (kandidaat-volksvertegenwoordiger), Achiel Van Acker (minister) en Jos. Stas (Provincieraadslid)	om de vrouwen te overtuigen voor de socialisten te stemmen	meeting met sprekers
	35	Kop: Geestdriftige socialistische VROUWENMEETING in het Brussels Volkshuis De grote Vrouwendag te Brussel	socialistische vrouwenmeeting	Brussels Volkshuis		Isabelle Blume, Sirene Blicck, Max Buset (voorz. B.S.P.), Edward Anseele en	propaganda	meeting met sprekers

						Mathilde Schroyens en duizenden vrouwen als toehoorders		
36	Kop: De Vrouwen zetten de Kiesstrijd in te Antwerpen MASSAVERGADERING IN HET RUBENSPALEIS	vrouwenmeeting	Rubenspaleis	Vrijdag-avond	Mathilde Schroyens en Achiel Van Acker	propaganda	meeting met sprekers	
37	Kop: Een Oproep van Eerste-Minister Spaak tot de Belgische Vrouwen		Belgische Nationale Radio Omroep	30 mei 1949 31 mei 1949	voorgelezen dr Spaak zelf voorgelezen door de hoofd-redacteur v/d Volksgazet/ volksvertegenwoordiger J. Van Eynde	om de vrouwen te overtuigen (alle partijen zijn bang, niemand weet hoe ze zullen stemmen)	radiotoespraak	
38	Kop: 1 argument per dag voor het nummer 1							
39	Kop: Vrouwen die niet mogen stemmen	vrouwen die verhuisd zijn binnen de zes mnd die voorafgaan aan 29/11/1948 (datum afsluiting kiezerslijsten) zullen niet kunnen			ministerie van Binnenlandse Zaken	omdat het administratief niet meer mogelijk was		

			gaan stemmen					
HLN	57	<p>Koppen: ‘De vrouw en de verkiezingen: voor een politiek van vrijheid en voorspoed: een belangrijke gebeurtenis’</p> <p>Lead: de vrouw is niet onverschillig gebleven in de kiesstrijd en zal mede beslissen over het toekomstig beleid van het land</p>	Betoog voor een sterke vertegenwoordiging van de liberale partij in het Parlement	X	X	De vrouwen	Omdat vooral de huismoeders de nadelige gevolgen van een katholieke / socialistische politiek kennen	X
	58	<p>Koppen: ‘Naar de stembus: een belangrijke dag: het nieuwe evenwicht’</p> <p>Lead: verkiezingen hebben een bijzonder karakter, o.a. door deelname v/d vrouwen</p>	De verhoudingen van de partijen zullen voor de komende jaren bepaald worden door de uitkomst	X	X	Werkelijk de hele natie	X	Voor de eerste maal
	59	<p>Kop: ‘De kiezers naar de stembus’</p> <p>Lead: Voor de eerste maal verkiezingen voor Kamer, Senaat en provincieraden op zelfde dag + voor eerste maal deelname van de</p>	Dag van de verkiezingen	België	Zondagoch. 26/06/1949	Vrouwen, o.a. koningin Elisabeth	X	X

		vrouwen						
	60	Kop: 'Hoe er gestemd werd in 1946 en 1949'	Volledige uitslagen verkiezingen	België	1946 en 1949	1949: ongeveer 2.700.000 mannen en 2.900.000 vrouwen	X	X

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u>	<u>Datum</u>	<u>Pagina</u>	<u>Auteur</u>	<u>Soort</u>	<u>Genre</u>	<u>Kritiek</u>
DS	11	04/06/1949	1	?	Tweekolommer	Analyse	<ul style="list-style-type: none"> - Vrouwelijke afdelingen CVP gezorgd voor verbijsterend snelle uitbouw actie en propaganda - Vrouwen tijdens bezetting bewezen zin voor organisatie en hulpbetoon te bezitten + op sociaal gebied merkwaardige, zij het weinig spectaculaire resultaten konden boeken, dus vanzelfsprekend dat men op hen een beroep zou doen om de christelijke volkspartij mee te hernieuwen - De eerste nog zeer primitieve vrouwensecretariaten opgericht - Misverstand uit de weg ruimen: bij mannen die met geringschatting vrouwen in politiek zagen treden + bij vrouwen die apathisch bleven tegenover de voor hun weggelegde taak - Grootste moeilijkheid: vrouw van achter stoof halen en haar wijzen op ernst gevaren die haar de overtuiging bijbrengen dat, dankzij een behendige politieke werking, haar toestand zou kunnen verbeteren - In de CVP een groeiende schare vrouwen verenigd die trots met de rode vrouwenbeweging kan wedijveren - Het is typisch voor haar psyche dat de vrouw

						<p>vooral langs de materiële kant kon overtuigd worden: ze hadden slechts oor voor de financiële en sociale verbeteringen die hun gezin ten goede zouden komen door hun politieke stellingname, terwijl de mannen om de toekomst van het land denken</p> <ul style="list-style-type: none"> - 17 arrondissementale secretaresses = ruggensteun organisatie - Taak van secretaresses is velerlei + vaak geen bezoldigde vrijgestelden maar vrijwilligsters die hun dagtaak ten koste van zware materiële offers volbrengen - Hun onverpoosde ijver bekroond + groeiende belangstelling vrouwen voor de politiek + gezond verstand en nuchterheid van onze vrouwen triomfeert - Vrouwen hebben een afkeer voor juridische spitsvondigheden en gaan onmiddellijk naar de kern van de zaak + ze zijn ervan overtuigd dat alleen de rode klik van de BSP de terugkeer en het eerherstel van de koning in de weg staat - Ze hebben zich voorgenomen iedereen uit hun omgeving aan te zetten de CVP te steunen om door de volstreekte meerderheid dat onrecht ongedaan te maken; daarom heeft zich elke vrouw, ook de nederigste, tot een propagandiste ontpopt - Dat CVP enkel bezig is met koningsvraagstuk, houdt ook bij de vrouwen geen steek: ze vertonen een bijzondere belangstelling voor de repressie - Hulde aan de vrouwen die al jaren eraan werken - Laten wij onmiddellijk bekennen dat wij meer vrouwelijke kandidaten op de lijsten hadden verwacht + het is jammer dat vrouwen duidelijk
--	--	--	--	--	--	--

						<p>van verkiesbare plaatsen geweerd worden</p> <ul style="list-style-type: none"> - De CVP rekruteert 90% van zijn vrouwen in Vlaanderen - Indien onze vrouwen dat programma kunnen doen uitvoeren, zullen zijn hun volk wel gediend hebben
12	09/06/1949	1	?	Driekolommer + foto/ond.s.	Verslag	<ul style="list-style-type: none"> - Delwaide: Spaak aarzelt zelfs niet om op de godsdienstige gevoelens van het zwakke geslacht te werken + de socialisten hebben een heilige schrik voor de meerderheid der CVP
13	15/06/1949	1	?	Tweekolommer	Opinie	<ul style="list-style-type: none"> - De vrouwelijke stemmen – die grote onbekende - Kritiek op socialisten, die in hun verkiezingspropaganda en op hun meetings doen alsof zij de vrouwen hebben laten stemmen en de CVP heeft geprobeerd om hen buiten de politiek te houden - In hun rode ijver om de stemmen van de vrouwen te winnen, vergeten ze hoe ze het vrouwenkiesrecht tegengehouden hebben - Weerlegging van het tegenargument van de socialisten dat zij het reeds in oktober 1921 wilden en de katholieken toen niet, want de socialisten hebben toen hun woord verbroken - Minister van Binnenlandse Zaken Van Glabbeke (lib.) houdt het voorstel van de CVP in 1945 tegen - Links wilde dus het vrouwenstemrecht niet, maar eist nu het vaderschap van de wet op - De CVP gaf aan de vrouwen het kiesrecht. Zij zullen dit waarderen en hun steun geven aan het programma van de CVP
14	15/06/1949	2	?	Eenkolommer	Opinie	Voor u is een zeer gewichtige taak weggelegd: aan de huidige ongrondwettelijkheid paal en perk te stellen!
15	17/06/1949	2	?	Tweekolommer	Nieuws	X

16	23/06/1949	2	?	Tweekolommer	Nieuws	<ul style="list-style-type: none"> - Andere politici geraken uit vrouwelijke kiezerskorps niet wijs - Zo ligt het in haar eigen aard: stil en bescheiden, maar ernstig en diep - Interview met moederken die pleit voor het geloof - Doorheen de tijden hebben onze vrouwen de rol gespeeld, die hun door de natuur werd toegewezen - De vrouw weet dat goddeloosheid leidt naar verwarring in het maatschappelijk leven en bewapening en oorlog - Vrouwen zullen hun tijd niet verliezen, maar aansturen op een gezinspolitiek, die ons land zo broodnodig heeft
17	23/06/1949	2	?	Tweekolommer	Opinie	X
18	25/06/1949	1	?	Cartoon	Cartoon	“His master’s voice...”: vrouwen stemmen volgens hun man en de kerk
19	26/06/1949	1	?	Eenkolommer	Opinie	“We zouden willen zeggen, dat de Belgische stemgerechtigden straks alvorens te gaan stemmen, goed zullen doen te overwegen dat er géén vergelijking in deze mogelijk is tussen de binnenlandse politiek in Engeland en die op het Continent” (<i>The Tablet</i>)
20	27/06/1949	1	L.D.L.	Hoofdartikel + foto’s/ond.s. (o.a. K. Elisabeth in het stemhokje)	Reportage	<ul style="list-style-type: none"> - Vooral vrouwen gaan zo vroeg ter stembus: net of ze willen bewijzen dat ze aan hun eindelijk verworven kiesrecht zeer gehecht zijn - De vrouwen vormen nog overal de meerderheid. Ze zeggen dat ze niet veel tijd hebben te verliezen, dat ze nog naar de mis moeten en het eetmaal moeten klaarmaken voor hun echtgenoten ... “die natuurlijk een beetje later zullen komen” - Tal van vrouwen lachen als ze hun kiesplicht vervuld hebben; het is net of ze er trots op gaan - Ge moet ze daar zien zitten, die menskens van

						<p>tachtig, negentig jaar en meer. Gebogen, verwaasd, eenzaam, verlaten. “Hoe oud zijn je, madame?” / ”Achtennegentig jaar, mijnheer.” / “En kom je ook stemmen?” / “Ja”, meneer. Maar ‘k weet niet hoe ik dat moet doen. Ze hebben het mij al twee keer uitgelegd en ik versta het nog niet.” / “Zijn je niet blij dat de vrouwen mogen stemmen?” / “Och, meneer, dat is ‘pollentiek’, hé, en dat is toch niet voor vrouwen, hé. In onze tijd was het veel beter.” Een beetje verder staat een oud moederke met haar kiesbrief in de hand. Als zij het stembureau betreedt, geeft ze haar brief af en het treinabonnement van haar zoon. “k Heb mijn identiteitskaart verloren, mijnheer”, zegt ze. “Ik hoop dat dit goed is.” “Ja”, zucht een van de mannen van het bureau. Er zullen deze keer veel ongeldige stemmen zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beschrijving van Elisabeth die gaat stemmen: de nadruk wordt gelegd op welke kleding ze draagt! - In een ander stemlokaal staat een vrouwke met het biljet waarop de kandidaten voor de provincie vermeld staan. Dat is een groen biljet. Het vrouwke komt bij me en zegt: “Dat is zeker voor de CVP, hé, meneer, want al de propagandapapierkens van de CVP zijn in het groen.” Ik heb alle moeite van de wereld om haar aan het verstand te brengen dat het niet zo was. Het biljet met de lijsten van de Senaat wilde het vrouwke wegsnijten, “omdat het heel zeker van de communisten was, daar het een rode kleur had”. - Nu ziet men weer vooral vrouwen, jonge vrouwen die in lichte kledij naar het stembureau stappen en in het kleine hokje een geur van parfum achterlaten. En op dat ogenblik kijken de heren van
--	--	--	--	--	--	--

							<p>het bureau minder naar de bussen en de biljetten dan naar de stemhokjes...</p> <p>- Aan enkele stembureaus staan communisten bladen te verkopen. Ze hebben geen succes want de mensen gaan hen onverschillig voorbij. Niemand schijnt zich nog door iets te laten beïnvloeden. Met de vrouwen schijnen ook 't gezond verstand én de bezadigdheid hun intrede gedaan te hebben in deze verkiezingsdag.</p> <p>- De hoofdstad is in alle kalmte ter stembus gegaan en in het algemeen hadden de vrouwen de meerderheid. Zij hebben ook het meest geduld aan de dag gelegd: want we hebben moeders gezien die lange tijd in het rijtje stonden met een kind op de arm, of een bengel aan de rokken. De voormiddag bracht de heerschappij van de vrouwen. Vermoedelijk zal het vanavond andersom zijn...</p>
DVG	34	26/05/1949	1	Geen	klein kadertje	advertentie	Geen
	35	27/05/1949	1-2	?	kopstuk	reportage + fotootjes van Isabelle Blume en Sirene Blicck	de verslaggever is van mening dat zo veel vrouwelijke propagandisten uit het hele land een goed teken zijn voor de verkiezingen; hij heeft de vrouwen horen zingen en zegt dat het vertrouwen in 'onze Socialistische Vrouwenbeweging' niet meer geknakt kan worden; hij eindigt zijn artikel met te zeggen dat de vrouwen voor kinderen en gezin vertrouwen stellen in het socialisme; Max Buset overloopt het verkiezingsprogramma (gelijkheid voor M en V, coöperatie i/h huisgezin, voor gelijk werk gelijk loon, materiële steun voor een moeder die in haar keuken blijft en voor haar kinderen zorgt(!), werk en zekerheid voor allen, woningen, hulp voor jonge huisgezinnen, deklerikalisering v/d kinderwerken, alle studies open

							<p>voor alle kinderen, recht op arbeid, een ordentelijk pensioen voor alle vrouwen die er recht op hebben, maar boven alles de vereniging van vrije arbeiders in een vrije Internationale) en zegt dat hij ziet dat vrouwen zich wel degelijk voor politiek interesseren; hij eindigt met te stellen dat men zonder strijd en actie niets kan veroveren; Isabelle Blume spreekt de vrouwen aan als de echtgenotes van mannen die in opstand gekomen zijn tegen de uitbuiting; Sirene Blicck herinnert eraan dat het de socialisten geweest zijn die het vrouwenstemrecht afgedwongen hebben en dat de mensen moeten weten wat ze a/d socialisten te danken hebben; Anseele spoort de vrouwen aan om ook te gaan voor hun burgerlijke en economische rechten, de arbeiders moeten de volledige gelijkheid der seksen bevechten; duizenden vrouwen die nog huisarbeid uitvoeren moeten over veiligheid beschikken, België mag geen werkloosheid meer kennen, arbeidsdag en -week moeten anders ingedeeld worden, in alle raden moeten de vrouwen kunnen meespreken (!), in alle takken van het bedrijfsleven moeten zij hun plaats innemen (!), hij heeft het over het grote bedrog van de C.V.P. en over het feit dat zij in staat zijn om de klok terug te draaien, het zijn de vrouwen die de mannen zullen helpen het socialisme te verwezenlijken (hij spant dus de vrouwen voor de kar van de ontvoogding van de arbeiders); de verslaggever heeft het ten slotte over het onweerstaanbaar dynamisme van Mathilde Schroyens, die haar geloof getuigt in het socialisme der Vlaamse vrouwen; de hele reportage zindert van de propaganda en heeft het over gevoel en ontroering, stralende voormannen, alle</p>
--	--	--	--	--	--	--	--

						toejuichingen worden vermeld, net zoals de rechtverende zaal die opgezweept zweert de belofte te vervullen
36	28/05/1949	5	?	hoofdartikel	kiespropaganda + foto van M.Schroyens + foto met zicht op de volle zaal	waarschijnlijk dezelfde verslaggever als bij nr. 35: zelfde toon, zelfde beschrijvingen; op een bepaald moment wordt een koningsgezinde vrouw uit de zaal gezet – ze wordt beschreven als “een door de Leopoldsfurie besmette hysterische vrouw”; voorzitter Stas zegt dat de C.V.P rekt op de onwetendheid, de politieke onrijpheid en de godsdienstzin die nog steeds in onze vrouwen wortelt, maar dat de socialistische partij daarentegen rekt op het gezond verstand van de arbeidervrouw; verslaggever zegt dat de partij het meent met de ontvoogding v/d vrouw omdat M.Schroyens op een verkiesbare plaats op de kandidatenlijst voor de Kamer verschijnt; Schroyens zelf zegt dat de vrouwen zich niet zullen laten vangen door holle slogans van andere partijen en vat het verkiezingsprogramma in drie woorden samen (“een gelukkig gezin”); Achiel Van Acker geeft onomwonden toe dat de vrouwen de socialisten aan de overwinning zullen moeten helpen
37	01/06/1949	1, 6	Paul-Henri Spaak	hoofdartikel	tekst v/d toespraak	de socialisten zijn duidelijk bang voor de “aarzeling” v/d vrouwen en voor “officiële of onderduimse inmenging van de Kerk in de kiesstrijd”; Spaak zegt tegen de vrouwen dat de uitslag van hen zal afhangen want ze zijn talrijker dan de mannen; hij legt uit niet te begrijpen waarom een gelovig (lees: katholiek) iemand niet voor de socialisten zou kunnen stemmen – hij pleit voor scheiding van godsdienst en politiek (d.i. scheiding van kerk en staat), uiteraard gedeeltelijk om de vrouwen over de streep te trekken

	38	11/06/1949	5	?	tweekolommer	kiespropaganda	de vrouwen worden gepaaid om voor de socialisten te stemmen (zij kennen misschien nog meer van politiek dan de mannen, zo wordt gesuggereerd en ‘de vrouwen zagen wat er gebeurde’); het vrouwenkiesrecht wordt hier voorgesteld als een natuurlijke eis van de socialisten, maar ze vergeten er wel bij te vertellen dat ze het uit angst zo lang mogelijk tegengehouden hebben (wat als de vrouwen zouden stemmen zoals meneer pastoor voorschreef of zoals hun echtgenoot het deed?); nu zeggen ze dat alleen een klerikaal kan denken dat vrouwen zich door meneer pastoor zouden laten beïnvloeden; de propaganda speelt goed in op de fierheid/eigenwaarde van vrouwen (in de trant van: de andere partijen denken dat vrouwen dom zijn, maar wij socialisten weten wel beter – een pertinente leugen dus, want zij dachten het ook (allemaal waren ze bang); ‘de tijd is voorbij dat men de vrouw kon opsluiten in haar woning’; ze noemen de katholieken en de liberalen de ‘nieuwe kampioenen van de zaak der vrouw’ en zijn er zeker van dat de vrouwen de spot tegen de socialisten niet zullen vergeten en dat ze de andere partijen zullen misprijzen omdat ze hen voor zo dom hielden
	39	17/06/1949	3	Belga	1 paragraafje	kortbericht	geen
HLN	57	25/06/1949	1	?	Tweekolommer	Opinie	<ul style="list-style-type: none"> - Dag van bijzondere betekenis - Hervorming drong zich al jaren op en was in andere landen al verwezenlijkt, dus hier slechts een achterstand die werd ingehaald - In feite werd de indruk verwekt, dat het vrouwenkiesrecht in zekere mate “gekocht” werd, in ruil voor zogenaamde structuurhervormingen - De vrouwen zullen rustig en waardig zijn - Niemand meer dan zij, aan wie de zorgen van het

						<p>gezin toevertrouwd zijn, hebben beter de nadelige gevolgen kunnen ondervinden van de dirigistische politiek, die door de christelijke volkspartij en de socialisten gevoerd werd</p> <p>- Betoog dat de liberalen vrouwen in staatsbetrekkingen hebben toegelaten, hen de ambten van notaris en magistraat hebben laten bekleden, de organisatie en de ontwikkeling van het middelbaar onderwijs geregeld hebben, gelijk loon voor gelijk werk geëist hebben en voor de gelijkheid van echtgenoten voor de wet gevochten hebben</p>
58	26/06/1949	1	?	Tweekolommer	Opinie	Kritiek op katholiek en socialistisch beleid
59	27/06/1949	1, 2, 4	?	Hoofdartikel + foto's/ond.s. (o.a. K. Elisabeth in het stemhokje)	Reportage	<p>- Het verkiezingsbeeld schijnt niet beïnvloed te zijn geworden door de deelneming van de vrouwen.</p> <p>Evenals de mannen hebben de vrouwelijke kiezers zich laten leiden door de algemene belangen. De mislukkingen van de regeringspolitiek hebben indruk gemaakt.</p> <p>- Terwijl de meeste vrouwen zich na het vervullen van hun kiesplicht dadelijk huiswaarts spoedden, bleven vele mannen nabij de kieslokalen hun vooruitzichten nopens de uitslagen bespreken</p> <p>- Stemmen van Elisabeth: ook hier kleding beschreven</p> <p>- Oudste vrouw van het land mocht bijna niet kiezen</p>
60	29/06/1949	4	?	Eenkolommer	Nieuws	X

3.3. De eerste vrouwelijke minister (juli 1965)

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u>	<u>Wat (1)</u>	<u>Wat (2)</u>	<u>Waar</u>	<u>Wanneer</u>	<u>Wie</u>	<u>Waarom</u>	<u>Hoe</u>
DS	21	Kop: Minister van gezin poedert zijn neus... Lead: Spreken over alles en nog wat met mevrouw De Riemaecker	Geen politiek interview maar een gesprek over koetjes en kalfjes; staat stijf van de stereotiepen	Ministerie	Na de eerste kabinetszitting	Marguerite De Riemaecker – Legot van de CVP	1 ^{ste} vrouwelijke minister in België	Politiek incident?
	22	Kop: Nu vooruit met ministerie van gezin!	Nieuwe bevoegdheid, waar de Bond al lang om vroeg			Marguerite De Riemaecker – Legot van de CVP	1 ^{ste} vrouwelijke minister in België + 1 ^{ste} min. van Gezin	Wens van Bond + dank aan formateur
DVG	40	Kop: Regering HARMEL-SPINOY gevormd	De nieuwe B.S.P.-C.V.P.-regering		De dag voor de eedaflegging			
	41	Kop: Regering Harmel-Spinoy legde eed af bij de Koning	Een regering samenstellen in België: geen sinecure					
HLN	61	Kop: Nieuwe regering legt eed af	Samenstelling regering	Wetstraat 16				
	62	Kop: De eerste vrouwelijke Belgische minister houdt van 'The Shadows' en breien	Een eerste interview mét vragen naar haar organisatie, haar plannen en grootste betrachting	Thuis	Vrij kort na haar aanstelling	Marguerite De Riemaecker – Legot van de CVP	1 ^{ste} vrouwelijke minister in België + 1 ^{ste} min. van Gezin	

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u>	<u>Datum</u>	<u>Pagina</u>	<u>Auteur</u>	<u>Soort</u>	<u>Genre</u>	<u>Kritiek</u>
DS	21	29/07/1965	1-2	Verslaggever (wie?)	Hoofdartikel met 2 foto's en cv	Interview	De krant vraagt zich af of haar aanstelling slechts een politiek voerval is dan wel het begin van een reeks vrouwel. min.
	22	30/07/1965	2	Frans Van Mechelen (voorzitter BGJG)	Vergezeld van cartoon	Vrije tribune	Felicities aan de 1 ^{ste} vrouwel. min. en aan de 1 ^{ste} min. v/h Gezin; de cartoon klaagt het grote aantal min. aan en beeldt De Riemacker af met een kinderwagen en kind
DVG	40	28/07/1965	1, 6	?	Hoofdartikel met de samenstelling van de nieuwe ploeg	Verslag + overzicht	Mededeling: voor het eerst in de geschiedenis (sec)
	41	29/07/1965	1, 6, 7	Jos Van Eynde (voorzitter BSP)	Kopstuk of hoofdartikel	Analyse/ opiniestuk	De auteur noemt de aanstelling van De Riemacker onvermijdelijk, aangezien wij dertig jaar achterlopen op Engeland.
HLN	61	29/07/1965	1, 4	?	Eenkolommer met grote groepsfoto en foto van De Riemacker (met cv)	Nieuws- bericht	
	62	30/07/1965	2	Rita De Doncker	Hoofdartikel met foto	Interview	De journaliste ziet de meerwaarde in van een vrouw als minister bevoegd voor het gezin en stelt ook de politiek relevante vraag naar haar grootste betrachting.

3.4. De staking bij FN-Herstal (februari-mei 1966)

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u>	<u>Wat (1)</u>	<u>Wat (2)</u>	<u>Waar</u>	<u>Wanneer</u>	<u>Wie</u>	<u>Waarom</u>	<u>Hoe</u>
DS	23	Kop: Stakende vrouwen leggen FN stil	hele fabriek ligt plat wegens looneis v/d vrouwen	FN-Herstal	sinds woensdag-ochtend	3000 arbeidsters	ze willen hetzelfde loon als de mannen (gelijk loon voor gelijk werk)	proteststaking – ze leveren geen onderdelen aan de mannen, die dus ook niet meer kunnen werken
	24	Kop: FN-staking duurt nu al twee weken	de looneisen van de vrouwen + het tegenvoorstel van de directie + de vgl. met de looncategorieën van Fabrimetal (daar verdienen 90 % van de vrouwen minder dan het minimum voor mannen)	FN-Herstal	sedert twee weken	nu nog maar 2500	eis van gelijk loon voor gelijk werk	door het werk neer te leggen
	25	Kop: Vrouwenstaking bij FN-Herstal gaat 4 ^e week in Drieduizend arbeidsters eisen gelijk loon voor gelijk werk	3000 vrouwen maken geschiedenis in Europa (1 ^e uitgesproken vrouwenstaking voor specifiek eigen eisen) + uniek feit i/d geschiedenis v/d vakbeweging (pilotstaking) + bemiddelingspogingen tot dusver falend	FN-Herstal	bijna een maand	3000 vrouwelijke arbeiders + de christelijke en de socialistische vakbonden	toepassing van het beginsel uit het Verdrag van Rome: 1 januari 1966 werd bepaald als tijdstip voor de uitvoering van de	geen stakingsposten, geen betogingen, enkel voltallige bijeenkomsten tijdens de vergaderingen

							gelijkschakeling	
26	<p>Kop: "Voor gelijk werk gelijk loon" In Herstal staken vrouwen nu reeds zeven lange weken</p>	<p>getuigenissen over leefsituatie, loon, arbeidsvoorwaarden en randvoorwaarden v/d vrouwen + de werking v/h vrouwencomité + aanklacht dat 'les femmes-machine' minder verdienen dan de ongeschoolde arbeiders + eis van 4,29 fr. opslag per uur voor de vrouwen a/d machines en 3,29 voor de andere (directie biedt 1 fr. aan) + één keer/week massavergadering + donderdag 7 april zullen ze door de straten van Herstal trekken</p>		zeven weken	3000 arbeidsters (jonge en oudere vrouwen) + de vakbonden	gelijk loon voor gelijk werk	wilde staking met een onregelmatig karakter	
27	<p>Kop: Vrouwen schrijven geschiedenis Tweeduizend stakende FN-arbeidsters trekken door Herstal</p>	<p>de FN-arbeidsters schrijven sociale geschiedenis: eerste arbeidstersbetoging voor het principe 'gelijke arbeid, gelijk loon': vrouwen uit alle regio's en m/v uit alle syndicale afdelingen; volledige beschrijving van de stoet</p>	Herstal bij Luik (straten + zaal v/h Volkshuis)	Witte Donderdag	2000 staaksters	gelijk loon voor gelijk werk	optocht door de straten	

			mét fanfare					
	28	<p>Kop: Staking in FN-fabriek te Herstal na 79 dagen beslecht</p> <p>Vrouwen winnen loonpleit Werk wordt binnen drie dagen hervat</p>	<p>Bemiddelingsvoorstel: directe loonsverhoging van 2 fr. /uur en een loonaanpassing van 0,75 fr. op 1 januari 1967 (de regering stelt hiervoor een bedrag van 5 miljoen ter beschikking); aanvaard met een overgrote meerderheid van 85 procent; deze loonsverhoging is bijna een gelijkshakeling met de lonen v/d mannen</p>	Herstal	na 79 dagen	de staaksters, de vakbondsafgevaardigden, de sociale bemiddelaar, de adjunct-kabinetschef van het departement arbeid, een vertegenwoordiger v/d minister, de FN-directie	om het werk te kunnen hervatten: een directe loonsverhoging om zo gelijkgeschakeld te worden met de mannen (hetzelfde loon voor hetzelfde werk)	staking, solidariteitsbeweging, spectaculaire vrouwenoptocht, mondiale belangstelling; gevolg: een akkoord
DVG	42	<p>Kop: 3.000 F.N.-Arbeidsters in Staking te Herstal</p>	het aantal werklozen zal nog veel groter worden indien de onderhandelingen niet tot een akkoord leiden	Herstal	prille begin v/d staking	3000 arbeidsters	zegt men niet	staking
	43	<p>Kop: <u>Socialistisch wetsvoorstel</u> Gelijk loon, voor gelijk werk</p>	<p>socialistisch wetsvoorstel tot invoering van gelijke beloning (Gerbinet en Schroyens), omdat de verbintenissen op 15 maart 1966 nog steeds niet nagekomen waren + plus hulde van socialist. Kamerfractie a/d stakende arbeidsters te</p>	<p>Kamer van Volksvertegenwoordigers</p> <p>Socialistische Kamerfractie</p>	Donderdagochtend	<p>de Kamerleden Gerbinet en M. Schroyens (2 dames)</p> <p>uiteenzetting door G.Copée-Gerbinet</p>	de wetgever moet optreden omdat binnen de paritaire comités niet beslist werd om art. 119 v/h Verdrag van Rome	wetsvoorstel

			Herstal, na uiteen zetting binnen Socialist. Kamerfractie + het wetsvoorstel heeft tot een conflict geleid – er volgt een interpellatie v/d indieners				in praktijk om te zetten (het verschil tss de lonen van M en V, voor gelijk werk welteverstaan, geleidelijk opheffen en dit volledig tegen 1 januari 1965)	
44	Kop: <u>Interpellatie in de Kamer</u> Vrouwenstaking te Herstal Aanleiding tot vinnig Debat waarin MATHILDE SCHROYENS (soc.) zich laat gelden	overzicht van een reeks interpellaties + het antwoord v/d minister	Kamer van Volksvertegenwoordigers	de dinsdag	vooral de dames Gerbinet en Schroyens	ze willen weten waarom het conflict niet opgelost geraakt en wat de minister van plan is	interpelleerden minister Servais (van Tewerkstelling en Arbeid)	
45	Kop: Geestdriftige Betoging van 3000 stakende Arbeidsters te	beschrijving stoet (vlaggen, spandoeken, uitbundige sfeer), omgeleid dr burgemeester om niet	Herstal	donderdagvoor middag	meer dan 3000 arbeidsters (FN en ACEC), vakbondsafgevaardigden en	gelijke verloning + einde a/d uitbuiting der	betoging i/d straten van Herstal + daarna bijeenkomst i/h Volkshuis	

		Herstal	a/d fabriek voorbij te komen en zo incidenten te vermijden; de Internationale werd gezongen, zowel buiten als binnen (ook door de ACV-vakbondsman); in het bomvolle Volkshuis werden eerst de telegrammen met steunbetuigingen voorgelezen (uit binnen- en buitenland) en daarna volgden de toespraken			werkloze arbeiders	vrouwen	(toespraken)
46	Kop: Werkhervatting in ACEC te Charleroi algemeen Woensdag: verzoeningspoging in het FN-vrouwenconflict De syndicale Strijd van de Vrouwen	onderling akkoord tot verzoening als gevolg van vergadering op het ministerie (staat in communiqué van ministerie)	Brussel: ministerie van Tewerkstelling en Arbeid (a); Herstal (b)	Maandag-namiddag	de adjunct-kabinetschef, de sociaal bemiddelaar en de betrokken partijen (a); de arbeiders en hun vertegenwoordigers & de werkgever en zijn vertegenwoordigers (b)	gelijk loon voor gelijk werk	Voorlichtingsvergadering (a)+ contactvergadering (b)	
47	Kop: GEMEENSCHAPPELIJK APPELIJK FRONT	betoging toont nogmaals de hechtheid v/h gemeenschappelijk vakbondsfront aan ;	van Herstal naar Luik	Maandag-namiddag	duizenden vrouwen en arbeiders (ook uit andere	gelijk loon voor gelijk werk	manifestatie om sympathie en solidariteit te betogen	

		<p>betoogde te Luik voor gelijk Loon voor gelijk Werk</p> <p>Manifestatie verliep rustig, al veroorzaakte 5 km-lange stoet verkeersopstoppingen</p>	<p>resultaat van 11 weken staking: steun publieke opinie; 5 km lange stoet; op één van de spandoeken de vraag om de steun v/d Luikse parlementsleden; sommige borden werden door Luikse mannen gedragen; de voorzitter v/h stakingscomité benadrukte de solidariteit van de FN-arbeiders; na afloop van de stoet was er een meeting voor het gebouw van het ABVV (met een rode en groene vlag aan de gevel)</p>			<p>fabrieken en grote magazijnen!), vakbondsafgevaardigden (ACV en ABVV), werkloze mannen, vrouwenorganisaties en buitenlandse delegaties</p>		
48	<p><u>Kop:</u> <u>In triomfstoet terug naar de fabriek:</u> 3500 FN-Staaksters, na 79 Dagen, terug aan het Werk + zeer lange onderkop (zie scan)</p>	<p>voorstel met 85 % van de stemmen aanvaard: erkenning v/h principe 'gelijk loon voor gelijk werk' en twee loonsverhogingen (2 F/u na de werkhervatting en 0,75 F na 1 januari 1967); de werkhervatting zal in triomfstoet gebeuren met de vlag op kop; het protocol van overeenkomst wordt</p>	Herstal	na 79 dagen	3500 arbeidsters	gelijk loon voor gelijk werk	zesde bemiddelingsvoorstel (woensdag) aanvaard op donderdagnamiddag	

			integraal overlopen					
	49	Kop: <u>Syndicale kroniek</u> Twee stakingen Een vrouwenstaking	opsomming v/d hoofdlijnen + reclame voor de socialistische vakbond	Herstal	twalf lange weken	FN-arbeidsters	gelijk loon voor gelijk werk	wilde staking
HLN	63	Kop: 3.000 Vrouwen van Herstal staken verder	vrijdagnam. zal een sociaal bemiddelaar een verzoeningsvergadering voorzitten; de geplande stakersbijeenkomst wordt verplaatst	FN-fabrieken te Herstal		3000 vrouwen	gelijk loon voor gelijk werk	ze staken verder
	64	Kop: Staking duurt nu 36 dagen Vrouwen van Herstal trokken er uit voor 100 ten honderd	de vrouwen hebben neen gezegd tegen het akkoord tussen vakbonden en werkgever (is wat voorafging aan de staking), de staking zelf en de bemiddelingspogingen tot nu toe, de voorstellen tegenover de eisen ('kat en hond')+ de historiek van het principe gel. loon voor gel. werk (met uitleg van wat men vandaag functieclassificatie noemt)	Herstal	36 dagen geleden begonnen	3000 arbeidsters uit de metaalverwerkende nijverheid (wapenfabriek FN)	hetzelfde loon als de mannen voor hetzelfde werk	neerlegging van het werk
	65	Kop: Staking der arbeidsters te Herstal duurt	nieuw voorstel met twee loonsverhogingen verworpen, in navolging v/d A.C.E.C. Charleroi	Herstal	Vrijdag-namiddag	A.C.E.C.-arbeidsters	voor dezelfde redenen als de arbeidsters	staking

		voort: nieuw voorstel verworpen					van FN (was een kleinere staking, tegelijkertijd met de grote van FN)	
66	Kop: F.N.-arbeidsters betogen te Herstal zonder incidenten	de honderden meters lange stoet trok meer dan een uur door de straten v/d gemeente	Herstal	sedert weken	FN-arbeidsters	hier wordt niet gezegd waarom ze staken	betoging in stoet, samen met stakende vrouwen van A.C.E.C. en talrijke werkloze arbeiders	
67	Kop: Vrouwen aanvaarden Vergelijk te Charleroi	enkel de laatste paragraaf gaat over Herstal, met name over de verzoeningspoging v/d regering	Charleroi/ Herstal	sedert 16 februari	arbeidsters in de metaalverwerkende nijverheid te Charleroi en Herstal	geschil m.b.t. vrouwen-loon	wilde staking	
68	Kop: Akkoord bij FN na twaalf Weken Staking Werkhervatting maandag?	goedkeuring voorstel met 1320 tegen 205 stemmen; bij werkhervatting een loonsverhoging met 2 fr./uur, gevolgd door een 2 ^{de} aanpassing met 0,75 fr. op 1 januari 1967; de vrouwen eisten eerst 3,90/4,29 fr. – de directie was eerst slechts bereid tweemaal 0,50 fr. toe te kennen; een	Herstal	donderdagnamiddag	werknemers en directie – regering als bemiddelaar	Loonsverhoging	om het werk te kunnen hervatten	

			commissie zal het rangschikkingstelsel herzien om V en M in een en dezelfde loonhiërarchie te plaatsen					
69	Kop: Gelijk loon voor gelijk werk Het verzet der vrouwen	aankondiging betoging op 2 juni van actiecomité 'Gelijk loon voor gelijk werk'; historiek v/h principe (art. 119 v/h Verdrag van Rome); ongelijke loonclassificatie; bijzondere commissies moeten een nieuwe rangschikking v/d arbeidswaarden opstellen	Herstal		3000 arbeidsters	gelijk loon voor gelijk werk	wilde staking	

<u>Krant</u>	<u>Nr.</u>	<u>Datum</u>	<u>Pagina</u>	<u>Auteur</u>	<u>Soort</u>	<u>Genre</u>	<u>Kritiek</u>
DS	23	18/02/1966	2	?	eenkolommer	nieuwsbericht	de regel 'gelijk werk, gelijk loon' wordt NOG NIET toegepast; er wordt dus op gewezen dat de fabriek wel degelijk in de fout gaat door het Verdrag van Rome niet toe te passen; tegelijkertijd hebben de vrouwen de hele fabriek VERLAMMD (geladen woord)
	24	02/03/1966	2	?	eenkolommer	nieuwsbericht	één geladen woord: staking duurt nu AL twee weken
	25	14/03/1966	5	Jaak Veltman	kopstuk/hoofdartikel	reportage ter plekke (gedeelte interview)	geen genderneutraal taalgebruik, soms zelfs ronduit seksistisch: zusterlijk verenigd, Eva's dochters (alsof men ooit zou schrijven 'Adams

							<p>zonen'), het zwakke geslacht, Eva ontpopt zich niet als een feeks, als uitsmijter volgende zin: "juist omdat zij zo rustig en vastberaden zijn, hebben wij er geen vrouwen aan" (uit de mond van een vakbondsmen);</p> <p>de journalist heeft kritiek op het feit dat de mannen de dupe zijn en naar 'de dop' moeten; een vakbondsafgevaardigde zegt dat als het mislukt de werknemers in alle EEG-landen er de gevolgen van zullen dragen (de staking kent dus een grote inzet);</p> <p>de journalist prijst wel de voorbeeldigheid v/d staking</p>
	26	02/04/1966	2	Tilly Stuckens	kopstuk	reportage ter plekke/interview	<p>de mannen begrijpen de staaksters en vinden hun gedrag kranig; de vrouwen klagen zelden; ze beseffen ook hoe sterk ze staan (ze kunnen een hele fabriek platleggen); Stuckens huivert van het woord 'femmes-machine' en ook van de staking zelf (waarom?) – ze suggereert dat die staking voor sommige moeders een buitenkansje zou kunnen zijn (ze krijgt direct lik op stuk)</p>
	27	08/04/1966	1-2	Tilly Stuckens	hoofdartikel	<p>op p.1: foto van optocht + lead erboven (kop: Om gelijke beloning);</p> <p>op p.2: reportage ter plekke</p>	<p>de betoogsters zijn 'overtuigd' (dat wordt geregeld benadrukt) en 'opgewekt'; 'ze zijn op hun paasbest naar HUN betoging gekomen'; een vrouwenbetoging als een 'feest, met veel emoties en kleuren'; 'winkeliers en burgers kijken glimlachend toe, ogenschijnlijk zelfs met sympathie'; de mannelijke sprekers moedigen de vrouwen aan en benadrukken de principiële kwestie; op de opschriften valt de term 'gelijke kansen' te lezen; er zijn telegrammen met nationale (de Belg. Afdel. v/d Intern.</p>

							Vereniging der Democratische Juristen, arbeiders en bedienden uit het Luikse) en internationale steun (van vrouwenorganisaties); de mannelijke werklozen lopen achteraan mee, vooraan lopen de vakbondsafgevaardigden - geen enkele vrouw onder hen - dus de ondergeschikte toestand van de vrouw wordt hierdoor nog maar eens pijnlijk duidelijk, aldus Tilly Stuckens; in het Volkshuis zijn er heel wat toespraken, waaronder iemand van de Socialistische Vooruitziende Vrouwen; T.S. kan zich niet van de indruk ontdoen dat de vakbonden munt slaan uit deze delicate situatie; de journaliste eindigt met de hoop uit te spreken dat de vrouwen die zo dapper en met opgeheven hoofd door de straten gestapt hebben, overtuigd van hun recht, ook weer met opgeheven hoofd de fabriek terug zullen kunnen betreden
	28	06/05/1966	1	?	grootste kop op voorpagina + eenkolommer	nieuwsbericht	de verslaggever eindigt met een overzicht en wijst erop dat niet enkel het principe van gelijk loon voor gelijk werk op het spel stond, maar ook de onbestaande vertegenwoordiging van arbeidsters in vakbonden en ondernemingsraden, 'alleszins een ongerijmde toestand daar waar de vrouwelijke werkneemsters in de meerderheid zijn'
DVG	42	19/02/1966	7	?	2 paragraafjes	kortbericht	er wordt helemaal niets gezegd over het waarom; blijkbaar telt enkel het feit dat er reeds 1000 mannen werkloos geworden zijn (zie het titeltje boven het 2 ^{de} paragraafje: 'Mannen werkloos')
	43	01/04/1966	8	?	lange eenkolommer	nieuwsbericht	er wordt geen uitleg gegeven bij de vermelding v/h conflict
	44	06/04/1966	6	?	driekolommer	verslag + kleine	de interpellanten oogsten applaus; Gerbinet geeft

						foto van Schroyens	<p>voorbeelden v/d loondiscriminatie en brengt hulde aan de moed en strijdvaardigheid van de FN-arbeidsters die al zeven weken kalm en zonder stakingspiketten staken; ze zegt dat er veel te weinig inspanningen geleverd worden om de problemen v/d werkende vrouwen op te lossen (zo zijn er in het hele land slechts 80 bewaarplaatsen voor kinderen); Schroyens vraagt of het recht v/d vrouw op gelijk loon voor gelijk werk minder eerbiedwaardig is dan bijv. de taalrechten van sommige minderheden (!); voor haar is dit even belangrijk als het stemrecht; ze stelt ook vast dat alle vooroordelen tegen de gelijkheid der seksen nog niet uitgeroeid zijn, ze benadrukt ook dat gelijk loon voor gelijk werk geen enkel nadeel meebrengt voor de mannen; voor haar staat het vast dat de industrie vrouwelijke werkkrachten nodig heeft; onze meisjes en jonge vrouwen krijgen een behoorlijke opleiding – indien zij later niet werken, heeft men miljarden verspild; Schroyens weerlegt vervolgens de vele drogredenen die tegen vrouwenarbeid worden ingeroepen: op maandag ligt het absentieïsme hoger bij de mannen dan bij de vrouwen, zodra vrouwen verantwoordelijke taken krijgen zijn zij veel minder afwezig of veranderen zij minder snel van onderneming; in onze moderne mij. zijn nieuwe behoeften ontstaan (die aan de basis liggen v/d econ. bloei), behoeften die enkel dankzij het loon v/d werkende vrouwen ingevuld kunnen worden</p>
	45	08/04/1966	1, 5	?	tweekolommer	reportage (ter	‘hier en daar blijken van sympathie’;

						plekke)	‘onverzettelijke wil v/d stakende arbeidsters om te strijden voor de sociale emancipatie v/d vrouw’; de verplichte werkloosheid van 4000 mannen wordt nu tussen haakjes vermeld; sprekers wijzen op het nieuwe hoofdstuk i/d geschiedenis v/d Europese arbeidersbeweging (de strijd om gelijk loon voor gelijk werk zal zonder ophouden gevoerd worden); Remouchamps v/h ACV noemt premier Vanden Boeynants een ‘couillon’ omdat hij in een tv-programma niets antwoordde op een vraag over het principe ‘gelijk loon voor gelijk werk’; voor de socialistische vakbeweging is de staking geheiligd; onder meer Irène Pétry (i/d krant geschreven als ‘Patry’) v/d Franstalige vleugel v/d Socialistische Vooruitziende Vrouwen (zal later staatssecretaris worden) uitte haar bewondering voor de strijd v/d staaksters
	46	19/04/1966	1, 7	?	eenkolommer	nieuwsbericht	geen
	47	26/04/1966	3	?	kopstuk	reportage (ter plekke) plus foto v/d zingende vrouwen	verslaggever merkt op dat de staaksters erin geslaagd zijn de publieke opinie wakker te schudden en op hun hand te krijgen; Irène Pétry ziet de staking als het begin v/d ontvoogding v/d arbeidsters op ieder gebied; Robert Lamblon van het A.B.V.V. zegt dat men de gelijke bezoldiging kan vergelijken met de wetten op de rassengelijkheid: ze worden wel gestemd, maar niet toegepast
	48	06/05/1966	1, 7	?	kopstuk	lang nieuwsbericht	de 3500 arbeidsters hebben ‘gewonnen’; de loonsverhoging komt voor 70 % tegemoet a/d hoogste looneis die in de afgelopen twaalf weken ooit is geformuleerd!

	49	09/05/1966	1	?	tweekolommer	syndicale kroniek	<p>een 'primeur', een 'met passie geladen beweging'; 'de vrouwen van de FN hebben het dan maar eens met de grove middelen geprobeerd'; hun grote overwinning zal aan alle vrouwen ten goede komen; de patroons zullen nu wel beginnen na te denken; de arbeidende vrouwen hebben een paar lessen te trekken uit deze staking, nl. dat er nog strijd nodig zal zijn ! (want alle onrechtvaardigheden en ongelijkheden zullen niet vanzelf verdwijnen); ze hebben het twaalf weken kunnen volhouden omdat ze uitzonderlijk goed georganiseerd waren (voor meer dan 90 %); de kroniek eindigt met een pleidooi voor de vakbondswerking: de mannen en de vakbonden kunnen en willen helpen, maar de vrouwen zullen zelf de weg naar de vakbonden moeten vinden – andere vrouwen moeten ook die oude waarheid kennen van 'Verenigd zijn wij sterk' (dat is uiteraard juist, maar het doet toch een beetje afbreuk aan de strijd van de vrouwen zelf + de vakbonden zijn sluw genoeg om munt te slaan uit deze overwinning)</p>
HLN	63	25/02/1966	3	?	2 paragraafjes	kortbericht	geen
	64	23/03/1966	4	R.Adams	kopstuk	analyse	<p>3000 vrouwen 'veroorzaakten' de werkloosheid van 4000 andere arbeiders; volgens de journalist houden de vrouwen 'halsstarrig' vast aan hun eis (na 36 dagen), want volgens hem zal het een tijd duren eer vrouwen evenveel zullen verdienen als mannen (hoewel hij eindigt met te zeggen dat het geen jaren meer kan duren eer men tot een bevredigende oplossing komt); hij geeft toe dat België op gebied van</p>

							gelijkheid een achterstand heeft opgelopen t.o.v. Frankrijk, Italië en Nederland; het principe van gelijk loon voor gelijk werk is voor hem een eenvoudige formulering die in werkelijkheid tot zeer ingewikkelde toestanden leidt
	65	02/04/1966	3	?	één paragraaf	nieuwsbericht	geen
	66	08/04/1966	4	L.V.	eenkolommer	nieuwsbericht	geen (wat een verschil met de reportage van DS!); de verslaggever vindt het enige belangrijke het feit dat er geen incidenten waren – hij zegt niets over de reden v/d staking
	67	20/04/1966	4	R.A.	langere eenkolommer	nieuwsbericht	‘scherpste geschil omtrent het vrouwenloon’
	68	06/05/1966	3	?	lange eenkolommer	nieuwsbericht	geen – sec verslag
	69	10/05/1966	1	René Adams	kopstuk	analyse/opiniestuk	belangrijkste sociale beweging, tot over de landsgrenzen; de wilde staking is losgebroken juist omdat de vakbonden hadden ingestemd met een lichte loonaanpassing die geen rekening hield met het gelijkheidsprincipe; Adams spreekt de hoop uit dat de tewerkstelling van vrouwen niet alleen zal onderzocht worden vanuit het loonperspectief, maar ook vanuit het oogpunt van de arbeidsomstandigheden, die dan emancipatie en democratische gelijkheid moeten mogelijk maken

4. Illustraties

Socialistische propaganda i.v.m. vrouwenstemrecht
(AMSAB-affiche, uit: *Humo* nr. 17 – 27 april 2010)

26 juni 1949: de Belgische vrouwen nemen voor het eerst
deel aan de parlementsverkiezingen
(Foto KADOC – KUL, uit: *Senaat* nr. 16 – najaar 2008)

28 juli 1965: aanstelling van Marguerite De Riemaeker,
de eerste vrouwelijke Belgische minister
(Foto BELGA, uit: Van Molle & Gubin, 1998, p. 292)

25 april 1966: FSP-delegatie op weg naar Luik tijdens de
solidariteitsmars ter ondersteuning van de FN-staaksters
(Foto IEV – J. Rousseau, uit: Van Molle & Gubin, 1998, p. 158)

5. Lijst met afkortingen

<u>Afktorting</u>	<u>Betekenis</u>
RoSa	Rol en Samenleving
PGFB	Parti Général des Femmes belges
KAV	Kristelijke Arbeiders Vrouwenbeweging
VOK	Vrouwenoverlegkomitee
VFP-PFU	Verenigde Feministische Partij - Parti Féministe Unifié
PAG	Pluralistische Actiegroep voor Gelijke Kansen van Man en Vrouw
SVV-FPS	Socialistische Vooruitziende Vrouwen – Femmes Prévoyantes Socialistes
BWP	Belgische Werkliedenpartij
BSP-PSB	Belgische Socialistische Partij - Parti Socialiste belge
SP-PS	Socialistische Partij - Parti Socialiste
CVP-PSC	Christelijke Volkspartij - Parti Social Chrétien
PVV-PLP	Partij voor Vrijheid en Vooruitgang - Parti de la Liberté et du Progrès
FDF	Front Démocratique des Francophones
KP	Kommunistische Partij Vlaanderen
FN-Herstal	Fabrique Nationale Herstal
ACEC	Ateliers de Construction Electrique de Charleroi
ABVV	Algemeen Belgisch Vakverbond
ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
ACLVB	Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België
DS	De Standaard
DVG	De Volksgazet
HLN	Het Laatste Nieuws